A
L 13019

I. KRILOVS

I. KRILOVS

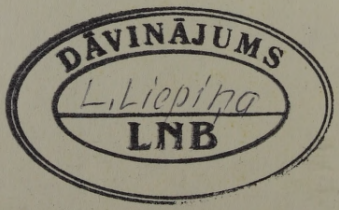
DĀVINĀJUMS
L. Liepiņa
LNB

I. KRILOVS
FABULAS

294669

A
L 13019

L
821

I. KRILOVS

LATVIJAS VALSTS IZDEVNIECĪBA
RĪGĀ 1959

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

030601333

Ignata Muižnieka redakcijā
Mākslinieks V. Kovaļovs

IVANS KRILOVS UN VIŅA FABULAS

Šogad Padomju tautas un visa pasaule atzīmēja simt deviņdesmit gadus, kopš dzimis viens no krievu reālistiskās literatūras pamatlicējiem, dramaturgs, dzejnieks, satīriķis un fabulists Ivans Krilovs, par kuru V. Beļinskis savā laikā rakstīja, ka I. Krilovam ir pilnas tiesības sacīt: «Es pazīstu Krievzemi, un Krievzeme pazīst mani.» Tomēr drīz vien, vēl I. Krilovam dzīvam esot, šos būtībā patiesos vārdus varēja papildināt — I. Krilovu un viņa fabulas pazīst un iemīļo arī tālu aiz Krievzemes robežām. Vēl jo vairāk ir pamats tā sacīt šodien, mūsu dienās, kad padomju iekārta padarījusi pieejamas tautai visas kultūras bagātības, tai skaitā arī Ivana Krilova fabulas. Arī latviešu lasītājs, kas lielā fabulista darbus dabūja daļēji iepazīt jau pirms deviņsimtā gada, tomēr tikai tagad, padomju apstākļos, saņem pilnīgu I. Krilova fabulu izdevumu.

Ivans Krilovs dzimis 1769. gada 2. (13.) februārī Maskavā vienkārša, nabadzīga krievu armijas virsnieka ģimenē. Viņa tēvs — Andrejs Krilovs, pēc dažu Krilova biografu pieņēmuma, cēlies no Tveras apkārtnes, daudzus gadus nodienējis kā ierindas zaldāts, pēc tam bijis rotas rakstvedis, mantzinis un praporščiks. Ar lielu lielām grūtībām, nabadzības dēļ izbaudījis visasākos pazemojumus, viņš pēc divdesmit septiņu gadu nokalpošanas dabūjis paaugstinājumu — kapteiņa pakāpi. I. Krilova tēva personība allaž saistījusi krievu literatūrzinātnieku uzmanību — viņš Pugačova sacelšanās kustības laikā piedalījies Jaickas pilsētas aizstāvēšanā, bet viņa ģimene atradusies nemiernieku ielenktajā Orenburgā. Ir ziņas, ka I. Krilovs Puškinam stāstījis par savu tēvu un ka šos materiālus lielais dzejnieks izmantojis «Pugačova vēsturē», jādomā, arī klasiskajā «Kapteiņa meitiņā», Mironova tēlā daļēji ieveidojot Andreja Krilova īpašības. Vājās veselības dēļ Andrejs Krilovs izstājās no armijas dienesta, apmetās Tverā, kur pēc gada viņu iecelj vietējās guberņas maģistrātā par priekšsēdētāju. Te, iespējams, Krilovu ģimenei sākusies šķietami mierīgāka dzīve. Pēc toreizējās ieražas, mazo, astoņus gadus veco Ivanu ieskaita kancelejas kalpotāju sarakstos, kas nebūt vēl nenozīmēja, ka zēnam jāstrādā. Sakarā ar tēva amata stāvokli Krilovi ieguva saskari ar vietējās muižniecības un ierēdniecības aprindām, tā radās arī zināmas iespējas Ivana izglītības sākumam — zēns kopā ar guberņas valdes padomnieka Ļvova bērniem sāka iepazīties ar franču valodu un citiem mācību priekšmetiem. Tomēr mierīgo dzīvi pārtrauc tēva pēkšņā nāve (1778. g.). Ģimene, palikusi bez apgādnieka, bez jebkādiem līdzekļiem, nonāk pilnīgā bezizejas stāvoklī. Lai uzturētu divus mazgadīgus bērnus, Krilova māte spiesta nodarboties ar «miroņu apraudātājas» amatu — viņa par samaksu skaita mirušajiem lūgsnas muižnieku un tirgotāju namos.

Vienīgā bagātība, ko atstājis nelaikis Andrejs Krilovs, ir pusizjukusi lādīte ar grāmatām, kuras viņš bija savācis un glabājis

visu mūžu. Krilova māte, būdama neizglītota, bet gudra sieviete, mēģina pati mācīt mazo Ivanu. Zēnā pamostas kaislīga dziņa lasīt grāmatas, un te nu tēva «mantojums» — grāmatu lādīte ir īsti noderīga. Arī pēc tēva nāves, kad Krilovu ģimene nonākusi ārkārtīgi grūtā materiālā stāvoklī, cik var secināt no dažiem atmiņu liecinājumiem, mazais Ivans turpina pamazām mācīties. Kāds saglabājies nostāsts vēsta, ka puisēns nabadzības dēļ drīz vien nodots audzināšanā pie ļvoviem, kur, sabraucot viesiem, zēnu parasti dažādi izkalpinājuši: «Vaņuša, pasniedz paplāti ar tēju!» kāds saimnieks iesaucies — un Krilovs — nākamais fabulists veikli izpildījis savu saimnieku vēlēšanos.

Tomēr, lai ģimene varētu kaut kā eksistēt, zēnam drīz vien vajadzēja sākt strādāt kancelejas darbu. Te viņš iepazīst bargos priekšniekus. Ir arī tādi nostāsti, kas liecina, ka nākamais fabulists, aizraudamies ar grāmatu lasīšanu, ne katrreiz varējis izdabāt priekšniekiem pa prātam un dažreiz saņēmis pat sitienus. Taču, lai cik sūra bija bērnība, tomēr te pavadītais laiks uz visu mūžu iespiedies viņa atmiņā. Ivans te iepazīst cara iestāžu ierēdņu pērkamību, tirgotāju un muižnieku nelietības. Viņš ik dienas redz ļaunprātības, kukuļošanas, uzpirkšanas. Viņš redz un pats arī izbauda nabadzīgo ļaužu beztiesību un neizsakāmo postu. Milzīga nozīme ir tam, ka nākamais dramaturgs, satīriķis, dzejnieks un fabulists jau no mazām dienām iepazīst tautas sarunu valodu un folkloru. Ivans brīvā laikā ar aizrautību apmeklē tirgus laukumus, šūpoļu un dūru cīņu vietas, kur var vērot interesantas cīņas, cilvēkus, dzirdēt nostāstus un anekdotes. Tas vēlāk noderēja literārajam darbam.

Bet Tverā jaunais Krilovs jutās kā sasmakušā būrī iesprostots, viņš alka plašāka lidojuma un tāpēc (1782. g. ziemā), paņēmis vienu mēnesi atvaļinājuma, dodas uz Pēterburgu, kur tam palaimējas dabūt vietu. Kad pēc atvaļinājuma izbeigšanās I. Krilovs neatgriežas Tverā, bargie priekšnieki draud «apsardzes uzraudzībā»

viņu atvest atpakaļ. Tomēr, kad jauneklis tur ierodas pats, viņš beidzot saņem atbrīvojumu, un par «nevainojamu darbu» tam tiek piešķirta pat kancelejista amata pakāpe.

Pēterburgā, kur Krilovs ieradās ar lielām cerībām, neklājās viegli. Pirmos gadus jāstrādā bez algas. Biografi vēl šodien nav noskaidrojuši, no kādiem līdzekļiem toreiz iztikusi Krilovu ģimene. Domā, ka Ivans, lai uzturētu ģimeni, pa šo laiku pelnījies, izpildīdams dažādus sīkus pārrakstīšanas darbus. Tikai vēlāk (1786. g.) viņam noteica 90 rubļu atalgojumu gadā. Bet nepaiet necik ilgs laiks, kad ģimenei piemeklē jauna nelaime — nomirst māte (1788. g.). Tagad Ivanam vienam pašam jāapgādā un jāuztur sevi un sešus gadus vecais brālītis.

Taču grūtības nesalieca jauno censoni. Piecpadsmit gadu vecumā viņš jau ir sarakstījis savu pirmo lielāko darbu — komisko operu «Kafejniece» («Кофейница»), kurā izmantoti Tveras iespaidi, jūtama tautas valoda un raksturi. Pēterburgas dzīves virpulis atstāj lielu iespaidu uz jauno Krilovu. Te rit intensīvs sabiedriskais un literārais darbs. Tieši tai gadā, kad Krilovs ierodas galvaspilsētā, tiek uzvesta Fonvizina komēdija «Pusaudzis» («Недоросль»). Ar pieaugošu tendenci atskan protests pret dzimtbūtnieciskās iekārtas spaidiem, pret cariskā režīma nežēlībām. Toreizējo demokratisko un revolucionāro literātu aprindās jau pāris gadus pirms publicēšanas rokrakstā kļūst pazīstams Radiščeva «Ceļojums no Pēterburgas uz Maskavu». Radiščeva darbība elektrizē, aktivizē inteliģences labāko daļu, un nav šaubu, ka arī jaunais Krilovs gluži intuitīvi pieslējās šo ideju strāvojumam, jo tikai tā var izskaidrot viņa agrīnās literārās darbības asi izteikto antimuižniecisko, pretfeodālo raksturu. Ivans Krilovs ar lielu aizrautību metas toreizējā teātru un dramaturģijas dzīvē. Šķiet, jaunais, meklējošais gars ir atradis īsto vietu literatūrā un dzīvē. Viņš kļūst tuvu pazīstams ar tā laika aktieriem, dramaturgiem un teātra dzīves noteicējiem, kādu laiku pat dzīvo mājās pie toreiz pazīstamā dramaturga Kņažņina, viņam sāk dot

pasūtījumus, viņa operas libretam raksta muziku — bet tad pēkšņi viss pavēršas uz citu pusi. Lielie teātra dzīves dūži līdz nāvei aizvaino un pazemo jauno, talantīgo dramaturgu. Aizvaino tik dziļi, pazemo tik necilvēcīgi, ka Ivans Krilovs pamet Kņažņina māju, uzraksta satīrisku komēdiju «Nedarbnieki» («Проказники»), kuras pamattema ir tā laika ieslavētā dramaturga mājas un sabiedriskās dzīves notēlojums, uzraksta izaicinājuma un pašlepnuma pilnas vēstules saviem «mecenātiem», kurās atmasko viņu negodīgumu. Teātra vadība, direktors Soimonovs tikai tāpēc vien, lai izdabātu Kņažņinam, neuzved Krilova darbus. Tā uz skatuves nevar parādīties viņa opera «Trako ģimene» («Бешенная семья») un komēdija «Sacerētājs uzgaidāmā istabā» («Сочинитель в прихожей»), lai gan tai pašā laikā tika uzvestas visdažādākās lētas gaumes komēdijas.

Pirmās rūgtās neveiksmes ar dramaturģisko darbu uzvedumiem nesalauž I. Krilovu, bet gan pamudina ar visu jaunības aizrautību un spītu mesties satīriskās prozas un publicistikas novadā. Drīz vien viņš sāk līdzdarboties I. Rahmaņinova žurnālā «Rīta Stundas» («Утренные часы»), kurā anonīmi iespiež pirmās fabulas: «Kautrīgais kāršu spēlmanis», «Spēlmaņu liktenis», «Pāvs un Lakstīgala», «Viesi nelaikā», «Briedis un Zaķis», «Radīšanas mokas», «Miega pūznis», «Ēzelis amatā», «Dabas glezna». Līdzdarbība «Rīta Stundās» un it īpaši saskare ar Rahmaņinovu ir ārkārtīgi nozīmīga I. Krilova pasaules uzskata tālākā veidošanā. Nav jāaizmirst, ka I. Rahmaņinovs Voltēra darbus tulkoja krieviski un bija kvēls tā dievinātājs. Vispār viņu uzskatīja par ļoti izglītotu cilvēku. Pēc rakstura I. Rahmaņinovs bija neatlaidīgs, bet pēc uzskatiem — «politisks brīvdomātājs», oficiālās reliģijas pretinieks. Tieši ar Rahmaņinova starpniecību I. Krilovs ciešāk tuvinājās tām aprindām, kam bija sakars ar Radiščevu. 1789. gadā I. Krilovs, Rahmaņinova atbalstīts, sāk izdot savu «Garu pastu» («Почта духов») — te viņš ir reizē redaktors, autors un izdevējs. Apmēram pēc gada (1790. g.)

iznāk Radiščeva grāmata «Ceļojums no Pēterburgas uz Maskavu». Pēc satura un motīviem abi šie izdevumi bija tik radniecīgi, ka laikabiedri pat domāja, ka Radiščevs ir arī «Garu pasta» autors. Šo idejisko tuvību var izskaidrot tikai tā, ka I. Krilovs atradās Radiščeva un Rahmaņinova ietekmē. Protams, «Garu pastā» gan atrodam asu dzimtbūtnieciskās iekārtas kritiku, bet tanī nav tās revolucionārās, radikālās nostājas, kādu pauž Radiščevs. Tomēr savā pamatdomā «Garu pasts» ir viens no visasākajiem dzimtiekārtas kritizētājiem, tas ir tiem laikiem un apstākļiem ārkārtīgi drosmīgs sacerējums. Šis izdevums parāda Ivanu Krilovu kā spilgtu dzimtbūtnieciskās sabiedrības kritizētāju, atklāj viņā spožu satīriķa talantu. «Žurnāla neparastā drosme, uzbrukumu niknums un asums, viņa sludinātā dzīves dziņu radikālisms, protams, pievērsa valdības uzmanību. Krilovam nācās domāt par sava izdevuma paglābšanu ar dažādiem aizsegiem, maskošanos, aplinkiem un beidzot arī ar piekāpšanos varas priekšā,» — tā «Garu pastu» vērtē Andrejs Upīts.

Cariskās varas žņaugi tomēr drīz vien apspiež šo brīvās domas izpausmi. Pēc viena gada (1790. g.) «Garu pasts» spiests savas gaitas izbeigt. Tas bija drūms laiks, kad notiesāja Radiščevu, kad cara varas organi sāka sevišķi neatlaidīgi izsekot jebkuru brīvāku uzskatu izpausmi literatūrā. Taču I. Krilovs nesamierinājās ar šiem ārkārtīgi smagajiem apstākļiem. Drīz vien viņš kopā ar aktieri Dmitrevski, literātu Kļušinu un aktieri un dramaturgu Pļaviļščikovu sāk izdot žurnālu «Skatītājs» («Зритель»). Patiesībā šie četri jauna pasākuma organizētāji saņem tipografiju no Rahmaņinova, kurš pēc Radiščeva un Novikova aresta nolemj izdevniecības darbu iekārtot nostāk no valdības okšķeru acīm — savā muižā Kazinkā. «Skatītājs» turpina «Garu pasta» pasākto pretfeodālo nostāju. Te Ivans Krilovs iespiež arī pazīstamo «Kaibu» — «austrumnieku stāstu», kurā no radikāla demokratisma pozīcijām kritizē toreizējās cariskās valdības iestādījumus, muižnieku tukšo greznību, nespējīgus un trulus augstmaņus. Arī «Skatītājs» nerāda revolucionāru ceļu, kā

likvidēt vissasāpējušākos jautājumus, tomēr tā ir asa cariskās valsts iestāžu un feodālisma kritika, tāpēc drīz seko kratīšanas, Krilovs un Kļušins nokļūst policijas uzraudzībā. Tālāko represiju rezultātā rodas jau nesalīdzināmi mērenāks izdevums — «Sanktpēterburgas Merkūrijs», no kura pēc carisko iestāžu spiediena izmet laukā visu sabiedriski nozīmīgo, to aizpildot galvenokārt ar vieglu, laika kavēklim piemērotu literatūru. Tomēr arī šo «Sanktpēterburgas Merkūriju» pēc viena gada aizliedz izdot.

I. Krilovam vairs nav citas izejas — jāatstāj Pēterburga (1793. g.). Taču, neraugoties uz lielajām materiālajām grūtībām un uz to, ka sabruka visi pasākumi literatūras un žurnālistikas laukā, viņš no saviem uzskatiem neatteicās. Gan ķeizariene Katrīna I. Krilovu izsauc pie sevis, gan policijas izsekošana spiež viņu atstāt galvaspilsētu, tomēr I. Krilovs paliek uzticīgs saviem ideāliem — viņš nekļūst par despotisma varai pieņemamu literātu.

Seko pieci sēši gadi, kad īsti nav zināms, no kā pārtiek un kur dzīvo I. Krilovs. Palaikam viņš piemetas pie kāda augstmaņa, padzīvo tā muižā, šad tad iebrauc Maskavā, līdz beidzot piestājas pie toreiz nežēlastībā krituša kņaza S. Goļicina, kura ģimenē izpilda kaut ko līdzīgu mājas audzinātāja un laika kavētāja lomai. Te kņaza mājas teātrim viņš uzraksta komēdiju «Trumfs» («Трумф» — «Подщипа»), kurā izsmiets cars Pāvils I un viņa ieviestā kārtība. Protams, Goļicinam bija gluži pa prātam šāda I. Krilova literārā darbība, lai gan, kā laikabiedri liecina, viņam nebija dziļākas izpratnes mākslas jautājumos. Kņazu interesēja galvenokārt militārā literatūra, bet vispār kņazs dzīvoja kā īsts lielmanis, piemēram, pārceldamies uz Kazacku, viņš veda līdzi veselu štatu kalpotāju un pat orķestri 40 cilvēku sastāvā. I. Krilovam dzīve šai ģimenē nebija nekāda saldā. Pārvaldīdams franču un itāļu valodu, būdams labs muziķis — vijolnieks, viņš te darbojās kā bērnu audzinātājs, šad tad uzjautrinādams augstmaņus ar saviem sacerējumiem. Te Krilovs sacer arī komēdiju «Pīrāgs» («Пирог»).

Kad uz troņa nāk Aleksandrs I, Goļicinu ieceļ par Rīgas kara gubernatoru. Arī I. Krilovs pārceļas uz Rīgu (1801.— 1803. g.) — strādā kā gubernatora sekretārs. Par šo laikposmu, diemžēl, nekādu tuvāku ziņu nav. Pieņem, ka sakarā ar Goļicina saspīlētajām attiecībām ar Rīgas magistrātu I. Krilovam ir bijis ne mazums darba.

Aizgājis no Goļicina, I. Krilovs īsu laiku uzturas Maskavā, kur atdzejo Lafontēnu, tā vēl vairāk pievērsdamies fabulai. Tikai tagad viņš, šķiet, atradis savu īsto ceļu literatūrā — divu pēc Lafontēna veidoto fabulu («Ozols un Niedre», «Izlepusi Jaunava») parādīšanās presē (1806. g.) it kā iezīmē jauna attīstības posma sākumu I. Krilova daiļradē. Te, protams, jāatceras, ka fabulas žanram I. Krilovs bija jau pievērsies krietni sen un tikai, pateicoties tam, spēja sniegt līdz tam laikam krievu literatūrā nebijušus reālistiskās satīras paraugus.

I. Krilova dzīve sāk nostabilizēties, ar galminieka A. Oļeņina gādību viņš sāk strādāt Valsts naudas kaltuvē (1808. g.), kur gan nokalpo tikai pāris gadu (līdz 1810. g.). Liels notikums krievu literatūrā ir I. Krilova pirmā fabulu krājuma iznākšana 1809. gadā, ar ko sākas viņa kā fabulista augšupejas un slavas laiks. Drīz vien populāro dzejnieku uzņem par Akadēmijas locekli (1811. g.). Tad I. Krilovs 1812. gadā iestājas darbā jaunorganizētajā Publiskajā bibliotekā (tagadējā Valsts Saltikova-Ščedrina bibliotēka), kur par direktoru bija tas pats viņa «mecenāts» Oļeņins. Šinī bibliotekā viņš nokalpo gandrīz trīsdesmit gadus. Ārēji fabulista dzīve rit ļoti mierīgi, pats viņš pēc daudzām vētrām it kā kļuvis mērenāks, jaunības trauksme it kā apsīkusi. Cara galmam tuvu stāvošais Oļeņins neapnicis rūpējās, lai I. Krilova daiļradē neparādītos nekādi asumi pret pastāvošo monarhiju. Tieši sava «labvēļa» ietekmē lielais fabulists arī uzraksta vienu otru darbu, kas ļauj caram un viņa galminiekiem apriecāties par «labsirdīgo» un «valstisko» Krilovu. Un tomēr I. Krilovs, ārēji gan it kā samierinājies, taču ar savu dvēseli pieder krievu tautai un vispirmām kārtām

apspiestajai, dzimtbūtniecībā smokošajai zemniecībai. Nelīdzēja nekādi reakcionārā Oļeņina pūliņi — radās ļoti daudz fabulu, kuras asi un noteikti graiziļa un atklāja carisma un cara nepievilcigo despota seju. Tā radas «Zivju dejas», «Raibās Aitas», «Zemnieks un Upe» un daudzas citas.

I. Krilovs ar Oļeņina piepalīdzību iekļūst galma aprindās, viņam piešķir visādus pagodinajumus, viņu aicina uz ķeizarienes rezidenci, pret viņu izrada īpašu vēlību, it kā izlikdamies neredzam viņa talanta īsto būtību, stada kā pretstatu Puškinam un Ļermontovam. I. Krilovs saviem «mecenātiem» šo to gan izdara pa prātam, bet savās domās viņš paliek tas pats nesamierināmais cara despotisma un dzimtbūtniecības ass kritizētājs. Ļoti zīmigi par I. Krilovu izteicies Tautas rakstnieks Andrejs Upits: «Un Krilovs labi tika galā ar Nikolaja uzlikto lomu. Cara ģimenes apglaimojumiem, uzslavām un sajūsmai viņš atsaucās ar pieaugošu nolaidību un cinismu, staigāja nemazgājies, nesukājies, neskuvies, resns un smags. Bet ļoti iespējams, ka sevi viņš smējas par šo galma kliķi, kuru tā priecināja viņa ērmības. Krilovs prata mīlēt un ienīst, bet uz vecuma dienām sevišķi pieradinājās nicināt. Viņa fabulas nebūt nav visparējas morāles pamacibas, bet tekošas dzives satiras.»

Kā īsts savas tautas rakstnieks, kā īsti ģeniāls dzejnieks I. Krilovs iekšēji nicināja to carisko augstmaņu sabiedrību, kura viņu bija ielenkusi. Trisdesmit gadus viņš nokalpoja Publiskajā bibliotekā un tikai septiņdesmit otrajā savas dzives gadā atstāja šo darba vietu. Mūža pēdējā posmā viņš vēl paspēja sakārtot savas fabulas deviņās grāmatās, kuru iznākšanu gan slavenais satiriķis vairs nepiedzivoja. Ivans Krilovs mira 75 gadu vecumā, 1844. gada 9. (21.) novembri. Pēdējā novēlējumā fabulists bija izteicies, lai visiem, kas to atceras, izsūtītu pa vienam eksemplāram viņa fabulu pilnīgā izdevuma.

Fabula ir viens no senākajiem rakstniecības paveidiem, kura pirmsākumi meklējami tautas pasakā, seno kultūras tautu dzivnieku

eposā, grieķu Ezopa, romiešu Fedra un citu senāko autoru fabulās. Jau pirms Ivana Krilova fabulas žanrā pasaules slavu guva franču Lafontēns. Krievu literatūrā fabulas žanrs bija sakuplojis sevišķi bagātīgi. Ievērojamākie I. Krilova priekšteči: Sumarokovs, Hemnicers, Dmitrijevs un citi. Bet tieši I. Krilovs krievu fabulu atbrīvoja no sastingušā salonisma un toreiz krievu dzejā valdošā galminieciskā klasicisma žņaugiem. Tieši Krilovs fabulā ieplūdināja tautas sarunu valodu, tautas folkloru, veidodams līdz tam pasaules literatūrā vēl nebijušus pilnasinīgus tēlus. Tieši I. Krilovs pilnībā pārvērta fabulu par politiskās un sabiedriskās satīras dzeju.

Ivana Krilova literārais mantojums bagāts: feļetoni, satīriski raksti, dramaturģiski darbi, lirika un pats vērtīgākais, mākslinieciski un sabiedriski visnozīmīgākais — fabulas, kas sakopotas deviņās grāmatās, aptverot 198 fabulas, bet ārpus deviņām grāmatām publicētas vēl 15 — tātad pavisam Ivans Krilovs sarakstījis 213 fabulas.

I. Krilova fabulas savā laikā ļoti augstu novērtējis V. Beļinskis, nosaukdams tās par mazām komēdijiņām, atklādams tanīs dziļu sociāli sabiedrisku saturu un augstu mākslas meistarību. I. Krilova reālistiskās satīras meistardarbi kalpojuši kā liels ceļa sagatavojums ģeniālajam Puškinam, Gogolim un daudziem citiem krievu literatūras korifejiem. Par I. Krilova fabulas ārkārtīgo ietilpību, sabiedrisko vērtību jo zīmīgus vārdus teicis Andrejs Upīts: «... tā aptver visu muižniecisko dzimtiekārtas valsti, visu Krieviju no augšas līdz apakšai, no cara līdz zemniekam, no augstmaniga birokrata līdz ganam, visas šķiras un kārtas ar viņu zīmīgu sociālu raksturojumu un novērtējumu. Visiem sociāldzīves pamatjautājumiem Krilovs atsaucas dzīvi un izteiksmīgi, lai gan šis atsaucības veids atrodas ciešā atkarībā no viņa paša dzīves likteņa grozībām un garīgas nosvarošanās.»

Ivana Krilova fabulu vairums ir īsti satīriskās dzejas meistardarbi, jo no viņa fabulām vispilnīgākā mākslinieciskajā un

idejiskajā sakausējumā strāvo asa satīra, bet tieši satīrā, V. Beļinska vārdiem izsakoties, ir fabulas dzejiskums.

Visas I. Krilova daiļrades, bet it īpaši viņa fabulu galvenais motīvs ir dzimtbūtnieciskās iekārtas asa kritika. Viņa attēlotie zvēri ir gluži cilvēciskām īpašībām un raksturiem apveltīti, pie tam katrs pārstāv konkrētu sociālu slāņojumu vai šķiru. Tāpēc I. Krilova nepārspējamie fabuliskie tēli ir sabiedriski iedarbīgi, viņa fabulām piemīt asas satīras un politiskā pamfleta spilgts raksturs. Lauva viņa fabulās ir valdnieks, despots, egoists, bieži vien garīgi aprobežots, rupjas varas pārstāvis. Tā fabulā «Raibās Aitas» notēlots feodālās Krievijas despotiskais cars. Fabulas ideja, tēli un motīvi izauguši no toreizējās sabiedriskās dzīves īstenības. Tikpat konkrēts, mākslinieciski fabulistiski detalizēts Lauvas tēls ir arī fabulas «Zivju dejas» sākotnējā variantā, kur nepārprotami saskatāmas cara Aleksandra I un viņa favorīta Arakčejeva zvēriskās sejas. No daudzajiem Lauvas attēlojumiem minams «Lauva medībās», kurā arī atrodam cara patvaldnieka — neierobežota despota un cietsirdīga zvēriskuma mākslinieciskū ieveidojumu satīriskā tēlā. Lapsas I. Krilova fabulās pārstāv lišķus, viltniekus, cara galma intrigantus, vislielākos egoistus, valsts apzadzējus. Lapsa ir netaisnais cara ierēdnis, tiesnesis, kas vienmēr izlemj par labu valdniekam, sev gūdams treknu kumosu. Ļoti spilgts no daudzajiem Lapsas fabuliskajiem tēliem ir Lapsas attēlojums fabulā «Zemnieks un Aita». Lakoniski, bet tai pašā reizē reljefi un tēlaini tiek pavēstīts pats notikums, pie tam autora stāstījumā ieviti tautas valodas un it īpaši tiesu praksei raksturīgs valodas kolorīts. Fabula noslēdzas ar Lapsas spriedumu:

«Tādēļ, ka likums pavēl lemt,
Ar kauna nāvi aitu sodām;
Tās ādu sūdzētājam dodam,
Bet gaļu tiesnesis var ņemt.»

Fabulā ļoti spēcīgos tēlos atklāta cariskās Krievijas dzīve. Tieši šo fabulu kā vienu no vislabākajām savā laikā izcēla V. Beļinskis. Lapsa I. Krilova satīrā pieder pie tiem tēliem, kas jo sevišķi rūpīgi izgaismoti, ietverot tanī despotiskā feodālisma un cariskās patvaļas bledīgo ierēdņu un lišķīgo augstmaņu tipizējumu. Te katrā ziņā pieminama fabula «Lapsa namdaris», kas vēršas pret valsts apzadzējiem. Fabulā «Lidaka» atrodam cariskās tiesas procesa atspulgu, kur darbojas dzīvnieku alegoriskie un reālisma pārliecinošā spēka pilni tēli, kuru centrā rakstvedis — Lapsa. Cariskās varas pārstāvju — tiesnešu visi pūliņi veltīti tam, lai attaisnotu Lidaku — laupītāju. Tiesas rakstvede Lapsa pasludina spriedumu:

«Tai nospriedīsim tādu sodu,
Ka citiem uznāks šaušalas!
Un labāku es neatrodu
Kā upē slīcināt.»

Aprobežotie tiesneši nolemj Lidakai tādu «sodu», kas tai netraucēti ļauj turpināt laupītājas dzīvi.

Vilks I. Krilova fabulās ne tikvien raksturīgs ar rijību, plēsonību un trulu zvērisku instinktu, bet tam dotas dziļi sociālas, vēsturiskas konkrētības diktētas rakstura īpašības. Virknē fabulu I. Krilovs atspoguļojis 1812. gada Tēvijas kara notikumus. Fabulā «Vilks pie Suņiem» Vilkā ir personificēts Napoleons, kas iebrucis Krievzemē, bet saņēmis pienācīgu pretsitienu un, nokļuvis neapskaužamā stāvoklī, lūdz izlīgt «mieru» un «draudzību». Ar lielu patriotisma kvēli I. Krilovs šai fabulā iesaucas:

«Nu pietiek,» mednieks pārtrauc, «pietiek mums,
Jo vilka zvērestu es zinu,
Bet tev es pasludinu,
Ka tāds mums ieradums:
Ar vilkiem mieru slēdz tik tādu,
Ka viņiem velk pār acīm ādu.»

Viens no dziļāk un pilnīgāk izveidotiem fabuliskajiem tēliem ir Lācis. Arī šinī tēlā lielais satīras meistars allaž ieliek dziļu sociālu saturu. Fabulā «Lācis pie Bitēm» atrodam spēcīgu satīrisku atspulgu cara patvaldības, augstāko, valdošo ierēdņu un priekšnieku tipam, kas bez kautrēšanās zaga un izlaupīja valsts mantu. Citā fabulā Lācis iemieso sevī cara izglītības ministru vai pat pašu caru («Strādīgais Lācis»), kas ar rupju spēku un trulu prātu nevar paveikt to, ko padara vienkāršs zemnieks — loku liecējs. Bagātīgi niansēts satīrisks tēls ir Lācis fabulā «Lāča mielasts». Te spilgi iezīmēts augstmaņa gara trulums, tieksme dižoties. Ievērojama vieta I. Krilova fabulās ir Zilonim, kas attēlots gan kā aprobežots favorīts («Zilonis godā»), gan kā truls valdnieks («Zilonis par valdnieku»), bet citā fabulā kā godīga rakstnieka iemiesojums, ko aprej negodīgi un pērkami kritiķi — Pikši («Zilonis un Piksis»). Daudzās fabulās darbojas pērtiķi — arī viens no rūpīgāk un dziļāk izstrādātiem I. Krilova fabulu tēliem. Pērtiķis ir dikdienis, kas, noskatījies, kā zemnieks strādā un gūst par to uzslavas, nolemj izmēģināt roku lauku darbos («Pērtiķis»). Meistarīgs, pārpilns ar satīrisku zemtekstu ir Pērtiķa darba attēlojums, kurā ar I. Krilovam raksturīgiem tēlošanas paņēmieniem spilgti izceltas Pērtiķa dikdieņa īpašības, kritizēti to cilvēku veltīgie pūliņi, kas nenes tautai nekāda labuma. Citā fabulā («Pērtiķi») attēloti ļaudis, kas mēdz bez jēgas visu pakaļdarīt, vai arī cilvēki, kas, nesaprazdami kādas noderīgas lietas vērtību, to noniecina, pat iznīcina («Pērtiķis un Brilles»). Truli lielmaņi un augstmaņi I. Krilova fabulās bieži vien personificējas Ēzeļa satīriskajā tēlā. Tādi pārgudrinieki, bez gala iedomīgi ir Ēzeļi, kas iekļuvuši Parnasā («Parnass»), vai arī Ēzelis, kurš, noklausījies Lakstīgalas brīnišķīgo dziedāšanu, tai ieteic, ka viņai nebūtu par ļaunu pamācīties muzicēšanas mākslu no gaiļiem. Atcerēsimies, ka šinī fabulā attēlotā trulā Ēzeļa prototips ir bijis kāds no tā laika augstmaņiem, kurš, nekā nesajēgdams no mākslas, bija ņēmies Krilovu pamācīt, kā vajagot atdzejot

Q30601333 Latvijas Nacionālā BIBLIOTĒKA

Laſontēnu. I. Krilova ſabulās jūtam autora dziļas simpatijas preť dzimtbūtniecībā apspiesto tautu un naidu pret muižniekiem un cara augstmaņiem. Daudzās ſabulās slavēts darba tikums, godīga darba dzīve, tam pretstatā atklājot augstāko, valdošo šķiru parazītisko dzīves veidu. Kā viena no spēcīgākajām ir ſabula «Lapas un Saknes», kurā I. Krilovs parāda toreizējās ſeodālās Krievijas sabiedriskās iekārtas netaisnīgumu. Ne mazāk spēciga ir arī ſabula «Zemnieki un Upe», kurā ar asiem satīriskiem tēliem atklāta carismam raksturīgā tautas masu nežēlīgas izsūkšanas sistēma. Apspiestie zemnieki šeit attēloti tieši bez ſabuliskās alegorijas. Strauti un pietekas un pati Upe ir reālas īstenības piesātināti alegoriski tēli, kas reljefi un sabiedriski saasināti izteic cara valdības un tai kalpojošās muižniecības un ierēdņu parazītisko būtību. Ar lielu atmaskojošu pārliecības spēku skan I. Krilova vārdi:

Bet, tuvāk piegājuši, visi tapa klusi,
Jo redzēja, ka pati Upe nes
No aizplūdušām mantām pusi.
Tie noskatījās vien no tālienes
Un, sūdzības par velti neceldami,
Uz mājām griezās, galvas kratīdami,
Un izsacījās šādi, aiziedami:
«Nav vērts, ka laiku kavējam!
No priekšnieka tur taisnības vis nedabūsi,
Kur apakšnieks tam dod no laupījuma pusi!»

Cara, cara galma un muižniecības parazītiskums pretstatā tautas masu darbīgai dzīvei attēlots ſabulā «Lapas un Saknes». Kad Lapas sāk sevi slavināt un noniecina Saknes, pēdējās atbild:

«Bet, ja reiz Saknes sausas kļūs,
Tad ne vairs koka būs,
Ne jūs!»

Visus cariskās Krievijas sociālos noslāņojumus un šķiriskumu visspilgtāk attēlotus atrodam fabulas «Zivju dejas» abos variantos, kas pēc būtības ir divi atšķirīgi mākslas darbi. Te atrodam attēlotu Lauvu — caru Aleksandru I — necilvēcīgu despotu, kurš, redzēdams, kā tiek iznīcinātas un mocītas zivis, ne tikai nesoda vainīnieku, bet gan aiz pateicības aplaiza to. Te attēlots Zemnieks — Zvejnieks un viltīgā Lapsa, kuru tēlos iemiesoti cara favorīti un augstmaņi, muižnieki un tiem pakalpīgie ierēdņi. Te attēloti beztiesīgie, dzimtbūtniecības verdzībā nomāktie, izsūktie un izmocītie zemnieki. Sabiedriski politiskās domas asuma, mākslinieciskā vispārinājuma spēka ziņā tā, protams, ir viena no visizcilākajām satīriskās dzejas pērlēm krievu un visas pasaules literatūrā. Lielākā daļa I. Krilova fabulu sarakstītas, smeļot pamudinājumu, motīvus, sižetus, idejisko saturu no kāda konkrēta notikuma. «Zivju dejas» ir viena no tām fabulām, kas radusies sakarā ar Aleksandra I un viņa favorīta Arakčejeva braucienu pa Krievzemi. Cariskās Valsts padomes satīrisku atveidojumu atrodam «Kvartetā», jo visi kvarteta dalībnieki ir šīs padomes četru departamentu priekšsēdētāji. Attēlotie «muziķi»: Ēzelis, Lācis, Pērtiķis un Āzis ar saviem strīdiņiem, kur kuram sēsties, ar gara trulumu raksturo carisko iestādījumu — šai gadījumā Valsts padomes neaugligo darbību.

Savās fabulās I. Krilovs graiza cilvēku sabiedrības netikumus un rakstura vājības: melus, lišķību, liekulību, godkāri, mantkāri, skopulību utt. Bet Krilova satīrā šie cilvēku trūkumi gandrīz vienmēr ir sociāla un sabiedriska rakstura parādība. Lielbnieks — melis («Melkulis»), kas, no svešām zemēm pārradies dzimtenē, bez gala lielās, — ir kādas augstākas, valdošās šķiras pārstāvis:

No svešām zemēm pārceļojis mājās,
Kāds lielīgs augstmanis,
Bet varbūt kņazs,
Uz laukiem reiz ar draugu pastaigājās,

Un, stāstīdams par to, ko redzējis,
Viņš lielījās bez sajēgas.

Citā fabulā («Šķirstiņš») atrodam bramanīgi iedomīgu augstmani, kam raksturīga tieksme palepoties sabiedrības priekšā. Fabulā «Saimnieks un Puisis» Saimnieks ir skopulis, egoists, Puisis— pašaizliedzīgs, drošsirdīgs.

Lielā satiriķa darbos atrodama arī viņa skeptiskā un dažkārt asi kritiskā attieksme pret reliģiju un tās kalpiem. Kad I. Krilovs runā par elku pielūgšanu un muļķīgiem priesteriem («Orākuls»), zemtekstā nemaldīgi samanām cara iestāžu un reliģisko rituālu kritiku. Fabulā «Zvēru mēris» ar satīrisku uguns kvēli I. Krilovs vēršas pret priesteriem. Arī fabulas «Parnass» ievada daļa vērsta pret reliģiju.

Starp daudzajām sabiedriski un mākslinieciski izcilākajām fabulām īpaša nozīme fabulai «Kaķis un Lakstīgala», kurā atspoguļojas rakstnieka un dzejnieka traģiskais liktenis carisma žņaugos. Te I. Krilovs ielicis paša pārdzīvotos sarūgtinājumus, dzīves skaudrajā īstenībā pieredzētos nežēlīgos cariskās cenzūras un policijas spaidus pret katru brīvāku vārdu un domu. Zināma idejiska un motīvu radniecība ar šo ir fabulai «Lakstīgalas». Arī te I. Krilovs attēlojis dzejnieka neapskaužamo dzīvi cariskās cenzūras spaidos. Te viņš ielicis daudz vairāk gluži personiskā, ar savu biogrāfiju saistītā materiāla, kas mākslinieciskā pārkausējumā skan kā spēcīgs vispārinājums. Jāpiezīmē, ka Lakstīgalas fabuliskais tēls arī dažās citās fabulās izaudzis no paša I. Krilova personīgi izciestām pārestībām («Kaķis un Lakstīgala», «Ēzelis un Lakstīgala»).

I. Krilovs fabulā «Maiss» vēršas pret toreizējās ekspluatatoru sabiedrības valdošās šķiras morāli, kad cilvēka vērtību noteic tikai pēc mantas daudzuma — kamēr «Maisā» ir dukāti, tikmēr viņš ir godājams, viņu visi uzskata par visgudrāko, bet, kad Maiss

iztukšots, — viņam vairs nav nekādas vērtības. Vairākās fabulās I. Krilovs ļoti asi uzstājas pret saviem pretiniekiem literatūras jautājumos un diletantismu literatūrā. Tā radušās fabulas: «Cūka zem ozola», «Dāvja zivju virums», «Dzeguze un Gailis» u. c.

I. Krilova fabulās darbojas tik liels visdažādāko dzīvnieku priekšmetu, dabas personificējumu, cilvēku fabulisko tēlu skaits, ka isā apcerējumā nemaz nav iespējams tos visus apskatīt. Svarīgi tas, ka vienalga, vai tas ir lauva, lācis, ēzelis, vilks, lapsa, cūka, dzeguze, gailis, bārdnazis, ozols, upe vai mākonis, — visi viņi darbojas kā cilvēki, runā, domā, izsaka spriedumu, ietver sevī sociālsabiedrisku slodzi. Cik šai ziņā bagāts I. Krilova fabulu saturs, par to liecina gandrīz vai ikviena no tām.

Ivana Krilova fabulas, kā arī dramaturģiskie un satīriskās prozas darbi ir asa dzimtbūtnieciskās iekārtas kritika. Tomēr I. Krilovs, gan nesaudzīgi kritizēdams cariskās patvaldības iestādījumus, nespēja pacelties pāri sava laika apgaismotāju uzskatiem, viņa pasaules uzskata ierobežotība neļāva aiziet līdz tiem revolucionārajiem secinājumiem par cariskās iekārtas gāšanu, kādus pauda Radiščevs un citi viņa laikabiedri. Starp I. Krilova meistardarbiem atrodamas arī fabulas, kurās viņš maksā meslus reakcionāriem uzskatiem, kurās atklājas viņa uzskatu ierobežotība. Tā, piemēram, fabula «Zirgs un Jātnieks» pieļauj iztulkojumu, kas attaisno cara patvaldības bardzību pret tautu. Fabulā «Rudzupuķe» saskatīta pateicība carienei Marijai Fjodorovnai. Franču Lielās buržuāziskās revolūcijas idejas neizprazdams un Napoleona varas sabrukuma vēsturiskos cēloņus neredzēdams, I. Krilovs saraksta arī tādu fabulu kā «Bezdievji». Dažās I. Krilova fabulās («Lauvas audzināšana», «Kā Vardes sevim Caru lūdza» u. c.) atrodami motīvi par gudra, izglītota un saprātīga valdnieka nepieciešamību. Tomēr, objektīvi analizējot, fabulā «Lauvas audzināšana» atrodam arī asu kritiku par caru Aleksandru I, kuru mācījuši visādi skolotāji, bet nekā derīga nav iemācījuši. Dažas fabulas I. Krilovs uzrakstījis uz cara

galminieka — sava «mecenāta» A. Oļeņina pasūtījumu («Ūdenslīdēji», «Vārpa» u. c.). Protams, tanīs tad arī atrodamas carismam par labu iztulkojamas pamācības. Viens no ievērojamākiem I. Krilova dzīves un darbu pētniekiem N. Stepanovs par A. Oļeņina lomu fabulista daiļradē pareizi atzīmē: «Vairākos gadījumos viņš (t. i., Oļeņins) ieteica fabulām temas un uzmanīgi sekoja, kādā virzienā attīstās fabulista daiļrade, tā realizējot sava veida politisku un idejisku kontroli, «draudzīgu», bet tai pašā laikā pietiekami stingru pusoficiālu cenzūru.» Tālāk N. Stepanovs norāda: «Nav šaubu, ka tādas fabulas kā «Ūdenslīdēji», «Sacerētājs un Laupītājs», «Zirgs un Jātnieks», «Bezdievji» un vēl dažas citas uzrakstītas vai nu zem Oļeņina ideoloģiska spiediena, vai arī radušās kā viņa pasūtījums.» Tomēr šādu fabulu I. Krilovam nav daudz, un tās ir nesalīdzināmi vājākas arī mākslinieciskajā veidojumā, jo to rašanos nav diktējusi dzejnieka iekšēja nepieciešamība.

Ivana Krilova fabulu meistarību ļoti augstu vērtēja V. Beļinskis, A. Puškins, N. Gogolis un citi krievu literatūras korifeji. Tautas sarunu valoda, krievu tautas parunas, sakāmvārdi, pasakas un tautas anekdotes, visa dzīves daudzveidība ir tie avoti, no kurienes ģeniālais satīriķis smēlās vielu un arī formas meistarību. Daudzām fabulām sižeti aizgūti no Ezopa, Lafontēna un citiem autoriem, tomēr I. Krilovs gandrīz vienmēr šos sižetus un motīvus radoši pārkausēja: tradicionālie dzīvnieku tipi, abstraktie tēli viņa meistarigajā veidojumā guva dzīvu, cilvēcisku tēlu iemiesojumu. I. Krilova fabulām liela ietekme krievu reālistiskās literatūras attīstībā. Viņa fabulu dziļi krieviskā valoda, fabulistisko tēlu nacionālais raksturs, tautai sasāpējušu jautājumu ietvērums lielā mākslinieciskā vispārinājumā — lūk, pamats tam, ka viņu V. Beļinskis nosauca par īstu tautas dzejnieku, par vistautiskāko krievu rakstnieku. I. Krilova fabulas, bez šaubām, nav viegli atveidojamas citu, neslavu tautu valodās. Mums, latviešiem, kā tuviem slavu tautu valodu radiniekiem tās sagādā varbūt mazāk grūtību. Andrejs Upīts šai sakarībā

saka: «Jau Fr. Adamoviča latviskojumi rāda, ka mums iespējams Krilovu atdarināt gandrīz rindu pa rindai un vārdu pa vārdam, atrodot savā folklorā un literatūras sadzīves valodā teicienus, parunas un sentences, ja ne tieši atdarinātas, tad katrā ziņā ļoti tuvas lielā fabulu meistara satīriskās domas un izpausmes stilam.»

I. Krilova satīriskajai dzejai — fabulām ir liela ietekme ne tikvien uz sava laika un sekojošās paaudzes rakstnieku darbību, bet arī turpmākos gadu desmitos līdz pat mūsu dienām. Krievu padomju literatūrā varam saskatīt I. Krilova tiešāku radošu ietekmi D. Bednija, V. Majakovska, S. Mihalkova un citu darbos.

Latviešu fabulas sākumi saistās tieši ar I. Krilova veselīgu un radošu iespaidu Sarķa un Pērsieša fabulās. Raiņa un it īpaši Andreja Upīša fabulas tāpat vairāk vai mazāk radoši sasaucas ar I. Krilova tradīcijām. Liels un labdarīgs iespaids I. Krilova satīrai ir bijis uz latviešu reālistiskās literatūras attīstību no tās sākumiem līdz mūsu dienām. Pazīstamais atdzejotājs un Krilova satiras dziļš izpratējs Fr. Adamovičs par lielā fabulista meistarību saka: «Valoda viņa fabulās arvienu tek vienkārši un dabiski, katrs izteikums tik zīmīgs un īstā vietā, katra loma, katrs tēlojums tik izveicīgi raksturots, ka jādomā, dzejas panti tecējuši no viņa spalvas gluži bez kādām pūlēm, viegli un svabadi. Bet patiesībā viņš ar lielāko rūpību un pacietību strādāja pie saviem ražojumiem, un ikviens rakstnieks viņu var jemties par jauku priekšzīmi.» Ivana Krilova fabulu pilnīga izdevuma iznākšana latviešu valodā ir liels notikums latviešu padomju kultūras dzīvē. Vispirms tam būs izcila nozīme, apgūstot un visā pilnībā iepazīstot lielā fabulista pašu svarīgāko mantojuma daļu — viņa fabulas; otrkārt — mūsu jaunajā ziedošajā literatūrā I. Krilova fabulu latviskojumi palīdzēs vēl ciešāk iesakņoties un nostiprināties veselīgai kriloviskai satīriskajai dzejai, īpaši fabulai. Bet I. Krilova mantojuma apgūšana nav jāsaista tikai ar fabulu vien. To dzīvinošais tradīciju spēks ir daudz plašāks un dziļāks. Reālistiskās satiras lielmeistara spožās

tradīcijas radoši pārņemamas un pielietojamas visai mūsu literatūrai visos žanros un formās, kas noteikti sekmēs tās vēl lielāku satura un formas tālāku pilnveidošanos. I. Krilova fabulu satīriskā vispārinājuma mākslas spēks ir nemirstīgs. Ģeniālā Ļeņina darbos atrodam izmantotus daudzus I. Krilova fabulu tēlus un izteicienus, tā dodot tiem jaunu politisku ietilpību, jaunu saturu. Lielā Tēvijas kara gados, kad padomju tautas uz dzīvību un nāvi cīnījās pret fašistiskajiem iebrucējiem, ar jaunu spēku izskanēja I. Krilova fabula par iedomīgo Vardi, kura aiz neierobežotas iedomības tikmēr pūtās, gribēdama pārspēt Vērsi, kamēr pārsprāga («Varde un Vērsis»).

I. Krilova fabulas palīdz padomju cilvēkam izprast ne tikvien cilvēku sabiedrības pagātni — tās ir aktīvs palīgs arī šodienas dzīvē cīņai par komunisma uzcelšanu. Viņa fabulu satīras asās pātagas šausta tos daudzos netikumus un trūkumus, kuru atliekas vēl atrodamas arī mūsu sabiedrībā.

Ivans Krilovs, izsakoties V. Beļinska vārdiem, «ir krievu literatūras gods un slava», bet tagad, sociālistiskās iekārtas apstākļos, viņa ģeniālās fabulas pilnībā kļūst visu padomju tautu, tai skaitā arī latviešu tautas kultūras neatņemama sastāvdaļa.

I. Maižnieks

PIRMĀ GRĀMATA

I.

VĀRNA UN LAPSA

Izsenis peltas lišķu mēles,
Ka glaimi kaitēt var, to katrs zin; bet ko tas dod,
Ja lišķi vēl joprojām sirdis vietu rod.

Bij Vārnai laimējies reiz tikt pie siera šķēles, —
Uz egles zara Vārna sēst
Un mierā gatavojas brokastis jau ēst,
Tik, sieru knābī turot, vēl ko apcerēja.
Par nelaimi, tur Lapsa garām skrēja, —

Liek siera smarža Lapsai apstāties:
Ja Kūmiņš sieru redz, — vai Kūmiņš tālāk ies? —
Uz pirkstgaliem pie koka blēde klātu lavās,
Ar asti kuļ, uz Vārnu paceļ acis savas
Un saldi runāt sāk, kā vien tik prot:
«Prieks, mīļā, tevi apbrīnot!
Kāds skaistums kaklam, spirgtums acīs,
To, šķiet, pat teiksmā nepasacīs!
Kā spalvas spīd un deguns arīdzan!
Kā eņģelim gan balsij tavai jāatskan!
Dzied, gaišā, nekaunies! Ar izskatu tik glīto,
Ja tava balss turklāt vēl meistarīgi vītos,
Par putnu karalieni tu mums izrādītos!»
No uzslavām kā skurbstot Vārna galvu slija,
No prieka, elpu žņaudzot, tūkst šai rīkle kārna, —
Bet, tā kā glaimie vārdi vēl jo saldāk lija,
Tad ķērca: «Krā!» — cik spēja, pilnā balsī Vārna:
Siers izkrita — un līdz ar Lapsu projām bija.

II.

OZOLS UN NIEDRE

Ar Niedrīti sāk Ozols sarunu:
«Patiesi, daba tev ir darījusi pāri,
Pat zvirbulēna svaru neizturi tu.
Tik tikko ūdeni mazs vējiņš bikli skāris,
Tu tūlīt sagrīļojies, trauslā vārgulīt,
Tik sērdienīgi lejup liecies,
Ka žēl pat tevi uzskatīt.
Bet raugies — es kā Kaukāzs lepni augšup sliecos,
Un mani nenokausē saules staru šalts,
Tik pasmejos, kad vētras pāri šalc,
Šeit stāvu ciets un stalts.
Šķiet, mierā nesagraujamā es iekalts esmu,
Kas vētra liekas tev, man — tikai viegla dvesma,
Kaut manā tuvumā jel tvertos tu,
Kur manu zaru ēna tevi klātu,
No visiem negaisiem es tevi pasargātu.
Bet daba gribēja, lai zaļotu
Jūs, niedres, tikai vējainajā ūdens malā,
Pret jums tā nežēlīga ir bez gala.» —
«Tu esi līdzjūtīgs,» — tā Niedre atbild tam,
«Bet nebēdā, mēs vējus labi panesam.
No nikniem viesuļiem maz skarta kļūstu,
Gan pieliecos, bet tomēr nenolūstu,
Man vētras viegli pāri iet,
Un tās ir bīstamākas tev — man šķiet.

Gan tiesa, vēl ar savu negantumu sīvo
Nav lauzusi tev spēku spīvo,
No zvēlieniem nav vairījies tavs vaigs —
Bet gaidīšu, ko rādīs laiks!»
Tiklīdz kā Niedre to bij izteikusi,
Bargs viesulis šurp brāž no ziemeļpuses
Ar krusu un ar lietu, tā ka šviksts.
Slej Ozols galvu, Niedre lejup līkst,
Bet trako vējš un spēku divkāršo,
Grābj kaukdams Ozolu, ar saknēm izrauj to,
Kam galva līdz pat debess jumam slija,
Bet kājām pazemē ciets pamats bija.

III.

DZIEDĀTĀJI

Lūdz kaimiņu pie sevis kaimiņš
Uz pusdienām, bet sirdī zvīl
Cits padoms tam, jo muziku viņš mīl:
Lai klausās viesis dziedātāju saimi.
Sāk puiši dziedāt, katrs savu bļauj,
Tie sacenšas, cik rīklēm spēka.
Līdz viesim ausis dūc no brēkas,
Šķiet — galvu kāds no pleciem rauj.
«Apžēlojies par mani,» sauc viņš brīnā,
«Kas te ko priecāties! Man šķiet,
Tavs koris slikti dzied!» —
«Tev taisnība,» teic saimnieks smīnot,
«Tiem dziedāšanā veiksmes maz,
Bet toties nedzer tie ne lāses vīna
Un visai labi uzvedas.»

Bet, manuprāt, lai dzer,
Ja tikai darbs kam der.

IV.

VĀRNA UN VISTA

Smoļenskas kņazs tas bija,
Kas iebrucēju nekaunībai valgu vija.
Lai slazdu liktu jauniem vandaļiem,
Viņš Maskavā ļauj ienākt tiem.
Un visi maskavieši, liels vai mazs,
Tai pašā stundā sanāk kopā,
Trauc prom no savas pilsētas,
Kā bites aizlido no stropa.
Bet Vārna, jumtā sēžot, rāmi knosās
Un vēro tos, kas steidz un brauc.
«Vai, kaimiņien, tu arī ceļā posies?»
No vezuma tai Vista sauc.
«Kā dzird, pie sliekšņa stāv un šurpu dosies
Pats varmāka, kas visus žņaudz.»
«Vai man tur kāda daļa!
Šeit droši palieku!» Tai Vārna atcērt skaļi.
«Lai tavas māsas ratos sēd!
Bet vai kāds Vārnas cep un ēd?
Pret viesiem vienmēr laipna būšu
Un varbūt kādu labumu vēl gūšu,
Vai siera gabalu vai kaula skrimsli sev.
Nu sveika, cekulīt! Lai veicas tev!»

Un Vārna paliek pilsētā par spīti.
Bet labumiem tā nepiekļuva klāt.
Smoļenskas kņazs sāk viesus badināt,
Un Vārna tika zupā izvārīta.

Tā bieži cilvēkam ir aprēķinos akls prāts,
Gan šķiet, ka pašai laimei pakaļ dodies,
Bet patiesībā — negals, kur tu rodies? —
Kā Vārna zupā tieci sutināts.

V.

ŠĶIRSTIŅŠ

Ne vienreiz vien mums vērot nākas,
Kā gudri spriež un nopūlas
Tur, kur nav vajadzīga māka,
Vien ķēriens mazs.

Reiz kādam Šķirstiņš jauks no tirgus atnests tiek,
Bij smalko rokudarbu vērot visiem bauda;
Un katrs sajūsmu par Šķirstiņu šo pauda.
Lūk, ienāk Mehāniķis, zināms gudrinieks.
«Tas Šķirstiņš neparasts — pat neredz atslēdziņu,»
Viņš pavērojis prāto.
«Bet varu galvu likt, ka attaisīšu viņu.
Lai tikai ķeros klātu!
Kā nieku atvēršu, vien jāuziet tā stiķi:
Par naudu neatrast jums tādu Mehāniķi.»
Tad Šķirstiņu viņš grozīt sāk
No visām pusēm, kā vien māk,
Un ilgi galvu lauza:
Griež skrūvītes, te atkal iekaviņu dauza.
Tam apkārt vērotāji stāj;
Te dažs ar galvu tikai māj,
Te sačukstas, bet citi smejas bārdā.

«Ne tur, ne tā!» dažs sauc vai rāda,
Bet Mehāniķis vēl jo niknāk ārdās.
Līdz beidzot, vienos sviedros viss,
Viņš darbu pametis.
Pat prātā neienāca tam,
Cik vienkārši tas atverams.

VI.

VARDE UN VĒRSIS

Reiz Varde sastop Vērsi ganībā
Un grib ar viņu līdzināties augumā,
Jo skaudība bij viņā aizdegusies,
Un tādēļ, visus spēkus saņēmusies,
Tā piepūšas un plešas plašumā.
«Skat, māsiņ, skat, — vai tagad būšu
Ar Vērsi vienā lielumā?» —
«Nē,» atbild draudzene, «ne tuvumā!» —
«Skat nu — vai reiz tam līdzīga es kļūšu?» —
«Ai nē! Vēl tālu tev.» — «Bet tagad palūko, —
Vai daudz es lielāka?» — «Gandrīz neko.»
Un Varde nu, cik vien tai dūšas,
Ar varu plešas, staipās, pūšas,
Kamēr tā beidzot pārsprāga
Un nosprāga.

«Šim kažoks dārgs, tam pajūgs spožs...
Šai zīda tērps, tai briljants košs:
Mums arī dzīve jāizbauda!»
Un, lai ar visiem sacenstos,
Pirms dziļi krīt viņš parādos,
Tad līp pie pirkstiem sveša nauda...
Drīz pārplīst lepnums uzpūstais
Kā pūslis blīvs, kur maitāts gaiss.

VII.

IZLEPUSI JAUNAVA

Uz preciniekiem Jaunava
Ar ilgošanos gaidīja.
Nu, tā jau nebūtu vēl liga,
Bet kas par ligu: viņa bija augstprātīga.
Tai līgavaini dod, kas gudrs, skaists un glauns,
Ar goda zīmēm, činu un turklāt vēl jauns —
Tā bija drusciņ ietiepīga;
Turklāt vēl jāievēro tas,
Ka greizsirdīgs viņš nedrīkst but nemaz.
Un tavu laimi! Precinieki
Kā izlasīti, augsti vien
Pie viņas dien no dienas skrien.
Tur citai būtu lieli prieki,
Bet mūsu lepnai jaunavai
Pa prātam nav neviena; redz, jo tai
Bij visai smalka gaume. Šī lai pinas
Ar tādiem precniekiem! Lai tik skatās, lai:
Šim goda zīmju nav, un tas bez činas,
Trešs būtu činā, tomēr maks
Nav diezgan smags.
Te uzacis, te deguns nav, kā nākas,
Še tas, tur atkal cits nav labs, —
Lai nāk, kas nākdams, šai jau neiztaps.
Pārs gadu paiet klusāki; tad atkal sākas
No jauna rasties precnieki.
Tik vien no kārtas vienkāršākas.

«Cik prasti tie, cik lempīgi!
Vai es gan tādiem līgaviņa?»
Tā saīgusi saka viņa.
«Kas vēl tiem prātā neienāks!
Dažs līgavainis daudz jo cienīgāks
No sētas izvadīts ar godu!
Man jāsmejas! Jo kuram gan
No šitiem tēviņiem lai roku dodu?
Par jaunavu nebūt nav dzīve ļauna:
Pa dienu līksma, naktī mierīgs miegs;
Ko steigties man: vēl esmu diezgan jauna.»

Tie aizgāja un, baidoties no kauna,
Tik reti vien kāds precinieks
Šad tad vēl iegriezās pie viņas.
Tā paiet gads,
Bet nenāk neviens pats;
Vēl aizpeld gads, no precniekiem ne ziņas.
Gads iesākās un beidzās atkal jau,
Bet precnieku kā nav, tā nav.
Jau mūsu jaunava bij stipri ienākusies.
Te draudzenes tai prātā krīt,
Un sāk šī pārskaitīt:
Šī sen pie vīra, cita saderinājusies,
Tik viņa viena palikusies, —
Un sēras zogas sirdī jaunavai.
Skat, spogulis sāk arī ziņot tai,
Ka laiks ik dienas zog bez žēlastības
Kaut ko no viņas skaistuma.
Papriekš nav vaigos sārtuma,

Tad acīs dedzības un pievilcības;
No vaigiem pazūd gleznās bedrītes;
Pat jautrība vairs lāgi nepadodas,
Un pierē, skat, jau krunkas rodas!
Nāk nelaime pēc nelaimes!
Kur ir tas laiks, kad sabiedrībā
Bez viņas nebij omulības?
Tai apkārt cienītāji drūzmējās.
Bet tagad viņu sauc, lai piedaloties
Ar vecenēm pie kāršu partijas!
Prāts viņai liek pēc vīra palūkoties;
Tā uzvelk citu meldiju
Un atmet lieko lepnību.
Kaut gan par vīriešiem vēl nevar nopukoties,
Bet sirds par viņiem citu teic.
Un, lai nu vienai mūžs nav jānobeidz,
Tad skaistule, pirms mati nenosirmo,
It līksma sagaidīja pirmo,
Kas nāca precībās: tai prieks,
Kaut kroplis, kad tik precinieks.

VIII.

PARNASS

Reiz dieviem Grieķijā klāt bija stunda bargā
Un sāka viņu tronis šķobīties
Vai, vienkāršāk vēl varam izteikties,
No modes izgājis bij katrs dievs:
Vairs dievus negodā, ne viņu varu sargā,
Tiem templus neuzceļ, ne upurus vairs nes —
Lai teic ko teikdami, par viņiem smejas.
Kur tie no koka izveidoti slejas,
Tos sacērt malkas pagalēs.
Nu dieviem tiešām jāiet bojā,
Ar katru gadu grūtāk tiek,
Un beidzot viņiem visiem liek
No Grieķijas diennaktī vākties projām.
Lai kā tie stūrgalvīgi pretim tiepās,
No templiem viņus laukā stiepa,
Turklāt vēl atņēma, kas dievu krāts
Un viņu mītnēs ilgi saglabāts.
Ak, nedod dievs, ja dievus nosviež kāds!
Un dievu labumi tad sadalīti kļuva
Starp ļaudīm pasaulīgiem ātri vien,
Tad arī Parnasu kāds virs sev guva.
Un Ēzeļus tur ganīt sāka kādudien,
Bet Ēzeļi nez kā reiz uzzināja,
Ka Parnass bijis cēlām mūzām māja,
Un sauca tie: «Ne velti mums
Šeit Parnasā dots patvērums,
Ir mūzas apnikušas, viņas zemē svieda,
Grib cilvēki, lai tagad mēs šeit dziedam.» —

«Nu turieties,» viens brēc un baram priekšā iet,
«Es dziesmu iesākšu, lai visi līdzi dzied.
Tik, draugi, drošu garu!
Mēs parādīsim savu balsu varu,
Un klusēs desmit māsas izdzītās,
Kad skaļāk dziedāsim kā tās.
Bet korī kārtību mums stingru vajadzētu,
Un tāpēc prasu vienprātīgi lemt:
Kas ēzeliski daiļi dziedāt nevarētu,
To Parnasā mums neuzņemt.»
Šo runu Ēzelis tik skaisti, veikli teica,
Ka visi Ēzeļi to sajūsmībā sveica.
Sāk jaunais koris bļaut, cits citam balsi jauc,
Ka liekas, rati neeļļoti brauc
Ar tūkstoš riteņiem, kas čērkst un kauc.
Bet jaukā dziedāšana beidzas spēji,
Pats saimnieks, pacietību pazaudējis,
No Parnasa tos visus kūtī dzen.

Ir veca patiesība zināma jau sen,
Tik muļķis to nav saprast spējis:
To galvu, kurā tukšums mīt,
Ar prātu augsta vieta nespēs piepildīt.

IX.

ORĀKULS

Kaut kur pie pagāniem bij koka Dieveklis,
Kas sāka runāt pravietības
Un gudras pamācības.
Par to viņš sudrabā un zeltā viz
No papēžiem līdz galvai.
Uz svētnīcu kā skudras ļaudis tek
Un katris nes pa balvai;
Tur smaržo vīraks, upuri tur deg,
Un lūgumu — ka nevar aizklausīties!
Par elku nevar nobrīnīties!
Un viņam tic kā vecs, tā jauns.
Bet te uz reizi —
Ak brīnums liels! Ak kauns!
Sāk Orākuls nu runāt greizi:
Ko vien un kam tik vien viņš pareģo,
Cik vārdu teic, tik samelo!
Vairs ļaudis izprast nevarēja,
Kur palikusi pravietības spēja.
Bet, lūk, kur iemeslis:
Elks bija vidū tukšs, un priesteris
No viņa ļaudīm sludināja.

Bij prātīgs priesteris — elks nieku nerunāja,
Bet, tikko muļķis viņā iesēžas,
Elks muld un melš bez sajēgas.

Es nezinu, vai taisnība vai nieki,
Bet dažkārt esmu dzirdējis,
Ka daudzi tiesneši ir lieli gudrinieki,
Kamēr tiem gudrs rakstvedis.

X.

RUDZUPUĶE

Reiz druvā Rudzupuķes zieds
Sāk sirgt un vārguļot uz sava kāta slaidā,
Tad zilo galvu zemu zemu liec
Un drūmi savu galu gaida.
Pirms tam vēl Zefīram zieds žēli teica tā:
«Ja tuvāk būtu diena austošā
Un saule varenā pār lauku sāktu doties,
Var būt, ka arī es vēl spētu atdzīvoties.» —
«Tu, mīļā, esi joks!»
Teic Vabole, kas līdzās zemi rok.
«Vai tiešām saulītei ir jādomā bez mitas
Un jāgādā, lai vari augt,
Ne kalst un vīst, bet ziedos plaukt?
Tai laika ļoti maz, un rūpes gluži citas.
Par tevi ne!
Ak, ja tu zinātu, kas notiek pasaulē,
Cik daudz tur tīrumu, cik druvu un cik pļavu,
Kas, dienai atnākot, jūt īsti laimi savu!
Tur saules siltums mīlīgais
Gan milzu ozolus, gan ciedru kokus silda,
Un cik gan ļoti patīkams ir gaiss,
Ko ziedi krāšņākie ar savu smaržu pilda!
To puķu skaistumu
Gan neaizsniegsi tu:
Tie bagāti ar tādu jaukumu,
Ka pļāvējs pat šos ziedus žēļo.

Tu, nesmaržīgs un vienkāršs zieds,
Ar savām lūgšanām gan sauli mierā liec.
Pār tevi neizlies tā zelta starus kvēlos!
Nē, labāk neceri, tev tāpat pienāks gals:
Būs jānokalst!»
Bet saule parādās un sāk pār lauku doties,
Tur, Floras valstībā, tā savus starus sēj.
Un, naktī vītusi, nu Rudzupuķe spēj
Ar rītu atkal atdzīvoties.

Jūs laimīgie, kam augstdzimušo gods
Ir liktens dots!
Kā saule debesīs tad tikpat karsti dedziet
Un redziet:
Šī saule siltumu nevienam neaizliedz,
Gan mazai smildziņai, gan ciedrai gaismu sniedz,
Prot prieku sagādāt un laimi neaizkavē.
Pret sauli mīlestība katrā sirdī most
Kā dzidrs mirdzums ausmas kristalos,
Un tāpēc visi viņu slavē.

XI.

BIRZE UN UGUNS

Nav viegli īstu draugu gūt.
Kur savtīgums zem drauga maskas slēpies glaimi,
Tur draudzēšanās nenes laimi.
Par kādu ļaunumu pat draudzība spēj kļūt,
Var fabula šī laba pamācība būt.

Reiz ziemā Ugunskurs jau lēnām dzisa,
No ceļiniekiem pamests kādā Birzē dīks.
Jau ogles plēn, jo malka sadegusi visa, —
Un, jūtot, ka tūliņ pavisam liesma nīks,
Sāk Gunskurs čūkstot runāt Birzei pieglaudīgs:
«Teic, Birze, skaistākā šai malā, —
Par ko tavs liktenis tik bargs un ass,
Ka nelapo tev pat kāds zariņš mazs,
Pavisam kaila stingsti salā?» —
«Tādēļ, ka tagad ziema jau
Un sniegos plaukt un zaļot manos spēkos nav,»

Skan Birzes paskaidrojums sēri.
«Ko niekojies!» sprakst Uguns, elpu tvēris.
«Mums jāsadraudzējas, — es būšu atspaids tavs.
Es — saulei brālis un tev sacīt varu, —
Pat ziemā brīnumdarbus daru.
Man visās siltumnīcās gods:
Kad lauskis pakšos cērt, elš sniegputenis skriedams,
Tur augļi briest, redz puķes ziedam,
Tas viss ir manas kvēles dots.

Un, nemīlējot lielīšanos lētu,
Par sevi teikšu nelabprāt,
Ka spēka ziņā spēju saulei blakus stāt.
Lai nez cik uzpūtīga šī te nespīdētu,
Tā, sniegiem nekaitējot, kupenās, lūk, mieg, —
Bet paskaties, kā kūst ap mani aukstais sniegs, —
Un tādēļ, ja tu gribi zaļot ziemā arī,
Tāpat kā vasarā un pavasarī,
Tad atļauj man pie sevis apmesties kaut kur!»
Un lieta darīta: drīz Uguntiņa kur
Pa Birzi lielas Uguns pieaugošās liesmas,
Pa zariem sausajiem līdz galotnēm tās skrien,
Līdz padebešiem melnos dūmu blāķus slien,
Līdz pēkšņi visu Birzi pārņem Uguns briesmas.
Viss bija beigts, — un tur, kur Birzes zaļais jums
Ik ceļiniekam būtu ēnains patvērums,
Nu apdeguši celmi raugās pretim mums, —
Un kāds tur brīnums, padomājot labi:
Kā koks un uguns draudzēties var abi?

XII.

ĶIVULIS UN EZIS

No rītiem Ķivulim labprāt
Tīk savā nodabā jo maigi čivināt, —
Bet neba alkst viņš slavas kādas,
Prieks pašam tam no dziesmas šādas!
Skat, cik gan spoži starojot,
Cik lepni Saule iznirt prot
No jūras.
Šķiet, visiem jaunu dzīvību tā dveš,
Un skaņām pildās mežs,
Sveic viņu lakstigalu pulks ar dziesmu pūru.
Klus Ķivulītim balss.
«Kas tas,» sāk zobot Ezis palss,
«Kam tavai dziesmai gals?» —
«Tāpēc, ka tādas balss man nava,
Lai Sauli slavētu, kā pienākas,»
Teic Ķivulis, un asaras lej tas.
«Kā paust ar vāju balsi Saulei slavu?»

Tā skumstu es par postu savu,
Ka tādu dzejas kokli neatrodu,
Ko skandēt Aleksandram var par godu.

XIII.

VILKS UN JĒRS

Kas spēcīgs, tam arvienu nespēcīgais vainīgs!
Tāds vienmēr ir bijis ļaužu liktens mainīgs.

Pie strauta karstā laikā Jēriņš dzer,
Un, tam par nelaimi, tā gadās,
Ka Vilks tur savu kāju sper.
Uz laupījumu viņam kārums radās.
Lai darbam būtu likumīgāks veids:
«Kā drīksti, bezkauņa!» viņš teic.
«Ar savu purnu apsmuļotu
Man sajaukt tīro dzērienu
Ar smiltīm un ar gļotu?
Par to tev galvu noraušu!» —
«Ar atļauju jums iedrošinos
Vispazemīgi pavēstīt,
Ka dzeru lejpus straumes soļu piecdesmit
Un tādēļ vainīgs neapzinos,
Jo dzērienu jums sajaukt nevaru.» —
«Tad es gan meloju?
Vai tas ir dzirdēts! Tavu nekaunību!
Vēl atminos, ka pērnvasar šepat
Man biji rupjš, un tādu neģēlību
Es piedot nevaru nekad!» —
«Ak žēlīgs lielskungs, man vēl nav ne gada.» —
«Tas bij tavs brālis.» — «Nevaid brāļu man.» —
«Tad bij tavs svainis, kūms vai cits, kas tev ir rada.

Viss jūsu dzimums, zinu gan,
Un jūsu suņi, jūsu gani
Tik ļauna meklē vien pret mani,
Nu laiks par viņu grēkiem atriebties.» —
«Bet es ko esmu noziedzies?» —
«Ciet klusu, palaidni! Jo nav man vaļas
Še izmeklēt, ko novainojies tu.
Jau tāpēc esi vainīgs, ka man gribas gaļas.»
To teicis, Jēru aizstiepa uz biezienu.

XIV.

PĒRTIĶI

Ja tu ar prātu citiem pakaļ dari,
Tad labuma vēl smelties vari,
Bet pasarg dievs
Bez jēgas pakaļ ķēmoties!

Kam nebūs dzirdēt gadījies,
Ka Pērtiķi ikvienam pakaļ dara.
Reiz Āfrikā, kur Pērtiķu nav maz,
Tie, kokā sasēdušies lielā barā,
Uz medinieku zagšus lūkojās,
Kā viņš pa tīkliem maurā vārtījās.
Te biedrs biedram iečukst lēnu:
«Vai redzi, kas par veiklu zēnu!
Viņš vienā gabalā:
Te griežas riteniski,
Te sviežas kūleniski,
Te gluži kamolā
Viņš tinas tā un lokās,
Ka ne tur kājas redz, ne rokas.
Kurš vēl kā mēs tik veikli prot
Ikkatru modi jaunu,
Bet tā vēl nemākam! Mums nebūtu par ļaunu
Šo mākslu novērot.
Viņš diezgan ilgi lēkā tur un vārtās;
Varbūt viņš aizies drīz, tad nāksim mēs
pēc kārtas . . .»

Viņš tiešām aizgāja
Un tīklus viņiem atstāja.
«Ko gaidāt? Iesim!» laizdamies no koka,
Viens otram viņi sauc.
«Un arī mums šī māksla drīz būs rokā.»
Priekš mūsu viesiem tīklu tur jo daudz:
Tur viņi rutkus stāda, valstās, vīstās,
Met kūleņus un tīklos tīstās,
Kliedz, trokšņo — visiem lielu lielais prieks!
Ar bēdām tikai tad tie iepazinās,
Kad bij no tīkliem jāizpinas.
Kad bija īstais brīdis, medinieks
Ar maisiem klāt, šie grib nu laisties lapās,
Bet velti! It neviens no viņiem neattapās,
Kā lai no tīkliem ārā tiek;
Tos mednieks kampj un maisos liek.

XV.

ZĪLE

Gar jūru Zīle tielējās
Un lielījās:
Šī tūdaļ jūru dedzināšot nost.
Un kā ar vēju
Ap Zemi ziņa skrēja,
Ka Neptunvalstij draudot uguns posts.
Jau lido bailēs putnu bari
Un, padzirdot par tādu brīnumdari,
No mežiem zvēri nāk,
Un visi lūkojas un gaidīt sāk,
Kad liesmos ūdeņi un svils
Līdz pašām dzelmēm Okeāna pils.
Un stāsta pat, ka daži, neba stulbi,
Jo mūžudien pa dzīrēm sastop tos,
Jau pirmie skrējuši ar karotēm aiz stulma,
Lai zivju zupu brangi sastrēbtos.
Tā visi mīņājas gar jūras krastu
Un gaida skatu neparastu.
Vien retais čukst: «Skat, nu jau degs
Un zivis kā no katla lēks!»
Bet nedeg vis. Varbūt jau vārās?
Nē, nevārās. Viss ūdens klajums klus
Un rāmi skalo vēsos liedagus.
Ar ko tad beidzās brīnums šis?
Prom krūmos muka Zīle slavas kārā,
Un strēbēji it ļoti pievīlās:
Gan skaļi Zīle lielījās, —
Bet jūra nedeg vis.

XVI.

IEDOMĪGAIS ĒZELIS

Kad Zevs bij zemi iekārtojis
Un dzīvo radību tur izveidojis,
Ar Ēzelis tad nāca pasaulē.
Kā gadījās, kā ne —
Ar nodomu vai steidzoties pār mēru,
Bet Ēzelis kā sesks bij maziņš izdevies.
Gandrīz neviens to neievēro,
Kaut gan viņš lielībā var mēroties
Ar kuru katru zvēru.
Tam gribas paplātīties, bet ar ko?
Ar augumiņu niecīgo
Pie zvēriem kauns pat parādīties.
Ik dienas Ēzelis ar lūgumu
Sāk Zevam virsū plīties,
Lai dod tam lielu augumu.
«Lūk, ziloņiem un lauvām visur rāda godu,
Par viņiem runā liels un mazs,
Bet mums nekādas cienības!
Kam ēzeļi lai nestu tādu sodu?
Ja būtu tikai teļa lielumā,
Es tīģeriem un lauvām parādītu:
Tie tūdaļ rauktos lepnumā.»
Tā katru rītu
Dzied Zevam ausīs Ēzelis.

Tas beidzot viņam tā bij apnicis,
Ka visam klausīja, ko lūdza šis,
Un, lai nu viņu nesauktu par skopu,
Viņš iztaisīja Ēzeli par lielu lopu
Un piedevām vēl to
Ar tādu bļaura balsi apveltīja,
Ka sākumā tas visu mežu iztramdīja.
«Kā sauc šo zvēru šausmīgo?
Šim negantniekam, rasi,
Liels spēks un zobi asi?»
Tik ēzeli nu visur daudzina.
Kā beidzās viss? Ir apskatīties nepaguva,
Kad Ēzeli jau visi pazina.
Drīz muļķībā par parunu viņš kļuva,
Un tagad liek tam nastas nest
Un ūdeni no upes vest.

XVII.

PĒRTIĶIS UN BRILLES

Uz vecām dienām Pērtiķim
Bij acis tumšas palikušas.
Bet ļaudis ieteikuši šim,
Ka tālabad lai nepazaudē dūšas:
Lai Brilles vien tik pagādā.
Viņš duci Briļļu iegādājas
Un groza viņas šā un tā:
Gan mauc uz astes, liek pie kājas,
Gan aposta, gan palaiza,
Bet Brilles nelīdz it nekā.
«Lai parauj jods! Tie neprātnieki,
Kas ļaužu tukšām tenkām tic!»
Viņš saka: «Viss ir tīri nieki,
Kas man par Brillēm sastāstīts,
Jo labuma tur nav par matu.»
Uz Brillēm metis īgnu skatu,
Pret akmeni tās svieda tā,
Ka tikai druskas pašķīda.

Tā dažu labu lietu ļaudis
Aiz neprašanas kaunā liek;
Ja nepraša pie varas tiek,
Viņš vai no pasaules to skaudīs.

XVIII.

DIVI BALOŽI

Reiz diviem Baložiem kā brāļiem sirds bij rada,
Tie kopā ēd un dzer un kopā dzīvi vada;
Kur viens jau atrodas, tur otrs steidzas būt;
Un priekus, bēdas, visu — abi kopā jūt.
Kā laiks tiem aizsteidza, to viņi nemanīja,
Gan nācās dažreiz skumt, bet garlaiks svešs tiem bija.
Un jāteic, kurš tad projām ies
No mīļotās vai arī drauga?
Bet viens, lūk, ceļot grib un tālēs aizlaisties —
Daudz brīnumu tur gadīsies,
Tas viss ir jāzina, ir jāaprauga,
Gods, meli, taisnība un tenkas jāatšķir.
«Tu prom?» sauc draudzene, tai acīs asras ir.
«Kam blandīties pa svešu pusi?
Jeb esmu tev jau apnikusi?
Ak bezkauņa! Ja mani žēlot aizmirsis,
Tad dzirdi: vanags, negaiss, cilpas tevi gaidīs,
Un citas briesmas ceļā baidīs!
Drīz pienāks pavasars, tad labāk veiksies viss,
Tad liegt vairs neliegšu, lai notiek griba tava,
Bet tagad ēdamā nav daudz un maz tas vērts;
Klau! Arī krauklis baigi ķērc:
Tas gan uz labu nava.
Nu, mīļais, paliec mājās gan!
Būs kopā jautrāk tev un man!

Un kam tev vispār prom no mājām jāskrien būtu;
Bez tevis jāvada man bāra mūžu grūtu.
Tik negaiss, vanagi un slazdu cilpas vien
Man sapņos rēgosies arvien;
Es allaž bēdāšos, ka tev nu ļauni klājas:
Būs redzams mākonītis mazs,
Es tūlīt saukšu: diez kur draugs mans atrodas?
Vai vesels, pabarots, kur mīt, līdz negaiss stājas?»
Šie vārdi Balodītim sirdi žņaudz,
Žēl drauga, tomēr tāles to vēl kvēlāk sauc:
Un jūtas važās tur un samulsina prātu.
«Jel neraudi,» viņš teic, lai draugu mierinātu,
«No tevis būšu prom, ja daudz, tad dienas trīs.
Man paliks atmiņā it viss, kas ceļā bijis,
Un, daudzos brīnumus kad būšu apskatījis,
Pie drauga ligzdiņā es mājup tikšu drīz.
Tik daudz būs stāstāmā, ka grūti tikt būs galā!
Es atcerēšos tad, kā bija svešā malā,
Un teikšu, ko tur veic, kāds ļaudīm paradums,
Un, kur kāds brīnums redzams bija,
To visu iztēlos tev tava fantāzija,
Tev liksies — līdojums bij kopējs mums.»
Nu — lieta izlemta — draugs draugu nobučoja
Un projām aizlidoja.
Jau mūsu ceļnieks trauc, te pretim negaiss baigs,
Bet lejā stepes klājs kā jūra viļņo zaigs.
Kur sprukt? Par laimi, vēl vecs ozols pagadījās;
Kaut slikts, bet patvērums nu bija
Tur mūsu ceļniekam;
Bet vējš bez mitas pūš, līst lietus virsū tam,
Līdz kaulam nācās samirkt nabagam.

Pēc brīža negaiss rimst. Ar pirmo saules staru
Sauc tāles Balodi ar ziņkārības varu.
Viņš nospurdz, aizlaižas un lidojot nudien
Redz — lejā mežmalā ir izbārstīti kvieši.
Trauc lejup un — tur ieskrien cilpās tieši!
Tik posts un bēdas vien!
Pleš spārnus viņš un plosās, šaudās;
Par laimi, tīkls vecs, un beidzot cilpa trūkst,
Viens spārns gan sagumzīts, un kāja sāp un tūkst!
Lai arī tā. Prom tagad nabags bēg, cik jaudas.
Bet tas vēl bija nieks, lūk, gaisā briesmas mīt!
Ļauns vanags viņam virsū krīt;
Šķiet, Balodim būs gals tūlīt!
Ar visiem spēkiem pūlas bēgt no bēdas.
Ak, spēku maz ir tam! Nu pēdīgie jau zūd!
Jau nagi plēsoņam, šķiet, medījumu jūt,
Jau mūsu Balodis jauš plato spārnu vēdas,
Te pēkšņi ērglis liels, kas augstāk gaisā bij,
Brūk virsū vanagam, cik spēka, —
Viens plēsoņa ir beigts, to kāri otrais rij.
Bet Balodis pēc dēkas
Kā akmens lejup trauc un tur zem žoga lien.
Bet vēl viens šausmu purvs tam jāizbrien:
Jo vienai bēdai nāk uz pēdām otra, treša.
Kāds zēns, lūk, lausku ņem, grib trāpīt putniņam —
Šais gados žēlastība sveša, —
Viņš svież — un deniņus ir ievainojis tam.
Nu mūsu ceļnieks — gan ar ievainotu galvu,
Ar slimu kājiņu un izburzītu spalvu —
Vairs negrib redzēt brīnumus
Un mājās aizkuļas bez likstām rāms un kluss.
Un laimīgs ir: jo draudzība tur mīļa gaida!

Tur viņam līdzi jūt
Labs draugs, kas izārstēs un līdzēs spēkus gūt;
Tur likstas aizmirsīs, — viņš drīz jau priecīgs smaida.

Bet tie, kas apceļot šo zemeslodi trauks,
Viskvēlo ilgu dzīti,
Lai izlasa šo fabulīti
Un ceļā nedodas tūlīt, kad jūtas sauks
Un teiks, ka ārzemēs viss jauki mirdz un laistās;
Jo, ticat, zeme tā ir tomēr visuskaistā,
Kur dzīvo mīļotā vai arī jūsu draugs.

XIX.

DUKĀTS

Patiešām, gudra galva
Par naudu vērtīgāka daudz,
Bet bieži tos par izglītotiem sauc,
Kam patīk greznas pāvu spalvas,
Kam tikai zelts ir debess balva.
Un tādēļ vienmēr vajag ievērot,
Kad ļaudīm rupji ādu sāksi nomizot,
Lai darbs šīs tikai labus augļus dod,
Lai cilvēks neiesāktu ļaunām varām sekot,
Lai viņam vienkāršība — likums svēts,
Lai nevaldzina spīdums lēts,
Lai īstas slavas vietā nenāk negods.
Par to, kā sacīt mēdz,
Reiz zinātnieki gudrus rakstus sacerēs,
Bet ne jau vienmēr garas runas noderēs,
Un tādēļ teikšu jums,
Ka fabulā tiks apgaismots šis jautājums.

Reiz zelta Dukātu, ar dubļiem klātu,
Bij atradis kāds lauku vīrs.
Kaut arī Dukāts nebij spožs un tīrs,
Par viņu piesolīja naudu tādu,
Ka zemnieks nopirkt varētu puspasaules.
«Bet pagaidi!» viņš, galvu kasot, sāka prātot.
«Būs trīskārtīga cena jādod,
Ja Dukātu no dubļiem notīrīšu es.»

Viņš paņem krītu, granti, smilti
Un ķieģeli, kāds pagadās,
Un raujas tā, ka metas siļti,
Ka piere sviedros lās.
Viņš berž un slīpē zeltu savu,
Kā tikai māk,
Lai Dukāts kvēlot sāk,
Lai iegūst neredzētu spožumu un slavu.
Patiešām, beigās Dukāts lepni viz,
Bet, slavu guvis,
Viņš viegliņš kļuvis
Un savu seno vērtību ir zaudējis.

XX.

DAUDZSIEVNIEKS

Kāds precēts vīrs, lai grēks, kam grēks,
Vēl divas sievas apkopt gājis.
Pats cars to beidzot uzzinājis
(Bet cars bij bargs, kam sodīt spēks
Ikvienu, kas šai grēkā krīt),
Viņš Daudzsievnieku liek pie tiesas vest tūlīt
Un tādu sodu izdomāt uz vietas,
Lai tauta šausmās drebēt sāk,
Lai turpmāk prātā neienāk
Nevienam šādas kauna lietas.
«Ja tikai manīšu, ka sods par mīkstu spriests,
Būs pašiem soģiem valgā karāties.»
Nav jokiem vietas:
Tie straumēm aukstus baiļu sviedrus svīst,
Trīs diennaktis jau sēž pie lietas
Un spriež, kāds sods to moku nāvē dzīs.
Ir sodu tūkstošiem, bet pieredze gan rāda:
Pret tādu grēku zāļu nav nekādu.
Te beidzot prātā iekrīt padoms labs un īss.
Uz tiesu Daudzsievnieku uzaicina,
Tiek spriedums darīts zināms,
Ko vienprātīgi pasludina:
«Par sievām nolēmām jums atdot visas trīs.»

Ļo dzirdot, tauta ausīm neticēja —
Tā gaidīja, ka cars pie staba soģus vilks;
Bet nepagāja laiciņš ilgs,
Vīrs valgu meklēt skrēja:
Sods, izrādījās, bij tik pamācošs un baiss,
Ka it neviens tai valstī vairs
Trīs sievas reizē neprecēja.

XXI.

BEZDIEVJI

Bij kāda tauta reiz par kaunu cilvēcei,
Ķas sirdi jau tik tālu nocietināt prata,
Ka pašus dievus ļaunām acīm skata.
Ar tūkstoš karogiem pulks dumpinieku steidz,
Ar lokiem, bultām bruņojušies, laukā,
Un karstgalvis dažs neprātīgs un straujš,
Lai tautas naidu vērstu bargā aukā,
Teic, it kā debess soģi patiesīgi nav,
Ka dievi vai nu snauž, vai valda kā bez prāta,
Ka visus pārmācīt tos laiks ir jau,
Ka var no tuviem kalniem tiem pēc brīža kāda
Mest virsū akmeņus — to augstums ļauj, —
Un tāpat Olimpu tad sniegt ar bultu aši.
Par šādu negantību saskaitušies, knaši
Pie Zeva, lūdzot to, viss Olimps iet,
Lai postu atvairītu, bargs kas šķiet.
Un dievu padome lemj, nākot vienuviet,
Lai vestu nejēgas pie prāta gaismas,
Lūgt Zevu parādīt kaut ko no baismas:
Šaust tos ar ūdensplūdiem, pērkonu varbūt,
Vai akmens lietum likt tiem pāri grūt.
«Nē, nē, nebūt,»
Teic Jupiters. «Ja miers tur netiks godāts,
Ja dieviem nemirstīgiem alkst tie postu nest,
No saviem pašu darbiem viņi kritīs sodā.»
Šai mirklī zilgmē cēlās akmens padebess,

Ko gaisā neticīgo karapūļi svieda,
Bet tas ar tūkstoš nāvēm ļaunā biedā
Pār pašu dumpinieku galvām krīt.

Šeit neticības augļus varat saskatīt,
Un, ļaudis, iegaumējiet jūs ikbrīd,
Ka dažu pārgalvnieku runu dārdi,
Kas svētos olimpiešus apvaino,
Tik baismu posta brīdi gatavo —
Jo zibšņu bultās vēršas ļaunie vārdi.

XXII.

ĒRGLIS UN VISTAS

Par gaišu dienu līksmot nenorimstot,
Pret sauli Ērglis lidinājās
Un padebešos pastaigājās,
Kur zibšņi dzimst.
Kad Putnu Ķēniņš beidzot lejup slija,
Viņš pūsties nometās uz vecas salmu rijas.
Gan kore šī, kas dziļi sūnās slīga,
Nav lakta Ērglim visai piedienīga,
Bet arī ķēniņi mēdz dažkārt jokus dzīt,
Kad uznāk spīts:
Varbūt bij untums rijai godu parādīt
Vai nebij piemērotas klints pa rokai,
Ne ozola, ne cita karaliska koka, —
Kas to lai zin? Bet, brīdi sēdējis uz tās,
Līdz pūnei Ērglis aizlaidās
Un jumtā notupās.
To redzēdama, Cekulainā Dēkla
Teic Perelei, kas mēslos kašņā sēklas:
«Par ko gan, kaimiņien, tiem Ērgļiem dots
Tik milzīgs gods?
Vai tiešām gan par lidojumu šādu?
Tad es tev galvoju ar vistas godaprātu,
Ka pati, ieskrējusies droši,
No rijas es līdz pūnei aizlidošu!
Par ko tad, muļķes, mēs lai dodam
Vēl turpmāk Ērgļiem lielo godu,
Ja dižāki par mums tie nav nu ne par spalvu!
Vai viņiem vairāk spārnu, acu, galvu?

Tu pati redzēji nu teju, teju,
Ka plivinājas šie pa leju
Tāpat kā vistas!»
Te Ērglim beidzot apnīk tērgums tāds,
Un teic viņš balsī skaļā:
«Tev tiesa gan, bet tikai vienā daļā.
Var Ērglis zemāk vēl par vistām dažkārt velties,
Bet vistām padebešos mūžam nepacelties!»

Kad talantus tu kādreiz lielus pētī,
Tad nesāc vājības pārlieku viņos vētīt,
Bet proti to, kas daiļš un dižens, just,
Lai dažāds augstums viņu lidojumā
Tev skubā vērtējumā
No redzes nespēj zust.

OTRĀ GRĀMATA

I.

KĀ VARDES SEVIM CARU LŪDZA

Vairs pašvaldība Vardēm nepatikās,
Jo dzīvot brīvi tā
Bez kroņa dienesta
Tām gluži necienīgi likās.
Lai bēdām līdzētu,
Tās Zevu lūdz, lai viņām Caru sūta.
Kaut visiem iztapt lieta diezgan grūta,
Tak šoreiz uzklausīja Varžu lūgumu
Un deva viņām Caru.

Ar troksni dodas Cars no mākoņiem
Un purvā nozvēlās ar tādu sparu,
Ka nolīgojās dūņu valsts līdz pamatiem.
Un Vardes muka,
Ko kājas nes;
Kur katra paspēja, tur spruka,
Un Caru klusām apbrīno no tālienes.
Patiesi Cars nu viņām bija varīgs:
Ne aušīgs, ne ar balmutīgs,
Kluss, cienīgs, rāms un svarīgs,
Un augumā tik varonīgs,
Ka pabrīnies, kad steidzies garām!
Tik viena vaina bija Caram:
Šis Cars bija apses bluķis. Sākumā
Tik ļoti viņu pavalstnieces ciena,
Ka nedrīkst tuvoties neviena;
Ar bailēm noskatoties tālumā,
Tik reti kāda zagšus pabāž galvu
Caur grīsli un caur kalvu.
Bet, tā kā pasaulē nav brīnuma,
Ar kuru neaprastu drīzumā,
Tad Vardes tā, kā pavalstniecēm nākas,
Pie valdnieka ar padevības jūtām lien:
Pirms tupu rāpu vien;
Bet vēlāk, kas jo dūšīgākas,
Jau pamēģina sānis pagriezties:
Jau lūko Caram blakus notupties;
Tad, kam vēl vairāk varonības,
Jau atgriež Caram muguru.
It visu panes Cars aiz lielas lēnprātības.

Vēl kādu brītiņu,
Skat — daža Caram virsū uzlēkusi.
Trīs dienās bij šī dzīve apnikusi.
Nu Vardes nāk ar jaunām lūgšanām,
Lai Zevs uz dūņu valsti tām
Dod tiešām īsti krietnu Caru!
Un, paklausīdams Varžu lūgšanu,
Zevs Dzērvi sūtīja par valdnieku.
Šis Cars nav bluķis kāds: viņš lieto varu
Un vainīgās viņš ēd. No viņa tiesas bargās
Lai pavalstnieces sargās,
Jo viņa priekšā visas vainīgas.
Tādēļ — vai azaids, pusdienas vai vakariņas,
Cars nežēlīgi soda viņas.
Nu purvā melnas dienas sākušās,
Jo Varžu skaits ik dienas mazinās.
No agra rīta Cars pa valsti staigā
Un, kas tik parādās priekš viņa vaiga,
To tūdaļ notiesā un rij.
Vēl trakāki kā agrāk Vardes kurkst un vaida,
Lai viņām atkal citu Caru raida,
Jo tagadējais Cars kā mušas viņas rij.
Cik briesmīgi! Nu nedrīkstot vairs pašu mājās
Ne izbāzt degunu, ne pakurkstēt, kā klājas!
Lai labāk viņām visi purvi izžūstot,
Ne tāds par Caru paliekot!
«Kam vajadzēja jums pēc Cara dzīties?
Jūs neprātnieces!» balss no debess skan.
«Kam miera nedevāt jūs man,
Ka nevarēju aizklausīties?

Jums devu Caru — tas pārlieku kluss;
Jūs savā peļķē cēlāt nemierus;
Tad raidīju jums jaunu,
Bet tas, lūk, jums par ļaunu;
Tik liecieties ar mieru nu,
Ka nesagaidāt ļaunāku.»

II.

LAUVA UN PANTERIS

Sen senos laikos sīvs un garš
Ar Panteri bij Lauvam karš
Par īpašumiem liekņās, dumbrājos un alās.
Pēc tiesībām lai savā starpā dalās —
Tā nebij viņu ieraža,
Jo cienīt tiesības nav stipro tikums;
Tur viņiem pašiem likums:
Kam spēks, tam taisnība.
Bet neba cauru mūžu plēsties.
Ir nagi atcērtas.
Tādēļ tie apjemas
Likt izmeklēt ikkura tiesības,
Ar karošanu mierā likties,
Beigt šķelšanos un nemieru
Un noslēgt mieru mūžigu —
Līdz pirmam naidam.
Un Panters saka: «Iecelsim
Ikviens pa rakstvedim,
Un tos lai savā vietā raidām.
Ko viņi lems,
To abas puses vērā jems.
«Es runci ieceļu; jo katrs zina,
Viņš nava nekāds lielais vīrs,
Bet tikumā jo tīrs.

Tu sūti ēzeli: tam augsta čina,
Un iegaumēt vēl der,
Tev otra nav tik apskaužama lopa:
Tavs galms ar domi kopā
Ne viņa naga neatsver.
Mēs paļausimies abi,
Kā spriedīs viņš ar manu runcīti.»
Šis padoms Lauvam patika it labi,
Bet Lapsu, nevis ēzeli,
Viņš savā vietā izmeklēja,
Un pats pie sevis noņurdēja
(Viņš pazina, kā redzams, pasauli):
«No tā gan labu gaidīt lieki,
Ko slavē tavi ienaidnieki.»

III.

DIŽMANIS UN FILOZOFS

Par šo un to ar Filozofu tēgā Dižmanis:
«Tev zināms viss,
Kā grāmatā tu proti ļaužu sirdīs lasīt,
Tev dzīvi izprast dots, — un tādēļ atļauj prasīt:
Kur slēpjas, saki, noslēpums,
Ka tiesās, zinātniskās biedrībās pie mums,
Kā nodibinām, — brīnums tīri,
Tur tūdaļ rosās sīkmaņi, ne vīri?
Vai tiešām zāļu trūkst, kas šādu sērgu veic?» —
«Man šķiet, ka netrūkst,» Filozofs tam teic.
«Bet ir ar biedrībām (starp mums, ja pārrunājam)
Tāpat, kā ir ar koka mājām.» —
«Kā?» — «Tā, lūk: paša celto nule skatīt gāju, —
Nav tajā ievilcies neviens vēl iemītnieks,
Bet circeņu tur sen jau vesels sieks.»

IV.

ZVĒRU MĒRIS

Visnegantāko debess sodu — mēri
Bij Pērkons mežā sūtījis.
Un, galvas nokāruši, sēri
Pa mežu tikko velkas zvēri
Un briesmas gaida, vai šos neraus Pīkols.
Līdz galam vārti atdarīti peklē;
Pa kalnājiem un mežiem nāve skrien
Un upurus bez žēlastības meklē,
Kas bija dzīvs vēl vakardien,
To šodien nāve pļauj kā zāli.
Vairs lapsa neaiztiek ne cāli
Un gavē alā, gurusi kā lūks;
Vilks neplēš aitas, rāms kā mūks.
Vairs zvēri nav nebūt kā zvēri:
Tie gluži pārvērtušies mērī.
Pat baloži, tie viens no otra klīst,
Jo mīlestības nu vairs nepazīst,
Un kas bez mīlestības ir par dzīvi?
Šais bēdās domi sasauc zvēru cars;
Un rāmiem soļiem, klusi, stīvi
Ap viņu lasās mežinieku bars.
Un, piegriezuši ausis, pavēruši acis,
Tie notupušies gaida, ko nu sacīs.
Un Lauva saka: «Draugi, debess mums
Liek sajust savu dusmu spēku,
Jo liels ir mūsu noziegums!
Kam mūsu starpā ir visvairāk grēku,

Lai nododas it zemīgi
Par salīdzības upuri.
Var būt, ka tā būs dieviem patīkami
Un mūsu karstās lūgšanas
Vēl viņu dusmas remdinās.
Kam tādi piemēri nav pazīstami,
Kur viens priekš otra sevi upurē;
To lasām bieži vēsturē.
Tādēļ lai gara pazemībā
Nu katrs izsūdz citu klātbūtībā,
Ko noziedzies līdz šim,
Vai būtu netīšu vai tīšu.
Jā, draugi, grēkus sūdzēsim!
Es pats vispirmāk izstāstīšu
Par grēkiem tiem, kas mani spiež.
Ai! Sāpīgi tie sirdi griež!
Cik daudzreiz aitiņām bez vainas kādas
Es saplosījis ādas!
Un dažreiz — kas no grēkiem sveiks —
Ir ganu ķēra zobs, man rādās.
Bet dzirdēsim, ko citi teiks,
Un to mēs upurēsim,
Kas ir jo grēcīgāks:
Tad mūsu upuris būs tīkamāks.» —
«Ak labo car! Ko tik daudz izmeklēsim!»
Tā Lapsa teic. «Tur grēka nav nemaz;
Tev rādās tā aiz liekas labsirdības:
Kam badā nomirt gribas,
Lai visos niekos klausās apziņas;
Turklāt vēl aitām ir par godu,
Ka žēlīgi tās ēdi, mūsu tēvs!

Un, ko par ganiem saki, visi mēs
Tev ļoti pateicam: tas tiem par sodu!
Šī bezastainā cilts aiz muļķas lepnības
Par mūsu valdiniekiem daudzinās.»
Pēc Lapsas citi mežinieki
Ar lišķu mēlēm ņēmās liekuļot,
Ka Lauvai grēka neesot
Un piedošanas lūgties gluži lieki.
Nu nācās sūdzēt Tīģerim,
Tad Lācim, Vilkam, Panterim;
Priekš visas tautas pazemīgi
Tie savus grēkus sūdz,
Un visi klusu cieš it godbijīgi,
Lai būtu noziegums diezin cik grūts.
Ikviens, kas bij ar zobu vai ar nagu spēcīgs,
Vis neiznāca grēcīgs,
Turpretī gandrīz svēts.
Te bija Vērsim kārta pienākusi.
«Ir mū-s,» viņš mauj, ko jēdz,
«Spiež grēku slogs. Pa mūsu pusi
Nesen bij zāle slikti paaugusi,
Un ziemā pienāca man bads.
Reiz, ļaunā kārdināts
Un nedabūjis it neviena,
Kas aizdotu man druscin siena,
No baznīckunga kaudzes pakampu.»
Nu sacēla tie troksni lielisku.
«Skat, kas par negantnieku!
Ēst cita sienu! Tas par daudz!
Tik viņa dēļ,» tā zvēri kauc,
«Nu dievi dusmojas pārlieku.

Lai glābtu miesas sēv un tikumu,
Ar visiem ragiem ugunī to blēdi!
Kam baznīckunga sienu ēdi!»
Tie deva spriedumu
Un Vērsi vēlā sārtā.

Tā gadās arī ļaužu kārtā:
Kas lēns un klusu cieš,
Tam citi vainas virsū griež.

V.

SUŅU DRAUDZĪBA

Pie kukņas loga
Ar Duksi Pakans saulē sildījās.
Gan sunim vairāk pieklājas
Par sargu būt pie māju žoga
Vai ar pie lopiem ganībās, —
Bet, tā kā viņi bija krietni paēdušies
Un godīgs sētas suns turklāt
Par velti neies muti klabināt,
Tad viņi, guļus izlaidušies,
Par gudrām lietām ņēmās pārrunāt:
Par suņa amatu un pienākumu,
Par labumu un nelabumu
Un beidzot vēl par draudzību.
«Cik patīkami,» Duksis teic uz Pakanu,
«Ar draugu dzīvot jaukā saticībā,
Viens otram izpalīdzēt vajadzībā,
Bez draudziņa ne ēst, ne apgulties
Un nežēlot ne savu galvu
Par drauga spalvu;
Turklāt viens otram acīs skatīties,
Lai notrāpītu izdevīgo brīdi,
Kad draugam iztapt, pakalpot, —
Ar vārdu, neatstāj no drauga ne pa sprīdi.
Cik jauki tā ar tevi mūžu nodzīvot!
Es saku tev, tu nemanīsi,
Cik laiks tev aizies īsi!» —
«Ko domā? Tiešām brangi!» Pakans iesaucas.
«Sen, Duksīt, sirds man sāp par sevi,

Ka, vienā sētā dzīvojot ar tevi,
Ne diena nepaiet bez plūkšanās.
Un kādēļ plūkties? Kungiem patencini,
Ka mums ne telpas trūkst, ne barības.
Un vai nav jākaunas:
No seniem laikiem suns, kā zini,
Ir bijis draudzībā par paraugu,
Bet tagad, gluži kā pie ļaudīm, draudzību
Gandrīz nemaz pie suņiem neatrodam.» —
«Lai rādām draudzību ir tagadnē!»
Tā Duksis kliedz. «Lai nesam suņa vārdu godam!
Dod ķetnu šurp!» — «Lūk še!»
Un raugi,
Jau apkampušies skūpstās jaunie draugi
Un nezin, kā viens otru godināt,
Kā cildināt.
«Mans Pilads!» — «Ak mans Orest! Dzīvosim bez naida,
Bez skaudības un ļaunuma!»
No virtuves te kaulu pasvieda,
Turp jaunie draugi kājas vaļā laida.
Kur palika nu visa draudzība?
Ar Orestu mans Pilads kaujas tā,
Ka put pa gaisu vilna:
Tik tik ar ūdeni tos izšķīra.

Ar šādiem draugiem pasaule ir pilna:
Ja klausies viņu valodās
Vai noskaties no sejas,
Tad liekas, ka tie kūst aiz draudzības,
Bet pasvied kaulu tiem, un tie kā suņi rejas.

VI.

MANTAS DALĪŠANA

Reiz dažiem tirgoņiem bij kopīgs uzņēmums,
No kā tiem iegūts bagāts atlikums.
Kad beigās bija peļņa jāsadala,
Tad, kā jau parasts, ķildu bij bez gala:
Tie nevarēja vienoties,
Cik kuram nākas graudā,
Cik tīrā naudā...
Te kliedziens skan, ka uguns izcēlies:
«Deg! Ķildas beidziet
Un tūdaļ projām steidziet!»
Gan viņi dzird, bet mantas kārībā
Tie visi iekarsuši tā,
Ka sekot saucienam nav vaļas.
Viens sauc: «Vēl tūkstoti pie manas daļas!»
Cits: «Man vēl divus tūkstošus!»
Bet trešais: «Man vēl trīsarpus!» —
«Nē, nē! Mēs citi pretojamies!»
Un, kaislā prātā ķildodamies,
Tobrīd tie atjēdzās,
Kad dūmi tiem jau acīs kodās;
Nu gan uz durvīm dodas,
Bet nebija vairs glābšanās,
Jo visas izejas jau liesmās, —
Tā viņi beidzās uguns briesmās.

VII.

MUCA

Draugs draugam prasīja, lai aizlienējot šim
Viņš savu Mucu tā uz dienām divām trim.
Ir draugam jāpalīdz — tā taču goda lieta!
Ja naudu, teiksim, lūdz, var atsacīt uz vietas,
Tad iemeslu it katrs veikli atrast prot.
Bet kā gan Mucu neaizdot?
Pats saimnieks ūdeni ar Mucu pārvadāja,
Bet tagad Muca bij pie vīna tirgotāja,
Kad mājās atgriezās — nu nelaime un brīnums,
Tā paspējusi bija piesūkties ar vīnu,
Ka tai vairs it nekā šo smaku atņemt nost:
Ko Mucā lej vai liek — ak posts —
Kvass, alus, ēdamais, — viss sāk pēc vīna ost.
Ar Mucu tagad grūti gāja:
To saimnieks sutina un plaucē, berž, cik māk,
Bet, tikko atkal lietot sāk, —
No Mucas vīna smaka nāk un nāk,
Un beidzot viņš bij spiests no Mucas atsacīties.

Jums, tēvi, pārdomāt par dzejas rindām šām:
Ja jaunībā no lietām kaitīgām
Kaut ko mums lemts reiz iemācīties,
Tad dzīvē darbojoties, lai ko gribam veikt,
Lai kādas atziņas un domas teikt, —
No veciem pinekļiem jau grūti atraisīties.

VIII.

VILKS PIE SUŅIEM

Vilks, gribēdams pie aitām iezagties,
Bij suņu stallim uzdūries.
Tūlīt bij visi suņi kājās:
Tie, redzot Vilku savās mājās,
Rej riedami un Vilkam apkārt stājas,
Kliedz: «Ķeriet zagli! Ārā nelaidiet!»
Un tūdaļ visi vārti ciet.
Nu stallī troksnis tāds kā peklē:
Cits rungu tver, cits šauteni.
«Šurp uguni!» Tur atnes uguni.
Vilks acis apkārt met un meklē,
Vai nevar prom kur mukt,
Bet, redzēdams, ka nav kur sprukt,
Stāv kaktā, zobiem šņakstot dikti;
Kā sarus spalvu sacēlis,
Viņš acīm zvēro pikti.
Bet, noprazdams, ka laiks ir pienācis
Dot atbildi par laupītāja gaitām
Pret aitām,
Sāk viltnieks laipnā balsī sarunas:
«Kādēļ šis troksnis, draugi?»
Jo raugi,
Pēc īstas taisnības
Ar suni Vilks ir tuvos rados,
Un es tak neierados
Še naidu celt un karu vest —
Es nācu mieru nodibināt:
Jums varu pasludināt,

Ka vecos netikumus gribu mest,
Ka aizstāvēšu aitu tiesības un godu,
Un Vilka zvērestu jums dodu . . .» —
«Nu pietiek,» mednieks pārtrauc, «pietiek mums,
Jo Vilka zvērestu es zinu,
Bet tev es pasludinu,
Ka tāds mums ieradums:
Ar Vilkiem mieru slēgt tik tādu,
Ka viņiem velk pār acīm ādu.»

IX.

STRAUTS

Pie Strauta dziedāja gans žēli, izmisis
Par smago zaudējumu, barga liktens dotu,
Jo viņa jēriņš, mīļots ļoti,
Nesen bij upē noslīcis.
Strauts, viņā noklausījies, rūc pilns niknu jūtu:
«Ak upe negauša! Kāds skats gan vērtos baiss,
Ja plūdums tavs, tāpat kā manējais,
Kluss vienmēr ritētu un arī dzidrs būtu,
Ka visi saredzētu cauri tam
Tos daudzos upurus, ko ņem aizvien no jauna,
Tu, ceru, zemē ielīstu aiz kauna.
Un tumšos bezdibeņos zustu gaita ļauna.
Man šķiet, ja manam mazumam
Klāt liktenis tik augstu vilni dotu,
Es, dabai pārvērties par krāšņu rotu,
Pat cālim nedraudētu it nekad.
Cik rāmi ritētu mans ūdens tad
Gan garām būdiņai, gan katram krūmam jaukam,
Un patiktos vien maniem krastiem tas,
Un pļavas svaidzinātu es un ielejas,
Bet rauta netiktu ne lapiņa, kas plauka.
Ar vārdu sakot, labu darīdams,
Bet nevis ļaunumu vai postu sūru,
Līdz tālai zilgmei, prom uz plašo jūru
Tā aizristu kā sudrabs mirdzēdams.»

Tā Strautiņš domāja, tā arī vārdus plāja.
Bet ko? Pat nedēļa vēl nepagāja,
Kad lietus padebess pār kalniem cēlās gaisā,
Nu tā kā upe Strauts kļūst bagāts ūdeņiem,
Bet, vai, kur gan nu Strauta pazemība gaisa!
No krastiem izgājis, Strauts veļas mutuļiem
Un vārās, rēc, vērpj nikni putas baltas,
Laužsirmus ozolus, kas slejas stalti.
Tāltālu sadzirdams vien troksnis varenais.
Un tas pats ganiņš, bēdu nomāktais,
Par kuru Strauts nesen tā skumjās nīka,
Ar savu ganāmpulku viļņos slīka,
Un zīmes nepalika no tā būdiņas.

Cik daudzi Strauti rāmi krastus skalo
Un sirdij patīkami klusi čalo
Tik tādēļ vien, ka ūdeņu tiem maz.

X.

LAPSA UN SERMULĪTS

«Uz kurieni tu, kūmiņ, žiglām kājām?»
Tā Lapsu vaicā Sermulīts.
«Ak manu zīlīt! Prom no mājām!
Es esmu apmelots un kļūstu izraidīts
Par to, ka ņemot kukuļus. Cik grūti!
Tu atminies, ka vistu kūtī
Es biju tiesnesis. Tur strādāju,
Ka miegu neizgulēju, ka neapsēdos,
Aiz darbiem lāgi nepaēdos,
Aiz pūlēm veselību zaudēju
Un nu par to vēl dusmas ieguvu!
Un tik aiz mēlnesības vien! Nu spriedi tu:
Kurš taisnais būs, ja klausīsim, ko melšas saka?
Es — kukuļus? Vai es gan esmu traka!
Vai esi redzējis jebkad,
Ka šādā grēkā maisītu es sevi?
Nu saki: atsaucies uz tevi.» —
«Nē, kūmiņ, it nekad;
Bet manījis gan esmu šad un tad,
Ka vistu spalvas tev pie purna.»

Dažs ļaužu priekšā vaimanā un kurna,
Ka ienākumu visai maz;
Un tiešām, visiem zināms tas,
Ka zemes stūrīša tam nebij paša
Un sievai ar ne graša;

Bet, lūko, pamazitiņām
Te namu uzceļ viņš, te pērk uz laukiem mājas.
Ej sazini, no kurienes šī manta krājas!
Kaut pierādīt gan nevarēsi tam,
Bet grēka neņemsi uz savas galvas,
Ja teiksi, ka pie purna līp tam spalvas.

XI.

CEĻINIEKI UN SUŅI

Caur sādžu novakarā gāja divi draugi
Un bija nogrimuši dziļās valodās;
Te piepeši no vārtu apakšas
Kāds sētas Suns uz viņiem ierējās;
Pēc viņa otrs, trešs, vēl divi trīs un, raugi,
Jau Suņu piecdesmit uz viņiem saklupa.
Viens ceļnieks akmeni jau sakampa...
«Lai paliek!» otrs saka. «Nesāc karu!
Tu Sunim neaizliegsi riet,
Bet trakāk saniknosi visu baru.
Tik turpināsim savu ceļu iet:
Man Suņu daba pazīstama.»
Un, lūk, pēc maza brītiņa
Jau sāka rimties riešana
Un drīz nemaz vairs nebij sadzirdama.

Tā skauģi it par visu rej,
Ko citi darījuši;
Bet droši savu ceļu ej:
Drīz būs tie apklusuši.

XII.

SISENIS UN SKUDRA

Sisenītis vasariņu
Nodziedāja, nospēlēja,
Apskatīties nepaspēja,
Kad jau ziema klāt ar ziņu:
Tukšs ir lauks un tukša pļava,
Pagājušas jaukās dienas,
Kad zem lapiņas ikvienas
Mielasts bij un māja sava.
Bads un trūkums valda ziemā;
Tie nu nāk pie viņa ciemā.
Apklust Sisenīša dziesmas:
Kā lai dzied vēl šādās briesmās?
Gurds un vārgs viņš lien pie Skudras,
Savas kaimiņienes gudras:
«Glāb jel, glāb no likstām ļaunām!
Nerādi man sirdi cietu!
Dod līdz pavasarim jaunam
Barību un siltu vietu!» —
«Kādēļ klājas tev tik vāji?
Vai nemaz tu nestrādāji?»
Skudra viņam iejautājas.
«Strādāt, mīļā, nebij vaļas:
Vasarā bij mūsu mājās
Prieki vien un dziesmas skaļas.

Galva reiba man aiz baudas.» —
«Tā tu priecājies bez jaudas?» —
«Dziesmas, jautrība bez gala . . .» —
«Labi!» atbild Skudra smejot.
«Tagad, kaimiņ, vari dejot.
Lai tev siltāk būtu salā.»

XIII.

MELKULIS

No svešām zemēm pārceļojis mājās,
Kāds lielīgs augstmanis,
Bet varbūt arī kņazs, ar savu draugu pastaigājās,
Un, stāstīdams par to, ko redzējis,
Viņš lielījās bez sajēgas.
Un patiesībā melus iepina bez gala.
«Patiesi,» saka viņš, «ko piedzīvoju tur,
Vairs neredzēšu it nekur.
Kas šeitan, jūsu apgabalā?
Te jātvīkst karstumā, te jādrebinās salā,
Te saule paslēpjas, te pārāk spoži mirdz.
Bet tur kā paradīzē klājas;
Jau atminoties priekā pukst man sirds:
Tur saule mūžam spīdēt nenostājas,
Tādēļ ne sveču viņiem vajaga,
Ne kažoka,
Bet dzīvo vienā paņēmienā
Kā maija dienā.
Neviens ne stāda tur, ne sēj,
Bet aug un briest, ka saņemt nepaspēj.
Tā gurķi redzēju es Romā...
Tev saku, galva reibst aiz brīnuma!
Ko gan tu domā?
Viņš bija droši kalna lielumā.» —
«Kāds brīnums!» piebilst draugs ar vienaldzību.
«Jo pasaulē ir diezgan dīvainību,
Bet neba visu vari sazināt.

Nupat uz brīnumu tev uzmanīgu daru,
Par kādu nebūsi vēl dzirdējis nekad,
Uz ko vai derēt varu.
Lūk, taisni ceļā mums ir redzams krasts,
Tur ved pār upi tilts; viņš izskatās gan prasts,
Bet brīnišķīga viņa īpašība:
Ja melis iet pār viņu pārgalvībā,
Viņš ne līdz pusei neaizkļūs, —
Plunkš! Upē iekšā būs!
Bet tāds, kas melus nerunā ar viltu,
Var braukt vai karietē pār tiltu.» —
«Kāds upē ūdenis?» —
«Nu, sekls nava vis.
Redz nu, kas pasaulē viss nenotiekas!
Kaut Romas gurķis liels, nav noliedzams, —
Kā kalns, tu sacīji, man liekas?» —
«Kā kalns gan ne, bet droši būs kā nams.» —
«Gan dīvaini, patiesi,
Bet dīvains arī tilts, pār ko tu iesi,
Jo melkuli viņš negrib nest nemaz.
Vēl pavasar (to zina visi pilsētnieki)
No viņa nogāzās
Viens drēbnieks, divi avīžnieki;
Bet tomēr man par gurķi jābrīnās,
Ja vien tas patiesība...» —
«Nu, nav nebūt tik liela dīvainība;
Pirms jāizšķir,
Kā lietas ir:
Vai domā, visur tādas pilis lielas
Kā mūsu ielās?
Kas tur par namiem! Tikko divi trīs
Tur vienā namā ielīdīs,

Un tad vēl saspiedies, ka pietrūkst elpas.» —
«Nu lai ar būtu tā, bet atzīsties,
Ka gurķis, kurā diviem telpas,
Par brīnumu var tomēr skaitīties.
Bet ko par tiltu teiksi, kas mums priekšā?
Tur melis piecu soļu nepaies,
Kad ūdenī būs iekšā!
Kaut Romas gurķis...» — «Pag, lai paliek tilts,»
Tā melis viņu pārtrauc strupi,
«Kā liekas, ūdens tagad silts —
Mēs palūkosim sēklī tikt pār upi.»

XIV.

ĒRGLIS UN BITE

Cik laimīgs tas, kam slavenu un jauku
Ir liktens lēmis darba lauku:
Tas vien jau viņu darbos spēcina,
Ka visa pasaule to daudzina.
Bet lai ir tādu augsti cienām,
Kas, būdams mazs un nezināms,
Ne slavas, ne ar goda cerēdams,
Kā rūķis cīnās caurām dienām;
Tik vienas domas prātā tam:
Ka strādā vispārīgam labumam.

Reiz Biti, kura čakli medu krāja,
It nicinoši Ērglis uzrunāja:
«Ko tava māksla līdz, ko čaklums viss?
Tev bēdīgs ir un paliek liktenis!
Pa tūkstošiem jūs tropā darbojaties,
Bet lai nu vēlāk izšķir kāds,
Kas tevis, kas ir citas pastrādāts!
Kāds prieks līdz mūža galam nostrādāties
Un līdz ar citiem nomirt neziņā,
Ka beigās nepaliek ne piemiņa?
Kas esi tu, ar mani salīdzinot!
Kad, spārnus plaši savēcinot,
Līdz mākoņiem uz augšu paceļos,
Tad izbailes vien visur kaisu:

Vairs putni nedrīkst skriet pa gaisu,
Pat stirnas nerādās vairs klajumos,
Un gani modrāk sarga ganāmos.»
Tam Bite atbild: «Gods lai tam, kam nākas,
Lai tevi arī turpmāk uztur sveiku dievs!
Bet manas gaitas citādākas:
Par vispārīgo labklājību rūpoties,
Es darbā necenšos no citiem izšķirties,
Bet, mūsu šūnas redzot, apmierinu prātu,
Ka viņās pilīte ar mana medus klātu.»

XV.

ZAĶIS MEDIBĀS

Reiz, lielā pulkā sanākuši,
Bij zvēri lāci pastiepuši
Un savā starpā dala to.
Bet palūko,
Ar Zaķīts sakampj lāča ausi.
«Ē, Jānīt, klausi!
Kas tevi šurpu nes?
Jo medībās vis tevis neredzēja.» —
«Lūk, bāliņi!» — tā Zaķis atbildēja.
«Bet kas no krūmiem? ... Tikai es
Šo Meža Miku iztramdīju
Un taisni vien no turienes
Jums viņu virsū uzraidīju.»
Kaut gaiši redzēja šo lielību,
Bet Zaķis sacēla tik lielu jautrību,
Ka viņam deva ar no laupījuma.

Par lielībniekiem bieži pasmejas,
Bet tomēr atgadās,
Ka viņus neaizmirst pie dalījuma.

XVI.

LIDAKA UN KAĶIS

Kad beķeris sāk kurpes taisīt,
Bet kurpnieks abrā mīklu maisīt,
Tad neiznāk ne šis, ne tas,
Un vai gan dzīvē dzirdēts maz,
Ka tas, kas svešu darbu sācis,
Par visiem grib būt pārgudrāks:
Viņš necietīs, ka cits to mācīs
Vai talkā nāks.
Nē, drīzāk apsmieklam viņš ļausies,
Kad aizrādīt tam ļaudis sāks,
Bet gudram padomam gan nepakļausies.

Ar pamatu vai, ticamāk, bez pamata
Reiz sāka tīkot Līdaka pēc Kaķa amata.
Varbūt aiz skaudības to viņa ieskatīja
Vai arī zivis viņai apnikušas bija,
Bet Aszobainā sāka Kaķi lūgt tūlīt, —
Sak, arī viņai medīt sagribējies ļoti,
Šī arī gribot peles patvarstīt.
«Bet vai šo darbu, mās, kaut cik tu arī proti?»
Tā Kaķis atļāvās tai uzprasīt.
«Ne viens vien lietas koku sacērt skaidās,
Kas viegli šurpu turpu svaidās, —
Darbs tik no īsta darītāja baidās.» —
«Nu gana, gana, brāl! Tās peles nieks, nudien:

Es ķīšus dučiem noķeru ikdien!» —
«Tad lai ar iet!» Bet gāja gaužām prasti.
Drīz Kaķim vēders pilns, bet Līdaku — ne just.
Ies paraudzīt, kur varēja šī zust.
Ak! Muti atplētusi, viņa tikko kust:
Tai žurkas nograuzušas asti!
Nu, redzēdams, ka peles neķers tā,
Pusdzīvu ievilka viņš viņu atvarā.
Un ko gan citu? Pilnā mērā,
Tu Aszobainā, liec to vērā,
Jo vienmēr atcerēties der,
Kas zivis un kas peles ķer.

XVII.

VILKS UN DZEGUZE

«Ardievu, kaimiņien!» Vilks saka Dzeguzei.
«Es domāju, še laidīs mierā mani,
Bet velti! Tādi suņi, tādi gani —
Kur vien tik ej,
Tie tevi vajā, rej.
Kaut eņģelis tu būtu,
Ir tad ar viņiem naidā kļūtu.» —
«Uz kurieni tu taisies aizceļot?
Kur dzīvo tāda izredzēta tauta,
Ar ko tu domā mierā sadzīvot?»
Tā Dzeguze to jautā.
«Uz Arkādijas mežiem taisni vien.
Kas tā par zemi, kaimiņien!
Tur ļaudis lēniņi kā jēri
Un karu nepazīst neviens;
Tur upēs medus plūst un piens;
Kā brāļi dzīvo visi zvēri,
Un suņi ne tur rej, ne kož.
Bez ķildas dzīvosim kā vienā saimē:
Tur tik ir dzīve, tur ir laime!
Še nevar būt par savu ādu drošs,
Tik baidies vien, vai tevi nepamanīs.
Tad dzīvo sveika! Neaizmirsti manis.» —
«Ardievu, kaimiņ! Dzīvo laimīgi!

Vai savu tikumu un zobus arī
Tu ņemsi līdz vai še tos atstāsi?» —
«Še atstāt? Kā tik aplam prasīt vari!» —
«Tad kažoku tev ģērēs, gan tu redzēsi!»

Jo vairāk kādam ļaunuma aiz ādas,
Jo stiprāk viņš par citiem kurnēt māk;
Tik neģēļi tam visi ļaudis rādās,
Kaut pats ir pirmais, kas ar citiem ķildu sāk.

XVIII.

GAILIS UN PĒRLE

Uz mēslu čupas kārpoties,
Tur Gailis atrod Pērli; uzpūties
Viņš saka: «Kur to lai lieku?
Tā neder it nekur!
Cik muļķīgi, ka tādu nieku
Tik augstā cieņā tur!
Es vairāk priecātos par mieža graudu:
Gan nav tik skaists, bet labprāt viņu baudu.»

Tā runā neprātnieks:
Ko nesaprot, tas viss ir viņam nieks.

XIX.

SAIMNIEKS UN PUISIS

Kad nelaime mums virsū nāk,
Tad to vai dievināt mēs varam,
Kas mūsu labā cīņu sāk;
Bet, tikko nelaime jau garām,
Tad glābējam no mums
Nereti jādzird pārmetums.
Par visu tad jo gudri spriežam,
Un brīnums nav, ka tam vēl vainu neuzgriežam.

Ar savu Puisi Saimnieks vecs
Ap vakaru no pļavas gāja mājās,
Un mežā piepeši tie redz,
Ka milzīgs lācis viņiem krūtis stājas.
Vēl Saimnieks nepaspēja iekliegties,
Jau lācis viņam uzvēlies.
Viņš svaida saimnieku un spaida
Un, ķetnās saspiedis, sāk ost,
Kur kost;
Patlaban veci nāve gaida.
«Glāb, mīļo Dāv!» zem lāča Saimnieks vaida.
Te jaunais Simsons spēkus saņēma,
Cik vien tam kaulos bija,
Ar cirvi lācim galvu pāršķēla
Un dzelžu dakšām sānus sadurstīja.
Zvērs ierūcās un — kājas atstiepa.

Nu briesmas garām, vecais atkal kājās,
Un pats ar glābēju vēl rājas.
Mans Dāvis stāv kā apstulbis.
«Par ko?» viņš teic. «Par ko man algu šādu?» —
«Par ko! Ķam maisies še kā apdullis?
Grūž kā bez jēgas: sadur visu ādu.»

XXI.

PODU VEZUMI

Ar podiem gāja Vezmi; viņiem vajadzēja
No stāva kalna nobraukt lejā.
Tur saimnieks, citus atstādams,
Lai kalnā augšā gaida,
Pats pirmo zirgu lēnām lejā laida.
Zirgs, Vezmu ritēt nelaizdams,
Gandriz uz krusta nesa viņu;
Bet jaunais zirgs, uz kalna stāvēdams,
Par katru soli lamā nabadziņu:
«Ai, slavēts zirgs! Vai redz: kā vēzis lien!
Lūk, tikko akmeni viņš neaizķēra;
Jau atkal grūdiens: šķībi, greizi vien!
Nebūt viņš ceļu neņem vērā.
Nu žiglāk, žiglāk! Nesacītu daudz,
Ja būtu nakts vai būtu kalnā jāuzbrauc.
Bet ko tu tagad gaidi?
Pa dienu laidi
No kalna slaidi!
Nē, tāda skata acis nepanes!
Ved labāk ūdeni un paliec mājās,
Ja nemāki tu braukt, kā klājas.
Bet palūko, kā nolaidīšu es!
Ne brītiņa par velti nekavēšu,
Ar Vezumu kā ritēt noritēšu!»
Te, galvu iecirtis
Un muguru uz augšu izliecis,
Mans zirdziņš jonīgi uz priekšu raujas;

Bet, tikko ceļš uz leju krīt,
Sāk Vezumu uz priekšu dzīt:
Viņš zirgu sānis grūž, viņš zirgam virsū slīd
Un valdīties nemaz vairs nepieļaujas.
Nu zirgu pārņem izbailes;
Viņš laižas skriet, ko četras kājas nes,
Un nelūko, kas priekšā:
Pa grumbām, akmeņiem viņš auļiem brauc,
Līdz greiziski ar Vezmu grāvī iekšā,
Ka brīkš un klaudz!
Ardievu saimnieka podi

Vai pasaulē to pašu neatrodi?
Lai viens diezin cik labi darbu māk,
Bet otris nāk
Un tiesā pirmo vai uz nāvi,
Bet, tikko pats ko darīt sāk,
Tad iebrauc kā ar podiem grāvī.

XXI.

KRAUKLĒNS

No debess augstienes
Uz aitu baru Ērglis zemē šaujas
Un, jēru notvēris, to projām nes.
Jauns Krauklis vēro to no upes kraujas
Un prāto tā:
«Ja laupījumu kampt, tad labi svaigu,
Jo citādi nav vērts, ka traipa nagu.
Kā redzams, ērgļi gudrībā
Nebūt nav lieli vīri:
Vai, Ērglīt, tiešām neizšķīri,
Ka šinīs pulkos ganāmos
Nav tikai jēri jauni,
Bet arī trekni auni?
Redz, es kā saņemšos,
Tad krietnam aunam virsū metīšos.»
To teicis, Krauklēns spārnus raisa
Un, augsti pacēlies, no gaisa
Sev laupījumu izlūko:
Viņš aitu bariem kāri
Met skatu pāri
Un, izmeklējies aunu treknāko,
Tāpat kā Ērglis, viņam virsū šaujas
Un nagiem dziļi viņā iecērtas.
Grib nest, bet nevar; nu tik apķeras,
Ka nav pa spēkam; viņš gan kārpās, raujas...
Bet velti pūlētīes:
Jo vilnā biezajā viņš tā bij sapinies,
Ka nespēja vairs izpīties.

Nāk gans un saņem Krauklēnu ar godu,
Un, lai vairs nezagtu, par sodu
Tam asos nagus apgrieza
Un spārnus īsi apcirpa.

Cik daudzreiz lielos zagļus neaiztiek,
Bet mazos ķer un važās liek.

XXII.

ZILONIS PAR VALDNIEKU

Ja gadās valdonis,
Ķam prāta daudz nav vis, —
Vēl nelāgāk, ja labsirdīgs ir šis.

Par meža valdnieku bij iecelts Zilonis.
Ķaut vispār tie pie gudrām ģintīm skaitās,
Dzimst arī tādi, kas šo slavu maitā.
Smagnējs ir gaitā
Kā ciltsbrāļi tas,
Bet gudrības nav šim nemaz;
Pat mušai nespētu viņš darīt ļaunu.
Lūk, labais Valdnieks saņem vēsti jaunu:
Te aitas kungu lūdz, pie kārtības lai sauc
Viņš «vilkus, kuri ādu mums pār acīm mauc».
«Ak palaidņi!» kliedz Valdnieks gluži bālu seju.
«Ķas atļāvis jums laupīt teju?»
Bet vilki teic: «Tēvs mīļais, uzklausi jel mūs!
Vai pats mums nesolīji vilnu,
No kuras jaunās drānās visiem silti būs?
Ķo klaigā šīs, kurš aitas ņems par pilnu?
Mums tik pa ādiņai no māsām vajag vēl,
Un šīm to pašu atdot žēl.»
«Nu ko,» teic Zilonis, «tik skatieties, ko darāt!
Lai netaisnības neredz mana acs.
Pa ādiņai no aitām paņemt varat,
Bet vairāk tām lai netiek skarts ne mats.»

XXIII.

LAKSTĪGALA UN ĒZELIS

Uz zara Lakstīgalu ieraugot,
Tai saka Ēzelis: «Ē, draudziņ, klausi!
Tu visai jauki dziesmas skandinot;
Es ļoti vēlētos, ka pats ar savu ausi
Nu dzirdētu,
Kā dziedi tu, —
Vai tiešām tava māksla ir tik slavējama.»
Un Lakstīgala rāda ar, ko prot.
Šī sāk jo skaņi vīterot,
Gan vilkdama, gan locīdama
Un tūkstoš melodijās izplūzdama,
Te it kā sēras liegi skandina,
Te priecas skaņas jautri tricina,
Pa birzi sīki tirkšķēdama ...
Kā sastindzis
Nu klausās viss,
Kā pogā Austras mīļots dziedonis.
Vairs nedzied putni, aprimst vēji,
Un avju bari nogulstas.
Un, jauko skaņu aizgrābts, spēji,
Bez elpas gans šai dziesmā uzklausās
Un pastarpēm tik smaida līgaviņai.
Te beidza Lakstīgala. Ēzelis,
Uz zemi pieri nodūris:
«Nav smādējami!» — saka viņai.

«Uz tevi klausoties,
Par garu laiku nav ko sūdzēties;
Bet žēl, ka tev nav pazīstami gaiļi,
Tu iemācītos dziedāt īsti daiļi,
Ja ietu vēl pie viņiem mācīties.»
Te ilgāk neizcieta Lakstīgala.
Tā pacēlās un aizskrēja
Pār trejdeviņiem laukiem svešā malā.

No tādiem soģiem dievs lai pasargā!

TREŠĀ GRĀMATA

I.

TIRGONIS UN KURPNIEKS

Kāds bagāts Tirgonis, kurš prata dzīvi tvert,
Ar baudu ēst un dzert,
Gandrīz ik dienas dzīrēm galdus klāja.
Tam mantas visvisādas — pilna māja;
Gan gardumi, gan vīns — ko vien tik kārojies.
Šķiet, paradīzes dārzs te ierīkots, patiesi
Tik viena liksta virsū kuļas, —
Viņš lāgā neizguļas.

Vai dieva sods to sācis šausmināt,
Vai vienkārši no trokšņiem trūkstas,
Par bezmiegu sen visiem sūkstās.
Vēl cita bēda viņam bij turklāt,
Ja arī dažreiz spēja sevi midzināt:
Netāl no greznās kunga mājas
Aiz žoga būdelē, kur krīt caur spraugām sniegs,
Kāds trūcīgs kurpnieks mīt, bet nu tāds jautrībnieks,
Ka jau no agras rītausmas trauc kājās —
Līdz vēlai naktij dzied, ka nerod mieru nams,
Un apkārt bagātnieks klīst, aizmigt nespēdams.
Kā savu kaimiņu — kas to gan zina —
Lai viņš no dziesmām atradina?
Likt klusēt — nava tiesības;
Lūgt laipni — bet vai klausīs tāds!
Kad padoms radies bij, tiek kaimiņš aicināts.
Klāt tūdaļ tas.
«Sveiks, dārgais draugs! Kā klājas?» —
«Paldies par viesmīlību šajās mājās.» —
«Nu pastāsti, brāl Kļim, — kā darbi paveicas?»
(Tad zināms vārdā saukt, kad vajadzīgs kaut kas.) —
«Vai darbi, kungs? Ta ne jau slikti!» —
«Vai dzīve laimīgā tev dziedāt liek aizvien,
Bez rūpēm līksmot nakt un dien?» —
«Man grēks uz dievu kurnēt pikti.
Ar darbiem allaž apkrauts es;
Bet toties otram nav tik krietnas saimnieces,
Ar labu sievu, sen tas zināms, vairāk prieka,
Tā visu dzīvi atvieglo.» —
«Un nauda ir?» — «Mazliet, kaut neturas jau lieka,
Bet mazāk iegribu par to.»

«Tad bagātība, draugs mans, tevi nevilina?» —
«Tas netiek apgalvots,
Kaut dievam pateicos par to, kas ir jau dots;
Bet taču kungs pats zina,
Ka cilvēks, kamēr dzīvot ļauts,
It visa vairāk grib, nekad tam nav par daudz.
Pat tavos skapjos, šķiet, vēl šo to sabāzt spētu;
I man kļūt turīgākam nekaitētu.» —
«Re, vienas domas abiem mums:
Kaut bagātība, draugs, tā arī raizes dara,
Un trūkums nav, kā saka, netikums,
Bet tomēr labāk ciest no savu mantu svara.
Nu ņem: tiek dāvināts šis rubļu maisiņš jums;
Par krietno vārdu, ko še paudi.
Lai palīdz dievs tev drīz tikt turīgākos ļaudīs.
Tik skaties, naudu šo uz letes neatstāj,
Sev dienām nebaltām to krāj!
Savs piecsimts būs, — ja skaitīt vēlies.»
Mans kurpnieks skrien,
Kā spārnos cēlies,
Ar maisu mājup lēkšus vien.
Tad pagrabā viņš lien
Un, nekavēdams mirkli lieku,
Tur maisu apraka — un līdzi savu prieku!
Nav jautro dziesmu vairs, kur naktis mieru gūt!
Nu arī viņam bezmiegs jāizjūt!
Viss šaubīgs, aizdomīgs, to biedē skaņa katra:
Ja tumsā kaķis peli ķer,
Jau viņam rēgojas, šurp zaglis soļus sper;
To bailes stindzina, viss viņa dzirdi satrauc,
Pagalam dzīve jau, tik upē jāmetas.

Posts Kurpnieku nu māca,
Līdz beidzot viņš pie prāta nāca:
Pie kaimiņa iet tas
Un saka: «Pateicos par pūlēm tavām!»
Viņš maisu atpakaļ sniedz Tirgonim:
«Es nepazinu bezmieru līdz šim.
Tu dzīvo tālāk bagātībā savā;
Ja naktī miegs man salds un darbā dziesmas skan,
Kam milijoni vajadzīgi man.»

II.

ZEMNIEKS NELAIMĒ

Pie Zemnieka pa rudens nakti
Bij zaglis klētī ielauzies
Un ātrāk mierā nedevies,
Pirms nebij tukši visi kakti, —
Ar vārdu, kauna neprazdams,
Viņš aiznesa, kas vien bij dabūjams.
Un jāteic ar: ko zaglis prot no kauna!
Tā mūsu Zemnieks, nedomādams ļauna,
Vēl gulēt nolikās kā bagātnieks,
Bet uzcēlās kā pēdējs tukšinieks —
Nu tā, ka jāķeras pie somas.
Lai nedod dievs
Tik nelaimīgi uzmosties!
Mans Zemnieks nogrimst sērās domās,
Un asaras tam krūtis žņaudz;
Viņš kaimiņus un radus kopā sauc
Un lūdzas palīdzības.
Tie sanāk viņu nožēlot,
Spriež, prāto, kā nu katrs prot,
Un gudrus padomus tam dod.
Kūms Krišus teic: «Kādēļ bez vajadzības
Tu laidi ļaudīs valodas,
Ka tev tik daudz ir bagātības?» —
«Uz priekšu,» saka Klāvs, «pie istabas
Jo tuvāk pārcel klēti:
Tad zagļi neiešmauks tik lēti.» —
«Ko, brālīt, velti prātot tur!»

Krīt starpā kaimiņš Jānis,
«Nav nelaime, ka klēts gul sānis,
Ja niknus suņus sētā tur;
Es dodu tev bez kādas ruņas
Kaut kuru kucēnu no melnās kuņas —
Kamēr tos slīcināt.»
Un tā vēl daudzi
Ar mēli bija palīgā labprāt
Un gudrus padomus tam sadeva ar kaudzi,
Bet iet ar darbiem palīgā
Neviens ne domāt nedomā.

Ja nelaimē tu krīti, pamēģini tik
Pie draugiem iet: būs padomu vai cik,
Tā nevietā, kā vietā,
Bet, līdzko darbi jāizlietā,
Tad draugs un biedrs vecs
Ne tevis dzird, ne redz.

III.

SAIMNIEKS UN PELES

Ja mājās tev ir zaglis kāds,
Bet nezini tam vārda,
Tad sargies tūlīt visus rāt
Vai sodīt tik pēc kārtas.
To darot, nebūs zaglim ļaunums liels,
Vien pamācība vāja,
Ja krietniem kalpiem liksi bēgt no mājas —
No likstas mazas — lielā iekulsies.
Bij kādam Tirgotājam noliktavas lielas,
Kur glabāja viņš visas ēdamvielas.
Bet Peļu cilts lai visu nesabeidz,
Par uzraugiem viņš kaķus iecelt steidz.
No Pelēm drošs ir Tirgotājs nu tagad,
Jo noliktavas sargā nakt un dien.
Viss labi rit, bet rodas bēda smaga —
Kāds uzraugs pats ir sācis zagt, nudien!
Pie kaķiem, kā pie mums (kas nezina šo lietu?),
Starp sargiem arī blēži atrod vietu.
Un nu, kad vajadzīgs, lai zagli izseko,
To notver, soda — bet taisnos apbalvo,
Liek Saimnieks visus kaķus krietni nomizot.
Kad nu kļūst visiem zināma šī aina —
I vainīgais, i tas, kurš ir bez vainas,
Cik ātri spēj, no mājas projām snāj.

Bez kaķiem palika nu mūsu tirgotājs.
Bet Peles to vien gaidīja šai mājā,
Jo, tikko kaķi prom, tās ir pie ēsmas klāt,
Un mēnesis pat nepagāja,
No precēm nebij vairs nekā.

IV.

ZILONIS UN PIKSIS

Pa ielām veda Ziloni
Un ļaudīm rādīja; par šādu milzeni
Nu visiem brīnumi pār mēru:
Tur dienaszagļu lasās bariem vien.
Kur bijis nebijis, tiem Piksis pretim skrien,
Un, ieraudzījis zvēru,
Viņš lauzdamies tam virsū lien,
Rej savu rejamo, sāk smilkstēt, rauties
Un, liekas, grib ar viņu kauties.
«Beidz, Piksīt, plēsties, beidz!»
Tam Poģis teic.
«Vai tev ar ziloni iet cīņā? Ķlausi:
Tu vari aizsmacis še riet,
Bet viņš, lūk, savu ceļu iet
Un nepaceļ par to ne ausi.» —
«Ē!» Piksis atsaucas.
«Tas manim dūšu dod un prieku,
Ka gluži tā bez plūkšanās
Es spēkavīru kārtā tieku;
Nu suņiem būs tik brīnumi:
«Āi Piksīt! Tavu stiprinieku,
Ka rej uz Ziloni!»»

V.

VILKS UN VILCĒNS

Vilks, gribēdams, lai dēls sāk radināties
Pie laika sava tēva amatā,
Tam liek ap ganāmpulkiem pastaigāties,
Kas ganās mežamalas atmatā.
«Tev labi uzmanīgi jānovēro,
Kāds kur ir gans un kādi ganāmie,
Kur suņi modrīgi, kur kūtri tie,
Kur azaidam var pakampt kādu jēru.»
Nāk Vilcēns atpakaļ, un aizelsies
Viņš Vilkam sauc: «Nāc līdz bez kavēšanās!
Tur kalna malā tādas aitas ganās,
Ka prieks ir skatīties!
No krūmiem klāt tām jāpiemanās,
Un azaids mums ir drošs,
Jo tur tik daudz ir aitu,
Ka neprotu pat izteikt viņu skaitu.» —
«Bet kāds ir gans? Vai miegains tas vai možs?»
Vilks dēlu pārjautāja.
«Kā runā, esot apķērīgs
Un diezgan uzmanīgs,
Bet suņiem, šķiet man, izmaņa ir vāja:
Tie mierīgi un klusi izlikās.
Kad ložņāju ap aitām ganībās,
Un nevar teikt, ka ļoti
Tie būtu sabaroti.» —

«Šīs ziņas,» Vilcēnam teic tēvs,
«Maz iepriecina mani,
Jo zinu es, ka labi gani
Sev nederīgus suņus neturēs.
Ka tie nav trekni, nesola mums laba,
Jo liesajiem daudz modrāka ir daba.
Tev droši varu teikt, ka mums
Tur iznāks nepatīkams pārsteigums.
Es rādīšu tev ganāmpulku tādu,
Kur mums nav jābaidās par savu ādu.
Tur suņu daudz, bet gans ir nejēga
Un tādēļ aitas vāji apsarga.
To ievēro: kur gans ir neizmanīgs,
Tur arī suns nav manīgs.»

VI.

PĒRTIĶIS

Tu vari pūlēties, cik gribas,
Bet tomēr panākt nedomā
Ne slavas, ne ar pateicības,
Ja tavos darbos nebūs labuma.

No agra rīta Zemnieks druvā
Pēc vagas steidzās vagu dzīt
Tik naigi, ka pat nepaguva
No vaiga sviedrus noslaucīt.
Viņš bija strādnieks patiesībā;
Par to no visām pusēm šim
Gan slava nāk, gan pateicība.
Šī uzslava nāk ausīs Pērtiķim,
Un skaudība tam sirdī cēlās,
Jo slavas taču katrs vēlas.
Mans Pērtiķis grib arī pūlēties
Un, sadabūjis bluķi, ņemas darboties:
Tam darba
Nu pilna tarba:
Te bluķi nes, te ritina,
Te valsta viņu šā un tā,
Te viņu vazā, velk un svaida.

Aiz lielām pūlēm nabagam
Nu sviedri lija aumaļām,
Un aizelsies viņš sten un vaida,
Tak velti atzinības gaida.
Un nav ko brīnīties:
Tu daudz gan nopūlies,
Bet labuma tur velti meklēties.

VII.

MAISS

Uz grīdas priekšnamā
Tukšs Maiss bij nosviests novārtā.
Un tavu kaunu! Visi knauķi
To lietoja par kāju slauķi.
Te mūsu Maiss
Uz reizi lielā godā cēlās,
Un pilns ar dukātiem šis laimīgais
Nu kaldinātā šķirstā vēlās.
Pats saimnieks viņu lutina
Un miega neguļ viņa labā;
Viņš Maisu glabā,
Ka viņam neuzpūš ne vēsmiņa,
Ka muša viņu neaiztiktu.
Nekur par Maisu nedzird sliktu:
Ja kāds ar īpašnieku spriež,
Viņš laipni valodas uz Maisu griež.
Un kas ir klāt, kad Maisu vaļā taisa,
Tik mīļi viņš to uzlūko;
Bet, kam ir laime piesēsties pie Maisa,
Viņš glauda to un glāsta to.
Un, redzēdams, kā visi viņu apbrīno,
Maiss iepūtās tik lielīgs,
Tik pārgudris un tielīgs,
Ka sevi tur par pašu gudrāko.
Par visu mūsu Maisam daļa:
Viens darījis kā teļš,
Un otrs niekus melš.

Bet šis, lūk, vienīgi tas īstais ceļš!
It visi klausās viņu — muti vaļā
Un pretī negrib vārda bilst,
Kaut gan viņš runā tā, ka ausis svilst.
Bet ļaudīm indeve jau tāda:
Lai teic ko teikdams naudas Maiss,
Tam visi piekrišanu rāda.
Vai ilgi mūsu Maiss vissvarīgais
Tik lielā godā bija?
Vai ilgi to par gudru ieskatīja?
Kopš visus dukātus no viņa izvilka.
Pēc viņu ārā izsvieda,
Un nu vairs nedzird it nekā.

Vai maz gan tādu naudas Maisu redz,
Kam agrāk rubulis bij viesis rets,
Bet tagad, kauču ne bez grēka,
Ar savu mantu nācis spēkā;
Ar viņu labprāt draudzējas
Pie pilna galda,
Un augsti valdes vīri satiekas,
Jo miljoni pār visu valda.
Draugs, nelielies! Man tev kas jāsaka:
Vai atminies par Maisu pasakā?
Ja reiz tu kļūsi nabags,
Tavs liktens nebūs labāks.

VIII.

KAĶIS UN PAVĀRS

Kāds ticīgs Pavārs, drusku paskolots,
It labi saprata, ka jāparāda gods
Un jāaiziet uz krogu nodzert bēres draugam.
(Draugs bija viņa kūms, ar to viņš kopā auga.)
Bet mājās viņa vietā Kaķim uzdevums bij dots, —
Šim ēdamais no pelēm jāpierauga;
Kad Pavārs pārnāca, viņš rokas sasita: ak dies!
Viss pīrāgs apgrauzts; Runcis, notupies
Aiz etiķmuciņas turpat netāli,
Vēl mielojas ap brūni ceptu cāli.
«Tu rīma tāds! Pie cāļa ķersies jau!»
Sāk Pavārs rāties balsī skaļā.
«Vai kauna tev nemaz vairs nav?
(Bet šis pat nedomā laist cāli vaļā.)
Par godīgu tu tiki turēts vēl nupat
Un citiem kaķiem celts kā paraugs acīs,
Bet tu... ak kungs, kāds kauns, nu skat,
Par tevi visi kaimiņbērni sacīs:
«Šis kaķis slinks un zaglis, akurāt!»
Nē, šito Runci nedrīkst laist vairs mūsu sētā,
Par virtuvi i nerunājot pat,
Kā vilks viņš laužas mājā aizbultētā.
Kā lāsts, kā posts, kā ēde tāds uz kakla sēd!»

(Bet Runcis klausās tik un ēd.)
Vēl ilgi orators bez apstāšanās kala
Un pārmeta, un mācija bez gala.
Bet, kamēr tā tik gari ņēmās šis,
Jau Runcis visu cāli bija apēdis.

Es tādam pavāram gan liktu
Uz sienas lieliem burtiem iekalt to,
Ka garas runas nāk par sliktu,
Kur laikus spēks ir jālieto.

IX.

LAUVA UN ODS

Tu nesmejies par vājo,
To neapvaino, kas ir vārgs un mazs,
Jo vāji pretinieki reizēm stipri atriebjas:
Uz spēku neceri, kas tevī mājo.
Šeit fabulu tev stāstīt gribu,
Kā Lauvu pārmācīja Ods par uzpūtību.
Lūk, ko jums pastāstīt es varu:
Bez mēra nicināt bij Lauva Odu pasācies;
Ods noskaitās: vairs nevarēdams ciest,
Viņš devās Lauvu saukt uz karu.
Pats kareivis, pats taurētājs — viņš sīc
Un Lauvu aicina uz nāves kauju līdz.
Smej Lauva, taču nejoko Ods, nē:
Te acīs viņš, te ausīs Lauvam ietaurē!
Un, izdevīgu brīdi nolicis,
Kā Ērglis viņš uz Lauvas nolaidās,
Līdz pašam dzelonim tam krustos iekodās.
Ar asti Odam pūlas iesist šis.
Bet veikls mūsu Ods, bez tam viņš arī drošs! —
Uz Lauvas pieres dūc un asinis tur sūc,
Bet Lauva krēpes mētā, nikni rūc.
Bet Ods tik dusmīgs dūc,
Ap degunu viņš spindz un Lauvam ausī kož.
Tas satrakots.
Dzird rēcienu tad Ods,
Un Lauva dusmās zobus griež,
Ar nagiem zemi plēš un svież.

Tā niknais rēciens mežu satricina,
Bēg zvēri izbailēs un paslēpjas, kā zina:
Kur visiem radies žiglums kājās,
Kā būtu ugunsgrēks vai plūdi — grēku sods!
Un kas? Vien Ods
Šo trauksmi atnesis to mājās!
Tā Lauva mētājas, līdz zemē nogāžas
Un, spēkus zaudējis, lūdz Odam mieru tas.
Ods dāvā mieru Lauvam; atmaksu tas guva.
Ods — Ahilejs par Homēru tad kļuva —
Un nu
Pa mežiem laižas turēt uzvaru.

X.

DĀRZNIEKS UN FILOZOFS

Reiz Dārznieks raka dobes gādīgs,
It kā tur slēptos naudas pods:
Vīrs darbā bij patiešām strādīgs,
No vaiga dūšīgs, gods kam gods;
Jau gurķiem vien bij pussimts dobju iestrādāts.
Netālu mita kaimiņš plātīgs:
Par dārziem prāto viņš labprāt,
Par dabas draugu saukts un daiļruni jo lielu,
Vēl tāds kā filozofs turklāt,
Kas vien no grāmatām sev smēlās vielu.
Tad nu viņš nolēma pēc pamācībām sēt
Un arī gurķus izaudzēt;
Tik gardi viņš par savu sābri smējās:
«Cik uziet, kaimiņ, vari svīst,
Mans darbs tev tikai parādīs,
Ka man daudz izcilākas spējas,
Tavs dārzs pret manu dārzu bālēs,
Tas izkaltīs un aizaugs zālēs.
Cik neesmu patiešām disputējis,
Kā dārzeli tu spēj vēl apdēstīt.
Kā neesi vēl izputējis?
Kaut vienu zinātni vai esi izstudējis?» —
«Nav laika,» kaimiņš atteica tūlīt.
«Vien iemaņas un čaklas rokas:
Lūk, zinātnes, ko pieprast sokas;
Tās dod man maizīti ikbrīd.» —

«Kā drīksti, tumsoni, pret zinātnēm tā celties?» —
«Jel netulkojiet, kungs, tik aplam manas domas:
Es vienmēr gatavs mākū smelties,
Ja kaut ko sasniegsiet šais jomās.» —
«Gan redzēsi, kaut vasara vien nāktu...» —
«Bet, kungs, vai labāk nebūtu, ja strādāt sāktu?
Man jau šis tas ir sēts un dēstīts tak;
Bet tu — pat dobes nesāc rakt.» —
«Jā, neuzraku, nebij laika:
Es lasīju
Un pārlasīju,
Vai man ar arklu art vai kādu citu daiku.
Bet laiks nav zaķis — neaizdiegs.» —
«Mums gan tas allaž steigties liek.»
To teicis, Dārznieks paņem savu kapli
Un runas beidz.
Bet Filozofs uz mājām steidz.
Gan lasa, raksta, visu aplēš,
Gan grāmatās, gan rakstos rokas,
Bet darbs tam negrib iet no rokas.
Kā tikko veikta lieta kāda
Un dobēs asni spraukties sāk,
No žurnāliem kāds jaunums nāk —
Viss jāpārrok un jāpārstāda
Pēc jaunās modes citādāk.
Kā bij, kad ražu sāka vākt?
Vien Dārzniekam bij ienākusies raža:
Viņš darba augļus savāca bez bažām;
Bet kā gan Filozofam klājās? —
Tam nebija ne gurķa mājās.

XI.

ZEMNIEKS UN LAPSA

«Teic, kūmiņ, man, kam uzlikts tev tāds sods,
Ka vistas zodz?»
Tā Zemnieks Lapsai saka, ieskrējis tai krūtis.
«Tev tiešām līdzi jūtu!
Cik labi, ka mēs beidzot divatā,
Tev teikšu patiesību: tavā amatā
Nav labuma, cik melns aiz naga.
Tas vēl nekas, ka zagt ir kauns un vaina smaga,
Ka visi tevi nolād jau,
Pat tādas dienas nav,
Kad nebaidītos pusdienās tu kādās
No vistu kūts tikt padzīta bez ādas!
Nu vai tā vērts ir vistas tādas?» —
«Kas gan var paciest visu to?»
Teic Lapsa viņam klusi.
«Tik ļoti tāda dzīve apnikusi,
Ka man pat ēdiens lāgā negaršo.
Bet ko tad darīt? Trūkums spiež ik dienas;
Pie tam vēl dažureiz, mans balodīt,
Vēl tāda doma prātā krīt, —
Vai tad nu zogu pasaulē es viena?
Kaut amats šis kā nazis mani ievaino.» —
«Nu ko?»
Teic zemnieks. «Ja tu tiešām nemelo,
No grēka tevi atbrīvošu
Un maizi godīgu tev došu,
Tad manu vistu kūti sargāt nāc;
Vai lapsu blēdības par Lapsu labāk zinās kāds?

Un, kamēr būsi tu ar mani draugōs,
Pie manis dzīvosi kā niere taukos.»
Un veikals slēgts; no stundas tās
Tad sardzē Lapsa nostājās.
Pie Zemnieka nu Lapsa dzīvo plaši,
Tai visa diezgan, bagāti ir paši;
Nu Lapsa paēdusi tiek,
Nu Lapsa trekna kļūst, ka prieks,
Bet godīgāka nepaliek:
Tai nezagts kumoss ātri apnikās,
Un kūmiņš kalpošanu nobeidza
Ar to, ka kādā tumšā vakarā
It visas vistas kūmam nobeidza . . .

Kam sirdsapziņa ir un gods,
Nekad tas sevi neliks kaunā,
Lai arī trūkums spiestu to;
Bet zaglim — miljonu kaut dod —
Viņš nebeigs zagt — un zags no jauna.

XII.

LAUVAS AUDZINĀŠANA

Reiz Lauvam — valdniekam dēls tika dāvināts.
Ar zvēru mazuļiem, jūs taču zināt,
Ir cilvēkbērnu grūti salīdzināt.
Tas gadu vecs — pavisam mazs, vēl autiem klāts;
Bet Lauvēns otrā gadā
Jau sen vairs nav aiz ķepas vadāms.
Lūk, tāpēc nemierīgs bij Lauvas — tēva prāts.
Viņš alka redzēt dēlu izskolotu,
Lai būtu svēts arvien tam zvēru cara gods,
Un tad, kad valsti reiz viņš dēla ziņā dotu,
Par to lai pavalstnieks neviens nav saniknots.
Ko lūgt, kam pavēlēt, lai dēlu izglītotu,
Kā skolotāju tam lai krietnu atrast protu?
Ņemt Lapsu — gudrībā to nepārspēt,
Bet vienmēr gatava tā viltu, melus sēt,
Ar viltniekiem ir posts ikkatrā lietā;
Šo mākslu dēlam mācīt — nebūs gluži vietā.
Ņemt Kurmi — tas, lūk, esot zvērēns tāds,
Kas kārtību par visu vairāk cienot,
Ar apdomu pa alām lienot
Un katru graudiņu, ko savam galdam vāc,
Pats notīrot, kad jāpusdieno,
Viņš esot meistars liels; tā teikt,
Kur jāprot — mazus darbus veikt.
Bet Kurmja acis redz tik to, kas degungalā,
Ko ieraudzīs tas tālumā?
Un kurmju kārtība! — tik pašiem laba tā,
Nav plašā Lauvas valsts vis šaura zemes ala.

Vai nelūgt Panteri? Tam drosmes, spēka daudz,
Bez tam par lielu taktiķi to sauc.
Bet politika — sveša, viņam,
Par pilsoņtiesībām nav Panterim ne miņas.
Vai spēj viņš stundas sniegt, kā valsti pārvaldīt?
Cars taisnu tiesu spriež, lemj likumus, iet karot.
Zin Panteris tik plēst un rīt. —
Nē, tādam cara bērnus neapgarot,
Un Lauvam šķita jau, ka nezin it nekā
Pat Zilonis, kas cienīts tā
Kā Platons Grieķijā.
Kas Lauvam palīdzēs, teiks: ko un kā
Šai neziņā?
Tad pēkšņi ieradās te Ērglis, garām skrējis,
Par cara bēdām padzirdējis.
Bij putnu valdnieks, kā jau kaimiņš jauks,
Vecs Lauvas draugs.
Un, netērējot vārdu lieku,
Viņš tūdaļ gatavs bij tam pakalpot ar prieku —
Pats apsolījās mazo izskolot.
Kā nokratījis smagu nastu,
Nu jutās Lauva brīvs, — jo kur vēl otru rastu,
Kas tik daudz Lauvēnam spēj gudru ziņu dot?!
Viņš dēlu apgādāja,
Lai čakli stājas
Tūlīt pie Ērgļa mācībā.
Jau aizrit otrais gads; ja vaicā skolotājam,
Par krietno Lauvēnu tik labu dzird no tā. —
Viņš putnu gudrības bez stājas galvā krāja.
Līdz beidzās mācības (laiks ātri trauc),
Pēc dēla Lauva brauc.
Kad atkal mājās tie, cars kopā tautu sauc,

Īt visus — mazus, lielus savāc
Un skūpsta dēlēnu. tver skavās
Un saka viņam tā: «Mans mīļais dēls, mans prieks,
Man vienīgais tu mantinieks;
Man drīzi kaps jau klāt, tev dzīve tikko sākas:
Tev valstī varu atdošu labprāt,
Bet nu tev laiks mums priekšā stāt
Un drusku rādīt savas mākas:
Kā tautu vadīsi, lai top tā laimīgāka?» —
«Es zinu, papucīt,» dēls atbildēja tam,
«Kas zināms nava šeit nekam:
Kur Ērgļi mīt, kur Paipaliņas,
Kurš putns dzīvo pajumtē,
Kurš peld un dīķī ienirt spēj,
Cik kurš no viņiem olu dēj.
Par putnu pasauli jums sniegšu sīkas ziņas,
Lūk, skolotāja dots, te ir mans atestāts:
Ne velti putniem spriedums tāds,
Ka zvaigznes pat es aizsniegt varot;
Tiklīdz tu vēlēsi man valsti uzticēt,
Jums visiem iemācīšu, tēt,
Vīt ligzdas zaros.»
Te zvēri iekliedzās. Bij pārsteigts cars
Un viņa padomnieku bars.
Nu Lauva atjēdzās, bet jau par vēlu,
Ka Ērglis blēņās apmācījis dēlu,
Ka muļķības tik galvā tam;
Jo jēgas gaužām maz ir zvēru valdniekam
Par putnu pasauli vākt ziņas daždažādas. —
Cars labāk savu tautu vadīt māk,
Ja pazīst to un zinības gūst tādas,
Par svētību kas viņa zemei nāk.

XIII.

SIRMGALVIS UN TRĪS JAUNEKĻI

Vecs vīrs reiz nolēmis bij koku iedēstīt.
«Vairs nelon pūlēties; kad doma šī tev radās,
Tad jau no dzīves jāatvadās!»
Trīs puiši sāka mēles trīt
Par viņa darbu, tikko sāktu.
«No koka stādītā lai kādreiz augļus vāktu,
Tad divus mūžus būtu jādzīvo.
Ar kādām burvībām tu ceri panākt to?
Šo lietu pamet, večukiņ, vai zini:
Kam tev vairs jāuzsāk tik tāli aprēķini?
Spraust tādus nodomus tik mūsu gados drīkst.
Mēs jauni, zaļojam ar spēku, kā mums bīties!
Bet vecam laiks jau sākt ar zārku sapazīties.» —
«Ai draugi,» mierīgi tiem atteic Sirmgalvis,
«Man pierasts dzīves grūtums viss.
Bet, ja tas pasākums, kad droši ķeros klātu,
Man labumu ne tikai vienam sagādātu,
Tad, atzīšos,
Pie tāda darba prieks vēl lielāks krūtīs most.
Nav krietni tikai rūpēties par sevi.
Te, stādot kociņu, no sirds es priecājos,
Ka manam mazdēlam tas veldzi tveicē dos,
Kaut ēnu pašam man koks nebūtu vēl devis.
Jau arī tas ir ieguvums.
Un vai nav pāragri tik droši galvot jums,
Kurš kuru ilgāk pārdzīvos no mums?
Jo vai gan jaunību un spēku taupa nāve,
Teic, — kuru žēlo tā?

Eh, cik daudz nācies nav man savā vecumā
Pie daiļu meiteņu un puišu kapiem stāvēt!
Kas ziņa: varbūt lemts, ka ātrāk aizsauc jūs
Un vēsās velēnas jums pirmiem pāri grūs.»
Kā teica sirmgalvis, tā arī jauniem gāja.
Viens brauca tirgoties, daudz jūru šķērsodams.
Ar jaukām cerībām to laime vilināja,
Tad nikna vētra kuģim ceļā stāja;
Gan sapņus, cerības — it visu jūra klāja.
Un otrs — nācās tam
Par greznību un sliktām dziņām,
Par kaislībām, kas dega viņā,
Ar veselību, pēc — ar dzīvi samaksāt.
Trešs — aukstu iedzēra, un bija kaite klāt,
Ap gultu dakteri ar zāļu devām stāja,
Bet tās uz mūžu viņu midzināja.
Vīrs sirmais, dzirdot ziņas šīs,
Tos klusi apraudāja visus trīs.

XIV.

ĶOCIŅŠ

Jauns Ķociņš, redzēdams, ka saimnieks cirvi nes,
Tam saka: «Lūdzams, dari man to patikšanu
Un izcērt mežu man no apkārtnes,
Jo še ne saules redzu es,
Ne vēja svaigo elpu manu,
Un arī saknēm trūkst man platības.
Mežs apspiež spējas man un dāvanas
Un neļauj stiepties man uz augšu
Un plesties kuplumā.
Kad meža nebūs, ai, kā tad es augšu!
Es pieņemšos še tādā plašumā,
Ka ne vien ēnu došu —
Es visu leju padarīšu košu,
Bet tagad esmu tievs kā žagariņš.»
Drīz notiekas, kā vēlas viņš:
Nāk meža vīri,
Visapkārt cērt un tīra,
Un Ķociņš tagad klajumā
Bez veco koku aizvēja un pajuma:
Te saule karsē nabadziņu,
Te lietus rupjš pa lapām cērt,
Te krusa nāk to pērt,
Un beidzot vētra nolauž viņu.

«Pats vainīgs, ka tik drīz tev pienāk gals.»
Tā Ķokam mirstošam skan čūskas balss.
«Tu mežā būtu audzis drošu prātu,
Jo vecie koki tevi aizsargātu.
Ķad mūžs šiem kokiem būtu izbeidzies,
Tu būtu pats tā spēkā piejēmies,
Ķa tveice tev vairs nekaitētu
Un arī vētrām pretoties jau spētu.»

XV.

ZOSIS

Ar bērza rīksti garu garu
Vīrs dzina tirgū Zosu baru.
Un, nevar noliegt taisnības,
Viņš trieca tās bez žēlošanas;
Jo, kur uz peļņu manās,
Ne Zosi netaupa, ne cilvēku.
Es gan neko tur nesacītu,
Bet Zosis spriež pavisam citu
Un, satikušas ceļinieku,
Tam izsūdz savas sūrās dienas:
«Kur tādas mokas redzētas?
Mūs triec, ka tīri jāpārskrienas.
Šis tēviņš nenojēdz nemaz,
Ka gods un cienība mums nākas,
Ka mūsu slavens dzimums sākas
No Zosīm, augsti cienītām,
Kas citkārt Romu izglābušas!
Tur rādīja daudz goda tām.» —
«Ar ko jūs godu pelnījušas?» —
«Jo mūsu senči...» — «Zinu to,
Bet lai man kāda paskaidro,
Ar ko jūs pelnāt goda lomu?» —
«Mūs senči izglābuši Romu!» —

«Tā ir, bet jums, kāds nopelns jums?» —
«Mums? It nekāds!» — «Lūk, te nu bija:
Ne senčiem gods no gaisa lija —
Kāds pelnījums, tāds algojums.
Par velti jūs uz godu cerat,
Bet cepešiem, tur gan jūs derat.»

Te varētu kaut ko vēl paskaidrot,
Bet netīk Zosis sadusmot.

XVI.

CŪKA

Reiz Cūka muižas sētā iekūlās,
Ap virtuvi un kūtīm pavazājās,
Pa mēsliem, netīrumiem izvāļājās,
Līdz ausīm dubļu peļķē izmazgājās,
Un tad no viesiem aizvilkās
Uz mājām Cūka, kā jau cūka.
«Kā gāja viesos?» viņai prasa.
«Nu, kas pie bajāra gan trūka!
Dzird valodas,
Pie tādiem, kur vien acis meti,
Spīd visur zelts un pērles pretī.
To taču nenoliegsi tu?» —
«Ko niekus!» Cūka atrukst. «Blēņas gluži,
Tur bagātības maz es atradu,
Tik visur dubļi vien un gruži.
Neviens tak nepārmetīs man,
Ka būtu snuķi taupījusi:
Kā liekas, izrakņāju gan
Ap kūtīm visu sētas pusi.»

Lai nedod dievs še kādu apvainot!
Bet kam, ja Cūkai ne, lai pielīdzina tādu,
Kas visur, kur vien sprież par kādu,
Tik ļaunu atrast prot.

XVII.

MUŠA UN CEĻINIEKI

Bij dienasvidus, tveicīgs jūlijs,
Pa irdu smilti, gauss un tūļīgs,
Kāds ekipāžs ar četriem zirgiem salniem
Kā gliemis virzījās pret kalnu,
Jo smagi krauts.
Bet zirgi apgura, bij brauciens jāpārtrauc,
Un centīgajam kučierim bij buka jāatstāj.
Viņš, vecais zirgu mocītājs,
Ar sulaini, kam arī nags, pa diviem zirgus per:
Bet šoreiz nelīdz arī tas. Pats kungs ar kundzi ārā kāpj,
Tad — meita, dēls un skolmeistars.
Bet ekipāžs bij piekrauts tā,
Ka zirgi, lai gan pušu rāvās,
Lēnlēnām vilkās smilšu kalnā stāvā.
Bet gadījās tur arī Mušai garām skriet:
Sak, jāpalīdz, ja kādam grūti iet.
Tā lidinās un sīc kā plēsta,
Gar salno galvām iesāk dejot,
Te pierē iekož, garām skrejot,
Kā kučieris uz bukas sēstas,
Te pamet zirgus, tālāk skrien
Un, apkārt šaudoties, vai mutēs ļaudīm lien.
Kā tirgū uzpircējs, tā Muša skraida tagad
Un sūdzas vien par to,
Ka citi nepalīdz neko,
Kad pienāk stunda smaga.

Iet kalpi tā kā sapīti — ne kāds tos bar, ne dzen;
Bet lielmāte ar skolmeistaru čukstas paslepen,
Pats kungs, sen aizmirsis par kārtību šeit gādāt,
Ar kalponi iet īasīt sēnes brīdī tādā;
Un Muša visiem ausīs dūc, ka tikai viņa viena,
Kā nākas, kārtību šeit ciena.
Bet paiet laiks, un zirgi drīz uz laba ceļa uztiek,
Var visi priecīgāki justies.
«Nu dievam pateiksimies, pārmetīsim krustu,» —
Tā Muša teic. «Lai visos ceļos stāv viņš klāt!
Nu varat sēsties savās vietās!
Man ļaujiet spārnus pūtināt.

Tak vēl uz pasaules ir tādu ļaužu daudz,
Kas mīl it visās viņiem pieejamās lietās
Par citiem rūpēties, kur tos ne lūdz, ne sauc.

XVIII.

ĒRGLIS UN ZIRNEKLIS

Virs padebešiem Ērglis paceļas,
Un augstienē, kur šļūdoņiem ir slīedes,
Viņš nosēžas uz vecas priedes
    Un tālēs lūkojas:
Tur upes lieliskas pa pļavām vijas
Un druvas auglīgas ar bīrzīm mijas,
    Kas pavasara jaukumā
    Mirdz pilnā ziedu plaukumā.
«Man, debess valdniek, slavēt klājas tevi,
Ka man tik augstu lidojumu devi!»
Šā skata aizgrābts, Ērglis izsaucas.
«No šejienes man skati atveras,
Ko aplūkot nevienam dievs nav lēmis.» —
«Vai re! Ko iedomājies šis!»
    To pārtrauc Zirneklis.
«No kurienes šis lielībnieks ir ņēmis,
Ka viņš še viens? Es arīdzan šepat!»
To dzirdot, Ērglis pabrīnās, un tiešām — skat! —
    Virs viņa Zirneklis pie zara
    Sev tīklu dara.
    «Kā tu tik augstu atkļuvis?»
    To vaicā putnu karalis.
«No labākajiem lidotājiem
Ne katrs drīkst šurp atlaisties, —
Bet tu ar saviem loceklīšiem vājiem
Vai tiešām pats še uzrāpies?» —
«Šāds ceļojums gan būtu
Man daudz par grūtu.» —

«Kā tad šai kalnā ieradies?» —
«Tev biju astē ieķēries;
Tu pats uz kalnu mani nesi,
Bet tagad nelielies, ka stiprāks esi:
Še es bez tevis protu turēties.»
Tā saka Zirneklis ar svaru.
«Tik lepni vis ar mani nerunā . . .»
Te papūš stiprāks vējš ar sparu,
Un Zirneklis nu pašā apakšā.

Ja mūsu starpā labi pameklējam,
Mums tādu zirnekļu nav maz.
Tie lieliem vīriem astē ieķeras
Un dažreiz augsti uzrāpjas
Bez paša nopelniem, bez pūlēm un bez spējām,
Un, augšā tiekot, varen uzpūšas,
Bet, kad reiz pelavas sāk vētīt vēji,
Tos projām aizpūš spēji.

XIX.

BRIEŽU MĀTE UN MŪKS

Reiz Dambriede — tai bērnus nozadzis bij kāds —
Zem krūma atrod divus vilcēnus tai brīdī,
Ķad pilni tesmeņi, — un iznākums bij tāds,
Ķa sāka Briežu māte vilka bērnus zīdīt,
Jo mātei pienākums tas svēts.
«Te notiek kaut kas nedzirdēts!»
To redzot, brīnās Mūks kāds nenovīdīgs.
«Ak bezprātīgākā, ko esmu pazinis,
Ķam savu pienu šķied, kam gan tu labu dari?
Vai pateicību gaidīt no šīs sugas vari?
Nāks laiks (vai nezini, cik ļauni vilku bari?),
Tie iekāros vēl tavas asinis!» —
«Tas notikt var,» teic Briežu māte klusi,
«Es netiku par to pat domājusi
Un domāt nevēlos:
Pašlaik visstiprākās man mātes jūtas krūtīs,
Ar pilniem tesmeņiem man dzīvot nāktos grūti,
Ja šajā brīdī nebarotu tos.»

Tā īsta žēlsirdība arī
Spēj visu līdzcilvēkiem dot, —
Jo labais gatavs labu darīt,
Sev atlīdzību neprasot.

XX.

SUNS

Bij kādam kungam Suns, gan jāteic, grūti ciešams,
Kaut ēsmas netrūka, bet tomēr zaga tas.
Cits, baudot dienas lieliskas,
Gan būtu pateicīgs un laimīgs tiešām
Un nedomātu vairs par zagšanu,
Bet šis uz to jūt tādu kaislību,
Jo, kolīdz tik no gaļas kaut ko mana,
Tā tūlīt sākas pievākšana.
Nekādi nespēja kungs sadzīvot ar to,
Kaut vienmēr sita,
Līdz viņa draugam doma cita
Šai lietā aust, un tas, lūk, māca šo:
«Jel paklau,» saka tas, «tu bargs, bet ievēro,
Ka Suni zagt vien tikai pamudini,
Jo atņemt viņam gaļu nozagto
Nekad vis neatmini.
Bet turpmāk gan, kaut Suni mazāk sit,
Tak laupījumu atņem tam tūlīt.»
Un, kolīdz izjuta Suns to, kā nākas,
Cik padoms šis ir iedarbīgs ikbrīd,
Tas labojās un zagt vairs neatsāka.

XXI.

ĒRGLIS UN ĶURMIS

Nevienu padomu tu nezaimo,
Bet centies saprast to.

No tālām zemēm lielā mežā
Ar savu Ērglieni bij Ērglis ieradies,
Tur nolēmis uz mūžu apmesties.
Kur ozols augsts ar kuplu kroni plešas,
Tā virsotnē viņš sāka ligzdu vīt,
Kur perēt bērnu saimi.
To Ķurmis izdzirda, par laimi,
Un droši devās Ērglim pasacīt,
Ka mājoklim šis ozols bīstams ļoti,
Ka tas gandrīz līdz saknēm nokaltis
Un ātri varbūt gāzīšoties,
Lai Ērglis ligzdu nevijot tur vis.
Bet vai tad Ērglim Ķurmi klausīt nākas!
Kur tad Ērgļa slava,
Ka nava
Par viņu redzīgāka?
Kā kurmji drīkst tā lietās maisīties, ko sauc
Par putnu caru!
Un, nerunādams vairs ar Ķurmi daudz,
Tā vārdus nopeļot, pie darba Ērglis trauc, —
Un caram paprlecāties ļauts
Drīz vien par krietnu bērnu baru.
Viss laimīgi: tie tikuši uz zaļa zara.

Bet tālāk? — Reiz, kad ausma svīst,
Līdz pašiem padebešiem augšā cēlies,
Nes medījumu Ērglis brokastīs,
Redz: viņu ozols zemē vēlies
Un Ērglieni ar bērniem nospiedis.
No bēdām visu dzīvi lādot:
«Es nelaimīgais!» — teica tas.
«Par augstprātību liktenis man atriebjas,
Ka nonievāju padomu es tādu.
Bet kas gan spētu izgudrot,
Ka labu padomu spēj niecīgs Kurmis dot?» —
«Ja mani nenīdis bez gala,»
Tam Kurmis teic, «tad zinātu, ka savas alas
Zem zemes man ir jāizrok,
Un sakņu tuvumā es labāk zinu,
Vai vesels koks.»

CETURTĀ GRĀMATA

I.

KVARTETS

Reiz Lācis, Āzis, Ēzelis
Un blēņudaris Pērtiķis
Uz kvartetu bij kopā sadevušies,
Kaut kur bij notis ieguvušies
Un basu, altu, divas vijoles:
Grib slavu gūt no mākslas pasaules.
Tie, nosēdušies maurā zaļā,
Ar visu spēku rāva vaļā,
Bet muzika pavisam nesaskan.

«Pag, stājieties un klausiet man!»
Sauc Pērtiķis. «Mums tādēļ muzika iet greizi,
Ka sēžam nepareizi.
Nāc, Lācīt, šurp! Pret altu sēdies te,
Es, pirmā vijole, pret otro še!
Tad muzika mums ies tik jauki,
Ka priekā dejos mežs un lauki.»
Tie pārsēžas un atkal sāk,
Bet kvartets tomēr neiet sekmīgāk.
«Pag, pag!» sauc Ēzelis. «Es zinu, kāda vaina:
Mums rindā nosēsties,
Tad droši labāk ies.»
Tie klausa Ēzelim un atkal vietas maina,
Bet tomēr saskaņas
Nav it nemaz.
Nu tie vēl vairāk ņēmās plēsties,
Kā kuram sēsties.
Te Lakstīgalai gadās garām skriet,
Un visi viņu lūdz par vari,
Lai padomu tiem dod.
«To patikšanu, lūdzamā, mums dari
Un palīdz kvartetu mums sakārtot.
Mums instrumenti ir un notis arī,
Tik pasaki, kā sēsties mums.»
Tiem Lakstīgala teic: «To saku jums:
Ja gribat muzikanti būt, jums vajag mākas
Un arī ausis dzirdīgākas.
Bet jūs, kā gribat, sēdieties,
Tak muzika jums neveiksies.»

II.

LAPAS UN SAKNES

Ap dienas vidu vasarā
Pār leju izklādamas ēnu,
Uz koka Lapas čukst ar vēsmu lēnu
Un pašas sevi daudzina,
Kāds viņām zaļš un kupls plaukums.
«Vai ne, mēs esam visas lejas jaukums?
Mēs tikai koku pušķojam,
Ar zaļu tērpu apģērbjam.
Kas būtu viņš bez mums? Patiesi
Nav grēks, ka sevi slavējam!
Vai mūsu dēļ šurp nenāk viesi?
Vai nesargājam viņus saules karstumā?
Ar savu krāšņumu vai nepulcējam
Šurp ciema zeltenes uz dejām?
Bet rīta agrumā,
Kad austrums atspīd sārtās liesmās,
Mums atskan lakstīgalas dziesmas,
Un arī, vēsmas, jums
Ne šķirties negribas no mums.» —
«Gan arī mums še pienāktos mazs paldies!»
Skan pazemīgi balss no zemes apakšas.
«Kas runā še tik nekaunīgi — valdies!
Kas še tik negantīgi uzpūšas,
Ka drīkst mums sevi pielīdzināt?»
Tā Lapas nošalcas.

«To klātos gan jums pašām zināt,»
Skan atkal balss. «Mēs esam tās,
Kas, tumsībā še rakdamās,
Jums barību un sulu nesam.
Vai nepazīstat mūs? Mēs koka Saknes esam,
Tā koka Saknes, kurā augat jūs.
Tik audziet, zaļojiet! Bet neaizmirstiet mūs
Un iegaumējiet arī:
Ar jaunu pavasari
Augs jaunas Lapas, jauni zari,
Bet, ja reiz Saknes sausas kļūs,
Tad ne vairs koka būs,
Ne jūs!»

III.

VILKS UN LAPSA

Ko paši lietāt nevaram,
To labprāt citiem novēlam.

Līdz kaklam vistas gaļu paēdusi,
Uz priekšdienām vēl tiesu paslēpusi,
Pie siena kaudzes Lapsa nogūlās.
Skat — izkāmējies Vilks no meža velkas gausi.
«Āk tavu postu! Kūmiņ, klausi:
Pavisam slikti iet!
Ne krimslīša, ko krimst, es neatradu,
Jo suņi nikni, gani uzmanās.
Līdz nāvei nokaujos ar badu.» —
«Ei, ko nu melsi!» — «Tiešām tā!» —
«Ai nabadziņš! Cik ļoti žēl man tevis!
Vai negribi tu siena? Būtu labprāt devis
Vai visu kaudzi: kūmam neliedzu nekā.»
Ne siens, bet gaļa kūmam garda,
Bet šī par krājumu ne vārda,
Un kārais meža junkuris,
No saldiem vārdiem apreibis,
Uz mājām vilkās neēdis.

IV.

PAPĪRA PŪĶIS

Līdz padebešiem augšā laists,
It lepni Pūķis noskatās uz leju,
Kur puķēs lido tauriņš skaists,
Un kliegšus kliedz: «Tik tik es tevi saredzēju!
Vai skaudība tev sirdī neceļas,
Kad redzi, cik es augsti skreju?» —
«Vai skaudība? Nemaz!
Par daudz tu savai spējai glaimo!
Tu skreji augstu, kas to liedz,
Bet esi saitē siets;
Šāds liktens brīvu garu neaplaimo.
Gan tiesa, augsti lidot nevaru,
Bet katru dienu,
Kur iegribos, tur skrienu.
Es laika kavēklis, tāpat kā tu,
Bet cauru mūžu niekus netarkšķu.»

V.

LĪDAKA, GULBIS UN VĒZIS

Kur naida gars starp biedriem rūgst,
Kur lietā saticības trūkst,
Tur darbi nevar iet no rokas
Un sekmju vietā būs tik mokas.

Reiz Vēzis, Gulbis, Līdaka
Bij vezmu aizvest apņēmušies.
Un, visi trīs tur iejūgušies,
Tie lien no ādas, bet nekā!
Tiem vezums nekust ne no vietas,
Kaut gan tas gluži viegls šķietas:
Jo Gulbis raujas mākoņos
Un Līdaka velk ūdeņos,
Bet Vēzis rāpjas atpakaļu.
Kas vainīgs, kam ir taisnība — kas mums par daļu.
Bet vezums, dievamžēl,
Tur stāv šo baltu dienu vēl.

VI.

STRAZDS

Strazds, mazotnē ar Smiļģi kopā būdams,
Bij iemācījies svilpt kā šis,
Ar to sev meža slavu gūdams.
Šo mākslu viņš tik labi mācējis,
Ka izšķirt nespējis pat lietpratis,
Vai viņš vai Smiļģis. Māksla gan nav liela,
Tak katrs Strazdu liela,
Ka veikli viņš šo lomu prot.
Te dzird viņš lakstīgalu slavējot
Kā labāko no visiem dziesminiekiem,
Un skaudība to mocīt sāk.
«Pag, pag!» viņš domā. «Kas par niekiem!
Es dziedāšu vēl skanīgāk
To pašu meldiju, ko lakstīgala.»
Strazds lepni sēžas ievā strauta malā,
Kur putni mēdza pulcēties
Un lakstīgalas dziesmās klausīties;
Grib dziesmu izdziedāt, tāpat kā viņa,
Bet tāda neiznāk nekādā ziņā:
Te čirkst kā zvirbulis, kā ritens čīkst,
Te ņaud kā kaķis, te kā pele pīkst,
Nu tā, ka aizbēg visi klausītāji.
Vai, Strazdiņ, labāk nebūtu,
Ja tu kā Smiļģis labi dziedātu,
Bet ne kā lakstīgala vāji.

VII.

UPE UN DŪŅU EZERS

«Kā nākas?» Upei dūņu Ezers teic.
«Kad vien es paskatos uz tevi,
Tavs ūdens vienmēr tālāk steidz;
Tā visai nomocīsi sevi.
Turklāt, cik tālu varu pārskatīt,
Gan smagus kuģus nesi,
Gan gariem plostiem apklāts esi,
Un laivu nevar saskaitīt.
Kad pametīsi šādu dzīvi?
Es tiešām skumjās izsīktu!
Bet skat, cik es arvienu brīvi
Bez darba laiku pavadu!
Gan neesmu no augstas dzimtas
Un nestiepjos pa zemēm jūdzes simtas;
Gan koklētājs man nedzied uzslavas,
Bet tas patiesi nav nekas!
Par ko es mīkstos dūņu krastos
Kā cienīgmāte spilvenos
Bez raizēm saldi nosnaužos.
Es nebaidos, ka manos ūdeņos
Jel reizi plosts vai kuģis rastos;
Pat nezinu, cik smaga laiviņa,
Un daudz, ja kādreiz savā vaļā
Uz ūdens paligojas lapiņa.

Kam vēl tik jauka dzīves daļa?
Bez kustēšanās ēnā gulēdams,
Uz pasauls troksni skatos vienaldzīgi
Un prātoju caur miegu.» — «Bet vai prātodams,»
Tā Upe atbild vientiesīgi,
«Tu neaizmirsti likumu,
Ka ūdens uztur svaigumu
Tik vienīgi caur kustēšanos?
Ja esmu liela upe tikusi,
Tad tādēļ vien, ka neapnikusi
Pār visiem kavēkļiem uz priekšu manos.
Priekš visas apkārtnes
Daudz laba daru es
Ar ūdens svaigumu un bagātību,
Par ko es slavu mantoju un atzinību.
Varbūt vēl simtiem gadu tecēšu,
Kad tevis nebūs vairs ne ziņā,
Kad nezināš, vai maz jel bijis tu.»
Un notikās, kā teica viņa:
Vēl tagad Upe viļņojas,
Bet Ezers dien no dienas sika,
Ar dziļām dūņām aizvilkās,
Ar grīsli un ar sūnām apklājās,
Ka vairs ne pēdas nepalika.

Tā panīkst gara dāvanas,
Ja slinkums pārņem tās ar varu
Un darbība vairs nespirdzina garu.

VIII.

MIKŠA SVĀRKI

Uz elkoņiem bij Miksis svārkus saplēsis.
Kur adata? Mans Miksis nepaliksies kaunā:
No piedurknēm pa ceturtdaļai nogriezis,
Viņš lāpa elkoņus. Nu svārki kā no jauna,
Tik piedurknes vairs stilbus neapsedz.
Bet kāda bēda Miksim?
Tak visi smejas, tikko viņu redz.
«Ir še mēs galā tiksim!»
Tā Miksis teic. «Es muļķis nebūšu,
Vēl garākas, kā bija, rokas piešūšu!»
Ai Miksīt, tavu gudrinieku!
Viņš apgriež svārkiem stērbeles
Un piemetina piedurknes.
Kas Miksim nu par prieku!
Kaut viņam tādi svārciņi,
Kas īsāki kā kamzoļi.

Es ievērojis dažu reizi:
Dažs labs, kas izdarījis greizi,
To pārlabo, kamēr vēl vairāk sapinas;
Tik paskaties — viņš Mikša svārkos rēgojas.

IX.

MEHĀNIĶIS

Pērk namu lielisku kāds dūšīgs jauneklis,
Nams ir gan pavecāks, bet laba slava klāt tam:
Gan stiprums, ērtības — ir tajā namā viss,
Un citādi tas patīk viņa prātam,
Tik tas vien slikti šķiet,
Ka ir no ūdens patālāk mazliet.
«Nu ko?» viņš saka sev. «Pats saimnieks esmu mājās,
Un namu likšu es
Ar mašīnām, kā stāv, pie ūdens tuvāk vest
(Kā redzams, Mehāniķis bij viņš īsts, kā klājas),
Tik slieces apakšā tam nāksies mest,
Vispirms gan pamatā tam rokot bedri prāvu,
Un tad uz ragavām to uzliktu.
Es, kur vien vēlos, visus nama stāvus
Tad reizē vedīšu un zemē nolikšu.
Un vēl, — neviens nav redzējis šo brīnumlietu:
Tai brīdī nams kad tālāk virzīts kļūs,
Pie muzikas tur iekšā draugi būs —
Aiz galda dzīrojot, ikviens tur prieku gūs,
Jo it kā karietē mēs brauksim prom uz jauno vietu.

Šo muļķa lomu lolodams, labprāt
Pie darba Mehāniķis šis mans tūlīt ķērās klāt:
Tas līga strādniekus... zem nama raka, kala,
Ne naudu žēloja, ne arī rūpju viņš,
Bet māju nepārveda tomēr nabadziņš.
Jo drīzi vien, tik skaties — bēdu lietas,
Nams apgāzās turpat uz vietas.

Pie ļaudīm rodamas
Ir gudrības
Vēl daudzkārt seklākas un muļķākas.

X.

DIMANTS UN UGUNSGRĒKS

Dzirksts pārvērtās par Ugunsgrēku.
Ar liesmu nikno spēku
Drīz bija apņemts namā itin viss;
To glābjot steigā lielā,
Bij Dimants izkritis
Un blāvi spīgoja, klāts putekļiem, uz ielas.
Guns sacīja: «Tavs mirdzums liegs
Pret manu liesmu gan ir tikai nieks!
Un vajadzīga redze ļoti asa —
Pat tad, ja zaigo tu no attāluma maza —
Lai tevi atšķirtu no stikla drumstalām
Vai ūdens piliena, kur atplaiksnī mans spīdums;
Ne runāt netīkas par likstām daudzajām,
Kas visur uzbrūk tev ik brīdi:
Vai zīda lentas gabals kāds
Vai matiņš tievs tev pāri šlīdis —
Un tu jau apdziesti — jau tevi ēnas māc!
Tik viegli neaizēnot manu kaismu,
Kad namu apskauju
Ar naida spēku baismu.
Par tiem, kas mani dzēš, — pats redzi tu, —
Es tikai nicinoši smeju;
It visu apriju, kur vien tik eju,
Un mana atblāzma, kas padebešos dej,
Nes bailes tālai apkārtnei!» —

«Kaut tavas priekšā mana kaisma sīka,
Tā,» Dimants atbild, «toties nekaitīga:
Ka vainīgs nelaimē es — nevar teikt neviens,
Un skauģa acīm vien
Es netīkams arvien;
Bet tu — tik postot savu spozmi gūsti;
Lūk, tādēļ vīri — paskaties —
Tik ļoti nopūlas, lai liesmojums tavs dziest.
Un, jo tu nevaldāmāks kļūsti,
Jo tuvāk varbūt beigas ir.»
Un tiešām Ugunsgrēks, veikts ļaužu pūlēm, plaka —
Pie rīta palika no tā vien degumsmaka;
Bet Dimants atradās drīz atkal, —
Nu dižam valdniekam tas kronī spoži mirdz.

XI.

VIENTULIS UN LĀCIS

Gan pakalpojums vajadzībā jauks,
Bet māki palīgu sev izraudzīties;
Lai nedod dievs ar muļķiem pīties!
Jo muļķīgs draugs
Ir bīstamāks par ienaidnieku.

Kāds Vientulis, kam nebija
Ne radu, ne ar tuvinieku,
No ļaudīm atstāts, mežā dzīvoja.
Dažs labs gan vientulību teic pārlieku,
Bet ne ikviens var panest vienatni:
Mums patīk otram izteikt bēdas, prieku.
Man teiks: «Bet kuplie meži, pakalni
Un puķu palejas...» — «Nav vārdam vietas,
To redzot, tiešām sirds no prieka silst,
Bet apnīk viss, ja nav, kam vārdu bilst.»
Tā mūsu Vientulis ar nenocietās
Vairs ilgāk dzīvot vienatnē.
Viņš iet pa mežu apskatīties,
Vai kāda nav, ar ko var iepazīties.
Bet ko gan satikt še,
Ja vilkus, lāčus ne?
Un tiešām, ceļā viņam gadās Lācis.

Kur nu vairs bēgsi? Itin zemīgi
Priekš kaimiņa viņš noņem cepuri
Un laipni klanās. Kaimiņš, tuvāk nācis,
Tam pasniedz ķetnu. Viņi pazīstas
Un, vārds pa vārdam, draudzējas,
Tad dzīvo kopā caurām dienām
Un beidzot nešķiras nemaz.
Par ko tur viņi veda sarunas,
Nav tapis zināms vēl nevienam,
Jo Lācis nav vis runīgs lops
Un Vientulis bij vārdos skops.
Lai ir, bet Vientulis pārlieku priecīgs,
Ka tādu draugu viņam devis dievs.
Bez Mikas viņš vairs nespēj iztikties,
Bez Mikas viss tik garlaicīgs un niecīgs!
Kur Mika iet, viņš ar uz pēdām klāt.
Reiz draugiem bija prātā nācis
Pa mežiem, pļavām kopā pastaigāt.
Bet, tā kā cilvēks nestiprāks kā Lācis,
Tad beidzot mūsu Vientulis
No ceļa tā bij piekusis,
Ka viņam lāsēm lija sviedri.
To redzot, Mika teic uz biedri:
«Brāl, noliecies un atpūties,
Un, ja tev patīk, nosnaudies;
Es apsargāšu tavu miegu.»
Draugs bij ar mieru, nolikās,
Vēl reizi pažāvājās liegu
Un tūdaļ saldi iesnaudās.

Bet Mika stāv pie iemigušā
Par sargu, — redz, uz vaiga draugam muša;
Viņš aizdzen projām to,
Bet palūko,
Tā sēž uz deguna; viņš padzen nostu,
Bet muša jau uz vaiga. Tavu postu!
Tik ļoti sāk tā uzmākties,
Ka nevar atkauties!
Un Mika, vairs ne vārda nerunādams,
Kampj ķetnās akmeni, ko celt,
Un, atņēmies, kā visā spēkā zvelt,
Viņš tup un gaida, mušu dusmās rādams:
«Lūk, kāda spridzīga! Es mācīšu tev kost!»
Tiklīdz uz pieres mušu pamanīja,
Viņš zvēla ar, cik vien tik spēka bija.
Un tiešām, muša bij uz vietas nost,
Bet līdz ar mušu
Ar draugam galvaskauss bij pušu.

XII.

PUĶES

Uz atdarīta loga lepnos dzīvokļos
Ar zeltu izrakstītā porcelāna podā
Stāv Puķes mākslīgās jo krāšņā godā,
Un, drāšu stiebriņos
Priekš dzīvām Puķēm cēli līgojoties,
No visiem viņas liekas sevi apbrīnoties.
Te iesāk līņāt lietutiņš,
Un Puķes mākslīgās nu Zevu lūdzas,
Lai lietutiņu aptur viņš;
Tās lietu nolamā, par lietu sūdzas:
«Dzen projām lietu, dzen no šejienes!
Kas vēl uz pasaules
Gan tik daudz ļauna nes?
Lūk, kādi dubļi, kas par peļķēm lielām.
Ka nevar vairs ne cauri tikt uz ielām.»
Bet mākons neklausīja tukšās lūgšanas,
Un svētīgs valganums pār zemi izlējās
Gaiss tapa vēsāks, karstums mitējās,
It kā no jauna daba atdzīvojās,
Un augi tērpās košā zaļumā.

Ar dzīvās Puķītes uz loga atjaunojās
Un ziedus atraisīja pilnā krāšņumā;
Jo lietū viņas bija palikušas
Daudz smaržīgākas, spirgtākas,
Bet Puķes mākslīgās
Nu visu košumu bij zaudējušas.
Tās ārā mestas kļūst,
Lai pūst.

Tāds dzejnieks, kuram dāvanas ir īstas,
No kritikas nemūžam nebaidās,
Jo dzejas skaistuma tā nemaitās,
Tik Puķes, kas nav īstas,
No lietus bīstas.

XIII.

ZEMNIEKS UN ODZE

„Ņem mani savā mājā,» Odze Zemnieku reiz lūdz.
Ne slaistīties un dzīvot dīkā,
Nē, viņa bērnus Odzei auklēt tikas:
Daudz saldāks maizes rieciens, darbā gūts!
«Es zinu,» viņa teic, «to slikto slavu,
Kas Odzēm ir pie jums:
Ka mums
Nevienai tikuma vairs nava.
No seniem laikiem runas klīst,
Ka Odzēm pateicība sveša,
Ka viņas draudzību un radniecību nepazīst,
Pat pašas savus bērnus aprij mežā.
Tas viss var būt; bet tāda neesmu gan.
Kopš dzimšanas nevienam kost es negribēju,
Tik pretīgs ļaunums man,
Ka savu dzeloni es izraut būtu atļāvusi,
Ja zinājusi,
Ka es bez viņa dzīvot spēju.
Visgodīgākā Odze es
Uz pasaules.

Spried pats, kas tavus bērnus vēl tā iemīlēs.» —
«Ja tas,» teic Zemnieks, «patiesība svēta,
Es tomēr tevi pieņemt nevarētu;
Ja piemērs šis
Jums patiksies par postu,
Pēc vienas Odzes godīgas jau drīz
Sāks līst
Simts ļaunu šurp, lai mūsu bērnus kostu.
Jā, manu balodīt, man liekas tā,
Ka nesatiksim mēs; tas ievērību pelna,
Jo Odze labākā
Pēc mana prāta, neder it ne velna.»

Vai, tēvi, mācība jums skaidra kā uz delnas?...

XIV.

ZEMNIEKS UN LAUPĪTĀJS

Reiz Zemnieks, kuram kaktiņš savs,
Sev tirgū slauceni un govi iegādājās
Un, lēni vilkdams kājas,
Caur biezu mežu mājup devās gurds un gauss
Un iekrīt Laupītājam krūtīs.
Līdz kreklam Zemnieciņu nošķin Laupītājs.
«Apžēliņ, gals nu klāt,» šo Zemnieks raudot rāj.
«Tu it neko man neatstāj!
Es govij naudu krāju visu gadu grūti,
Tā ilgojos šo dienu sagaidīt.»
Un atbild Laupītājs tūlīt:
«Man tevis žēl, mēs šķirsimies ar godu, —
Jo tiešām manas rokas ne jau govi slauks,
Un tādēļ, draugs,
Šo slauceni es atpakaļ tev dodu.»

XV.

ZIŅKĀRĪGAIS

«Sveiks, mīļais draugs! Kur biji tu?» —
«Sveiks! Biju muzejā; trīs stundas staigāju.
It visu apskatīju, redzēju.
To visu aprakstīt, kas ir šai ēkā,
Man nav ne prašanas, ne spēka.
Jā, draugs, cik tur ir brīnumu!
Un kādu tur nav kustoņu!
Cik daudz ir dabai brīnišķīgu balvu!
Ai, kādi kukainīši, vaboles
Un mušas, knišļi, mārītes!
Dažs mazāks vēl par kniepadatas galvu!
Šie koši zaļi, citi sarkani...» —
«Vai redzēji tur arī ziloni?
Kas tas par milzeni!
Man šķiet, tu domāji, ka kalns tev priekšā?» —
«Vai viņš tur arī iekšā?» —
«Kā tad!» — «Nu, brāl, to esmu garām palaidis,
Jo ziloņa tur nemaniju vis.»

XVI.

LAUVA MEDĪBĀS

Suns, Lapsa, Vilks un Lauva senlaikos
Bij dzīvojuši tuvu kaimiņos
Un, kopā sanākuši,
Tie nolēmuši:
Ko viens vai visi kopā samedīs,
To līdzīgi starp visiem sadalīs.
Diezin kā bija pagadījies,
Bet medījums vispirms bij Sunim patrāpījies:
Suns bija stirnu noķēris
Un tūdaļ ziņu sūtījis,
Lai biedri nāk un dala medījumu.
Tie atnāk. Lauva, nagus izlaidis
Un biedriem asu skatu uzmetis,
Tā teic: «Mēs četri, tādēļ laupījumu
Vispirms mēs vienlīdzīgi dalīsim.»
Viņš saplēš stirnu četrās daļās.
«Un tagad izlemsim,
Cik katram nākas gaļas.
Šī daļa pieder man pēc norunas,
Tā man kā Lauvai pienākas
Un trešā tādēļ, ka es stiprākais no mums,
Bet ceturtā — ja kāds no jums
Tai uzdrīkstēsies pieskarties,
Tad dzīvs viņš projām neaizies.»

XVII.

ZIRGS UN JĀTNIEKS

Kāds Jātnieks Zirgu sev tik gudru izskoloja,
Ka varēja jau pavadu mest projām;
Viss tika paklausīts un ievērots,
Tiklīdz vien mājiens mazs bij Zirgam dots.
Un sprieda saimnieks: «Lieki Zirgam tādam
Likt mutē dzelžus, grožiem jozt.
Un, priecīgs pats par domām šādām,
Uz lauka iemauktus viņš Zirgam ņēma nost.
Tas, pilnu vaļu zinot,
Vēl pagaidām tik soļus paātrinot
Mazliet,
Ar galvu izslietu un krēpēm plandot vējā,
Kas Jātnieku tā iepriecēja,
Uz priekšu rikšiem sāka skriet.
Bet, sajūtot, ka netura to ciet,
Tam asins iedegās un iedzirkstījās skats;
Zirgs straujais rādīja, ko spēja:
Neko vairs neklausot, bez stājas —
Kā palaists pekles rumaks pats
Tas auļoja, ko nesa kājas.
Tam uzlikt iemauktus mans Jātnieks nelaimīgs
Jau velti centās reizes piecas:
Zirgs nevaldāms tik tālāk triecās
Un viņu nosvieda no segliem mežonīgs,
Bet pats kā viesulis tas tālāk šāvās
Pa lauku, acīm zvērojot,
Līdz nogāzās no kalna kraujas stāvās.

To Jātnieks vērojot:
«Mans Zirgs pagalam!» — teica. «Postā šajā
Pats vainīgs es.
Kam vajadzēja iemauktus prom mest.
Tad netiktu es zemē sviests
Un nebūtu Zirgs skrienot nosities!»

Lai cik ir vilinoša brīve,
Bet ļaužu dzīve
Ne mazāk postoša var būt,
Ja pilnu vaļu ļauj, ja mēru nesajūt.

XVIII.

ZEMNIEKI UN UPE

Vairs nespēdami posta paciesties,
Ko upītes un strauti dara
Pa plūdu laiku pavasarā,
Pie Upes zemnieki iet sūdzēties,
Lai neļauj pietekām tā trakoties.
Un sūdzība bij tiešām pamatota:
Še laukos sēja izskalota,
Tur nopostītas dzirnavas,
Kur skaties, lopi noslīkuši
Un tilti projām, ceļi izjukuši.
Bet Upe pati pilna mierības
Tek diženi un cēli savā gaitā,
Un upes krastā pilsētu bez skaita!
Un nav vēl dzirdēts it nekur,
Ka viņa kādam ļaunu darījusi;
Lai šī par strautiem tiesu tur.
Bet, tuvāk piegājuši, visi tapa klusi,
Jo redzēja, ka pati Upe nes
No aizplūdušām mantām pusi.
Tie noskatījās vien no tālienes,
Kā viņu mantas peld no turienes,
Un, sūdzības par veltī neceldami,
Uz mājām griezās, galvas kratīdami,
Un izsacījās šādi aiziedami:
«Nav vērts, ka laiku kavējam!
No priekšnieka tur taisnības vis nedabūsi,
Kur apakšnieks tam dod no laupījuma pusi!»

XIX.

LABĀ LAPSA

Reiz sarkankrūtīti bij mednieks nošāvis.
Bet bēdas nebeidzās, kad soļoja viņš projām,
Šai ļaunā nelaimē vēl trijiem jāiet bojā:
Trīs viņas cālīšiem bij atņemts atspaids viss.
Nupat kā izperētus, skaudrais brīdis šis
Tos lēma salkumam un salam
Un drīzam galam,
Un velti, žēli čiepstot, mazie mātes sauc.
«Kam gan kā spīlēs sirdi nesažņaudz
Šo mazulīšu bēdas?
No viņu sāpēm ģībonis man nāk!»
Tā Lapsa putniem runāt sāk
Un tad pret bārenīšu ligzdu sūnās sēdas:
«Šos bērnus nepamest, tiem jāpalīdz ir mums, —
Pa graudam, salmiņam to apgādei ja grābsiet
No saviem krājumiem,» sauc putniem skaļi Lapsa,
«Tad viņu dzīvības vēl glābsiet, —
Tas katra cildens pienākums!
Tu, dzeguzīte, diezgan bezdarbīga biji,
Mazlietiņ tagad ļaujies sevi paplūkāt,
Ar tavām spalvām ligzdu sērdienīšiem klāt,
Jo savējo tāpat pa tukšo viji.
Tu, cīrulīt, beidz skaņu krelles sēt
Un līksmot augstu debess tālē,
Nāc lejā bāru bērniem ēsmu pameklēt
Pa pļavu vai pie manis zālē.

Tev, ūbeļmāte, mazie sāk jau spārnos skriet,
Tie varētu gan paši tārpus meklēt iet:
Tu steidz pie sērdienīšiem mātes vietu pildīt,
Ne savējo, bet viņu pērkli sildīt, —
Par taviem bērniem nu jau rūpēties
Var arī dievs.
Tu, bezdelīga, nāc ar mušām,
Dod bāru mutēm izsalkušām.
Tu, lakstīgala, dziedonīt,
Tu zini gan, kā tavu balsi visi ciena, —
Kopš bārenīšus šūpo vēja māte viena,
Tu varētu tiem liegās aiju dziesmas vīt.
Tic tādai atsaucībai mani prāti,
Jūs visi palīdzēt šeit esat aicināti
Un mani uzklausiet: mums vajag pierādīt,
Ka mežos vēl patiešām cēlas sirdis mīt...»
Pie vārdiem šiem no ligzdas krita,
No bada mākti, cits pēc cita
Trīs putna bērni Ķūmiņam pie kājām.
Un ko tad šī? Tā visus apēst steidza
Un pātardziesmu, protams, nenobeidza.

«Tu nebrīnies!» es saku lasītājam.
Kas tiešām labs un otram palīdzēt jūt dziņu,
Tas klusot labus darbus veic;
Bet, kurš par labdarību skaļas runas teic,
Tas citus mudina ar tādu ziņu,
Lai darbs un izdevumi negulstas uz viņu.
Un ļaužu vairākums, kā dzīvē pieredzēts,
Ķā Lapsa darīt mēdz.

XX.

PAGASTA SAPULCE

Lai būtu iestāde diezin cik laba,
Bet, ja ir valdes vīriem ļauna daba,
Gan viņi pratīs apiet likumu
Ar līkumu.

Vilks Lauvai izlūdzās par aitu priekšnieku.
Jau Lapsa kūmiņš viņa labā
Bij vārdu aizmetis pie Lauvienes;
Bet Vilkam slikta slava skan no tālienes.
Tādēļ, lai neizpaustu visos krūmos,
Ka Lauva pats iet Vilkam kūmos,
Viņš izlaiž pavēli,
Lai sasauc vispārīgu zvēru sapulci
Un lai ikvienu izklaušina,
Ko viņš par Vilka dabu zina.
Kā pavēlēts, tā darīts; zvēri sanākuši,
Pēc kārtas balsis nodevuši,
Bet, lūk, par Vilku nedzird ļauna vārdiņa,
Un Vilku aitu kūtī ielika.
Vai aitas ar ne vārda pretī nesacīja?
Jo sapulcē ar viņas, protams, bija.
Ne domāt! Aitām nemaz neteica,
Kaut īsti viņas būtu jāvaicā.

PIEKTĀ GRĀMATA

I.

DĀVJA ZIVJU VIRUMS

«Ēd, mīļo kaimiņ! Lūdzams, nekaunies!» —
«Paldies, jau paēdis līdz kaklam.» —
«Vēl šķīvīti! Kam tielējies,
Jo virums tiešām slavens izdevies.» —
«Patiesi, nelien vairs ne aklam:
Trīs šķīvjus iztukšoju jau.» —
«Vai kumosus lai skaitu? Vainas nav:
Ja gribi parādīt man godu,
Ēd vesels visu bļodu!
Kāds virums jauks!

Cik dzidrs tas un tauks:
Kā dzintars laistās! Neapsmādē, draugs!
Ņem vēl pa gabaliņam
No laša un no līdaciņām!
Siev, piedāvā tak kaimiņam!»
Tā Dāvis mielo Miku, savu biedri,
Un atpūtas ne brīdi nedod tam.
Kaut Mikum aumaļām jau lija sviedri,
Bet tomēr vēl viņš šķīvī lej,
Vēl saņemas — un iztukšo līdz lāsītei.
«Lūk, tādu atzīstu par draugu!
Bet izlepušus neieraugu! —
Vēl vienu šķīvīti!» no jauna lūdzas viņš.
Te Mikus, nabadziņš,
Kaut vira tiešām bija garda,
Vairs neteikdams ne vārda,
Ķer jostu, cepuri,
Pa durvīm mudīgi
Prom teciņus uz māju
Un vairs pie Dāvja nesper savu kāju.

Mēs varam tikai priecāties,
Ja bagātīgs mums dzejas graudu birums,
Bet, tikko dzejnieks ies
Ar saviem pantiem katram uzmākties,
Tie apriebsies tāpat kā Dāvja virums.

11.

PELE UN ŽURKA

«Vai zini labo vēsti, kaimiņien?»
Tā Pele teic uz Žurku aizelsusi:
«Nu kaķis lauvas nagos! Jā, nudien,
Kas nu par dzīvi būs pa mūsu pusi!» —
«Ko, māsiņ, priecājies tik daudz,»
Tā Žurka viņai pretī sauc,
«Un velti neceri bez mēra!
Ja lauva kaķim nagos tiks,
Tad dzīvs jau gan viņš nepaliks:
Par kaķi stiprāka nav zvēra!»

Tā notiekas ar bailīgo:
Ja viņš no kāda bīstas, — ņemiet vērā, —
Tad domā, ka jau visi to
Ar viņa acīm uzlūko.

III.

STRAZDS UN BALODIS

Slazds aizcirtās un iesprostoja Strazdu.
Viņš skraida, raustās, mētājas pa slazdu, —
Jauns Balodis nu sāk par viņu smiet:
«Kauns dienas laikā slazdā skriet!»
Viņš teic uz Strazdu nicinoši.
«Es varu galvot droši,
Ka mani gan tā neievilinās.»
Bet, lūk, te pats viņš cilpā sapinās.
Redz nu: par cita nelaimi tu zvani,
Bet savas nepamani.

IV.

ŪDENSLIDĒJI

Kāds valdnieks senatnē reiz sāka šaubīties:
Vai nenes zinības vien ļaunu, nevis labu?
Vai cilvēkam tās nesamaitā dabu
Un neliek ciest?
Var būt, ka saprātīgāk būtu,
Ja visi gudrie izraidīti kļūtu,
Lai ļaudis mieru tad un laimi gūtu?
Vienmēr šis valdnieks rūpējās par tautu:
Vēl nebij noticis,
Ka, citus aizmirsis,
Viņš iegribām un kaislēm vaļu ļautu;
Valsts padomi viņš arī šoreiz saaicina,
Lai katrs spriež, ko un kā viņš māk,
Lai visu izrunā, ko zina,
Un saka beidzot «nē!» vai arī «jā!» —
Tas ir, vai gudrajiem būs projām doties
Vai turpināt ar zinībām vēl nodarboties?
Cik tālu nesniegtos šo padomnieku skats:
Dažs mēģināja domāt pats,
Dažs stāstīja, ko sekretārs ir izdomājis,
Viss beigās palika, kā teic, cik garš, tik plats,
Un valdnieks — tikai neizpratni krājis.
Dažs sacīja: bez skolām galvas tumst;
Dievs nebūtu tad prātu devis mums,
Nedz arī izpratni par debess lietām,
Ja būtu gribējis,
Lai itin viss,
Ko ļaudis spēj, spēj arī dzīvnieki to vietā.

Un tāpēc ļaužu saime
Lai slavē zinības: ir tajās īstā laime.
Bet citi apgalvoja,
Ka zināšanas ļaudis tikai bojā,
Ka mācības ir posts,
Kas atstāj smagas pēdas tikumos;
Ja tauta izglītojas,
Tad vēsture to noslauka no ceļa nost.
Ja saka īsi: puses abas
Sēž, strīdas un ar domām dalās;
Gan muļķības, gan arī lietas labas
Daudz sarunāja tur, bet strīds vēl nebij galā.
Tad valdnieks sasauca no visām malām
Visgudrākos. Pie skaidrības lai tiktu,
Viņš lika pulcēties tiem tiesas priekšā,
Bet arī rīcība šī deva tikai sliktu:
Jo gudrie varēja grābt algu kaut vai riekšām,
Un tā šīs pretrunas un strīdi
Tos bagātākus taisīja ik brīdi;
Ja viņiem ļautu vaļu,
Vēl šodien strīdu vestu skaļu
Un ņemtu savu algas daļu.
Bet valdinieks ar kasi nejokojās
Un, manījis, kas notiek, aizlaida tos projām.
Nu, šaubās mocoties, arvien viņš drūmāks kļuva.
Reiz, iedams pastaigāt, kur zaļo dārzs un druva,
Redz valdinieks:
Tam priekšā vientuļnieks
Stāv; rokās grāmata ir tam un matos — sniegs.

Skats nopietns, tomēr drūms tas nava,
Un laipnību un siltu mieru
Redz starojam pār augsto pieri,
Bet grumbās rakstīta ir dziļu domu slava.
Ar vientuļnieku sāk nu valdnieks runāties
Un, juzdams gudrību bez gala,
Lūdz, lai viņš palīdz neziņu šeit kliest:
Vai zinības nes laimi vai tik postu dala?
«Ļauj, valdiniek,» teic sirmgalvis, «lai stāstu
Tev līdzībās šo stāstu,
Ko mācīja man gadi vientulīgā alā.»
Un, domas sakārtojis, sāka tā:
«Pie jūras krasta Indijā
Reiz zvejnieks savu mūžu smagu
Bij pavadījis, arot viļņu vagu,
Un nomira, trīs dēlus atstājot.
Bet bērni, redzēdami,
Ka tīkli tikai bada maizi dod,
Un tēva darbu ienīzdami,
Tā nodomāja: var no jūras ņemt, ja prot,
Ne tikai zivis, — pērles daiļas,
Un, tā kā nirt tie prata visi trīs,
Tad itin drīz
Tie devās darbā prom bez baiļu.
Bet katram dažāds bija guvums:
Viens, slinkākais,
To tikai meklēja, kas krastam tuvu,
Pat kāju ūdenī viņš negribēja laist.
Viņš spēja tikai tādas pērles rast,
Ko viļņi izmeta un sagaidīja krasts.

Un slinkums šis
Bij trūkumu sev līdzi atnesis.
Bet otrs dēls
Bij strādīgāks;
Tam savu sviedru nebij žēl,
Viņš bij no tiem, kas māk
Pa spēkam dziļumu sev izraudzīties,
Pēc pērlēm nirt un nebaidīties,
Un skaties: bagātība mājās nāk.
Bet trešais, mantas kārs, tā sprieda pats pie sevis:
Lai brālim nez cik daudz ir čaklums pērļu devis,
Bet ko gan nava slēpis
Visdziļākais šī jūras līča klēpis?
Varbūt tur bagātību kalni dus,
Var ņemt, cik grib, tur pērles, koraļļus
Un zalgojošus akmeņus,
Kam tikai klātu vajag tikt
Un maisā likt.»
Ar trako domu šo ir viņam prāti pilni,
Viņš laivu ņem un brauc, kur jūra baltu vilni
Pār melno dzelmi met, un šajos dziļumos
Viņš ienirst pārdroši, bet, nesasniedzis tos,
Sev galu rod.
Lūk, tas ir arī viss.
Ak valdniek,» piemetina sirmgalvis,
«Šķiet bieži — zinības daudz labuma mums dod,
Bet prāts, kas pārāk asi domāt māk,
Var dzelmi tajās rast un bojā eju.
Ir atšķirība tā,
Ka bieži citus viņš sev līdzi velk uz leju.»

V.

MUIŽNIECE UN DIVAS KALPONES

Bij vecai Muižniecei, ko allaž rūpes nomāc,
Kas allaž īdzīga — par mantu tikai domā,
Pārs jaunu Meiču — Kalpoņu, un tām
No rīta, dienā, naktstumsā bez miega
Vērpt nācās vienmēr gurušām.
Un nebij nabadzītēm vairs nekāda prieka,
Jo, lai vai augsti svētki — darbs vien grūts.
Tām vecā nedod miera — nakts vai diena,
Un vērpjot mirkļa brīva nav neviena.
Vēl citur visi guļ, tik te jau blāvo rūts
Un ratiņš, pavej, priecīgs rūc.
Var būt, ka vecene i kādreiz aizgulētos mājās,
Bet gailis, pagāns, viņai laiku zin,
Kolīdz tas iedziedas — jau vecā kājās,
Met plecos kažoku, ap kaklu šalli tin,
Pūš krāsnī ogli, lai top uguntiņa,
Un bārdamās steidz turp, kur meičas mīt,
Ar roku kaulainu tās modina tūlīt.
Bet, ja vēl oma nelaba tobrīd,
Ar spieķi ceļ no salda miega viņas.
Nu ko gan padarīsi tai?
Gan Meičas žāvājas, kunkst, atskan vaidi,
Bet sveikas gultai siltajai,
Kaut negribas, ir jāteic raiti.
Un rītu atkal, kolīdz gaili dzird,
Ar Saimnieci tā pati bēdu lieta:
Tā ceļ no miega, mērdē darba vietā.

«Tu nešpetnais! Tev nāksies drīzi mirt!»
Tā vērpējas lemj gailim dusmās sodu.
«Bez tevis mums daudz ilgāk miegu dotu!
Ir izšķīries tavs liktenis!»
Un brīdī izdevīgā tās bez kādas žēlas
Liek gaiļa dzīves elpai dzist.
Nu ko? Tās brīvu brīdi vēlas!
Bet īstenībā tas
Ir pārpratums un ne jau mazs:
Gan, tiesa, nedzird vairs, ka gailis iedziedas.
Nav viņu mocītāja — rauj to vilki, —
Bet Kundze, baidoties, ka nenoguļ par ilgi,
Nu, kolīdz iedomājas, tūlīt Meitas ceļ.
Tik agri modināt pie tām ved ceļš,
Cik agri gailis vēl nekad nav dziedāt sācis —
Un Meitas ģied: posts lielāks nācis —
No vilka bēgušas, bet priekšā lācis.

Tā, alkstot paglābties, kad dvēsle bēdās stieg,
Nav veiksmes dzīvē cilvēkam nereti:
No vienas nelaimes viņš it kā ārā tiek,
Bet paskat: lielāka jau atkal pretī.

VI.

AĶMENS UN TĀRPS

«Skat, nelga tāds!
Kā trokšņo viņš un šņāc!»
Tā Akmens, gulēdams uz lauka,
Par lietu pukojās.
«Nu kas no viņa bija? Pārgāja kā auka!
Bet, lūk, kā visi priecājas:
Kā dārgu viesi viņu sagaidīja!
Teic, — kādu labumu viņš padarīja?
Jo viņa mūžs tik īss:
Pavisam lija stundas trīs!
Bet es še esmu jau no mūža dienām;
Kluss, mierīgs, pieticīgs aizvienam,
Bez kurnēšanas guļu, kurp vien mani met,
Bet prātā neienāk nevienam
Jel reizi mani paslavēt.
Ne velti pasaulei tik ļauna slava;
Kā redzu, taisnības vairs tanī nava.» —
«Ciet klusu!» Tārps te iesaucās.
«Šis lietutiņš, kaut īsu laiku lija,
Tak atnesa daudz svētības;
Viņš izslāpušās druvas padzirdīja
Un arājam no jauna nesa cerības;
Bet tu, cik ilgi še ar negulēsi,
Tik lieka nasta esi.»

Dažs labs mēdz lielīties bez pamata,
Ka ilgi viņš jau amatā.

VII.

LĀCIS PIE BITĒM

No visa meža zvēri sanākuši:
Tiem pārzinis par stropiem jāizvēl,
Un ievēlēja — Lāci. Dievamžēl,
Tie nebija šo lietu apsvēruši,
Jo Lācis pats uz medu krīt;
Bet ej nu zvēriem iestāstīt
Un meklē saprašu pie lopiem!
Tādēļ ikviens, kas prasījās pie stropiem,
Uz mājām vilkās, asti nolaidis,
Un Lācis nāk pie Bitēm amatā un spēkā;
Bet iekūlās viņš grēkā!
Jo visu medu šis
Bij savā alā savācis.
Pa visu mežu liela brēka:
Uz likumīga pamata
Sauc tūdaļ tiesnešus uz sēdi;
Tie Lāci atlaida no amata
Un notiesāja veco blēdi,
Ka ziema jānoguļ tam midzenī;
Bet medu tomēr viņam neatņēma.
Ko Lācis? Izpildot, ko tiesa lēma,
Viņš atvadījās rudenī,
Un, tikko sākās sala,
Viņš līda savā siltā alā;
Ar medu ķetnu zīzdams, viņš tur dus
Un gaida laikus labākus.

VIII.

SPOGULIS UN PĒRTIĶIS

Reiz spogulī redz sevi Pērtiķis,
Ar kāju Lācim piegrūž šis.
«Jel paskat,» iesaucas, «vai esi redzējis
Tu tādu purnu baigu?
Kā lec un vaibstās ķēms! Nu tīrais posts!
Aiz bēdām tiešām nobeigtos,
Ja tādam līdzinātos es no vaiga.
Bet tomēr nav šie vaibsti gluži sveši,
Ir manos rados kādi pieci seši
Tam līdzīgi. Uz pirkstiem uzskaitīšu tos.» —
«Pirms savus radus skaitīt proties,
Būs labāk, kūm, uz sevi palūkoties,»
Tā Lācis atbild šim.
Bet padoms — tukša skaņa Pērtiķim.

Mums tādu piemēru daudz dzīvē bijis,
Ka smietais satīrā nav sevi saskatījis.
Pats novēroju to nesen:
Kā zināms, Kļimičam nav rokas tīras,
Bet, ja par kukuļošanu sāk iebilst vīram,
Uz Pēteri viņš rāda paslepen.

IX.

ODS UN GANS

Uz suņiem paļāvies,
Gans bija ēnā iesnaudies.
To odze mana
Un lien tam klāt no krūma apakšas,
No viņas nebūtu vairs glābšanas:
Bet Odam žēl bij Gana
Un, ko tik spēja, viņam iedūra.
Gans atmodās un odzi nosita;
Bet pirms caur miegu to, kas viņu glāba,
Ar tādu sparu grāba,
Ka nepalika vairs ne atliekas.

Tā dažu reizi notiekas:
Ja spēcīgajam nespēcnieks ar uzticību
Sāk acis atdarīt uz patiesību,
Tad nebrīnies,
Ka viņam ar kā Odam ies.

X.

ZEMNIEKS UN NĀVE

No meža cirtuma uz savu būdu veco
Pa sniega kupenu, ko vējā grūti brist,
Pie sevis krekšķinot, ar zaru nastu plecos
Līks, darbā salīcis, gurds vilkās Sirmgalvis.
Kad sāka ļodzīties jau kājas,
Viņš brīdi stājās,
Un, apsēdies uz saiņa noliktā,
Viņš smagi nopūtās, pie sevis teikdams tā:
«Mans dievs, man nepieder nekā!
Tā kuļos es aizvien; vēl ģimene turklātu,
Kur galvasnaudu ņemt, kur nomas, nodevas...
Neviena nav, kas pagādātu,
Lai priecīgs būtu man kaut brīdis mazs!»
Un, peļot likteni — cik netaisnīgs gan tas,
Viņš Nāvi sauc; tā mīt nevis aiz kalnu grēdām,
Bet nāk pa pēdām:
Ir klāt tūlīt
Un teic: «Kam, vecais, šurp man liki soļus mīt?»
Kad Zemnieks pamana tās skatu, nikno stāju,
Vairs nespēj apmulsis bilst nabadziņš neko:
«Es saucu tevi, nedusmo,
Lai tu man palīdzi šo saini nest uz māju.»

So fabulu kad dzird,
Mēs jūtam,
Lai cik ir dažkārt dzīve grūta,
Bet vēl daudz grūtāk tomēr mirt.

XI.

BRUŅINIEKS

Bij senos laikos Bruņnieks kāds,
Kam varoņdarbu ļoti iekārojās,
Un viņam nesās prāts
Pret burvjiem un pret mošķiem karā doties projām.
Jau bruņas jozis, pavēlēja zirgu vest,
Bet tad, vēl iekām seglos trausās,
Šis runu sacīja, lai viņa bēris klausās:
«Zirgs čaklais, uzticamais, tev to saku es:
Trauc pāri laukiem, pāri kalniem, birzīm, pļavām,
Kur acis rāda, droši turpu trauc,
Mūs bruņinieku likums cīņā sauc,
Steidz meklēt ceļu, kas ved slavā!
Ja prastu zobens katru pretinieku mākt,
Es Ķīnas princesi par sievu iegūt spētu
Un manā varā valstis sāktu nākt, —
Tad arī tavus darbus, draugs, es atmināetu,
Ar tevi visā slavā dalītos
Un stalli tev kā pili skaistu
Es liktu celt un tīru post,
Bet vasarā uz pļavām pamieloties laistu;
Līdz šim pat auzas maz tu baudījis,
Tad būs līdz pašai pārpilnībai viss:
Nāks ēsmai mieži, dzirai — medus lāse salda.
Jau seglos Bruņinieks, un pavadu viņš tur,
Bet brašais bēris traukties nedomā nekur,
Uz stalli rikšo tas pie sava vecā galda.

XII.

ĒNA UN CILVĒKS

Kāds jokdaris reiz lielījās, ka Ēna jāpanāk:
Ķer ciet, šī prom; viņš viņu dzenāt sāk,
Bet Ēna bēg. Nu Cilvēks skrien, ko māk.
Lai arī kā viņš drāž, šī pagūst aizlavīties
Un rokās tomēr nedodas.
Te piepeši viņš metas atpakaļ. Kas tas? —
Nu Ēna sāk šim pašam pakaļ dzīties.

Ai skaistules! Tas labi zināms mums,
It bieži notiek tā, ja dzenas pakaļ jums;
Bet arī mākslas pasaulē nav rets šis gadījums:
Dažs dārgo laiku šķiež un sūri mokās,
Par visu vairi cenšas slavens kļūt,
Bet cits, kā liekas, negrib slavu gūt,
Un, skat, to viņa pati meklē rokās.

XIII.

ZEMNIEKS UN CIRVIS

Kāds Zemnieks, namu cirzdams, reiz
Uz Cirvi noskaitās;
Kaut pašam tēsiens šķībs un greizs,
Vien Cirvja vainas tās.
Nu sāk viņš Cirvi pelt un smādēt
Un nikni lādēt,
Kliedz: «Draņķis! Akā tevi mest,
Jo nederi pat mietu test,
Ne izdrāzt slotaskātu!
Tev tikai krūmus kapāt likšu,
Bet pats ar pacietīgu prātu
Ar nazi vien pie būves galā tikšu!»
To noklausījies, Cirvis atbild bļaurim:
«Jā, Cirvim jau ir liktens tāds:
Tam paklausīt, kam rokās Cirvja kāts.
Ko vien tu liec, to cērtu es, un cauri.
Tik pielūko, ka nenožēlo,
Kad kļūdu labot sen jau būs par vēlu:
Tu mani niekos nodeldēsi,
Bet namu cirst ar nazi diez vai spēsi.»

XIV.

LAUVA UN VILKS

Ēd brokastodams jēru Lauva priecīgs;
Bet kucēns niecīgs,
Ap Cara galdu ņerkstot straujš,
Pa činkslītim i sev no Lauvas ķetnām rauj,
Un zvēru Cars par to ne drusku neuztraucas:
Tas muļķim mazajam labprāt šo laimi ļauj.
To redzot, Vilkam galvā domas jaucas,
Ka Lauva beidzot kļuvis vārgs,
Ja nav vairs bargs:
Vilks ķepu stiepj, lai tiek šim jēra cepets dārgs.
Bet Vilkam slikti klājās:
Viņš Lauvas bļodā tirinājās.
Un, Vilku saplosot, rūc Lauva: «Pievīlies,
Ja cerēji, ka būšu saudzīgs,
Lai gan pret kucēnu es biju mīļš un draudzīgs:
Viņš muļķīts vēl, bet kas gan tevi taupīt ies!»

XV.

CILVĒKS, KAĶIS, SUNS UN ĒRGLIS

Reiz Cilvēks, Kaķis, Suns un Ērglis, lidonis,
Uz mūžu draudzību viens otram apzvērēja —
Bez glaimiem, patiesi, tik mīļi, cik vien spēja.
Tiem bija kopīgs nams, pat galds — gandrīz vai viss;
Vai prieks vai rūpesti — tos dalīšot arvienu,
Cits citam palīdzot,
Kā labāk var un prot,
Pat dzīvību ikviens par otru gatavs dot.
Un tā, uz medībām nu traucot kādu dienu,
Šiem draugiem bij
Tik ļoti pārgurušas kājas,
Ka atpūtai bij jāapstājas
Pie strauta klajumā, ko krūmi vij.
Tur visi iesnaudās, cits atlaidies, cits sēdu,
Te piepeši (vai gaidīja to kāds!)
Tiem Lācis uzklupa — bladāc!
Nu, redzot tādu bēdu,
Bij Ērglis gaisā, Kaķis mežā — žvīks!
Jau šķita Cilvēkam — vairs neredzēt tam mājas.
Suns uzticīgs
Viens cīņu uzsāka (tā taču norunāja).
Tam grūti gāja,
Jo ļauns un mežonīgs zvērs lauza, plēsa to,
Aiz niknuma vai pušu rāva.
Suns tomēr draugu aizskart neatļāva,
Ar zobiem aizkavēdams pinkaino.
Līdz nāvei pārguris, Suns beidza cīņu šo.

Bet Cilvēks? Jāsaka: ir suns, ko bieži lamā,
Par daudziem no mums uzticamāks.
Vīrs, kamēr Lācis tika turēts ciet,
No zemes bisi grābis, atžilbis mazliet,
Pa galvu kaklu sāka mājup skriet.

Ar mēli pakalpot nav pārāk liela māka;
Vien likstā iepazīt pa īstam biedru nākas.
No draugiem rets ir patiess, īsts!
Cik bieži redzējis es, jāatzīst, —
Kā pamests krietnais Suns, — kā fabulā bij šajā,
Tā tas,
No klizmas nejaukas
Ko glābis draugs reiz brīdī grūtākajā,
Par viņu vēlāk neatmin nekā,
To atstāj nelaimē un tenkām apmētā.

XVI.

ĢIKTS UN ZIRNEKLIS

Velns esot Zirnekli un Ģikti radījis —
Šīs baumas Lafontēns mums palaidis.
Es negribu, lai celtos kādi strīdi
Un vaicāt, taisnība tas ir vai nav, —
Pie tam, lūk, Lafontēnam jau
Šķiet, it kā fabulām var noticēt ik brīdi.
Un tas tad apšaubāms nav vis,
Ka Zirnekli un Ģikti velns ir radījis,
Ka tie ir auguši, ka laiks drīz nācis klātu,
Kas bērniem darbā stāties liek
(Ik tēvam bērni nodarbina prātu,
Kamēr tie siltās vietās tiek.),
Tos sūtot pasaulē, skan novēlējums liegs,
Ko saka tēvs tiem: «Bērni, ejiet,
Šo zemi pārdalīt jūs nekavējat!
Man lielas cerības uz jums,
Ka attaisnosiet ilgas mums
Par to, ka ļaudīm apnikt spējat.
No brīža šī uz priekšu raugieties,
Kurš kādu daļu nu sev iegūt ies.
Lūk, redzat greznas pilis tālē?
Bet tur, lūk, nabadzīgas būdas bālē?
Šai daļā greznība un burvīgs skats,
Tur kakts, cik garš, tik plats,
Un darbs un bads.

«Es būdās negribu nekādā ziņā,»
Teic Zirneklis. «Bet pilīs netīk man,»
Ģikts nosaka. «Tur brālim patiks gan.
No aptiekām būt tālāk man ir dziņa,
Jo citādi jau ārsti var ikbrīd
No namiem bagātiem prom mani dzīt.»
Tā vienojušies, māsa, brālis gāja.
Vislepnākajā mājā
Sev valstību steidz iegūt Zirneklis.
Gan mēbeles tur greznas, skaistas
Un karnīzi, kas zeltā laistās, —
Ar smalku tīklu nu tiek pārklāts viss.
Daudz mušu, protams, būtu noķēris,
Bet ausmā, tikko darbam beigas,
Nāk steidzīgs sulainis un visu slauka nost.
Ir audējs pacietīgs: uz krāsni iet viņš steigā,
Tas pats tur arī posts.
Gan šur, gan tur mans Zirneklis steidz jozt,
Bet, lai kur aust tas tīklu uzsāk,
To lupata un slota saplēš druskās.
Un darbs ne tikai vējā viss,
Bet sadunkots tiek arī Zirneklis.
Nu prom no pilsētas viņš dodas izmisis,
Lai māsu apraudzītu kādā dienā.
«Tā,» domā viņš, «nu gan būs sādžā karaliena.»
Viņš traucas turp, bet māsai — vai! —
Pie zemnieka pavisam bēdīgs vaigs!
Tas, kaut tam Ģikts, iet žirgts un ievāc sienu,
Nes ūdeni, cērt malku katru dienu.

Jo vienkāršs cilvēks domā klusībā —
Ja vairāk mocīšu es ģikti,
Tad visā drīzumā
No viņas atbrīvošos tā.
«Ai brālīt,» māsa raud, «man laukos klājas slikti!»
Ir brālim prieks,
Tas šķiet tam nieks —
Ar māsu tūlīt viņi vietām mainās:
Iet būdā Zirneklis pie Zemnieka, — kas vainas,
Ne slotu baidoties, ne lupatu,
Tas griestus, kaktus klāj ar tīkliem nu.
Ģikts arī nepaliek ne brīdi mājās šajās,
Tā sādžai sveikas teic
Un nonāk metropolē, krāšņā namā steidz
Un iemetas tur ekselencei kājā.
Nu Ģiktij laime! Tīk pie veča tai,
Tie abi gozējas, kur pēlis mīksts un maigs.
Un māsa neredzēja nu vairs brāļa vaiga,
Ikviens tie palika, kur bij kopš viņa laika.
Ar visu mierā tagad, laimīgie,
Pa būdām sakritušām Zirneklis nu tagad tīklus plīvo,
Bet Ģikts pie augstmaņiem tik greznos namos dzīvo.
Un gudri dara tie!

XVII.

LAUVA UN LAPSA

Kad Lapsa pirmoreiz ar Lauvu tikās,
Viņš tai tik briesmīgs likās,
Ka bailēs gandrīz paģība.
Drīz viņa atkal Lauvu satrāpa,
Bet nu jau viņa mazāk baidās,
Un trešo reizi tā
Ar Lauvu sarunās jau laidās.

Mēs tikmēr bīstamies,
Kamēr jo tuvāk iepazīstamies.

XVIII.

APĪNIS

No zemes izlīdis,
Ap sausu stuburiņu tinās Apīnis.
Turpat aiz žoga laukā
Jauns Ozols plauka.
«Ķam der šis kroplītis
Un viņa dzimums viss?»
Tā stuburam šalc ausīs Apīnis.
«Ķad paskatos uz tevi — cita lieta:
Ķā lielskungs stāvi savā vietā —
Slaiks, vingrs un taisni noaudzis.
Gan tiesa — viņam lapas, — tomēr kādas?
Tik sīkstas kā no ādas!
Ķā cieš vēl viņu zemes māmuļa!»
Vēl nepagāja nedēļa,
Ķad saimnieks stuburiņu malkai salauzīja,
Bet Ozoliņu dārzā pārdēstīja.
Tur kociņš aug kā garumā,
Tā arī kuplumā,
Un, lūk, jau tinas Apīnis ap viņu
Un slavē nu tik Ozoliņu.

Ap stiprāko ar glaimiem tīdamies,
Sim iztapdams, mēdz lišķis citus zaimot.
Tiklīdz šis nozaimotais augstu pacēlies,
Viņš pirmais sāk tam glaimot.

XIX.

ZILONIS GODĀ

Pie Lauvas Zilonis bij nācis godā.
Pa mežu jaunā ziņa tūdaliņ
Kā zibens izplatījās. «Kā, pie joda,
Gan Zilons godā kļuvis?» katris min.
«Ne viņam skaistuma, ne atjautības!
Tāds lempīgs, it nekādas izveicības.» —
«Ja būtu viņam kupla aste, kāda man,»
Tā, asti grozīdama, lapsa saka,
«Tad lieta neizliktos vēl tik traka.» —
«Jeb, māsiņ, vai mēs brīnītumies gan,»
Pēc Lapsas steidzas iebilst Lācis,
«Ja nagu dēļ viņš būtu cieņā nācis.
Bet nagu viņam nav, kā zināms mums.» —
«Viņš ilkņu dēļ būs iemantojis slavu,»
Sauc starpā Vepris. Vērsis atkal savu:
«Man liekas, tur būs pārpratums
Un ilkņi būs par ragiem noturēti.» —
«Nekā! Jūs netrāpījāt vis!»
Teic, ausis kustinādams, ēzelis.
«Bet es to uzminēju lēti:
Es gatavs dievoties pie visiem svētiem,
Ja garu ausu viņam nebūtu,
Tad viņš šai galma godā nekļūtu.»

Cikreiz bez pašu gribas,
Mēs slavējam pie citiem savas īpašības.

XX.

MĀKONIS

Pār apvidu, ko sausums piemeklēja,
Liels Mākons pārlaidās;
Tur pat ne pilītes tas neizlēja,
Bet troksnīgi pār jūru izgāzās
Un kalnam lielījās, ka devīgs bijis.
«Vai esi labumu kam padarījis
Ar šādu devību? — Nekam!»
Kalns pārmet Mākoņam.
«Ja būtu druvām savu lietu devis,
Tu plašu apvidu
No bada izglābtu,
Bet jūrā ūdens diezgan bij bez tevis.»

XXI.

MĒLNESIS UN ODZE

Reiz pekles svinībās bija Mēlnesis
Ar Odzi niknā ķildā sanācis:
Kam pienākas no abiem cienīgākā vieta,
Kurš kuram ies pa priekšu svētku gājienā?
Ikkatram pazīstama lieta,
Ka cienīgākais pekles valstībā
Ir tas, kas darījis visvairāk ļauna.
Ar ļauno mēli lielojties,
Pirms Mēlnesis bij Odzei priekšā aizsteidzies.
«Nekad es necietīšu tāda kauna,
Ka man ir priekšā nelga tāds.»
Tā Odze dusmās šņāc.
Tad, visus spēkus saņēmusi,
Tā Mēlnesi jau drīz bij panākusi
Un tam patlaban garām aizsteidzās.
Pats Belcebuls tad ķildā iejaucās
Un apturēja Odzes sparu.
«Nu, lēnāk, lēnāk! Kurp tik žigli trauc?»
Tā Belcebuls tai sauc:
«Kaut gan es apliecināt varu,
Ka ļaunumā tev nopelnu ir daudz,
Ar Mēlnesi tak nevari tu līdzināties
Un ne vēl viņam priekšā stāties.

Gan visai ļauna tu,
Tu vienmēr naidu kuri,
Un nāvējošu dzelonu
Bez vainas katram duri,
Tak esi bīstama tik tuvumā,
Bet Mēlnesis ar savu ļauno mēli
Spēj dzelt jebkurā tālumā.
Par velti tu ar viņu ķildu cēli:
Viņš daudz par tevi kaitīgāks
Un tādēļ peklē cienīgāks,
Jo visu to, kas labs, viņš peļ un maitā.
Tik lieni vien aiz viņa klusā gaitā!»
Un peklē no tā laika Mēlnesis
Pār Odzi priekšroku ir ieguvis.

Ja peklē Mēlnesis tā godināts,
Teic, — kādu goda balvu
No Belcebula saņem tas,
Kas mēlnesību dzen ar spalvu?

XXII.

LAIMA UN UBAGS

Ar tarbu patukšu un padilušu plecā
Zem logiem Ubags bēdīgs klanījās
Un, tīstīdamies skrandu svārkā vecā,
Par ļaužu negausību brīnījās:
Tie lepnos namos, zaļi dzīvodami,
Kur piens un medus līst,
Ar ķešām piebāztām, ka plīst,
Līdz kaklam greznībā, bez sāta dzīrodami,
Līdz negaršo vairs labu labais malks, —
Vēl alkst un alkst!
Un nonāk pat tik tālu,
Ka dažam alkatībā aptumst prāts;
Viņš, saraust gribēdams ar vālu,
Nereti zaudē visu, kas bij krāts,
Jo domā — divkārt bagāts tiks,
Bet pēkšņi — paliek pliks!
Par piemēru, šis pats, kas dusmīgs logā māj,
Bij kādreiz turīgs tirgotājs.
Bet veikals sāka putēt. Cits laikus attaptos
Un prātīgs atkāptos,
Lai vecumdienas rāmi nodzīvotu
Un uzņēmumā jaunam ceļu dotu.
Bet šis? Grūž pavasarī pilnus kuģus jūrā
Par naudu pēdējo, kas tam vēl turas pūrā;
Grābt zelta kalnus cer, bet vētra kuģus aprij,
Un jūras dibenā gulst visi viņa sapņi.

Viens cits, pa muižām mežus pirkdams,
Bij iedzīvojies miljonā.
Bet vēl par maz; ar alkatību sirgdams,
Grib gūto divkāršot, bet gaida vilšanās, —
Un drīz jau vīrs
Līdz kreklam tīrs.
Ir piemēru vai cik, kad rīmas saņem sodu.
Un pelnīti. Lai protas godu!
Tai mirklī Ubagam stāj pēkšņi Laima blakām
Un saka:
«Tev palīdzēt sen esmu vēlējusies,
Kad vien ar dukātiem man roka spēlējusies;
Steidz savu tarbu vaļā vērt,
Tev zeltu tajā gribu bērt!
Bet tikai pielūko,
Lai zemē neripo;
Jo, kas būs tarbā, paliks zelts,
Kas zemē birs, viss pārvērtīsies pelnos.
To zināmu pie laika daru
Un brīdinu: ar mēru centies smelt
Un turi cieši maisa malas delnās,
Lai jūt, kad diezgan būs
Un vecā tarba pārāk tūks,
Ka nepārplīst zem pārliecīga svara!»
Aiz priekiem ubags dreb un trīc bez maņas
Un dzird vairs tikai zelta kairās skaņas.
Birst spožie dukāti, un soma kļūst jau smaga.
«Vai nebūs diezgan?» — «Nē.» — «Ka neplīst pušu.» —
«Nieki!» —
«Nu bagāts tu kā Krezs.» — «Vēl piemet tik, cik melns aiz naga!» —

«Jel pielūko. Jau tarba irst. Būs vējā visi prieki.» —
«Vēl saujiņu!» Te pēkšņi tarba šķīda,
Zelts izbira — un tūdaļ vērtās pelnos.
Zūd arī Laima tajā pašā brīdī.
Stāv Ubags viens un tausta tarbu melno,
Un atkal tukša tukšinieka delna.

XXIII.

VARDE UN JUPITERS

Bij Vardei mājas purvā avoksnainā,
Bet dažkārt arī vardēm gaume mainās,
Un kādreiz atkusnī pēc pavasara salnām
Uz dzīvi kalnā
Varde pārvietojās
Un itin ērti iekārtojās
Zem krūma ieplakā, kur zālīte jau dīga
Un zaru ēna peļķei pāri slīga.
Bij tomēr īsi vasarnieces prieki,
Jo Saule kalnu karsēja pārlieki,
Un Varde šausmās jūt:
Sāk peļķe žūt!
Un drīz pat mušas sausām kājām
Var pārbrist viņas jaunatrastām mājām.
«Ak dievi!» Varde cerā kvakš.
Jel neļaujiet
Man postā iet —
Un aši Zemi apsmeliet
Ar ūdeņiem līdz pašai kalna pierei,
Lai ieplakā te mūžam būtu slapjš,
Kur peldēt man un nirt,
Kad tveicē galva piereibst,
Jo citādi var svelmē gluži mirt!»

Kurkst Varde, ko vien māk,
Un beidzot pašu Jupiteru lādēt sāk,
Ka neesot šis žēlīgs
Vairs it nemaz
Un liekoties jau izdzīvojis prātu,
Jo, kur gan redzēts tas,
Ka vardi saulē cepinātu!
«Klau, aklā,» teic tad Jupiters
(Bij laikam todien lēnprātīgs un vēlīgs),
«Ko, tukšu maldama, tu zemes gaisā sper
Un gaudies?
Vai tevis dēļ lai apslīcinu ļaudis,
Kad tik vien nelaimes ir tavā bezizejā
Kā norāpties līdz purvam lejā?»

Var sastapt pasaulē vēl dažu labu vīru,
Kam tikai paša rēķins rūp;
Tāds savā tīnē rauš ar sirdsapziņu tīru,
Kaut visa zeme tādēļ liesmās kūp.

XXIV.

LAPSA NAMDARIS

Kāds Lauva bija kārs uz vistas gaļu,
Bet neveicās tam vistas audzināt,
Un brīnums nav: par daudz tām ļāva vaļu
Un viegli bij tām piekļūt klāt;
Tādēļ te zaga viņas,
Te pašas paklīda bez ziņas.
Lai novērstu šo ļaunumu,
Liek Lauva kūtis celt ar plašu pagalmu,
Kur vistām būtu pilnam iztikšanas,
Bet zagļiem nebūtu vairs ietikšanas.
Te Lauvai ausīs nāk,
Ka Lapsa labi būvēt māk,
Un darbu viņai uzticēja.
Nu Lapsa rādīja, ko prot:
Šī tādas kūtis uzbūvēja,
Ka prieks bij uzlūkot.
Viss iekārtots, ka paraugam var derēt;
Tur netrūkst it nekā:
Ir laktas saliktas, kur vajaga,
Ir klusas vietiņas, kur vistām perēt,
Pa rokai barība —
Ar vārdu, katra lieta
Ir īstā vietā.
No visām pusēm slava tai un gods,
Un darbs top bagātīgi atalgots;
Un vistām nu bez kavēšanās
Uz jauno mītni sākās kravāšanās.

Vai ļaunums bij nu novērsts? It nebūt!
Gan kūts bij labi uzbūvēta:
Tai stipras durvis, augsta sēta,
Bet vistas tomēr dien no dienas zūd.
Kā notvert zagli uzmanīgo?
Pie kūtīm pieliek sargu uzticīgu,
Un kas nu bij tas ļaundaris?
Pats Lapsa kūmiņš, namdaris!
Gan, tiesa, kūmiņš tā bij cēlis kūti,
Ka svešiem iekļūt visai grūti,
Bet tikai sev viņš slepenas
Bij ierīkojis durtiņas.

XXV.

VELTI UZVELTA VAINA

Cik bieži gadās tā, ka, nodarot ko sliktu,
Mēs labprāt citam vainu liktu —
Un brēcam tā, ka vaigi kaist:
«Vien viņš! Ja nebūtu man virsū plijies . . .»
Bet, ja nu nav neviens tāds pagadījies,
Tad vainīgs ir pats nelabais,
Kaut nav ne sapnī parādījies.
Tam piemēru vai cik. Tos negudrojot tīšu,
Jums vienu pavēstīšu,
Kamēr nav izkvēlojis kamīns.
Reiz tālā austrumzemē dzīvoja kāds Bramins.
Gan vārdos svēts,
Bet gluži citāds darbos
(Jo blēži gadās arī braminos),
Viņš pātarus jo skaļi skaitīt mēdz,
Bet klusībā lād noteikumus skarbos,
Kas, piemēram, pa gavēņdienām
Tam pavēl jostu cieši jozt
Un sausu garoziņu kost,
Kad mirstīgie mērc bārdas treknā pienā.
Turklāt bij priekšnieks brālībā liels pedants
Un ļoti negants,
Ja pieķēra pie pārkāpuma.
Bet neba ilgi mūsu Bramins skuma:
Kad atkal gausā gavēņdiena gāja,
Viņš, mācīts pārāk neizlept,
Sev svaigu olu cellē noglabāja
Un pusnaktī uz sveces sāka cept.

Ar acīm cepeti jau ēzdams,
Gan stāvus sliedamies, gan atkal sēzdams,
Virs liesmas olu veicīgi viņš valsta
Un priekšnieku ar nīgriem smiekliem smalsta:
«He, vecais, nezināsi vis,
Kam vēderā būs gardums šis.
Gan dzirdēšu, ja klaudzēs tava vēzda!»
Tai brīdī pēkšņi durvis veras —
Šķiet, celles sienas grīļojas un sveras —
Ar bargu tiesu priekšnieks nāk...
Nav it nekas vairs noliedzams, ne sedzams,
Viss grēka darbs te kā uz delnas redzams,
Un Bramins žēli lūgties sāk:
«Jel piedod, svētais tēvs, šo apgrēcību manu,
Bet, kā tas gadījās, es tiešām nesamanu!
Pats ļaunais gars pie pleca man būs stājis
Un vārgo miesu kārdinājis.»
Tā asarās viņš svepst.
To dzirdot, velnēns lec no aizkrāsnes
Un sašutumā vijas:
«Kā kauna nav uz velniem visu velt
Un mūžam neslavu mums celt,
Kad nupat es
No tevis iemācījos,
Kā olu var uz sveces cept!»

XXVI.

LAIMES MĀTE CIEMOS

Mēs Laimes mātei pārmest gatavi jo knaši:
Kam titu|u vai naudas nav,
Tie viņai tūda| pārmet jau,
Bet paskatīsies — vainīgi ir paši.
Jo aklā laime, apkārt klaiņojot,
Ne tikai lielmaņiem un cariem veltes dod,
Tā arī būdas atrast prot —
Varbūt pie tevis atnāks paciemoties.
Un, ja tev laime jāatrod,
Tad tikai uzņemt Laimes māti proties.
Ja vienu minūti pie tevis viņa stās,
Tā pacietības gadus atmaksās,
Bet, ja tev velti zudīs laimes brīži īsie,
Tad ne jau Laimes māti, bet gan sevi bar,
Jo notikt var,
Ka diez vai mūžā viņu vēlreiz sagaidīsi.

Reiz pašā nomalē bij namelis jo vecs,
Trīs brā|i tur vienmēr ar nabadzību kāvās,
Lai ko tie sākdami vai pušu rāvās,
Tos panākumi neieredz,
Un nodomi brūk allaž kopā,
Un dzīve ir un paliek skopa;
Tad brā|i sūrojās, ka nav gan laimes šiem.

Bet viņa neredzama atnāca pie tiem
Un palīdzēt ar visu sirdi lēma,
No brāļu posta kļuvusi vai mēma,
Lai katrā darbā veiktos nabagiem.
Tā bij pie brāļiem visu vasaru,
Bet vasara ir gara, ja ko dari tu,
Pat nabags var uz zaļa zara tikt!
Viens brālis tirgotājs, kaut arī slikts,
Vai pērk vai pārdod — nu ir vīrā,
No visa atlec peļņa tīra,
Un aizmirsās tam neveiksmes,
Viņš kļuva bagāts tā kā Krezs.
Bet otrs kancelejā strādāt sāka,
Un, kaut gan viņam nebij lielas mākas,
Ir tagad — paraudzīties prieks —
It visur veiksminieks:
Prot ielūgt pusdienās un apsveikt tas, —
Un jaunas činas gūst un siltas vietiņas;
Tam pieder sādža, nams un dārzs aiz pilsētas.
Jūs jautāsiet, — ko trešais brālis guva?
Vai Laimes māte viņam palīdzēja?
Bez šaubām, jā. Pat atpūsties tā nevarēja.
Bet trešais brālis mušu ķērājs kļuva,
Un viņam tādas sekmes bij arvien,
Ka brīnums vien!
Es nezinu, vai agrāk varēja to pelt,
Bet tagad viņam labi sokas, —
Tam pietiek tikai atvēzt rokas,
Neviens vairs sitiens nava velts.
Lūk, viešņa tā pie brāļiem izciemojās
Un devās projām.

Ir diviem brāļiem tagad veiksme klāt:
Viens bagātnieks un otrs lielmanis turklāt;
Bet trešais Laimes mātei lāstus raida,
Ka viņam neuzsmaida.

Lai lasītājs kā soģis tagad šķir, —
Kas vainīgs ir?

SESTĀ GRĀMATA

L

VILKS UN GANI

Vilks, izlīdis no boga
Un redzēdams aiz žoga,
Ka Gani ņunu ņem vistreknāko
Un netraucēti nokauj to,
Bet suņi neliekas ne zinot, —
It īgni lien uz mežu, zobus trinot:
«Ai, kādu troksni jūs še saceltu,
Ja es to darītu!»

II.

DZEGUZE UN DŪJIŅA

It sēri kūko Dzeguze uz zara.
«Teic, mīļā, — kam tik skumīga?»
Tai laipni dūdo Dūjiņa.
«Vai tālabad, ka nav vairs pavasara,
Ka beidzies mīlestības laiks,
Ka nelaipnāks top dabas mātes vaigs
Un ka jau ziema virsū laužas?» —
«Kā nebūtu es bēdīga?
Nu spriedi pati,» viņa gaužas,
«Es mīlestībā jutos laimīga
Un tapu māte; bet man kauns, to minot,
Ka bērni manis neliekas ne zinot.
Vai tādu algu bij man piedzīvot!
Vai skaudība gan nenāk, ieraugot,
Kā pīlēni pie mātes mīļi glaužas,
Kā cāļi steidzas, vistai kladzinot?
Sirds vienatnē aiz skumjām graužas,
Jo bērnu mīlestības nezinu.» —
«Tu nabadzīte! Žēl man tevis ļoti!
Es pati tiešām bēdās nomirtu,
Ja mīlēta no bērniem nekļūtu;
Bet tādi piemēri ir piedzīvoti!
Vai ne, tad tu jau bērnus izvadāji?
Pa kuru laiku lizdu viji?
Es nezinu, kad tu pie darba biji:
Tu skrēji vien un lidoji.» —

«Ko niekus!» viņa teic. «Vai tik daudz jauku dienu
Lai ligzdā tupot pazaudu?
Kas būtu tā par muļķību!
Tik svešā ligzdā dēju es arvienu.» —
«Un tu vēl gribi, mīļā Dzeguzīt,
No bērniem mīlestības sagaidīt?»

Jums, mīļie vecāki, par pamācību
Šo pasaku es vēlos dot,
Ne tādēļ, ka tos gribu attaisnot,
Kas aizmirsuši bērna mīlestību:
Tas ir un paliek netikums.
Ja bērni no jums šķirti uzauguši,
Ja algādžiem tos mācīt uzdevuši,
Tad nebrīnieties jūs,
Ka maz no viņiem prieka būs.

III.

ĶEMME

Lai dēliņš varētu it glīti sukāt matus,
Tam smalku Ķemmi māte pērk.
Nu allaž tuvumā viņš jauno lietu patur:
Vai mācās ābeci vai spēlējas — vienmēr,
Ik mirkli savas zelta sprogas,
Kas galvā kuplas viļņu viļņiem lokas
Un mīkstākas par liniem ir,
Viņš tīksminādamies ar jauno Ķemmi šķir.
Ai, kas par Ķemmīti! Ne matiņa tev neraus —
Pat it nekur tā neaizķeras:
Tik viegli, maigi matos slīd.
Cik ļoti laba tā, pat grūti izsacīt!
Bet kaut kā gadījās — zēns Ķemmi pazaudēja.
Un, kad nu rotaļās ar bērniem skrēja,
Viņš matus sapinkoja tā,
Ka auroja arvien, kad aukle ķērās klāt:
«Kur mana Ķemme, māt?»
Tam Ķemmi sameklēja;
Tak zēna sprogās nu tā neslīd vairs nemaz.
Vien plēš, ka birst vai asaras.
Zēns kliedz: «Ai Ķemme ļaunā,
Kā tev nav kauna?!»
Bet Ķemme teic: «Mans draugs, es tāda kā arvien;
Tev pašam galva pinku pinkās vien.»

Nē, pārestību šo vis puika nevar piedot —
Tas Ķemmi upē iesviež jau:
Tur Najadas nu viņu lieto.

Man redzēt gadījies ir daudz,
Ka arī taisnību tā soda.
Kad mums vēl tīra sirdsapziņa,
Tad mīļa taisnība, tad arī svēta viņa, —
To labprāt uzklausām un protam godāt;
Bet, tiklīdz greizus ceļus sāc,
Tad taisnību vairs nemīl prāts,
Tad katrs kļūst kā bērns — kaut mati pinkās veļas,
Tos ķemmēt neļaus.

IV.

SĶOPULIS UN VISTA

Ķas skops, tas zaudē visu, alkdams visu gūt.
Es zinu — piemēru ir ļoti daudz,
Ķas varētu še noderīgi būt,
Bet slinkums rakņāties pa grāmatām, —
Šo veco fabulu lai tāpēc stāstīt ļauts.

Lūk, ko es atceros no izlasītām pasakām
Par Skopuli: viņš neprata nekā —
Nedz peļņās iet, nedz zemi sastrādāt.
Un tomēr viņa lādēs krājās simts pēc simta:
Bij Vista viņam (kā lai skauģi rimtu?),
Ķas olas dēja,
Nevis kaut kādas,
Bet zelta — tādas,
Ķa citam būtu bijis lielais prieks
Par to, ka pamazītēm kļūst viņš bagātnieks.
Bet Skopulim par maz,
Viņš nevar mieru rast
Un domā: Vista jāuzšķērž, lai man vēl vairāk tiek.
Un, viņas kalpošanu aizmirsis,
Vairs nepateicību par grēku neturot,
Viņš nokauj Vistu. Ķidas — tas ir viss,
Ko viņš no savas labdares spēj iemantot.

V.

DIVAS MUCAS

Brauc divas Mucas: viena pilna vīna,
Bet otrajā
Nav it nekā.
Lūk, pirmā mierīgi, bez trokšņa aizritinās,
Palēnām braucot,
Bet otrā, auļos traucot,
Pa visu ielu skaļi klab un grab,
Un ceļas putekļi kā stabs.
Bēg gājēji, jau laikus sānis šmaucot,
Tik iztālēm to sadzirdot.

Lai kā šī Muca grabēt prot,
Bet pirmā labuma spēj vairāk dot.

Par savu darbu kāds ja kliedz, cik spēka,
No tāda, protams, maza jēga.
Kas darbos patiess ir, tam vārdos skaļums lieks,
Liels cilvēks darbam sevi visu sniegs
Un savu kluso domu stipru kals
Bez skaļas balss.

VI.

NESATICĪBA

Kā zināms, Heraklis,
Sengrieķu varonis,
Ar dūšu slavens bij un spēku.
Reiz vienatnē
Viņš pastaigājās tukšā klintainē
Un meklēja tur dēku,
Kur rādīt spēku.
Te redz viņš — ceļā kamols mazs.
Viņš dziras samīt to, — bet kas tad tas?
Tas daudzkārt lielāks uzpūšas.
Viņš dusmās ķer pēc rungas smagās
Un domā — nu to drupās dragās,
Bet redz: vēl briesmīgāk tas izplešas:
Pampst, aug un milst, ka drausmas!
Tas ceļu viņam aizsprosto,
Pat sauli aizēno!
Viņš rungu projām met un šausmās
Tur stāv aiz pārsteiguma mēms.
Te Atēna tam piesteidzas un teic: «Šis ķēms,
Šis nezvērs negantais, par ko še brīnies,
Ir Nesaticība. Ar to par velti cīnies:
Tas ir tik mazs, ka grūti ieraudzīt,
Jo it neviens to neievēro,
Bet, ja kāds plēsties grib un naidu dzīt,
Tas aug un izplešas bez mēra.»

VII.

APELLS UN ĒZELIS

Kas pārāk patmīlīgs, tas bieži vien
Pie sevis mīl pat to, kas pašam nepiedien,
Kaut arī patiesībā smieklīgs liktos,
Viņš steidzas lielīties, lai citiem iepatiktos.

Reiz Apells satiek Ēzeli un teic,
Lai ciemos atnākot, ja varot,
Un Ēzelis aiz lepnuma sāk starot,
Un Ēzelis jau palielīties steidz.
Viņš pieblēj malu malas: «Nē, patiešām
Tas Apells vairs nav ciešams.
Nu, goda vārds, man taisni miera nav.
Viņš mani pozēt sauc un sauc. Ak kuro reizi jau!
Šķiet, Pegazam labs modelis es kļūtu.
«Nē,» teica Apells, kas bij klāt, «pavisam nē.
Man stulbā Mīda ausis jāzīmē,
Un tur tu ļoti noderīgs man būtu;
Ja vari, atnāc, darbs uz priekšu ies.
Kaut man ar ēzeļiem daudz bijis darīšanu
Un visvisādas ausis redzēt gadījies,
Tik lielas ēzeļausis, kādas tev, paties,
Es pirmo reizi dzīvē manu.»

VIII.

MEDNIEKS

Mēs dažkārt šo to atliekam uz rītu,
Ko itin labi šodien padarītu,
Un sevi mierinām, ka laika vēl ir diezgan,
Kaut šādās runās sen jau slinkums ieskan.
Ir tālab, draugi, ļoti teicams
Jau laikus paveikt visu, kas vien veicams,
Un nekurnēt, ja pēkšņi pienāk rīts,
Kad ieraugi, ka darbs nav padarīts.

Reiz Mednieks, ņēmis bisi, somu,
Ar savu uzticamo Hektoru pie kājas
Uz mežu devās medībās — ar domu
Nest bagātīgu medījumu mājās.
Kāds viņam ieteic pielādēt jau laikus,
Jo Hektors aizdomīgi purnu snaikot,
Bet Mednieks smej: «Ko niekus mels!
Te tuvumā, ne zvirbuli suns neuzcels.
Un, kamēr īsto vietu uzmeklēšu,
Kaut simtreiz vēl es bisi pielādēšu!»
Un kas nu bij? Līdz paiet gatves galā,
Redz meža pīļu baru diķa malā
(It kā pats liktens vīram acīs smējies!),
Ja laikus bisi pielādējis,
Tad tiešām būtu spējis
Vai pusduci ar vienu reizi gāzt
Un brangu medījumu somā bāzt.

Bet nu ir uztraukumā piere karsta
Un roka velti steigā tvarsta
Pēc lādiņa un trīc:
Jau pīles gaisā visas līdz
Un aizlido pār mežu galiem tālē,
Bet Medniekam vēl vaigi kaist un bālē.
Līdz vakaram viņš vēlāk mežā klīda,
Pa purviem bradāja un maldījās, un svīda,
Bet neredzēja vairs ne aklas vārnas,
Ko mājās pārnest.
Par postu gadījās turklāt,
Ka sāka lietiņš smidzināt.
Un tā nu slapjš, ar kūpēdamu galvu
Viņš tumsā atgriezās pie gaidītāju saimes,
Bet nevarēja uzrādīt ne spalvu,
Kaut bij līdz ādai izmircis.
Un tomēr sevi nevainoja vis,
Bet sūrojās, ka neesot šim laimes.

IX.

ZĒNS UN ČŪSKA

Reiz puika zuti noķert sadomā,
Bet satver Čūsku un nu bailēs lielās
Kļūst gluži bāls kā krekla ielāps.
Tik Čūska paraugās un mierīgi teic tā:
«Ja gudrāks nekļūsi, tad cerēt neuzdrīksties,
Ka vienmēr nelaime tik viegli garām ies.
Vēl šoreiz piedod dievs, bet turpmāk paskaties,
Ar ko tu cīksties!»

X.

PELDĒTĀJS UN JŪRA

Top krastā izmests reiz ar vilni bangainu
Kāds guris Peldētājs, kas tūliņ miegā laižas,
Bet, vēlāk pamodies, uz Jūru dikti skaišas:
«Pie visa vainojama tu!
Ar savu viltus klusumu
It visus mūs tu pievilini,
Bet ievīlusi, dzelmē ierīt zini.»
Tad Jūra Amfitrīdas cēlā izskatā
Sāk strostēt Peldētāju tā:
«Kam mani apvaino un klaigā?
Patiešām dzelme nav ne bīstama, ne baiga;
Ja viļņiem manējiem kļūst bargs un draudīgs skats,
Ne es tur vainīga, bet tikai Aiols pats:
Viņš mani sabango par vari.
Bet, ja tu netici, tad pārbaudīt pats vari:
Kad vēju dēļi dus, sāc kuģus Jūrā laist,
Es esmu mierīga kā zemes klajs.»

Tam jāpiekrīt, jo skaidrs ir kā diena —
Bez vēja burot gan nav iespējams nevienam.

XI.

ĒZELIS UN SAIMNIEKS

Kāds Saimnieks Ēzeli bij salīdzis
Un gaiņāt zvirbuļus un vārnas uzdevis,
Kas dārzā nāk kā nevēlami viesi.
Šis Ēzelis bij godavīrs patiesi,
Jo nedarīja viņš ne viltības,
Ne zādzības,
Un sev viņš neņēma ne lapiņas,
Bet putnus uzticīgi atgaiņāja.
Tak Saimniekam no dārza peļņa vāja:
Mans Ēzelis, tiklīdz kur putnu redz,
Skrien skriešus turp un lēkšus lec,
Un tā viņš visas dobes izbradāja.
Kad Saimnieks beidzot noskārta,
Ka visas viņa pūles vējā,
Viņš Ēzeli ar nūju padzina.
To redzot, citi teic: «Tā lopam vajadzēja!
Kā drīkst šo darbu uzņemt tāds,
Kam ir tik muļķīgs prāts!»

Ka vainīgs Ēzelis, nav vārdam vietas,
Bet vēl jo vainīgāks, man šķietas,
Ir tas, kas viņam darbu dod,
Ko nejēga šis nesaprot.

XII.

VILKS UN DZĒRVE

Cik kārs ir vilks, tas katram zināms.
Viņš rīdams neizšķir,
Vai kauls vai gaļa ir.
Še būtu notikums man minams,
Kur Vilks gandrīz ar kaulu aizrijās.
Vilks raustās, rīstās grūtās ciešanās —
Tik atliek kājas notirināt!
Par laimi, Dzērve tuvu gadījās.
Kaut kā ar zīmēm dod viņš Dzērvei zināt,
Lai palīdz tam par lūgšanu.
Šī, savu garo degunu
Līdz kaklam Vilka rīklē iebāzusi,
Ar lielām pūlēm kaulu izvilka
Un algu lūdz, ko pelnījusi.
«Tu joko!» zvērs tai uzbļauj. «Kā?
Vēl algu tev? Tu nepateicīgā!
Vai nepietiek, ka tu ar savu muļķa pauri
Un garo snuķi tā vēl sveika tiki cauri?
Bet tagad taisies projām; piesargies
Un manās acīs vairs tu nerādies!»

XIII.

BITE UN MUŠAS

Reiz divas Mušas
Uz svešām zemēm teicās skriet
Un Biti aicina, lai līdzi iet:
No papagaiļiem tās bij dzirdējušas
Par tālām zemēm lietas brīnišķas,
Turklāt vēl viņas ņēma ļaunā,
Ka dzimtenē bez cienības
Tās gaiņā katrās viesībās;
Ko vēl ne! Kā nav ļaudīm kauna:
Lai viņas nekļūtu pie saldumiem,
Nu sedzot visu stikla apjumiem!
Un būdās jāsargās no zirnekļiem.
«Daudz laimes ceļā!» Bite atbild viņām,
«Bet man iet labi arī dzimtenē;
Ikviens, — no lielkunga līdz zemnieciņam
Man mīlestību rāda še
Par saldo medu, ko es dodu.
Bet jums, kur vien tik skriesiet jūs,
Arvien tā pati laime būs.

Ja labu nedarīsiet, cienību un godu
Jūs nemanīsiet it nekur,
Bet zirnekļi ir jums par sodu
Tā še, kā tur.»

Kas savai tēvijai par labu strādā,
Tas viegli vis no viņas nešķirsies;
Tik tāds, kas nedara tai labuma nekāda,
Mēdz mīļāk citur laimi meklēties.
Kā svešniekam tur mazāk viņam jācieš kauna,
Un viņa bezdarbību neņem tik daudz ļaunā.

XIV.

SKUDRA

Reiz dzīvojusi Skudra, stipriniece tāda,
Kam līdzīga pat senatnē nav dzirdēta;
Tā spējusi, kā viņas vēsture mums rāda,
Celt divus mieža graudus vienā cēlienā.
Ar dūšas dēļ tai liela cieņa:
Kur vien tik tārpu redz, šī tūdaļ virsū tam,
Un zirneklim tā pretī stājas viena.
Par to tai godu dod ar uzdevām;
Pār visām skudrām viņu daudzināja
Un pūznī viņai dziesmas skandināja.
Man prāts, ka pārliecīgas slavas kaitīgas,
Bet mūsu stipriniecei domas citādas:
Tā slavu kāri vēro,
Ar lielību to mēro
Un visam tic,
Kas vien tai sastāstīts.
Nu bija viņas prāts tā sagrozīts,
Ka pilsētā jau dzīrās parādīties
Un tur ar savu spēku palielīties.
Uz siena vezuma vislielākā
Šī lepni uzrāpās pie zemnieka
Un brauca lielīgi pa plašo ielu.
Šī domāja, ka sacels troksni lielu,
Ka visi saskries viņu aplūkot
Un nespēs noslavēt, ne apbrīnot
Un valodām sniegs plašu vielu.
Nekā! Ikviens tik savu gaitu zin
Un viņu ne ar vārdu nepiemin.

Vai te nav dūšai jāapskrejas!
Gan skudra sakampj lapu, rausta to,
Gan rāpu nometas, gan stāvu slejas,
Bet it neviens uz viņu nelūkc.
Tā stundas laiku viņa nopūlējās,
Kamēr gandrīz bez spēka apstājās
Un īgnā prātā Krancim sūrojās:
«Man jāsaka pēc tīras atzīšanas,
Ka ļautiņiem še pilsētās
Ne acu nav, ne saprašanas;
Jau stundu nopūlos bez apstāšanās,
Un tie ne redzot neliekas.
Cik tumši viņi! Vai tu nenomani?
Bet kā pie mums viss pūznis pazīst mani!»
Un kauna acīm mājup aizrāpās.

Tā arī domā
Dažs gudrinieks,
Ka pasaulē tam liela loma,
Bet galā iznāk nieks:
Tik savā pūznī viņš tas mākslinieks.

XV.

GANS UN JŪRA

It tuvu kaimiņos kāds Gans bij Neptūnam.
Mazs, ražīgs ganāmpulks gar Jūras malu blēja,
Vēl ērta būdele tur viņam piederēja,
Un mierīga bij dzīve tam.
Kaut trūka greznības, viņš raižu nepazina,
Daudz gadu tiešām prazdams būt
Par dažu valdnieku vēl laimīgāks varbūt.
Bet, redzēdams, kā atvizina
Daudz kuģu dārgumus pār jūras plašumiem,
Un būdams liecinieks, kā malā izkrauj nastas,
Kā pildās apcirkņi uz krasta,
Kā līksmo bagātie, kad turība aug tiem,
Gans jutās iekārdināts.
Viņš visu pārdeva un preces pirka drīz,
Tad kuģī sēdās, pāri Jūrai dzinās.
Bet šoreiz brauciens gan bij viņam ļoti īss,
Jo viltību, ko Jūra mīlē,
Viņš drīz vien izjuta: tiklīdz zūd acīm krasts,
Jau vētra saceļas,
Pagalam kuģis, preces nogrimst dzīlē.
Tik tikko pats viņš krastā tiek,
Un tā nu Jūra atkal liek
Par Ganu viņam kļūt; bet starpība tik tāda:
Reiz pašam avis bija tam,
Bet nu viņš gana saimniekam
Par algu niecīgu. Ja uzbrūk liksta šāda,
Ko cilvēks nelaimē gan visu nedarīs!

Viņš ēda, iedzēra ar sātu,
Aizvienam taupīja, un, kad bij nauda krāta,
Sev atkal ieguva viņš ganāmpulku drīz.
Reiz Jūras krastā Gans tur stāvēja
Pie avīm savējām.
Jau vējiņš krita,
Un šķita,
Ka Jūras ūdeņus vēl viļņi malā nes
(Tā Jūra rimstot līgo)
Un šurpu pludina no kuģu piestātnes.
«Nē!» Gans tad sacīja un vērās viļņos sīkos.
«Tu naudu manējo gan velti tīko!
Sev kādu citu tagad pameklē,
Reiz pievīlos, bet turpmāk ne:
Kaut daudz vēl savā varā gūsi,
Nu vairs ne kapeikas no manis nedabūsi.»

Šķiet, ka šo fabulu nav jāsāk izskaidrot;
Bet padomu gan gribas dot,
Ka labāk dzīvot pieticībā drošā
Un nevis cerībās, it bieži maldinošās.
Ir tūkstoš pievilto un krāpto arīdzan
Uz vienu laimīgo un nepieveikto.
Un es, lai ko man ļaudis teiktu,
Vēl ciešāk atbildēšu gan:
Kas turpmāk būs, dievs zin, — bet, kas ir mans, tas mans!

XVI.

ZEMNIEKS UN ODZE

Reiz Odze pielien Zemniekam;
«Klau, kaimiņ!» viņa saka tam.
«Uz priekšu dzīvosim kā draugi!
Tev nav ko bīties vairs, jo raugi,
Man tagad ir pavisam citāds veids:
No pavasara esmu jaunā ādā.»
Tak Zemnieks maz tai uzticības rāda.
Viņš cirvi satvert steidz
Un teic:
«Kaut esi ādā jaunā,
Tak sirds arvien tā pati ļaunā,»
Un izsit kaimiņienei dzīvību.

Ja neuzticībai tu iemeslu reiz devis,
Cik patīk, vari mainīt izskatu,
Tu tomēr nenoslēpsi sevis;
Reiz gadīsies,
Kad tev tāpat kā odzei ies.

XVII.

LAPSA UN VĪNOGAS

No bada dzīta, Lapsa dārzā zogas;
Turp vilina to sārtās Vīna ogas;
Jau zobi viņai niez aiz kāruma,
Un ogas skaistās
Kā rubīns laistās.
Tik viena liga: iet kā iedama,
Nekādā jēgā nevar piekļūt klātu —
Gan kāri noskatās,
Bet nevar sasniegt tās.
Tā cauru stundu viņa nokūlās
Un aiziedama teic ar īgnu prātu:
«Lai stāv! Kaut labas izliekas,
Bet gluži zaļas vēl, — ja tuvāk aplūkosi,
Vēl zobus vien sev nomizosi!»

XVIII.

AITAS UN SUŅI

Lai vilki turpmāk neplēstu vairs Aitu,
Bij nolemts palielināt Suņu skaitu.
Bet kas nu notikās?
Nu tik daudz Suņu saradās,
Ka viņi tiešām nepieļāva vaļu
Vairs vilkiem Aitas plēst,
Bet arī Suņiem gribas ēst:
Tie ņem no Aitām aitas gaļu
Kā ikdienējas nodevas.
Tā beidzot Aitu palika tik maz,
Ka nebij vairs ko mieloties tik plaši.
Ko nu? Nu plēšas Suņi paši.
Tie tikmēr dala Aitiņas,
Kamēr bij visas apēstas.

Kur rīkotāju vairāk nekā darba
Un katrs ņem no tarbas kopīgās,
Tur drīzi tukša būs šī tarba.

XIX.

LĀCIS VALGOS

Bij Lācis kāds
Reiz tīklos vilināts.
No tāluma par nāvi jokot var, kā šķietas:
Kad nāve klāt, tad ir pavisam citas lietas.
Ka mirt vēl netīk, nojauš Lāča prāts.
No cīņas neatteiktos viņš pat šajā brīdī,
Ja nebūtu tik cieši valgos žmiegts,
No visām pusēm draudu miegts, —
Kad iesmu, flinšu lenkts, kad suņu rīdīts,
Viņš skaidri redz un jūt,
Ka līdzēt var vien prāts varbūt.
Viņš prasa ķērājam: «Draugs, teic, — par kādiem grēkiem
Man virsū krītat visiem spēkiem?
Par ko tu gribi galvu nost man raut?
Jeb vai tu tici meliem, ko par lāčiem klāsta,
Ka ļauni tie? Vai drīkst mūs aprunāt tā ļaut!
Lūk, pretējo par mani sābri stāsta,
Kas zvēru pulkā manus darbus vērtēt prot:
Tie visi liecina ar prieku,
Ka ļaudis mirušos es mierā lieku.» —
«Tas tiesa,» runā ķērājs, Lācim atbildot,
«Par cienību pret beigtiem nav ko sacīt sliktu,
Bet ļauna, redzi, cita vēsts:
Tu visus dzīvos mēdzi nežēlīgi plēst.
Daudz labāk būtu mirušos tev ēst
Un ja tu dzīvos mierā liktu.»

XX.

VĀRPA

Reiz druvā sīka Vārpa, vējš ko viegli liec,
Kad siltumnīcu redzējusi bija,
Kur saulgozī zem stikliem izlolots plaukst zieds,
Kad šai te laukā knišļi virsū plijas
Un vētras, sals un karstums uzbrukt nenobeidz,
Ar īgnu balsi saiminiekam teic:
«Par ko jūs, cilvēki, tik netaisnīgi darāt,
Ka tiem, kas sirdi jums vai acis ielīksmo,
Jūs dāvāt neatsakiet it neko,
Bet to, kas derīgs jums, pavisam aizmirst varat?
Nāk peļņa galvenā no druvas jums, ko arat:
Bet skaties, cik te nevīžīgi pamests viss,
Kopš pats tu zemē esi sēklu iesējis!
Vai tu ar stikliem sedzi kādreiz mūsu saimi,
Vai liki ravēt mūs vai sasildīt?
Vai nāci sausumu vai salnas projām dzīt?
Nē: augt te, redzams, mums, kā teic, uz labu laimi,
Lai gan šai laikā puķes sev,
Ko nevar ēst, kas nedod bagātību tev,
Tu aprūpē ne tā, kā mūs uz lauka, —
Zem stikliem pajumtē tām dzīvošana jauka.
Kas būtu, ja par mums tu rūpētos tik daudz?
Tad jau, pēc gada pļauts,
Tev birtu simtais grauds,
Tu vestu labību uz lielpilsētu pašu.

Tu padomā, jel cel mums siltumnīcu plašu.» —
«Mans draugs,» tā saimnieks Vārpai bilst,
«Es jūtu gan, par ko tev sirds tik ļoti silst, —
Bet tici, galvenais mans darbs par jums ir gādāt,
Tu, redzams, nezini, cik daudz man vajag strādāt,
Gan celmus laužot, zemi mēslojot:
Bez gala pūļu es jums spējis dot.
Bet tagad laika nav un jēgas nav, kā rādās,
Mums runas vīt.
Par lietu tev, par vējiem, debesīm lai raizes, —
Bet tavu padomu ja sāktu izpildīt,
Tad tiešām būtu es bez puķēm un bez maizes.»

Tā bieži lāga laucinieks
Vai zaldāts, vienkāršs pilsētnieks,
Ar citiem salīdzinot savu dzīvi,
Ne reti kurnēt sāk jo sīvi, —
Un atbildēt tiem var gandrīz vai tikpat spīvi.

XXI.

ZĒNS UN TĀRPS

Ar nodevību netīko gūt laimi!
Tiem, kuri nodevēju izmanto,
Ja vajaga — uz mēles saldi glaimi,
Ja ne — tie nodevēju atgrūž nicinot.

Reiz Tārps no Zemnieka bij izlūdzies,
Lai dārzā atļauj viņam apmesties.
Viņš apsolīja būt bez gala godīgs —
Un proti, ka nevienā auglī neiekodīs;
No lapām tikai tās viņš pagrauzīs,
Kas sākušas jau vīst.
Spriež Zemnieks: «Kas gan tādu viesi projām dzis?
Lai dzīvo mierīgs šovasar, —
Man taču nebūs jāapgulstas kapā,
Ja kļūšu nabagāks par trijām četrām lapām.
Viņš atļāva, un Tārps jau koku skar,
Zem zariņa tur mītni atrast var, —
Nedz visai bagāta, nedz skopa dzīve tanī,
Un Tārpu nevar i ne manīt.
Jau Saule savas veltes dala
Un arī mūsu dārzā augļi briest;
Kā dzintars caurspīdīgs bez gala
Steidz ābols kāds pret sauli sānus griezt.

No daudziem āboliem šis Zēnu, kārumnieku,
Bij pratis valdzināt pārlieku.
Un gudro viņš — kā tam lai tuvāk tieku?
Kaut kā šai ābelei ir ābols jāizkrāpj.
Bet kā? Nav dūšas kāpt, —
nav spēka purināt.
Ar vārdu — nezin Zēns, kā ābolam tikt klāt.
Kāds palīgs viņam pēkšņi radās? Tārps.
«Ak, paklau,» saka viņš, «es uzzināju,
Ka saimnieks licis ābolus ņemt nost;
Mums abiem cerības uz augli šo ir vājas,
Bet iegūt to es apņemos,
Ja tu ar mani dalīsies. Ņem sev
Kaut desmit reizes vairāk nekā daļa mana;
Man mazumiņa būs uz visu mūžu gana.
Nu, patīkas šis līgums tev?»
Ar norunu ir, protams, mierā Zēns;
Tārps rāpjas ābelē, — vairs nav tas lēns:
Viņš vienā minūtē ir kātu pārgrauzis,
No zara ābols rīs.
Bet — kāda atmaksa par paveikto?
Līdz ābols nokritis, Zēns apēd to.
Kad tārps no koka atkal zemē nāk
Un savu daļu lūgties sāk —
Zēns nospiež to. Tāds — nodevējam sods.

XXII.

BĒRES

Bij parasts Ēģiptē par naudu pieņemt sievas,
Lai tās, kad kādu grib jo krāšņāk apbedīt,
Pie zārka vaimanā un raud, un ceļos krīt.
Lūk, tā reiz, augstdzimušo izvadot pie dieva,
Šo raudātāju pūlis savu darbu veic:
Gan skaļi vaid, gan asaraini rīstās,
Lai nelaiķis tiek mūža mājās īstās,
Ar mieru zemes gaitas beidz.
Kāds svētceļnieks, kas domā — asarās tik šķīstās
No sirds tur nomirušā radi bēdas sūdz,
«Jel sakiet,» taujāt sāk, «jūs laimīgi gan būtu,
Kad viņš jums augšāmuzcelts kļūtu?
Es esmu Mags, to spēju izdarīt, ja lūdz:
Tiklīdz es burvestību vārdus sākšu lasīt, —
Viņš tūdaļ atdzīvināts būs.» —
«Tēvs!» visi iekliedzās. «Jel iepriecini mūs!
Tik vienu gan mēs gribam prasīt:
Lai tā pēc dienām trim
Ir atkal jāmirst šim.
No dzīva viņa nebij labuma nekāda,
Nekas i turpmāk neiznāks,
Bet, kad to nāve vāks,
No jauna algos mūs, lai bērēs sēras rādām.»

Ir bagātnieku daudz, no kuriem kaut kas tiek
Vien tad, kad viņus zārkā liek.

XXIII.

STRĄDĪGAIS LĀCIS

Reiz Lācis, redzēdams, kā zemnieks lokus taisa
Un ka šis amats labus augļus sniedz
(Bet lokus pacietīgi, ne uzreizi liec),
Ar tādiem pūliņiem sev nolemj pelnīt maizi.
No brīkšķiem brākšķiem mežs viss skan,
Var nedarbnieku sadzirdēt pa versti,
Krīt viens pēc otra vīksnas, lazdas, bērzi,
Bez skaita kokus salauž Miška mans,
Tik amats neveicas vēl gan.
Pie zemnieka lūgt padomu viņš steidzas.
«Teic, kaimiņ, — kāpēc tev tik labi veicas?
Bez grūtībām es nolauzu daudz koku,
Bet neesmu saliecis nevienu loku.
Kur tava prasme — to es zināt gribu.»

Kā darāms tas?
Ar to, kā tevī nav nemaz:
Ar pacietību.

XXIV.

RAKSTNIEKS UN LAUPĪTĀJS

Kur nāves valsts, kur drūmums kluss,
Nāk tiesas priekšā vienlaikus
Kāds Laupītājs sev saņemt sodu
(Tam laupot daudz bij nācies nazi vāzt
Un beidzot cilpā galvu bāzt).
Un otrais — Rakstnieks liels ar slavu, godu.
Tas darbiem klāt bij pratis indi jaukt,
Bij licis netikumiem, izvirtībai plaukt.
Kā Sirēna maigs bijis, mīlīgs allaž,
Un tā kā Sirēna tad bīstams ar bez gala.
Nāk ēnu valstī lēmums drīz,
Tur nemēdz izplūst runās plašās —
Jau mirklī dzirdams spriedums īss.
Lūk, karināti baismās, resnās važās,
Jau divi lieli katli atspulgo.
Nu tajos notiesātos sēdināja,
Zem Laupītāja katla malkas strēķi klāja,
Un pati Megera tad uzliesmoja te.
Un radās uguns bargs kā drausma elpa.
Jo plaisāt iesāka pat akmens elles telpā.
Kā likās, Rakstniekam gan nebij spriedums bargs:
Zem viņa sākumā tik sīka liesma sarkst,
Bet tad aizvien jo vairāk ņēmās spēkā,
Daudz mūžu pagāja, tā vērsās ugunsgrēkā...

Zem katla Laupītājam sen bij dzisis guns,
Zem Rakstnieka — tā milst un šalc, un dun,
Nu izglābšanos neredzēdams,
Teic beidzot Rakstnieks sāpēs, cik jau spēdams,
Ka dievi taisnīgi šai spriedumā nav vis,
Ka slavu pasaulei viņš vairojis,
Un, ja ar rakstījis varbūt viņš dažbrīd brīvi,
Tad ir par to jau cietis pārāk sīvi,
Ka nav par Laupītāju taču grēcīgāks.
Šai brīdī visā savā godībā
Ar odzēm šņācošām, kas matos lokās,
Un rīkstēm asiņainās rokās
No elles trijām māsām viena steidzas klāt.
«Tu nelaimīgais!» viņa saka tā.
«Kas kurnēt tiesības tev devis?
Kā tu ar Laupītāju salīdzini sevi?
Ar tevi mērojot, viņš veicis nav nekā.
Pēc sava niknuma un naida skaļa
Viņš kaitīgs bij,
Tik kamēr dzīvs,
Bet tu... kaut sen jau esi trūdu daļa,
Bet neuzaust ne reizes saules rīts,
Bez kā tas sveiktu to, kas tevis padarīts.
Ne mazinājas darbu inde tava,
Bet kļūst vēl zvēriskāka naidā savā.
Lūk, skaties (šeit tam zemi redzēt ļauj)
Uz saviem ļauniem darbiem, rau,
Uz nelaimēm, kas tevi apsūdz skarbi!
Lūk, bērni, kas ir dzimtas kauns,
Kas tēviem, mātēm posts un negals ļauns,
Kas indējis tiem sirdi, prātu? — Tavi darbi.

Kas apsmējis kā bērna vaļību, —
Gan priekšniecību, dzimtu, valsti pikti,
Tos visus vainodams par to, ka ļaudis slikti.
Un alka sabiedrības pamatus graut? — Tu.
Vai gan ne tu tā prati cildināt un teikt
I kaislības, i netikumus sveikt?
Un, lūk, nu, tavu pamācību sauktas,
Tur valstī vienuviet
zied
Slepkavības, laupīšanas smagas
Un ķildas, lieli dumpji tagad —
Līdz iznīcībai viņus vedi tu!
Par katru asins lāsīti tu vainīgs nu.
Un vēl tev drosme bij uz dieviem turēt naidu?
Bet cik vēl nākotnē būs ļaudīm vaidu?
No taviem darbiem zemes dzīvē, šķiet?
Nu mocies vien! Pēc darbiem arī sodība tev dota!»
Tā teica Megera tam sadusmota —
Un katlam aizcirta tad vāku ciet!

XXV.

JĒRS

Cik bieži gadījies tā dzirdēt gudri spriežam:
«Lai teic par mani ļaunu, cik vien tīk,
Ja zinu pats, ka esmu nevainīgs!»
Nē, kaut kas cits vēl nepieciešams,
Ja ļaužu priekšā tev par nelgu netīk stāt,
Ja labo vārdu gribi saglabāt.
Ak meitenes! Jums jāzin tas vislabāk, —
Vien krietna slava, gods ir dailei rotājums,
Arvien šo slavu jums
Kā maija ziedu vajag glabāt.
Cik bieži dvēselē viss patiess jums un skaists,
Bet skatiens lieks un vārds, un draiskulība skaļa
Ja ļaunām mēlēm vaļu dod jūs paļāt —
Un labā slava drīz vien gaist.
Vai acis allaž slēpt? Vai nesmaidīt nevienam?
Nē, to es nesaku; bet katru soli tā
Jums vienmēr vajag apdomāt,
Lai tenkotājs neviens ne niekam nepiesienas.

Ak Aņuta, mans draugs!
Ļauj tev un tavām draudzenītēm, raug,
Šo fabuliņu dot. Tev nebūs vis par ļaunu,
Ja iegaumēsi to; jau rīt, ja šodien ne,
Tā var tev augļus nest.
Lūk, kas reiz notika ar kādu jaunu Aunu.

Uz brīdi, bērniņ, lelli kaktā slien:
Mans stāsts pavisam īss, nudien.
Jērs, pastulbs prātā,
Reiz, tērpies vilka ādā,
Pa ganāmpulku staigāt sāk, —
Grib plātīties, sak, e, ko vīri māk;
Bet suņiem, redzot šo uz ežas,
Šķiet, ka tur vilks ir atnācis no meža,
Tie kājās lec un drāž, to tūdaļ zemē gāž
Un, pirms viņš atjēdzies, tam zobus ciskā brāž,
Gandrīz jau gabalos tam ādu šņāpā.
Vien laime vēl, ka gans to pazina un glāba,
Tak, suņiem zobos būt nav izprieca vai joks:
Jērs, nabadziņš, nu pusdzīvs gāja
Un tikko aizvilka līdz kūtij kājas;
Tad sāka slimot viņš — vārgst, miesās plok un plok...
Tur vaid un sūro tas jau gadus ilgus.
Bet, ja šim jēram gudrāks būtu prāts,
Viņš saprastu, ka bīstams nedarbs tāds:
Līst ādā, tēlot vilku.

SEPTĪTĀ GRĀMATA

I.

PEĻU PADOME

Reiz Peles iekāro sev slavas laurus savākt,
Un, lai gan runči visur — bariem vien,
Tās grib likt prātā sajukt pavāriem,
Lai Peļu varoņdarbs pausts mūžam spožā slavā
No bēniņiem līdz pagrabiem.
Lemj sasaukt Padomi tās miltu noliktavā,
Kur sēdēs ierasties ļaus Pelēm tikai tām,
Kam aste — pašas garumā;
Jo tāda pazīme: kam astes mēri gari,
Tā gudra arī

Un ļoti manīga arvien.
Vai gudri darīts tas — mēs nerunāsim plaši, —
Par cita prātu spriest vēl daudzreiz mēdzam paši
Pēc apģērba vai bārdas vien.
Tik zināms to, ka Peles norunāja:
Būt lielā Padomē vien garastēm var ļaut;
Bet, ja nu kādai astes vispār nav,
Kaut tā ir zaudēta, kad agrāk cīņā gāja,
Tas tomēr pauž par kaujas prasmi vāju
Vai gļēvu stāju —
Tās nevar uzņemt Padomē,
Lai pašām viņu dēļ nav astes jāzaudē.
Jau viss ir izziņots: kad tumsīs nakts pār ielām,
Uz apspriešanos kopā nākt;
Un beidzot miltu klētiņā
Ir sākta sēde lielā.
Bet, tikko vietas ieņemtas,
Jau žurka klāt, kam astes nav nemaz.
To redzot, palēcas uz miltu kastes
Kāds Pelēniņš it sīks
Un sirmai Pelei pīkst: «Kā drīkst
Ar mums te spriest tāds žurkulēns bez astes?
Vai mūsu likums kļuvis lieks?
Dod ātrāk pavēli — liec žurku laukā triekt.
Tu zini — bezastes sen mūsu tauta nemīl;
Vai mūsu Padomē gan loceklis der tāds,
Kas savu asti pat nav spējis nosargāt? —
Tas postā iedzīs mūs un visu Peļu zemi.» —
«Ciet klusu!» sirmā bilst. «To pati zinu gan,
Bet žurka — radiniece man.»

II.

DZIRNAVNIEKS

Pie dzirnavām sāk dambī ūdens sūkties.
Šo likstu viegli izlabot,
Ja laikā roku pielikt prot,
Bet Dzirnavniekam nav ne prātā trūkties
Un sūci izlabot.
Un ūdens dien no dienas vairāk lejas:
Jau mutuļiem caur dambi šļāc.
Ai Dzirnavniek! Kur ir tavs prāts?
«Līdz nelaimei vēl tālu,» viņš tik smejas,
«Ne jūras vajaga še man;
Būs ūdens visam manam mūžam gan.»
Viņš guļ, un ūdens kā ar straumi laužas;
Te nelaime ar gluži iestājas:
Vairs neiet dzirnu rats; vairs akmens negriežas.
Nu Dzirnavnieks gan atjēdzas; viņš sūrojas un gaužas
Un prāto, kā vēl ūdens aizturams.
Te mana viņš, gar dambi staigādams,
Ka vistas dzer pie upes. «Dumjās cekulnieces!
Tiš, prom! Pats nezinu, kur ūdens dabūjams,
Un nu jūs, diedelnieces,
Man nākat izdzert pašu beidzamo!»
Un tām ar pagali pa kājām!
Bet ko viņš mantoja ar to?
Bez vistām un bez ūdens aizgāja uz mājām.

Daudz tādu kungu esmu redzējis
(Šo pasaku tiem labprāt dāvinātu),
Kas svaida tūkstošus ar vieglu prātu,
Bet domā saimniecībai līdzējis,
Ja sveces galu aiztaupīs.
Tie nieka labad sacel brēku
Pa visu ēku.
Ja šādi saimnieko, tad nebrīnies,
Ka mājā drīz pa kaklu, galvu ies.

III

LAUKAKMENS UN DIMANTS

Reiz Dimants nozaudēts pa ceļu mētājās,
Līdz tirgonim to atrast gadījās.
Un tagad tiek
Viņš pārdots caram,
Ar zeltu izgreznots visgarām, —
Kā krāšņu rotu viņu kronī liek.
Bet Laukakmens vairs nezina, kur dēties,
Sāk arī viņam slavas sagribēties,
Un, redzot zemnieku, viņš lūdzas vēl un vēl:
«Ai sābri, klausies jel, —
Varbūt uz pilsētu braukt līdzi drīkstu,
Kālab lai lietū šeit un slapjdraņķī es nīkstu?
Ir Dimants godā celts, kā runas klīst,
Es nesaprotu, kas tik dižens viņā radies?
Tepat man līdzās vāļājās tas gadiem,
Tāds pats ir akmens viņš, kā es, man brālis īsts.
Ņem mani līdz. Kas zin? Var būt, ka kādā vietā
Es arī derēšu, lai liktu lietā.»
Kaut vezums smags, ņem Laukakmeni zemnieciņš.
Un pilsētā to noved viņš.
Arvien vēl akmens domā, būdams lepns pārlieku:
Nu tūdaļ Dimantam es blakus tieku!
Bet citādu zin viņam uzdevumu dot:
To izmantot var, ielu bruģējot.

IV.

PLENCIS UN BEZDELĪGA

Kāds puisis varen stalts,
Reiz mantojumā guvis lielas lauku mājas,
Sāk lepni uzdzīvot un ātrāk neapstājas,
Līdz notriekts viss; laiks bija salts,
Un kažoks vēl tam pārpalika,
Gan nodzert arī to tam būtu it nekas,
Bet ziemā salt tam nepatika.
Redz Bezdelīgu viņš un priecājas, —
Ņem nodzer kažoku. Jo visiem zināt klājas:
Kad bezdelīgas laižas mājās,
Sals izbeidzas;
«Kāpēc man kažokā,» viņš teic, «ir jātinas:
Tas tagad lieks, kad apsveikt visu mīļo dabu
Nāk šurpu pavasars ar laiku siltu, labu
Un ziema projām bēg, jo salauzts sala spars!»
Bet aizmirsts sakāmvārds, kur skaidrību var dabūt:
Ar vienu bezdelīgu nenāk pavasars.
Un pareizi: klāt sals par jaunu bija,
Un, sniegam čirkstot, ragavrindas vijas,
Kā stabi dūmi kāpj, un logu rūtis pauž,
Cik skaistus rakstus sals tur auž.
Aiz aukstuma pat puisim asras lija,
Bet Bezdelīga, siltā pavasara vēsts,
Guļ sniegā nosalusi, viņš pie tās kā plēsts
Skrien klāt un, zobiem klabot, sauc, balss viņam baiga:
«Nolādētā! Tu nāvi lēmi sev,
Un, droši uzticoties tev,
Es tagad, lūk, bez kažoka pirms laika!»

V.

RAUDIŅA

Nav pravietot man gods,
Bet, redzot tauriņu, kas svecei apkārt vijas,
Mans apsvērums gandrīz arvienu pareizs bija:
Svilt liesmās tauriņam jau pelnīts sods.
Te blakus līdzībai, draugs, arī padoms dots:
Tas pieaugušiem labs un arī bērniem derīgs.
«Vai tas, teikt, viss jau stāsts?» tu prasi. Nesteidzies, —
Te puse tik no tā, ko ceri,
Par galveno vēl runa ies,
Bet es pirms tās tev teikšu pamācības tiešas.
Lūk, redzu, tavās acīs jaunas šaubas viešas:
Tev šķiet, ka stāsts, kas likās pārāk īss,
Nu gaužām izplūdīs.
Ko darīt, mīļais draugs: būs tev vien jāpaciešas!
No garuma es baidos pats.
Bet ko tas līdz? Kurš aizrit man jau dzīves gads:
Ap rudeni list lieti nepiekāpīgi,
Bet ļaudis, veci kļūstot, paliek pļāpīgi.
Un tādēļ, lai es sākto darbu varu beigt,
Tu uzklausies — ne reizi vien mēdz teikt,
No sevis pārmetumus projām gainot:
«Ko vieglus pārkāpumus dzelt
Un brēku celt,
Tie joki vien, par ko tur vainot?»
Lai gan šie joki kļūmas gaitas iesākums,
Kas kļūst par ieražu, bet vēlāk — kļūst par kaisli,
Līdz netikuma purvā visi ceļi aizslīd
Un spēka nav no posta glābties mums.

Lai spilgtāk varu atgādināt,
Cik pārgalvība dažkārt ļauna kļūst,
Ļauj ar šo fabulu man tevi uzjautrināt:
No spalvas tagad tā jau pati brīvi plūst,
Un, iespējams, ka noder tev to zināt.

Jau aizmirsts, kur to upi rast,
Pie kuras — zivju ienaidnieku
Bij makšķernieku pārpilns krasts.
Tur dzelmē, tuvu malai, lencot treknu slieku,
Bij mazai, mundrai Raudai darba lauks.
Bij šaudīga šī šķelme savās dziņās
Un ne no bailīgajām tikumības ziņā:
Kā vilciņš griezās tur, kur redzams pludiņš šmaugs,
Un bieži zvejas vīru prasmi kaitināja:
Kad tie, pēc loma alkstot, šajā vietā stāja,
Kā iesviež makšķeri un redz, — jau pludiņš trīc,
Lūk, domā, pieķērās! — sirds dreb tiem trīsās kairās,
Ceļ makšķeri: raug, tārps, ne āķis atkal rīts;
Šī viltniece tos izsmej, dzenot dusmās dairās,
Tā ēsmu norauj, āķa vairās,
Un lai nu kā, bet zvejnieks apmānīts.
«Tu, māsiņ, vērā liec,» tai saka Rauda kāda,
«Tev slikti beigsies spēle šāda!
Vai vietas trūkst, ka vienmēr skrej
Gar pludiņiem un āķiem aplam trīties?
Man bail, ka tev no upes nāksies atvadīties.
Jo tuvāk makšķerēm, jo tuvāk nelaimei.
Tev šodien sekmējās, bet rītā — kas to sacīs?»
Kā zināms, muļķi nemīl gudros klausīt daudz.

«Nu, nieki!» mana Rauda sauc.
«Tev velti bailes acīs!
Kaut zvejnieks cits par citu, protams, viltīgāks,
Mans skats tiem cauri redzēt māk:
Raug, makšķere! Un tur, lūk, otra zib jau arī!
Ak, trešā vēl, un vēl! Nu, māsiņ, vērot vari,
Kā viltībniekus šmaukšu es!»
Pie āķiem šī kā bulta šaujas,
No diviem ēsmu zog, pie trešā cērtas, raujas, —
Un uzķeras uz makšķeres!
Par vēlu, nabadzīte, uzzināja,
Ka briesmas jāparedz, pirms slīdējusi kāja.

VI.

ZEMNIEKS UN ODZE

Kāds Zemnieks reiz ar Odzi sadraudzējās.
Šī Odze, gudriniece liela,
Tā viņam sirdī iezagās,
Ka viņš nu Odzi lielīt liela
Un sāk tai tādā mērā uzticēt,
Ka gatavs katru Odzes vārdu apzvērēt.
Bet draugi, radi, paziņas uz viņa māju
Vairs nesper kāju.
«Nu sakiet man, kāds cēlonis,» —
Tā brīnīdamies jautā šis,
«Ka visi mani atstājuši?
Vai nebiju es diezgan laipns jums?
Vai aizgājāt kad neēduši?» —
«Nē, pats tu ļoti tīkams mums,
Un neesi mums teicis ļauna vārda,
Un arī tava maltīte mums garda.
Bet kas pie tevim vairs lai kāju ceļ,
Kad draugs tavs draudzību mums ārda:
Tik baidies, ka tev slepen neiedzeļ!»

Pirms es ar kādu draudzējos, es raugos,
Vai nav tik tas ar kādu Odzi draugos.

VII.

CŪĶA ZEM OZOLA

Zem simtgadējā Ozola
Bij Cūka zīļu pierijusies
Līdz pašam kaklam; paēdusies
Vēl krietni nošņācās zem tā;
Pēc tam, no miega piecēlusies,
Ap koka saknēm sāka rakņāties.
«Tas ir tak ļoti kaitīgs kokam,»
Teic Ķrauklis, redzēdams to rokam,
«Tas kaltīs, kamēr bojā ies.» —
«Lai kalst!» — tā Cūka teic. «Kas man par bēdu!
Tur labuma es redzu maz:
Viņš bijis nebijis, par to nekas!
Kad ir tik zīles: tās es labprāt ēdu.» —
«Tu nepateicīgā!» — tā Ozols iesaucās.
«Ja snuķi tu uz augšu pacelt spētu,
Tad gan tu saredzētu,
Ka zīles šīs ir manis audzētas.»

Tā nejēgas, ko vien tik jaudā,
Mēdz zinātnes un mākslas nozaimot
Un apstulbumā nesaprot,
Ķa paši viņu augļus bauda.

VIII.

ZIRNEKLIS UN BITE

Tāds talants neder, manu prātu,
Kas ļaudīm lieti nekalpo,
Lai arī ļaudis viņu apbrīno.

Ar audumiem bij kupcis tirgū klātu;
Tie tāda prece, kuras visiem vajaga.
Par peļņu gaust nav kupcim iemesla:
Ka biezs ir pircēju ap viņa būdu,
Pa brīžam spiežas stāvu grūdu.
Ka prece labi iet no rokas, paģidis
Bij skaudīgs Zirneklis,
Kā kupcim pelnīt iegribējās ļoti,
Pats pārdošanai ņemsies aust,
No tirga kupci laukā skaust
Un paša veikaliņu logā ierīkoti.
Viņš metus apmet, sēstas cauru nakti aust,
Tad izklāj preci brīnumīgu,
Aiz letes, seju uzpūtīgu,
Viņš sēž, prom neaiziet pat snaust
Un domā: lai tik diena aust, viņš zinās,
Kā visus pircējus pie sevis pārvilinās.
Bet dienā niekkalbi un veikalu — ak tavu postu! —
Ar slotu noslaucīja nost.

Mans Zirneklis kā traks aiz naida.
Sak: «Kā te algu taisnīgu lai gaida!
Es prasu pasaulei, — kam smalkāks audums gan:
Vai kupcim tas vai man?» —
«Tev — tur nekāda nebūs ķilda!»
Teic Bite. «Spriedums visiem viens, lai katram savs;
Bet ko tas līdz, ja audums tavs
Ne apsedz muguru, ne silda?»

IX.

LAPSA UN ĒZELIS

«No kurienes nu velcies, lielais gudrinieks?»
Tā Lapsa, satikusi Ēzeli, to jautā.
«Nupat no lauvas! Lielais stiprinieks
Nu vārguļo kā pēdējs vājinieks.
Cik sen, kad, viņam rūcot, meža tauta
No bailēm drebēja: pat es
Tad muku prom, ko nagi nes.
Bet nu šis nezvērs vecs, bez spēka,
Kā bluķis alā izstiepies,
Un zvēri tur bez bailēm apkārt lēkā.
Bet dabūja viņš gan, ko pelnījies!
Ikviens, kas lauvai garām gāja,
Par veciem grēkiem viņam atmaksāja,
Ar ko nu katris bija bruņojies:
Dažs atriebās ar ragiem
Un cits ar zobiem, cits ar nagiem...» —
«Tu, zināms, viņu aizskart neuzdrīkstējies?»
To pārtrauc Lapsa. «E, kā manis nepazīsti!»
Viņš teic. «Ko nu man bīties? Tagad īsti
Pats labais laiks, — un spēru arī šim,
Lai saprot, kas par nagiem Ēzelim.»

Tā zemas dvēseles, kamēr pie varas esi,
Tev neuzdrošinās ne acīs skatīties!
Bet, līdzko varu pazaudēsi,
Tad viņas pirmās sāks par tevi zaimoties.

X.

MUŠA UN BITE

Reiz pavasarī lēnā vējiņā
Sēž Muša tievā stiebriņā
Un, šūpodamās tur it uzpūtīgi,
Teic Bitītei, kas ziedā medu sūc:
«Kā vari pūlēties tik nemitīgi?
Patiesi, liktenis tev visai grūts:
Es nobeigtos no šāda darba sīva!
Bet man, lūk, dzīve gluži brīva:
Man viesībās tīk skriet,
Pa dzīrēm mieloties un diet,
Un varu teikt, man pazīstami
Še visi bagātnieku nami.
Kad redzētu, kā es tur līksmojos:
Vai kāzas svin vai vārda dienu,
Es turp starp pirmajiem arvienu,
No dārgiem traukiem mielojos,
No kristaliem es vīnu nodzeros,
Un agrāk nekā citi
Es nogaršoju katru saldumu.»
Tā Muša lielās, un ar lepnumu
Tā noskatās uz Biti.
«To visu zinu!» Bite atsaucas.

«Bet man ir zināms arī tas,
Ka Mušas visiem riebjas,
Ka viesībās par Mušām viebjas
Un ārā dzen, kur vien tās ierodas.» —
«Dzen ārā!» Muša teic. «Hm, tas nekas!
Ja ārā dzen pa vienu,
Pa otru logu atkal iekšā skrienu.»

XI.

RAIBĀS AITAS

Uz Raibām Aitām Lauva bija ļauns.
Bez vainas viņas nonāvēt tam kauns:
Kur būtu taisnība, kur likums?
Jo krietna Valdinieka tikums
Nav žņaugt, bet taisnu tiesu spriest.
Bet Raibu Aitu Lauva nevar ciest.
Kā tās lai iznīcina,
Sev labo slavu netraipot?
Viņš lāci līdz ar lapsu ataicina,
Lai padomu tam dod.
Jo Raibu Aitu ieraugot,
Tam cauru dienu acis sāpot,
Un, ja tur zāles neuztrāpot,
Tad viņš pavisam apstulbšot.
«Visspēcīgs Lauva!» lācis teic ar svaru.
«Ko galvu lauzīt vēl tik daudz?
Liec nožņaugt visu aitu baru,
Jo kādēļ gan lai viņas saudz!»
Bet, redzēdams, ka Lauva krēpes krata,
Teic kūmiņš zemīgi: «Ak labo car!
Tu vēlies tiešām, lai ne mata
Šīm nabadzītēm neaizskar;
Un kādēļ aitiņas gan spaidīt?
Turpretī liec tām iedot ganības,
Kur jēru mātēm netrūkst barības,
Kur jēriņi var jautri apkārt skraidīt, —
Un, tā kā ganu mums še visai maz,
Tad vari vilkus ganos raidīt.

Man izliekas, ka viņas drīz
Tāpat no sevim izzudīs.
Un, lai tik viņas ganās taukā pļavā,
Kas notiek — notiek, vaina nebūs tava.»
Ar prieku tika piejemts priekšlikums:
Tie aitas vilkiem uzticēja!
Un galā bija sekmīgs panākums,
Ka ne vien Raibās Aitas iznīdēja,
Bet ar no citām maz bija palicies.
Ko teica meža iemītnieki?
«Par Lauvu nevar sūdzēties,
Bet vilki vien tie negantnieki.»

XII.

ODZE UN JĒRS

Zem siekstas Odze paslēpās
Un dusmojās.
Kā zināms, Odzei daba tāda,
Ka prot par visiem tikai dusmoties.
Bez ļauna nodoma jebkāda
Bij siekstai Jēriņš tuvojies,
Un savā nodabā nu viņš tur lēkā.
Bet Odze slepen pielien Jēriņam
Un kājā iedzeļ tam.
Drīz Jēriņš jūt, ka nav vairs spēka;
Tvinkst kāja, galva reibst un ausīs džinkst,
Aiz sāpēm visa miesa stingst.
«Ko darīju tev ļauna, ka man dzēli?»
Tai Jēriņš jautā vārgu mēli.
«Kas zin, kāds tev uz mani prāts!»
Par atbildi tam Odze šņāc.
«Varbūt tu nāci šurp, lai mani nonāvētu:
Lai tu nekad man kaitēt nevarētu,
Es tevi priekšlaiku
Jau nekaitīgu padaru.» —

«Ak nē! Par to ne domāt nedomāju;
Ka biji še, to es
Pavisam nezināju.»
To teicis, šķīrās viņš no pasaules.
Kam sirds ir pilna ļaunprātības,
Tas visus var tik nīst,
Jo draudzības un mīlestības
Tāds nepazīst.

XIII.

KAŢLS UN PODS

Ar Kaţlu bija sadraudzējies Pods.
Kaut Kaţlam augstāka ir čina,
Bet draudzība tak plaisas izlīdzina;
Tā Kaţls aizstāv Podu, kā vien zina,
Un Pods pie Kaţla it kā pienaglots.
Kur viens, tur otrs; cauru dieņu
Tie nevar šķirties it nekur,
Un, tikko ierauga kur vienu,
Tad otrs ir jau arī tur.
Lūk, Kaţls bija iedomājies
Pa svešām zemēm pabraukāt
Un draugu sauc, lai biedrojas tam klāt.
No Kaţla ne pa soli neatstājies,
Pods sēžas viņam ratos līdz
Un laiž pa lielceļu, ka trīc,
Kur bedre, akmens kāds vai grumbulītis,
Pret vienu otru grūsta, dauza, svaida.
Tas vara Kaţlam tīrais nieks,
Bet Pods no dabas vājinieks:
Pie katra grūdiena viņš sten un vaida,
Bet tomēr Kaţlam līdz uz priekšu laida,
Jo mālu Podam lielu lielais prieks,
Ka vara Kaţls biedrojas ar viņu.
Cik ilgi viņi brauca, kas mums teiks;
Tik vēlāk dabūju es drošu ziņu,

Ķa Ķatls atgriezies uz mājām sveiks.
Bet Pods? — Tik čupa gabaliņu
Bij atlikusies vēl no tā.

Še mācība ir vienkārša:
Ķā draudzībā, tā mīlestībā
Ir svēta lieta — vienlīdzība.

XIV.

MEŽA KAZAS

Reiz alā Meža Kazas atrod gans
Un dievus teic: «Nu gan ir laime man,
Pat mantas apslēptas nu nevajaga,
Jo divkārt lielāks ganāmpulks ir tagad;
Es mazāk gulēšu un būšu sātīgāks,
Līdz mīļās Kaziņas pie manis pierast sāks,
Tad kļūšu bagātāks par pašu panu.
Kā īsta muiža ganāmpulks ir ganam:
No tā viņš pienu straumēm slauc,
Tas taukus dod un siera kalnus gādā,
Un dažreiz gans vēl arī ādu mauc:
Daudz labuma, bet nedaudz jāpastrādā,
Jo ganam siens jau ziemai pietaupīts!
Ņem viešņām barību no savām aitām
Un svešām Kazām mīļus vārdus skaita,
Gandrīz vai gulēt gatavs līdz,
Un šādai centībai nemaz nav gala.
Viņš savām siena mazāk dod,
Jo svešām taču jāpierod,
Ar savējām ir vieglāk salabt.
Nu, — siena kušķīti tām pamest var,
Bet, ja sāk uzmākties, drīkst iekaut ar,
Lai labāk mazāk acīs rādās.
Viss būtu labi, tikai bēda, lūk,
Nāk pavasaris — glābiņa nekāda —
It visas Meža Kazas projām mūk.
Bet savas aitas nīkuļoja
Un gandrīz visas gāja bojā.

Bij ganam jākar plecos tarba,
Jo pasteidzās bez darba
Jau savā prātā peļņu rēķināt.

Ar ganu tagad gribu parunāt:
Vai labāk nav par mājas Kazām rūpēties
Un nevis Meža Kazām sienu šķiest?

XV.

LAKSTIGALAS

Viens mednieks pavasarī kādu rīt
Daudz Lakstīgalu prata birzēs sagūstīt.
Nu dziedātāji būros uzsāk dziesmu jauku,
Kaut labāk laistos tie pa mežiem un pa lauku;
Vai, sēžot cietumā, mums dziesmas prātā nāk?
Bet, ko lai dara: dziedāt sāk
Aiz bēdām un aiz gara laika.
Starp visiem dziedoņiem tup viens tāds nabadziņš,
Kam sirds ir divtik baiga:
No savas draudzenītes atšķirts viņš.
Nu nolād likteni un dzīvi
Un skumji noraugās uz plašumu un brīvi;
Un sērot nevar beigt;
Tad prātot iesāk viņš: «Tā postu neuzveikt,
Vien neprātīgais raud par bēdām,
Bet saprātīgais jau uz karstām pēdām
Ar darbiem postu novērst grib;
Un, kā tikt brīvībā, man arī doma zib:
Mūs neķēra, lai izceptu uz iesma.
Bet mūsu saimniekam, kā redzu, patīk dziesma.
Ja baudu tam ar savu balsi spēšu dot
Un varēšu tā atzinību iemantot,
Varbūt tad saimnieks mani brīvē laistu.»
Tā prāto dziedātājs — un mākslu rādīt sāk:
Sveic vakarblāzmu viņš ar dziesmu brīnum skaistu
Un sauli slavina, lai nakts un tumsa gaistu.
Bet kāds par to tam labums nāk?
Vēl smagāku viņš uzlika sev slogu.

Tiem, kuri slikti dziedāt prot,
Drīz saimnieks, būri atverot,
Ļauj traukt uz brīvi prom pa logu;
Bet mūsu mīļais dziedonīts,
Jo daiļāk dziedājums tam vīts,
Jo ciešāk tika uzmanīts.

XVI.

SLOTA

Reiz veca Slota cēlās lielā vīrā;
Vairs virtuvi tā nemēzīs,
Jo uzdots tai, lai kungu svārkus tīra
(Kā redzams, sulainim bij reibulis).
Nu Slota dūšīgi pie darba ķeras;
Pa svārkiem viņa speras, sit un peras
Kā sprigulis pa rudziem; nelaime tik tā,
Ka Slota pati visai netīra:
Jo tīrīt sāk, jo traipekļu vēl vairāk ķeras.

Ne mazāk nelaimes
Dažs nemākulis nes,
Kas zinātnes un mākslas laukā
Ar savu slotu slauka.

XVII.

ZEMNIEKS UN AITA

Reiz Zemniekam ar Aitu bija prāva:
Tai smagu noziegumu virsū krāva.
Par soģi — Lapsa. Sāk šī izmeklēt:
Ko pirmais sūdz, kas otrai atbildēt,
Un lai pēc kārtas izteic prāvinieki, —
Kā lieta ir un kādi liecinieki?
Un Zemnieks saka: «Naktī, ceturtdien,
Man divas vistas bija nozudušas;
Tik spalvas vien bij sētā palikušas,
Un sētā bijusi tik Aita vien.»
Bet Aita teic: šī naktī gulējusi,
Un visi kaimiņi to liecinās,
Ka viņa it nekad nav darījusi
Ne blēdības,
Ne zādzības;
Turklāt šī gaļas neēdot nemaz.
Bet Lapsas spriedums bija šāds uz mata:
«Ko Aita teic, še nekļūst ievērots,
Jo blēži, kā jau piedzīvots,
Arvienu pēdas apslēpt prata.
Pēc sadabūtām ziņām izrādās,
Ka augšminētā naktī ne par sprīdi
No vistām Aita nešķīrās.

Kad iegaumējam izdevīgo brīdi,
Kā arī to, cik vistas garšīgas,
Tad spriežu es pēc paša apziņas:
Tas nevar būt, ka viņa varējusi
Tā nociesties, ka vistas neēdusi.
Tādēļ, kā likums pavēl lemt,
Ar kauna nāvi Aitu sodām;
Tās ādu sūdzētajam dodam,
Bet gaļu tiesnesis var ņemt.»

XVIII.

SĶOPAIS

Kāds mājas Gars, kam naudas krāts un aprakts daudz,
Reiz saņem pavēsti — pats demons viņu sauc
Pār trejdeviņām zemēm laisties
Uz gadiem vairākiem. Un ko vēl gaust vai skaisties,
Ja dienests tāds, ka ilgi kavēties nav ļauts:
Ko priekšnieks liek, to pildīt nākas.
Un manam Garam grūti brīži sākas, —
Kā saglābt bagātības uzkrātās?
Kam atstāt sargāt tās?
Līgt, algot uzraugu, celt noliktavas steigā:
Būs lieli izdevumi beigu beigās, —
Bet, ja nu zemē slēpto neaiztikt šobrīd,
Maz cerību, ka kaut kas paliks pāri, —
Var izrakt kāds un nolaupīt:
Uz naudu ļaudis kāri.
Daudz pūlas Gars, līdz beidzot padoms atrasts tiek, —
Ists sīkstulis bij viņa mājas saimnieks:
Ar saviem dārgumiem nu Gars pie Skopā gāja
Un saka: «Saimniek, tu mans labais draugs!
Uz tālām zemēm ceļš sauc mani prom no mājas,
Sen vēroju, ka esi cilvēks jauks,
Nu šķiroties man cieņu apliecini:
Sīs manas bagātības pieņemt neatteic!
Ēd, dzer un līksmot steidz,
Bez bailēm tērē tās, kā zini!

Bet, ja nu nāve tevi šķir no pasaules,
Tad mantinieks viens vienīgais tev — es.
Lūk, noteikums, kādēļ to daru,
Vēl piebilstot, lai liktens lemj tev mūžu garu!»
To teicis — projām Gars. Pēc gadiem piecpadsmit,
Kas, pildot dienestu, šim rit,
Reiz stunda sit,
Kad lido Gars uz tēvzemi jo aši.
Un ko tas redz? Ak brīnums! Bada nāves veikts,
Ar atslēgām pie tīnēm Skopais guļ jau beigts, —
Bet dzīvi dukāti un graši.
Gars savu mantu rod,
Tam līksmo sirds no prieka,
It visu pievācot,
Ka sargs tam gadījies, kam jādod nav ne nieka.

Kad bagāts skopulis ne ēd, ne dzer, — man šķiet,
Ar pašu velnu viņš uz vienu roku iet.

XIX.

AUGSTMANIS UN DZEJNIEKS

Ar Bagātnieku Dzejnieks tiesu sāk,
Un pašu Zevu lūdz viņš stāvēt klātu.
Ir abi tiesas priekšā aicināti.
Viens — tievs un vājš uz tiesu nāk,
Par ubagu ģērbts trūcīgāk;
Bet otrs — zeltā viss un uzpūties kā maks.
«Nu apžēlojies, Olimpu kas valdi,
Kas mākoņus un zibšņus skaldi!»
Sauc Dzejnieks. «Ko gan esmu noziedzies
Es, kuru Fortūna no jaunām dienām vajā?
Un manta vienīgā man dzīvē šajā
Ir jūsmā dzejiskajā.
Bet paraugies — mans sāncensis,
Ko tu bez nopelniem par savu elku dari,
No greznības un pārticības taukos grimis viss,
To pilī ielenc pielūdzēju bari.» —
«Bet neaizmirsti it nekad,
Ka gadu simtiem dzīvos tavas liras skaņas.»
Tā atbild Jupiters. «Par viņu tad
Pat mazbērnos vairs nebūs palicis ne maņas.
Vai slavas ceļu pats sev nevēlējies tu?
Es viņa mūžam dzīves balvas iedevu,
Bet, tici, ja viņš mazliet vairāk saprastu,
Ja viņa prātam būtu tādu spēju devis
To apjēgt reiz, cik sīks un niecīgs viņš pret tevi,
Viņš vairāk kurnētu pret likteni kā tu.»

XX.

VILKS UN PELE

Vilks, iedams savu laupītāja gaitu,
No ganāmpulka pakampj aitu.
Bet neba Vilks
Sev aitu viesos vilks:
Viņš aitu krūmos velk, kur neredz sauli,
Un zobiem apstrādā, ka krakst tai kauli;
Un sāk tad mieloties.
Kaut gan viņš rija visai kāri,
Pus aitas tomēr paliek pāri.
Vilks, laupījumam blakus izlaidies,
Pēc treknā mielasta grib labi atpūsties.
Te Pelītei, kas zin, cik laba gaļai garša,
Nāk nāsīs laupījuma smarža.
Pa sūnām viņa lien lēnītiņām,
Tur piezogas klusītiņām,
Kampj mudīgi no aitas astes gaļu
Un žigli prom uz savu alu.
To pamanījis, Vilks kā negants kauc:
«Ai, zaglis! Laupītājs!» viņš sauc.
«Ai, grābiet viņu, grābiet!
Es esmu aplaupīts!
Pavisam izpostīts!»

Valsts mantas tuvumā dažs varens vīrs,
Kas ļaužu acīs liekas svēts un tīrs,
Tik uzmanīgi iedzīvojies mantā,
Ka sods nav paredzēts tam likumpantā;
Bet, ja kāds zaglēns mazs
Šai viņa mantai pieskaras,
Viņš kliegdams kliedz, ka valstī
Jau šķiebjas balsti.

XXI.

DZĒRĀJI

«Sveiks, draudziņ, Bērtulīt!» —
«Sveiks, mīļo Pēterīt!» —
«Nu saki, draudziņ, — kā tev klājas?» —
«Tu nezini, kā redzu es,
Vēl manas nelaimes:
Pavisam nodega man mājas,
Un nu, redz, man ar tarbu jāstaigā.» —
«Ar uguni nav joki. Pasaki man, — kā?» —
«Lūk, tā: pa Ziemsvētkiem man dzīres bija,
Kur dzērieni, var sacīt, lītin lija.
Ar sveci gāju padot zirgiem ēst,
Bet reibulī man svece krīt no rokām,
Sāk salmi degt, es gribu dzēst —
Par velti! Pats tik izglābos ar mokām,
Bet ēkas, lopi, labība —
Viss, viss man sadega.
Bet kā tad tev?» — «Draugs, tu bez mājām,
Bet, skaties, es bez kājām.
Uz mani, redzams, sadusmojies dievs.
Es brīnos pats, kā nedabūju galu.
Es arī biju stipri sadzēries;
No pagraba es gāju atnest alu,
Bet, baidoties, ka reibumā
Es nenodedzinu sev māju,
Bez sveces pagrabā es gāju,
Bet tumsā velns no trepēm grūda mani tā,
Ka lauzu stilbu sev un gūžu,
Un tā nu kroplis es uz visu mūžu.» —

«Kāds brīnums,» viņu sarunās
Tā kaimiņš Jānis iejaucās,
«Ka tu par kropli padarīji sevi,
Bet tu pats savu mantu liesmām devi.
Nav labi dzērājam ar uguni,
Bet tumsā tam gandrīz vēl ļaunāki.

XXII.

KAĶĒNS UN STRAZDS

Bij kādā mājā Strazds, vājš dziedātājs,
Bet varens prātotājs;
Ar Kaķēnu viņš bija sadraudzējies.
Šis Kaķēns bij vēl kluss un vientiesīgs.
Reiz draugam nebija ar pelēm palaimējies;
Viņš, būdams ļoti izbadējies,
Iet apkārt drūms un nelaimīgs
Un žēli ņaud. «Draugs, cik tu vientiesīgs,
Ka labprātīgi gribi gavēt!»
Tā prātnieks draugu kaunina.
«Lūk tev šepat priekš deguna
Sēž krātā žube. Kas var tevi kavēt
To izmantot? Būs labas pusdienas.» —
«Bet sirdsapziņa?...» — «Tukšas izrunas!
Tev, redzu, nav vēl kaķa dabas īstas:
Kurš prātnieks nu vairs sirdsapziņas bīstas?
To ievēro, tev saku es,
Tik nespēcīgas dvēseles.
Bet lielie gari to jau atmetuši
Un mācību sev jaunu pieņēmuši:
Kam gudrība un spēks,
Tam it nekas nav grēks!»
Draugs Kaķēns klausās drauga prātniecību
Ar lielu uzmanību,
Un, tā ka bija izsalcis,
Tam bij pa prātam padoms šis.

Viņš izvelk žubīti no krāta
Un gardu muti apēd to;
Tad pamaļ savu maļamo
Un klausās vēl, kā gudrais Strazdiņš prāto.
«Paldies!» teic Kaķēns. «Tavu mācību
Nu pilnā mērā saprotu.
Un sirdsapziņu arī klusināju.»
Lai to, ko teicis, darbos rādītu,
No krāta Strazdu izvelk viņš ar kāju
Un apēd savu skolotāju.

XXIII.

DIVI SUŅI

Vecs sētas suns, ar vārdu Ķams,
Kas mājām sargs bij uzticams,
No savas sargvietas pie žoga
Reiz Piksi ierauga pie loga,
Kur vārtās tas uz mīksta spilvena.
Aiz prieka viņš pie loga stāvus stājas.
Rej, smilkst aiz prieka, asti luncina.
«Nu saki, Piksīt, — kā tev klājas,
Kopš kunga istabās tev mājas?
Teic, — kādos nu tu amatos?
Vai atminies, vēl pērno gadu
Mēs daudzreiz sētā cietām badu?» —
«Par likteni es nesūdzos,»
Tam atbild Piksis. «Manā dzīvē
Man tiešām netrūkst it nekā.
Še dzīvoju es gluži brīvē
Un ēdu, dzeru sudrabā.
Kungs mani mīl; ar viņu parotājos;
Kad piekūstu, es laiski pavāļājos
Uz mīkstiem spilveniem
Un grezniem paklājiem.
Nu, kā lai es par tādu laimi kurnu?
Kā klājas tev?» — «Man?» atbild Ķams
Un nolaiž asti, drūmi nodur purnu.
«Mans dienests tev jau pazīstams;
Tāpat kā agrāk savas dienas vadu:

Es dažu dienu ciešu badu
Un, kunga māju sargādams,
Šepat es guļu žoga malā,
Kur mirkstu lietū, salstu salā.
Un, ja reiz ierejos, kur nenākas,
Ar rungu dabūju pa ādu.
Teic, Piksīt, — kā tu guvi laimi šādu,
Pats būdams nevarīgs un mazs?
Kurpretī es ikkatru dienu
Gandrīz no ādas lienu.
Teic man,— ar ko tad kalpo tu?
Tu kādus darbus dari?» —
«Es darbus? Kā tā vaicāt vari!»
Tā Piksis atcērt tam ar izsmieklu.
«Uz pakaļkājām staigāju.»

Dažs labs ar spējām ļoti vājām
Sev siltu vietu iemanto
Tik vienīgi ar to,
Ka varas priekšā stāv uz pakaļkājām.

XXIV.

KAĶIS UN LAKSTĪGALA

Reiz Kaķis, Lakstīgalu noķēris,
Teic, nagos labi paturēdams
Un žņaugdams mīļi cik vien spēdams:
«Es, Lakstīgaliņ, esmu dzirdējis,
Ka tevi slavē — tava dziesma esot raita,
Pie dziedātājiem labākajiem tevi skaita.
Man Lapsa kūmiņš teic,
Ka tava balstiņa tik brīnišķa un skaņa —
Kur atskan tavu jauko dziesmu zvaņa,
Tur ganiņi un ganes tevi sveic.
Un dzirdēt reiz, kā tu to veic,
Es vēlos ļoti.
Kam drebi tā, mans draugs, kam tu tā stīvējies;
Es neēdīšu tevi, nebaidies, — kā proti,
Man padziedi, es ļaušu tevim aizlaisties,
Pa birzīm un pa mežiem brīvē līksmoties.
Tāpat kā tevim, mīļa muzika man liegā,
Es bieži, sevī dūkdams, laižos saldā miegā.»
Bet, nabadzītei, liktens smags,
Tai elpu aizžņaudz kaķa nags.
«Nu ko?» tas turpina. «Lai vaļā tieci,
Kaut mazu drusku dzirdēt lieci.»
Bet mūsu dziesminieks ne dzied, ne lāgā pīkst.
«Un tad par to tie mežos jūsmot drīkst?»
Ar izsmieklu viņš nojautāja.

«Kur dzidrums tavs un stiprā stāja,
Še daudzina ko visi nerimstot,
Tik garlaicīgi pīkstēt katrs mans kaķēns prot.
Nē, redzu, dziedāt neproti: lai kā to šķoba,
Bez sākas viss, bez beigu, lieks,
Bet lūkosim, kā garšo tu, kad liek uz zoba.»
Un beigts bija nabags dziesminieks
Bez stāsta garā.

Vai pačukstēt vēl skaidrāk domu vienkāršo?
Tā Lakstīgala nepogo,
Kas Kaķa varā.

XXV.

ZIVJU DEJAS

Reiz Lauva kāds, kam piederēja
Ne meži vien, bet arī ūdeņi,
Bij zvērus sasaucis uz padomi:
Ko celt par valdinieku zivju lejā.
Un, kā jau visur ieradums,
Tie balsoja — un iznākums
Bij Lapsai kūmiņam par labu.
Un Lapsa jaunā amatā
Jo dienas paliek tuklāka:
Tā sāka rādīt lapsas dabu.
Kāds zvejnieks, viņas kūms un draugs,
Bij viņas darbos palīgs jauks,
Jo, kamēr Lapsa tiesu tur pa leju,
Draugs iet uz zveju
Un dod no loma kūmiņam.
Bet dažu reizi
Ir blēžiem iziet greizi!
Kaut kā no ļaužu valodām
Bij zvēru caram nācis ausī,
Ka tiesās nošķiebušies svaru kausi,
Un, it nevienam nezinot,
Viņš laidās valsti aplūkot.
Patlaban draugi, lomu izvilkuši,
Bij uguni uz krasta sakūruši
Un taisījās tur krietni uzdzīvot.
Tur Lauva redz, ka zivis uguns liesmās
Lec, speras, spārdās nāves briesmās.

Un, rīkli atvēris, pret zvejnieku
Rūc Lauva sapīcis: «Ko dari tu?»
Bet blēde atbild klanīdamās
(Uz viltu lapsas pazīstamas):
«Ak majestāte, šis
Ir mūsu pirmais rakstvedis,
Par goda tikumu pie visiem cieņā.
Un tās ir ūdens iedzīvnieces, karūsas,
Tās līdz ar mums ir nākušas,
Lai tevi apsveiktu šai dienā.»
Tad Lauva prasa: «Kā ar tiesu jums?
Kā manām pavalstniecēm klājas?» —
«Tām paradīze pašu mājās!
Lai dievs joprojām uztur tevi mums!»
(Un tikmēr zivtiņas uz iesma mokās.)
«Bet kāpēc viņas spārdās tā un lokās?» —
«Tās priekā dej un lec,
Ka tavu vaigu redz.»
Te Lauva, nerunādams vārdu lieku,
Grābj ķetnās rakstvedi un pārvaldnieku:
Tiem viņa nagos bija jāpadzied,
Lai būtu muzika, ko diet.

XXVI.

ZIVJU DEJA[1]

Nāk sūdzības par tiesnešiem,
Ka esot smaga roka tiem,
Par bagātajiem stāsta ļaunas lietas;
Pats Lauva beidzot visu pārbaudīs uz vietas.
Iet viņš. Te — upmalā no zivīm svaigām
Grib zemnieks maltīti sev gatavot.
No karstuma tās lēkā, kā vien prot,
Ikviens tā mētāsies, kad nāvi skatīs vaigā.
«Kas esi tu? Ko dari?» vārdus neatrod
Vairs Lauva, dusmu pārņemts viss.
«Visaugstais car!» teic zemnieks samulsis.
«Es esmu stārasts tiem, kam upē mājas;
Te — mani padotie;
Ar lielu prieku novēl tie,
Tāpat kā es, lai mūžīgi tev labi klājas.» —
«Nu, kāda dzīve šeit? Vai bagāti ir ļaudis?» —
«Ak valdiniek! Te paradīze — katrs paudīs!
Mēs dieviem raidām lūgšanu tik vienu,
Lai tavam mūžam daudz vēl pieliek dienu.
(Bet zivis pannā lēca vēl arvienu.)
«Par ko gan,» Lauva jautā, «saki man, —
Tik stipri viņas māj ar astēm un ar galvām?» —
«Mans gudrais valdniek,» atbilde tā skan,
«Tev viņas pateicas par visām debess balvām.»
Vēl Lauva paskatās — kur dejas prieks gan rodas! —
Tiek zemnieks aplaizīts, jo viss ir atrasts godam,
Un — valdnieks tālāk dodas.

[1] Sākotnējais — cenzūras aizliegtais variants.

XXVII.

DRAUDZES LOCEKLIS

Ir ļaudis: ja vien paziņa tiem kļūsi,
Gan ģēnijs tu, gan rakstnieks viņiem būsi,
Bet cits par to
Lai dzied, cik saldi prot,
Ne tikai uzslavu no viņiem nesagaida,
Tā skaistumu pat sajust viņi baidās.
Varbūt tiem nepatiks, bet stāstāmā ir mums,
Ne fabula, bet patiess notikums.

Reiz sludinātājs templī kādā
(Viņš daiļrunībā Platonam bij rada)
Uz labiem darbiem draudzi pamācīja,
Un medus salda viņa runa bija.
Šī tīrā patiesība, ko bez mākslas smēla,
Kā zelta pavediens
Pret debesīm gan domas, jūtas cēla,
Šo dzīvi šaustīja, kas tikai pīšļi vien.
Kad draudzes gans bij runu beidzis,
Ikviens vēl jutās it kā debesīs,
Pilns apbrīnas, kad maigums sirdi veicis, —
Tas nejuta, kā asaras tam līst.
Un, kad no dieva nama viņi ārā gāja,
«Kāds talants nemirstīgs!» —
Viens sacīja tā kādam citam klausītājam.

«Cik saldi sirds man tvīkst!
Kā tautu prot viņš mudināt uz labu!
Bet vai tad, kaimiņ, tev tik nejūtīga daba,
Ka acīs nav nevienas asaras?
Vai nesaprati tu?» — «Nu kā gan nesaprast!
Bet kam lai būtu raudājis,
Ja es no citas draudzes atnācis?»

XXVIII.

VĀRNA

Ja negribi, lai ļaudis tevi smej,
No savas kārtas projām neaizej.
Un nelien augstmaņos, ja tu no tautas nāc;
Ja esi punduris, tad domāt neiesāc,
Ka tev ir milža spēks un prāts,
Bet biežāk atceries, kāds augums tev.

Ar pāvu spalvām asti rotājusi sev,
Ar Pāviem Vārna lepni devās pastaigā
Un domāja, ka visiem viņa patiks,
Ka draugi, radi, acis ieplētuši plati,
Nu viņā skatīsies kā brīnumā;
Ka tai kā Pāvu māsai dots
Tiks apskaužami augstais gods:
Par galma krāšņumu būt pašai Junonai.
Vai slava tiešām apmirdzēja Vārnas galvu?
Nē, visi Pāvi virsū klupa tai;
Tik krietni viņa izplūkāta tika,
Ka astē raibajā tai nepalika
Nevienas svešās, maz vairs pašas spalvu.
Nu Vārna atpakaļ pie sava bara steidzās,
Bet radiņi vairs nedeva tai mājas,
Vēl viņu krietni apknābāja.
Un tā ar kaunu viņas dēkas beidzās:
Vairs Vārnām nebija tā tuva,
Bet Pāvos draugus neieguva.

ASTOTĀ GRĀMATA

I.

LAUVA VECUMDIENĀS

Kad mežu valdnieks — Lauva varenais
Bij kļuvis vecs, viņš spēkus pazaudēja:
Nav nagos stipruma, nav aso zobu vairs,
Kas lika ienaidniekiem bailēs gaist;
Nu pašu vārgās kājas tikko panest spēja.
Bet sāpīgākais tas,
Ka ne jau tikai zvēri viņa nebīstas,
Bet katrs, atriebjot tam pārestības senas,
Bez gala apvainot to dzenas:
Gan zirgs ar stipro pakavu tam sper,
Gan vilks ar zobiem ķer,
Ar asiem ragiem vērsis nobeigt cer.
Bet nabags Lauva tādās bēdās
Ar sirdi sažņaugtu nu galu gaidīt prot,
Vien savu kurnēšanu parādot
Ar rūcienu, kas klusi zūd bez pēdām.
Te redz, ka ēzelis nāk, krūtis izriezis,
Spert Lauvam taisās šis
Un tikai meklē sāpīgāku vietu.
«Ak dievi!» vaidot Lauva iestenējās tad.
«Lai tādu kaunu nepiedzīvot man nekad,
Jel lieciet, lai es drīzāk nāvē ietu!
Jo mirt man vieglāk šķiet
Kā ciest, ka ēzelis sāk mani smiet.»

II.

LAUVA, STIRNA UN LAPSA

Aiz Stirnas Lauva pilnā sparā dodas,
Un, kad gandrīz jau panāk to,
Tam šķērslis neparedzēts ceļā rodas:
To dziļa aiza aizšķērso.
Kā bulta Stirna aizai pāri šaujas
Un tad uz klints tur nostājas;
Bet Lauva apstājas pie stāvās kraujas
Un kārīgi uz Stirnu lūkojas.
Te Lapsa kūmiņš Lauvai piesitas:
«Kas tev ar veiklību un spēku savu
Ko nepārlēkt pār šito gravu?!»
Tā Lapsas viltus glaimi skan.
«Gan šaura nav, bet, ja tik iegribēsi,
Tu droši pārlēkt spēsi,
Kā vecam draugam tici man,
Jo zinu labi tavas spējas.
Un ko gan zvēri domās, ko tie teiks,
Ja Lauva pat ne Stirnas nepaveiks?»
No slavas Lauvas asins iekarsējās:
Viņš tālu atņemas
Un jonīgi uz dziļo aizu drāžas,
Bet nepārlēcis bezdibenī gāžas
Un nositas.

To kūmiņam tik vajadzēja:
Viņš klusām aizā nolaidās
Un savam draugam bēres nosvinēja:
Viņš tur no Lauvas tikmēr mielojās,
Kamēr tik kauli palikās.

Kas draugu postā dzen ar viltu,
Tas pelna peklē vietu siltu.

III.

ZEMNIEKS UN ZIRGS

Jauns Zirgs bij pļavā kādu rīt,
Kad blakus Zemnieks auzas sēja.
To redzot, Zirgs pie sevis smēja:
«Kādēļ gan tik daudz auzu velti izbārstīt!
Mēdz teikt, par zirgiem ļaudīm vairāk prāta,
Bet kāda gudrība gan galvā krāta,
Ka var tā lauku izrakņāt
Un tad pa niekam izmētāt
Tur auzu graudus, — it kā dzēris?
Vislabprātāk tos būtu ēdis es vai bēris;
Kaut vistām būtu devis auzas uzlasīt,
Tad varētu šeit kādu jēgu saskatīt;
Vai paslēpis, tad zinātu, ka skopa daba.
Bet zemē kaisīt! Tā tik muļķim doma laba.»
Kad auzas bija novāktas un rudens klāt,
Ar tām tad Zemnieks sāka Zirgu ēdināt.

Ak lasītāj! Es nevarētu
Gan ticēt, ka tu Zirgam piekrist spētu;
Dažs tiesā likteni ar domu lētu,
Jo neredz dabas spēkus tos,
Kas kārto ceļus nākamos.

IV.

VĀVERE

Reiz Lauvas valstī Vāvere
Bij ilgus gadus ziņnese.
Tā darbos bija centīga un prata
It visu izpildīt uz mata.
Par to tai vezums riekstu apsolīts,
Bet, kas tai solīts, netiek izpildīts.
Un dzīve viņai visai grūta:
Te šurpu sauc, te prom ar ziņām sūta —
Un tā gandrīz bez atpūtas.
Cik reizes viņa noskatījās,
Kā draudzenes pa lazdām mielojās,
Bet viņa tikai aplaizījās:
Nav vaļas riekstu šķīt,
Ja amatu grib labi izpildīt;
Tiklīdz grib lazdā lēkt, sauc atkal viņu,
Lai skrien ar ziņu;
Tā dažreiz viņai jāpacieš pat bads.
Laiks iet, pēc gada aizrit gads,
Un, lūk, jau vecums piezadzies it klusi.
Un viņa caram apnikusi:
Vairs nespēj tam pa prātam izlēkāt.
Nu Vāveri no darba atsvabina
Un atpūtā to atvaļina;
Vēl pavēlēts turklāt
Tai vezmu riekstu piegādāt:
Bij rieksti glīti, izlobīti,
Vislabākie no labiem izlasīti.

Nu viņa mielotos labprāt,
Bet kas par postu:
Nav zobu vairs, lai riekstus kostu.

Dažs darbnieks nesavtīgs un kluss,
Kas dzimtai zemei nesis upurus,
Nereti aizmirsts top pie algojumiem
Un zemes dalījumiem;
Pat piedzīvots, ka viņu atminas
Tik tad, kad tas jau kapā atdusas,
Bet labi klājas tiem, kam ienākumi
Daudz vairāk rūp kā pienākumi.

V.

LĪDAKA

Par Līdaku bij sūdzības,
Ka zivīm miera nav no viņas.
Bij salasītas liecības
Un dažādas jo trakas ziņas;
Un Līdaku, kā pienākas,
Uz tiesu stiepa lielā traukā.
Ar tiesneši bij klāt it drīz:
Tos ganīja turpat uz lauka.
Tur Ēzeļi bij divi trīs,
Pārs Ķēvju, divi veci Buki
Un Lapsa kūmiņš rakstvedis.
Viss gāja kārtīgi un smuki;
Bet bija baumas dzirdamas,
Ka Lapsai pilnām zivju gaļas
Bij dāvināts no Līdakas.
Bet kas tad tiesnešiem tur daļas?
Jo tomēr šoreiz nespēja
Šo lietu izgrozīt par labu,
Un galu galā nosprieda,
Ka Līdaka par zvēra dabu
Ar kauna nāvi jāsoda,
Ka viņa jāpakar pie zara.

«Jūs, godājamie tiesnešil»
Teic Kūmiņš, pacēlies no bara.
«Nē, tādai blēdei tas par maz:
Tai nospriedīsim tādu sodu,
Ka citiem uznāks šaušalas!
Un labāku es neatrodu
Kā upē slīcināt.» — «Jā, jā!»
Tā Ēzeļi tam piekrita.
Un visi nosprieda it strupi,
Ka jānes Līdaka uz upi.

VI.

DZEGUZE UN ĒRGLIS

Reiz Ērglis, putnu karalis,
Bij Dzeguzi par Lakstīgalu iecēlis.
Un Dzeguze nu jaunā čīnā
Uz apses lepni nosēdās
Un rāda, ko nu prot un zina
No dziesmu mākslas; paskatās —
It visi putni prom no tās;
Tas ķērās Dzeguzei pie goda:
Tā tūdaliņ pie Ērgļa steidz
Ar sūdzību, lai zobotājus soda.
«Ar tavu pavēli,» šī teic,
«Es mežā iecelta par Lakstīgalu,
Kā viņi drīkst par manām dziesmām zoboties!»
Tai Ērglis atbild: «Esmu karalis, ne dievs
Un nespēju šīm bēdām darīt galu:
Par Lakstīgalu saukt es tevi liku gan,
Bet Lakstīgalā pārvērst — neizdevās man!»

VII.

BĀRDNAZĪ

Ar vecu pazīstamu ceļā saticies,
Es pārgulēju nakti vienās mājās.
No rīta, tikko pamodies,
Ko manu es? Mans draugs jau kājās;
Bet nabadziņš pārlieku nomocās.
Vēl gulstoties tik jautri izrunājās,
Bet tagad klausos — draugam slikti klājas:
Te vaida viņš, te kunkst, te iekliedzas.
«Kas kait tev, mīļais? Kādas tev nu spailes?
Tu nebūsi tak slims, man bailes.» —
«Nekas, ai! Dzenu bārdu!» — «Kā! Vai tas ir viss?»
Es uzceļos un skatos: nabadziņam
Rit asaras, un seju tā viņš saviebis,
Ka jādomā, nu ādu ģērē viņam.
Kad biju noskārtis, kāds bēdām iemeslis,
«Kāds brīnums!» saku tam. «Tu pats sev pāri dari:
Tev zāģis ir, ne Bārdnazis.
Ne bārdu dzīt, bet mocīties ar to tu vari.» —
«Ei, brālīt, zinu arī,
Ka truls mans Bārdnazis,
Bet neesmu tak bezprātis:
Ar asu baidos sagriezt ādu.» —
«Nē, draugs, nav briesmu it nekādu.

Ar trulu nazi dzenoties,
Tu vari drīzāk sagraizīties;
Bet tu ar asu vari droši dzīties,
Tik zini, kā ar tādu apieties.

Tā daudzi, kas aiz kauna paši neatzīstas,
No prāta vīriem bīstas,
Bet muļķiem liek ap sevi pulcēties.

VIII.

VANAGS UN ĶĀPURS

Līdz galotnei bij Ķāpurs kokā uzrāpies
Un šūpojās, tur zaram pieķēries;
Bet Vanags, ieraudzījis viņu,
No augšas tā par viņu zobojās:
«Žēl gan man tevis, nabadziņa!
Cik daudz tev bija jāpūlas,
Ķamēr še rāpus augšā tiki!
Teic, — kā tu rāpties neapniki?
Turklāt man jābrīnās,
Kā tu to paša spēkiem spēji:
Tu lokies zaram līdz, ko loka vēji.» —
«Tev viegli smieties,» atbild Ķāpurs sprīdmetis,
«Tev spārni spēcīgi un gari,
Tādēļ tu augstu lidot vari.
Bet man, kā redzi, liktenis
Ir citas spējas piešķīris:
Kad lienu es pa koku,
Tad padevīgi muguru es loku,
Bet, kad es augšā uzrāpies,
Tur protu es tik cieši pieķerties,
Ķa pat pret vētras sparu
Tad pretoties es varu.

IX.

NABAGA BAGĀTNIEKS

«Vai vērts ir būt par bagātnieku,
Ja labi neizguļas, nepaēd,
Ja tik uz naudas maisa sēd,
Bet neizbauda dzīves prieku?
Cik muļķīgi, ja tikai krāj un krāj!
Kad mirstam, viss tak jāatstāj.
Bet es, ja bagātību iemantotu,
Gan naudas nežēlotu:
Tad ne vien lepni dzīvotu es pats,
Pie manis dzīrēs nāktu draugs un rads,
Un arī nabagiem es dotu.
Kāds nožēlojams pintiķis
Ir bagāts sīkstulis!»
Tā prāto Ubags noplīsis,
Pussagruvušā būdā gulēdams uz sola.
Te redz viņš: lien caur šķirbu melns,
Vai burvis kāds vai velns.
Tas viņam priekšā nostājas un sola,
Ka viņa vēlēšanos šis tūlīt
Grib izpildīt:
«Kā dzirdēju, tu alksti dzīves baudas
Un tādēļ vēlies naudas?
Lūk, še tev maks: tur dukāts atrodas.
Bet, tikko izņemts tas,
Jau dukāts cits ir makā.

Tu vari naudu ņemt bez apstājas
Un kļūt tik bagāts, cik tev patīkas,
Bet viens man stingri jāpiesaka:
Nav izdot brīv neviena dukāta,
Pirms maks nav iesviests akā.»
To sacījis, viņš pazuda,
Un Ubags paliek viens ar maku.
Aiz prieka viņš gandrīz vai prātā jūk,
Bet tad ar uztraukumu traku
Ņem pirmo dukātu, un tiešām, lūk,
Jau vietā cits. Viņš jautrā gaitā
Ņem dukātus un skaita,
Un domā pats: «Ja es tā strādāju,
Tad rītu būšu diezgan bagāts
Un tad kā bajārs dzīvošu.»
Kad atnāk rīts, šis naudas sagāds
Par mazu viņam izliekas.
«Vēl dieniņu pie maka pakavēšos,
Lai divreiz vairāk sakrājas.
Kāds ļaunums, ja vēl drusciņ pagavēšos,
Tad ne vien māju pirkšu pilsētā,
Bet arī vasarnīcu jūrmalā.»
Tā nāk un iet pēc dienas diena:
Viņš pagrauž sausas garozas,
Kaut kā uz kaila sola paguļas,
Jo izdot nedrīkst dukāta neviena.
Dažreiz gan domā viņš, ka diezgan krāts,
Bet jau pēc brīža grozās prāts:
Vēl muiža būtu jāiegādā,
Tad kuģis un tad vēl un vēl kaut kas,
Un tā bez atpūtas
Tam vēl un vēl pie maka jāpastrādā.

Cikreiz viņš dzīrās maku projām nest,
Bet nāk pie akas, žēl to iekšā mest.
«Vai tādu maku es lai zaudu,
No kā man zelts ar straumi nāk!»
Tā runā viņš un atkal sāk
Likt kaudzē zelta naudu.
Tā dukātus viņš krauj un krauj,
Vairs atpūtas sev neatļauj
Un nedomā par dzīves baudu:
Jo dienas viņš jo vairāk vārgst un sirgst,
Pats dzeltens kļūst kā zelts, ko skaita,
Un it nekad vairs neatspirgst.
Tā beidzās viņa mūža gaita.
Viņš nomira, uz sola sēdēdams
Un zeltu stingā rokā turēdams.

X.

TĒRAUDS

Ass Tēraudzobens, tik bez spala,
Dzelzs sainim piemests rūsainām
Un tirgū nests, kur tādām lietām mala,
Par nieka naudu tika zemniekam.
Ko zemnieks zin par tādu smalku lietu:
Lai Tērauds tūliņ čaklā darbā tiek,
Mans zemnieks aso daiktu koka spalā liek,
Ar to lai vīzēm lūkus plēsti mežā ietu,
Bet mājās Tērauds viņam der, ko skalus šķelt,
Ko zarus apskaldīt, ko pītņa sētu celt
Vai maikstis cirst priekš tā, ko sakņu dārzā sējis.
Tā gads vēl nebij aizritējis,
Kad robains Tērauds mans un rūsas pārklājā
Un bērni jāšus mugurā
Uz tā.
Tad ezis, kam zem lāvas cisas,
Kur arī Tērauds kaktā sviests,
Teic viņam, visai īgnā prāta spiests:
«Kam vērts ir tavas mūža dienas visas?
Ja Tērauds ir tā vērts,
Ka viņa asums vienmēr augsti svērts —
Vai kauns tev nava tagad skalus plēsti
Vai sakņu dārzam maikstis tēsti
Pēc tam, kad bērnu jādelēts un pērts?» —

«Es karavīra rokā ieņaidniekam bīstams,»
Teic Tērauds. «Še turpretī talants mans tik nīstams;
Tāpēc es lietojams vien darbam niecīgam;
Bet vai man paša vaļa?
Nē, man nav jākaunas, bet jākaunas vien tam,
Kas neapjēdz, kur mana īstā daļa.»

XI.

TIRGOTĀJS

«Sveiks, Andrej, ak, kāds prieks!
Kur biji iekritis? Nāc, būsi liecinieks,
Ko spēj tavs radagabals!
Un tirgot iemanies, lai peļņa vienmēr laba.»
Tā Tirgonis aiz letes brāļadēlam sauc.
«Tu zini, poļu audums — vadmalas nedaudz
Man plauktos pelēja kā prece neejoša, —
Kas vecu brāķi pirks, ja blakus jauns un skaists:
Bet nu kā angļu tūks tas viss ir projām laists!
Lūk, simtnieks čaukst man pirkstos taisni tā kā ziedots, —
Kad muļķi sūta dievs...»
«Jā, jā,» teic brāļadēls, bet balsī dzirdams nievs,
«Kas muļķis, nezinu, kas resns te, kurš tievs, —
Bet ieskaties, tev taču viltots simtnieks iedots!»

Ka Tirgonis mīl šmaukt, tas sen nav noslēpums;
Bet, ja uz ļaudīm jums
Tīk skatīties no sāna, —
Tad redzēsiet, ka visur sakņojas šis trums, —
Šais lietiņās ikviens kā zutis glums:
Kurš kuru viltīgāk no mums,
Kurš kuru veiklāk krāpj un māna.

XII.

LIELGABALI UN BURAS

Uz kuģa reiz ar Burām Lielgabali
It pēkšņi niknu strīdu sāk;
Virs bortiem izslējušies, stobru gali
Pret debesīm steidz vārdus dalīt:
«Ai dievi, teiciet, — kā tas nāk,
Vai dzirdēts jel, ka linu audums niecīgs
Ar mums grib derīgumā līdzināties priecīgs?
Lūk, tikko vējiņš iesāk pūst,
Tās krūtis izslej — lepnas kļūst,
It kā no augstas kārtas būtu viņas
Un putnam līdzi tālēs gaist bez miņas
Un tikai cīrējas, bet mēs ... bargs kaujās mūsu vārds,
Vai neskan lepni jūrās mūsu dārds?
Vai ne no mums tiek katrs baiļu skarts?
Mēs Buras negribam, lai zūd tās aši,
Ar visu ceļā galā tiksim paši!
Jel drāz šurp, vētras dievs, tūlīt
Lai Buras druskās saplosītas krīt!»
Un Borejs izdzirda: skrien šurp un brāžas
Pār jūru dusmīgs — viļņi gāžas...
Ar smagiem padebešiem klāta, debess tumst,
Milst gaisā viļņi, brūk kā kalni pāri,
Dārd pērkons bargs, spožs zibens gaismo āri,
Un Borejs Buras plēš, tās druskās gumst.
To drīz vairs nav — un negaiss stājas,
Bet kas tad tas? Bez Burām kuģis stalts
Par rotaļlietu kļūst, kur vētrā viļņi šalc,
Un jūras klaidā aizrauts tiek bez stājas,

Bet pirmā cīņā ar naidnieku,
Kas tam no visām pusēm virsū bruka,
Drīz kuģis kļuva ložu caururbts nu
Un vārgs ar Lielgabaliem viļņu vālos juka.

Ikvienai valstij dižai būt ir ļauts,
Kad visas iestādes to stipru dara:
Ar ieročiem valsts ienaidniekam — drauds,
Bet buras — tās ir viņas civilvara.

XIII.

ĒZELIS AR ZVANU

Bij saimniekam Ēzelis,
Kā likās, uzvedīgas dabas,
Jo liecības bij viņam labas.
Lai nepaklīstu kur šis lāga kustonis,
Tam saimnieks kaklā pakar zvanu.
Par to viņš varen uzpūšas,
Viņš groza galvu, dižojas,
Lai visi dzird šā zvana zvanīšanu:
Par goda zīmēm viņš bij dzirdējis
Un domā nu, ka kakla zvanu
Par nopelniem viņš dabūjis,
Ka viņš ir vīrs, kam gods un slava nākas.
Bet nu tik neveiksmes tam sākas.
Jo, jāsaka pēc taisnības,
Šim Ēzelim bij goda prāta maz.
Kamēr vēl kaklā nebij zvana,
Viņš it klusītiņām, ka nepamana,
Valsts kviešos slepen iezagās
Vai pašvaldības auzu paēdās
Un atkal projām tikpat klusi.
Bet tagad visi dzird, uz kuru pusi
Šis augstais kungs ir aizvilcies:
Vai kviešos viņš vai auzās iezadzies.
Sargs tūdaļ klāt un augsto kungu
No druvām un no dārziem dzen ar rungu.

XIV.

ĢIETS

Kāds mantrausis, ar vārdu Ģiets,
Bij tālu izslavēts par bagātnieku,
Bet kaimiņi par viņu kliedz,
Ka nabagiem viņš ciets pārlieku.
Bet kas gan slavas nekāro?
Lai ļaunās mēles apklusētu,
Ģiets malu malās izbungo,
Ka nabagi uz viņa sētu
Var ierasties ik sestdienās:
Tur maize viņiem būs un gaļa.
Tie nāk — un tiešām: vārti vaļā.
Dažs vientiesītis pabrīnās:
«Vai Ģiets patiesi mantu putinās?»
Nē, nē! Nav iemesla šīm bažām,
Jo sīkstulis ir viltīgs izdomās:
Viņš savā sētā sestdienās
Liek niknus suņus vaļā laist no važām.
Un tādēļ ubagam
Nav ēdiens vairs ne prātā: laime tam,
Ka sveiks un vesels prom no Ģieta.
Tak ļaudis nebeidz viņu daudzināt.
Ģiets pats ir labs, tam sirds nebūt nav cieta,
Bet žēl, ka suņi nelaiž viņam klāt.

Dažs labais, kam ir augsta vieta,
Liek cieši sevi apsargāt,
Lai lūdzēji tam netiek klāt.

XV.

ZEMNIEKS UN LAPSA

Reiz Lapsa Zemnieku tā uzrunāja:
«Ar ko gan, saki, zirgs to pelnījis,
Ka tavās mājās tam vienmēr tik labi klājas?
Tam atļauts ir gandrīz vai viss,
Arvien tu viņu baro labi,
Vai tīrumā vai ceļā — kopā esat abi;
Bet, kā tev liekas, —
Vai nav tam — kā to pateikt — prāta maz?» —
«Eh kūmiņ, prāts še nesver it ne nieka,»
Teic Zemnieks, «man jau vajadzīgs nav tas.
Man vajaga, lai spētu vilkt viņš ratus,
Lai vagu varētu es izdzīt taisnu, platu
Un lai viņš bīstas pātagas.»

XVI.

SUNS UN ZIRGS

Pie viena lauksaimnieka kalpojot,
Suns ņēmās Zirgu noniekot.
«Lūk,» saka Poģis, «kas par lielu kungu!
Es neskumtu, ja tevi padzītu ar rungu.
Liels nopelns art vai vest!
Par tavu mākslu cits nekas nav zināms;
Vai esi tu ar mani salīdzināms?
Ne brīdi nav man vaļas mieru mest:
Pa dienu ganāmpulks ir manā uzraudzībā,
Un naktī māju sargāju.» —
«Jā,» atbild Zirgs, «tas viss ir patiesība;
Bet tomēr, ja es neartu,
Ko tad tu še gan sargātu?»

XVII.

ŪPIS UN ĒZELIS

Kāds Ēzelis reiz apmaldījās
(Viņš tālu ceļu jūtīs bija),
Pret nakti, glupjais, iemaldījās biezājā,
Uz priekšu viņam netikt vairs ne šā, ne tā, —
Pat apķērība šoreiz nedotu nekā;
Par laimi, tuvumā šim Ūpis pagadījās
Un uzdevās kā pavadonis vecs.
Cik naktī vērīgs Ūpis, katrs sacīs:
Caur tumšo mežu skrien viņš acīgs
Un tā kā dienā visu skaidri redz.
Tie ceļu uzgāja, pirms saule lec.
Vai šķirties var no pavadoņa tāda?
Lūdz Ēzelis, lai arī turpmāk rāda
Viņš ceļu; un abi devās tālāk pasaulē.
Mans Ūpis nu bez bēdas
Kā kungs uz muguras tam sēdās.
Tā viņi gāja; laimīgi? Ai nē:
Kā tikko saule parādījās debess malā,
Tā Ūpis neredz pat līdz degungalam.
Bet mūsu Ūpī lepna spīts;
Viņš nebeidz biedru pamācīt:
«Ei, uzmanies! Pa kreisi būsim lāmā,
Pa labi vairāk ņem! Vēl pieliec soli klāt!»
Bet lāmas nebija, tiem izgāja vēl plānāk,
Un — abi grāvī iegāzās — bladāc!

XVIII.

ODZE

Reiz Odze Zevu lūdzās,
Lai viņai lakstīgalas balsi dod.
«To nevaru vairs paciest,» viņa sūdzas,
«Ikkatris lūko mani apvainot
Un sauc par savu ienaidnieku;
Kas nespēcīgs, tas mūk;
Kas spēcīgs, pats man virsū brūk,
Un laime, ja vēl dzīva projām tieku.
Nē, tādai dzīvei jādara reiz gals!
Bet, ja man būtu lakstīgalas balss,
Tad visi mani apbrīnotu;
Es cienību un mīlestību iemantotu
Un būtu gaidīts ciemiņš viesībās.»
Un notikās, kā Odze vēlējās:
Vairs nebija ne vēsts no īgnās šņākas.
Un Odze kokā uzrāpās,
Un jaukā dziedāšana sākās.
No visām pusēm putni bariem plūst
Un sēžas kokā,
Bet, ieraugot, kas dzied, prom kā no spoka!
Aiz īgnuma tai sirds vai lūst.
«Vai tiešām dziedu es tik slikti?»
Tā Odze vaicā pikti.

«Ne sliktāki par lakstīgalu dziedi tu,»
No tālienes tai cīruls atbildēja,
«Bet, jāatzīstas, sirds mums nodrebēja,
Kad ieraudzījām tavu dzelonu:
Tas ir, kas visus baida.
Un tādēļ saku tev bez naida:
Mēs tavās dziesmās klausāmies labprāt,
Bet nenāc vien par tuvu kāt.»

XIX.

VILKS UN RUNCIS.

No bieza meža ziemu
Vilks aizlaidās uz ciemu,
Ne viesībās, bet glābdams dzīvību:
Tam mednieki ar kurtiem bij uz pēdām.
Labprāt viņš pirmos vārtos ieskrietu,
Bet, kā par bēdām,
Kur iet,
Tur vārti ciet.
Te redz viņš — Runcis tup uz staba —
Un lūdzas: «Runcīt, mīļais draugs, jel saki tu, —
Vai nezini še zemnieka tik laba,
Kas mani paglābtu?
Klau! Suņi rej un taures skan tik baigi!
Uz manu ādu viss.» — «Tad palūdz Krišu naigi:
Viņš ļoti labs un pajumtu tev dos.» —
«Jā gan, bet viņam saplosīju aunu.» —
«Teic žigli, Juris tevi apžēlos.» —
«Tam kazu saplēsu, un viņš to ņem par ļaunu.» —
«Lūk, Klāvs, šepat viņš dzīvo sānis.» —
«Nē. Klāvam nedrīkstu ne acīs rādīties:
Viņš jēra dēļ par mani saskaities.» —
«Nav labi! Bet varbūt glābs tevi Jānis?» —
«Ai Runcīt! Viņam esmu teļu nokodis.» —
«Ko redzu, kūm! Tu visiem dusmas aizdevis!»

Teic vilkam Runcis. «Tādēļ gluži lieki
Vēl še sev meklēt patversmi;
Jo mūsu saimnieki nav tādi aplamnieki,
Ka tevi izglābs sev par nelaimi.
Un vainu pats uz sevi krauji:
Ko esi sējis, to nu pļauji.»

XX.

PLAUŽI

Bij kungam dīķis, kurā grima vītolzari
Un spoguļojās saules stari, —
Tur plauži mita.
Gar krastu rotaļājās viņu bari,
Un dzīve brīnišķa tiem šķita.
Bet tad
Šai dīķī ielaist līdakas, pussimtu pat,
Liek kungs. «Apžēlojies!» tam saka draugs.
«Kas to par prāta darbu sauks?
Nekas tev dīķī neizaugs, —
Vai nezini, ka līdakas
Rij visu, vai tas liels vai mazs?» —
«Ak, lieki nerunā,»
Kungs teic, «šī gudrība ir vecu ļaužu.
Vien pasaki, — kāpēc tu domā tā,
Ka gribu gūt, cik iespējams, sev plaužu?»

XXI.

ŪDENSKRITUMS UN STRAUTS

No klintīm mutuļojošs Ūdenskritums steidz,
Un augstprātīgi avotam viņš teic
(Kurš tikko samanāms zem kalna plūda,
Par dziedniecisko spēku slavēts daudz):
«Vai tas nav dīvaini? Tu mazs, gandrīz bez ūdens,
Bet vienmēr milzumu pie sevis viesu sauc?
Ir saprotams, ja mani apbrīnot kāds iet;
Kādēļ pie tevis nāk?» — «Nāk ārstēties,» —
Tā lēnprātīgi atbildēja Strauts.

XXII.

LAUVA

Ķad Lauva vecās dienās sāka nīkuļot,
Tad viņa kailā guļas vieta
Tam auksta izlikās un cieta.
Un vilkus, lāčus liek viņš apziņot:
Tie ne vien slaveni ar dižu cilti,
Bet viņiem arī kažoki jo silti.
Tiem Lauva teic: «Uz vecumu
Man cietā gulta spiež pārlieku;
Ķā, neapgrūtinot nevienu pavalstnieku,
Ne nabagu, ne bagātnieku,
Man sakrāt guļai spalvu mazu krājumu?» —
«Par tevi, majestāt, ne tikai spalvas —
Mēs nežēlojam savas galvas!»
Tā atbild lielkungi ar zemību.
«Un vai tad maz mums zvēru spalvainu?
Lūk, brieži, stirnas, zaķi, kazas —
Tiem nodevas ir visai mazas;
No viņiem viegli spalvas sadabūt,
Un tas tiem nekaitēs nebūt,
Turpretī būs tiem vieglāk skraidīt.»
Šis padoms tika izpildīts tūlīt,
Un Lauva nevar draugus nolielīt.

Bet draugi nelika vairs ilgi gaidīt:
Tie nabadzītes savā censībā
Pavisam kailas apcirpa.
Un, kaut gan pašiem bija vairāk vilnas,
No sevis nedeva ne sprodziņas!
Turpretī Lauvam tikmēr dzina nodevas,
Kamēr ir pašu alas bija pilnas.

XXIII.

TRĪS ZEMNIEKI

Reiz ciemā iegriezās trīs vīri pārnakšņot,
Tie pelnīdamies preces pārvadāja,
Pa reizei arī krogā gāja
Un tagad — noguruši brauca mājās.
Bet tukšais vēders negribēja mieru dot,
Un tādēļ ēšana tiem sagādāja raizes...
Bij mūsu viesiem mielasts viss,
Kas citiem vakariņās pāri palicis:
Pusbļoda zupas, kāposti un gabals maizes.
Ko darīsi, kaut arī tikai paliekas,
Bet taču labāk kā nekas.
Un, dievu slavējuši bēdās,
Pie galda vīri sēdās.
Bet viens no tiem, kam vairāk gudrības,
Drīz pamana, ka trijiem ēdiena par maz,
Un nolemj izlabot šo lietu
(Kur neder spēks, tur viltība ir jāpielieto).
«Ei, dzirdiet, puiši,» iesāk viņš, «vai zināms jums,
Ka vecā Toma dēlam draudot iesaukums?» —
«Kāds iesaukums?» — «Nu, redziet — gatavojas karam,
Lai iegūtu no Ķīnas tēju mūsu caram.»
Un divi zemnieki tad gudri sāka spriest
(Par nelaimi, tie skolā mācījušies bija
Un reizēm avīzi pat izlasīja),
Kam karā nāksies zaudējumu ciest.
Drīz abi mani vīri dūres galdā trieca
Un, strīdos iekarsuši, kliedza.

Bet mūsu viltnieks pasmīnēja kluss,
Un, kamēr draugi kara lietas lēma,
Viņš pavārnīcu rokā ņēma
Un veikli notiesāja visus ēdienus.

Tā arī dzīvē dažiem klājas,
Kas gudrus jautājumus izlemt mēdz
Un, tukšus salmus kuļot, nesajēdz,
Ka strīdēties nav vērts,
Bet, kamēr viņi kliedz un brēc,
Tiem acu priekšā nodeg pašu mājas.

DEVĪTĀ GRĀMATA

I.

GANS

Reiz Pēcītim (viņš kungiem avju gans)
Sāk nozust aitiņas bez pēdām.
Un puisis mans,
Šķiet, beidzas nost no bēdām.
Raud elsodams un ļaudīm stāsta šis,
Ka uzgadījies briesmīgs pelēcis,
Kas ganāmpulku sācis laupīt,
Pa vienai avitiņai jau pie sevis vāc.

«Kâ tad,» teic ļaudis, «vai gan brīnums kāds,
Kurš vilks ies mūsu aitas taupīt!»
Grābt vilku visiem nagi niez,
Bet kāpēc ganam vienmēr azaids biezs:
Gan jēriņš sutināts, gan auna ciskas lielas?
(Viņš pavārs bij, līdz apgrēkojās,
Tad to uz ganiem aizsūtīja projām,
Par mūsu pusdienām nav nabagāks tam mielasts.)
Steidz vilku meklēt katrs: dzen visi pēdas jau;
Mežs gluži izložņāts — bet viņa nav un nav.
Jo, lūk: par vilka vainu brēcis,
Ēd aitiņas pats Pēcis.

II.

VĀVERE

Uz laukiem svētdienā pie kungu mājas
Daudz ļaužu krājās:
Uz Vāverīti ratā lūkojās
Un brīnījās:
Tik žigli viņa skrēja,
Ka kājas zibēja tik vien
Un kuplā aste plivinājās vējā.
«Klaus, vecā kaimiņien,»
Tai prasa strazds turpat no zara,
«Labprāt es būtu zinājis, —
Kurp dodies tādā sparā?» —
«Ak mīļais! Esmu ziņnesis
Pie liela kunga. Tādas daļas!
Ne ēst, ne dzert, ne atpūsties nav vaļas;
Un tā man cauru dienu iet!»
Un Vāvere no jauna laidās skriet.
«Ka skrieni,» piebilst strazds, «ir gaiša lieta,
Bet palieci arvien tai pašā vietā.»

Dažs darbinieks tāpat: skrien, metas šurp un turp
Un, liekas, lien no ādas;
Viņš ļaužu acīs varen darbīgs rādās,
Bet tak uz priekšu netiek it nekurp:
Uz mata
Kā Vāverīte ratā.

III.

PELES

«Ai, kādas bēdas, māsiņ, bēdas!»
Uz kuģa Pele Pelei kliedza.
«Mums kuģī sūce: ūdens grēdas
Gandrīz līdz kaklam sniedzas,
Gandrīz vai mutē lejas.»
(Tie meli bij: vien ķepas samērcējās.)
«Kāds trakums — mūsu kapteinis, paties,
Guļ paģiras vai pārdzēries.
Un matroži vairs nevīžo pat strādāt,
Ar vārdu sakot — kārtības nekādas.
Nupat kā kliedzu, cik vien mēle jaud,
Ka kuģim bojā eja draud,
Bet matroži— pat nepakustina ne ausi, —
Kaut viņiem tīru patiesību paud;
Patiešām, pietiek kuģa telpās pavērties,
Lai saprastu, ka tas drīz dzelmē ies.
Vai mums ar viņiem noslīkt?! Māsiņ, klausi!
Nāc, ātrāk atstāsim šo vraku —
Var būt, ka sauszeme ir blakus!»
Un metās okeānā stūrgalvnieces manas,
Tur noslīkdamas;
Bet mūsu kuģis, drošu roku vadīts,
Bij sveiks un vesels ostu radis.

Varbūt man priekšā jautājums vēl grūts ir
Par kapteini, par matrožiem un sūci?
Bij caurums patiesībā neliels,
Drīz nosedza tie kuģa brūci;
Bet briesmas — izdomāja Peles.

IV.

LAPSA

No rīta agrumā netāl no ciema
Pie upes Lapsa dzēra bargā ziemā.
Kā gadījās, kā ne,
Pie āliņģa tā asti apslapēja
Un to pie ledus piesaldēja.
Gan nebūtu vēl liela nelaime:
Tik druscin stiprāk jāparaujas
Un projām, iekāms ļaudis nomodā!
Daudz, ja tur spalvu atstātu pus saujas.
Bet astes žēl: tik mīksta, kupla, pūkaina!
Nē, labāk nogaidīt! Vēl ciemā viss ir klusi;
Kas zin, ar sauli pienāks atkusnis
Un aste tad no ledus atkusīs.
Šī gaida, gaida — velti viss!
Vēl stiprāk salst; jau visa aste piesalusi.
Aust diena; ļaudis ceļas — klau! —
Nāk balsis tuvāk jau.
Nu metas šurp un turp, nu raustās viņa,
Bet vaļā nevar tikt nekādā ziņā.
Par laimi, Vilks tur garām skrien.
«Draugs, tētīt, kūm!» Tā Lapsa lūdzas žēli.
«Patlaban gals man klāt, nudien!
Glāb, iekāms vēl nav veltī!»
Draugs gāja kūmu izpestīt.

Viņš izlīdzēja vienkārši un prasti:
Līdz kaulam atgrauza tai asti.
Un Lapsa, muļķīte, tūlīt
Bez astes mudīgi uz mājām šmauca
Un līksma vēl, ka ādu nenomauca.

Ja nebūtu tai šķipsnas spalvu bijis žēl,
Tai būtu aste vēl.

V.

VILKI UN AITAS

Vairs Aitas nespēja no Vilkiem glābties
Un tādēļ cēla sūdzības
Pie meža valdības,
Ka Vilki viņām nemitas pie rīklēm grābties.
Un zvēru karalis liek sasaukt padomi,
Kur izspriedīs ar Vilkiem sadursmi
Un Aitas dabūs taisnību un tiesu.
Vai padomē ar Vilkus aicināt?
Bez šaubām, arī Vilkiem jābūt klāt:
Vilks labi pazīst ne vien Aitas miesu,
Bet arī tikumus un ierašas,
Un kādēļ tiem lai ierobežo tiesības?
Turklāt mums tādi Vilki pazīstami,
Kas, Aitām garām staigādami,
Nevienas spalviņas
Nav Aitām aiztikuši —
Kad bija paēduši.
Un beigās tāds bij iznākums,
Ka Vilkiem padomē bij vairākums.
Uz sēdi sanāk mežinieki,
Visgudrie zvēru padomnieki,
Spriež, gudro, meklē padomu
Un izlemj šādu likumu:
«Tiklīdz kā Vilks kur Aitai pāri dara
Vai viņu apvaino,
Tad Aitai tiesība un vara
Aiz skausta Vilku grābt un to
Tūliņ uz vietas stiept pie tiesas.»

VI.

ZEMNIEKS UN SUNS

Reiz Zemniekam, kas ļoti ekonomisks,
Tā paša ekonomiskuma dēļ tāds gadījums bij komisks:
Suns māju sargāt apņēmās un neizlept,
Vēl piedevām tam maizi cept
Un godam kalpot dārzkopēja lomā.
Tad ir gan darbus izvēlējies šis, —
Varbūt tā lasītājs jau domā.
Ko suns tik nesadomā!
Nu lai nu māju būtu sargājis;
Kur redzēts tas, ka Suņi dārzu sētu
Vai maizi izcept spētu?
Ak lasītāj! Te būtu vietā sašutums,
Bet man pēc visa teiktā jāpiebilst vēl jums,
Ka tādēļ patika to uzņemties tam vienam,
Lai algu saņemtu par trim.
Lai citiem šā vai tā, ka tikai labums šim.
Te viendien Saimnieks pošas tirgus dienām
Un aizbrauc. Paiet zināms laiks.
Kad atgriežas, tam nobāl vaigs,
Ne sapnī nebij gaidījis viņš ieraudzīt ko tādu:
Ne maizes vairs, ne dārza stādu,
Bez tam
Kāds klēti apzadzis līdz beidzamam.

Nu Saimnieks Suni bar, ka mājās tādas lietas,
Bet viņam taisnošanās gatava uz vietas:
Kā maizi cept, ja dārzs šim rokas sien,
Jau gājis dārzu kopt, te jutis citu raizi:
Tak mājai apkārt bijis jāapskrien,
Bet zagli nepamanījis tik tādēļ vien,
Ka tobrīd taisījies cept maizi.

VII.

DIVI ZĒNI

«Vai zini, Peksīt, kamēr atkal drīz
Kā aunus mūs uz klasi dzīs,
Nāc šu, lai dārzā kastaņus mēs lobām.» —
«Tie kastaņi nav mums pa zobam;
Redz, Jēcīt, kas par koku šis:
Ne savu laiku neuzkāpsim viņā
Un kastaņus jau nedabūsim vis.» —
«Ē, brālīt! Visur sava ziņa:
Kur nelīdz spēks, tur ņem ar izmaņu.
Pag, pag, jau padoms man ir rokā:
Tik palīdz sasniegt pirmo žuburu,
Tad gan es tikšu kokā,
Un ēdīsim, cik patīk, kastaņu.»
Lūk, draugi skrien pie koka pilnā vējā.
Tur Peksis biedram līdzēja, cik spēja.
Viņš pūlēs elš un svīst,
Ka sviedri lāsēm līst,
Un Jēcim beidzot zarā uzkāpt palīdzēja.
Šis zarā uzrāpās tūlīt:
Kā pelei apcirknī nu dzīve viņam zaļa!
Tur kastaņu tik daudz, ka nevar saskaitīt.
Ir pašam pietiktu, ir draugam būtu daļa.

Bet Peksim iznāca tur peļņas maz:
Viņš apakšā tik lūpas aplaizīja,
Jo Jēcis kodolus priekš sevis izlobīja,
Bet draugam pasvieda tik čaumalas.

Ir tādi Jēči arī mūsu barā:
Tos draugi pastūmuši zarā,
Bet vēlāk nedabū no tiem ne čaumalas.

VIII.

VAŽONIS UN LAUPITĀJS

Guļ biezos krūmos Laupītājs pie ceļa
Un, krēslai tumstot, laupījumu vēro,
Kā izbadējies lācis stāvus ceļas:
Redz smagos ratos jūgtu bēro,
Kas ceļa grambas lēni mēro.
«Āha!» čukst viņš. «Nu vezumu ar mantām piekrautc
Uz tirgu ved: tur brokāts, zīds un citas drēbes,
Nu, bēduli, par velti nebūsi te slēpies,
Tur šoreiz būs ko rīkli labi izskalot.
Jau vezums klāt. Kliedz «stāvi!» Laupītājs
Un uzbrūk vedējam ar resnu bozi,
Bet tikai nelga bailēs projām jozīs,
Un Važonis tik ņem un plāj,
Par savu mantu cīņā stāj
Un ļaundari gandrīz vai nosit.
Tam vezums bija jāiegūst,
Tā kaujoties, ka kauli lūst.
Bij duci zobu viņš jau pazaudējis
Un roku lauzis, viena acs vēl lūr...
Bij šoreiz kautiņš ilgs un ļoti sūrs,
Līdz Laupītājs bij beidzot uzvarējis.
Pie vezuma viņš ātri skrien
Un steidzīgi nost virves sien, —
Bet ratos tikai tukši podi vien.

Cik bieži tas, kas asinīm liek plūst,
Sev tikai tukšus podus gūst.

IX.

LAUVA UN PELE

Pie Lauvas attek Pele pazemīgi palūgt,
Lai ļauj te tuvumā šai mājoklim rakt alu,
Un bikla teic: «Lai gan šeit, izplešas kur mežs,
Tev pretinieku nava,
Tu stiprākais, kam tāla slava,
Un viens tavs rēciens vien jau visos bailes dveš, —
Bet, tā kā nākotni nav lemts mums izdibināt,
Kurš kuram palīdzēsim, īsti nevar zināt,
Un, lai gan radījums es sīks,
Var gadīties, mans atbalsts būs tev noderīgs.» —
«Tu!» Lauva kliedz. «Tu aizskar manu godu,
Par to, ko ļāvies izsacīt,
Tu esi pilnījusi nāves sodu.
Prom! Vācies prom, — vai te tūlīt
No tevis paliks tikai pīšļu pika.»
Un Pele izbailēs pār pleciem kājas lika,
Pat smakas tur no viņas nejuta pēc tam.
Par lepnību šo Lauvam algas stunda sita:
Kā spēra soli meklēt kaut ko mielastam,
Viņš tīklu slazdos krita.
Ko nu vairs spēks un rēciens, ko vaids pat tur var spēt, —
Kaut spārdījās viņš visā sparā,
Tā liktenis bij pilnām medinieku varā, —
Un ļaužu apskatei drīz Lauva būrī sēd.

Un tur, par vēlu jau, viņš sāka Peli atminēt,
Kas, liekas, būtu gan šo glābusi no sprosta,
Jo tīkla valgus pušu viņas zobi kostu,
Bet paša uzpūtība nesa tam tik postu.

Ja, lasītāj, tev sirds pēc patiesības silst,
Pie fabulas šīs klāt vēl būtu jāpiebilst:
Kas pārsteidzīgi peļ, tam bieži nākas
Dzert ūdeni no paša nonievātās akas,
Kā tauta saka.

X.

DZEGUZE UN GAILIS

«Ai Gailīt, mīļo dziedonīt,
Cik skaņi dziedi tu un drošī!» —
«Bet, Dzeguz, manu luteklīt,
Cik cēli velci tu un košī!
Mums otras nav, kas dzied tik aizgrābjošī!» —
«Es tevī, māsiņ, varu mūžam klausīties.» —
«Un tu, tiklīdz tu dziedāt apstājies,
Es gaidu vienā gaidīšanā,
Kad sāksies tava dziedāšana ...
Kur rodas tāda balstiņa?
Tik tīra, mīksta, smalciņa!
Tāds jūsu dzimums no sensenā gala:
Pēc auguma tik tāda sīciņa,
Bet dziedāt dzied kā pati lakstīgala!» —
«Paldies par laipnu vārdu, simtureiz paldies!
Ar tevi dziesmās — saku taisni acīs —
Pat paradīzes putniņš nevar mēroties:
Ej pavaicā, to katris sacīs.»
Te Zvirbulis, kas gadījās turpat,
Tiem piebilda: «Jūs varat abi
Viens otru slavēt, kamēr aizsmokat,
Bet muzika jums tomēr neiet labi.»

Kam Dzeguze gan slavē Gailīti?
Par to, ka Gailis uzteic Dzeguzi.

XI.

LIELSKUNGS

Kāds Lielskungs senos laikos dzīvojis,
Kas, lepno guļas vietu atstājis,
Turp aizgāja, kur Plutons valda:
Viņš nomira. Lai dusa viņam salda!
Pēc seno laiku ieražas
Tam bij uz pekli jāiet tiesā.
«Kur dzimis? Kas tu biji?» viņam prasa.
«Es pārvaldnieks no Slātavas;
Bet, tā kā biju slimīgs miesā,
Ar pārvaldību nepinos nemaz,
Bet gudru rakstvedi sev izraudzīju.» —
«Ar ko tad nodarbojies tu?» —
«Tik ēdu, dzēru, gulēju
Un visu, ko man deva, parakstīju.» —
«Tūlīt uz paradīzi to!» —
«Uz paradīzi viņu? Ko?»
Kliedz Merkurs, iekarsējies ļoti.
«Ei, brālīt, tu jau nesaproti,
Jo nelaiķis bij muļķis, kādu maz!
Kas būtu tad, ja viņš ar tādu varu
Pie darbiem būtu ķēries pats ar svaru?

Nav jāšaubās,
Viņš tādu postu padarītu,
Ka asaras tur straumēm lītu.
Viņš paradīzi tādēļ pelnījis,
Ka darbus pats nav darījis.»

Es zinu tiesnesi — nu, skaidra lieta,
Ka viņam sen jau paradīzē vieta.

FABULAS ĀRPUS DEVIŅĀM GRĀMATĀM

I.

KAUTRĪGAIS KĀRŠU SPĒLMANIS

Reiz gadījās būt skaļā ļaužu lokā,
Var sacīt skaidrāk: iemaldījos krogā.
Kaut laba gan tur nav nekad,
Bet nikna kāršu spēle gāja vaļā tad.
Par visiem spēlētājiem možāks
Tur bij kāds dūšīgs jauneklis,
Ists pārgalvnieks un trakulis,
Jo augstu cēla kārtis viņš un sita drošāk,
Un pēkšņi, rau,
Tas visu naudu paspēlējis jau.

Nav naudas vairs, bet aizdot negrib viņam,
Kaut visiem dievojas, ka atdos katrā ziņā.
Tad karstgalvis kļūst ļauns
Un bankai pretī uzvalks likts tiek ļauns,
Pēc brīža paveros: lūk, viņš jau kreklā meties
Un spīd kā celms aiz krūmiem retiem.
Šai brīdī tam
Iet klāt no tēva sūtnis, sacīdams:
«Tēvs nāves gultā, kaite viņam smaga,
No dēla vēloties viņš atvadīties tagad,
Lai to kaut reiz vēl skatot viņa acs.»
«Teic viņam,» saka nu šis zellis,
«Bij kāravs stiprāks — rauj tas prom uz elli —
Un tāpēc tēvs lai nāk pie manis pats!
Lai mierīgs viņš ir, kājas ceļam aunot,
Jo iet bez zābakiem pa ielu es
Bez drēbēm un bez cepures —
Tik tiešām kaunos!»

2.

SPĒLMAŅU LIKTENIS

Es vakar skatos — re, brauc karietē mans draugs.
Viņš nabags vīrs — nu izbrīnījies kļuvis,
Tam jautāju, — kā tas ir mantu guvis?
Bet viņš man stāsta vaļsirdībā jauks,
Ka, kārtis spēlējot, pie lielas muižas ticis
Un spēli dievināt viņš tāpēc neapnicis.
Tak šodien, vei, draugs kājām pretī šļūc.
«Nu, protams,» saku es, «viss atkal prom, ka rūc!»
Bet viņš īsts filozofs — teic lēni, kā bez vainas:
«Tu zini, pasaulē viss taču ātri mainās!»

3.

PĀVS UN LAKSTĪGALA

Viņš vājš bij fizikā, bet muzikai liels draugs;
Reiz mežā izdzirdis, kā pogā lakstīgala,
Grib savā istabā to klausīties bez gala.
Un tā viņš steidzas braukt
Uz pilsētu, pie sevis domājot:
Kaut nezinu, kurš putns tā dziedāt prot,
Un neesmu to redzējis,
Ko alkstu gūt,
Tad taču putnu tirgus viss
Man varēs izpalīdzīgs būt.
Un, tirgū ieradies, kur visi skaļi klaigā,
Tur atrast gribēdams ar skatīšanos vien
To putnu, kura balss nu viņam sirdi sien,
Ar pilnu maku viņš un tukšu galvu staigā.
Redz Lakstīgalu tur, redz arī košo Pāvu
Un kupcim piesteidzas: «Tik tiešām — kā še stāvu! —
Jau sen es vēlējos šo krāšņo dziedātāju, —
Ja viņš tik grezns, nav tam dziesmu vāju!
Man saki, draugs, — cik jānoskaita naudas?»
Bet kupcis bārdu glauda:
«Ar skaistām dziesmām, kungs, viņš nepildīs jums māju,
Tad drīzāk Lakstīgala, kura blakām
Šim Pāvam sēž, ir ieteicama jums:
Tai balsī daiļums neizsakāms.»

Kungs brīnās ļoti, domādams pie sevis:
«Vai neslēpjas šeit blēdīgs darījums?
Šis putniņš sīks,
Tik maziņš augumā, tik pelēcīgs, —
Nē, nevar būt, ka dievs tam balsi būtu devis! —
Un, Pāvu nopircis, viņš, savā prātiņā
Par dziesmu priekiem līksmodamies daudz,
Uz mājām trauc,
Liek dārgo viesi skaistā krātiņā.
Bet viesis, sacīdams par izvēli: «Paldies!» —
Steidz dziesmu — dziedāt? Nē, te jāteic īsi: ņaudēt.
Un saprot nejēga: ja negrib daudz ko zaudēt,
Pēc spalvām nevajag par balsi spriest.
Kā Kungam šim, mums daudziem tāds pats spriedums;
Mums, šķirojot, kāds kuram prāta briedums,
Pavisam bieži liekas muļķa lomā,
Kam uzvalks apnēsāts vai nav pēc modes mati,
Kam gredzeni nav spoži, plati
Un zelta biruma nav viņa somā.

4.

VIESI NELAIKĀ

Reiz pilna māja
Bij ciemiņu pie Rīmju Taisītāja;
Bet viņam problēmu ir daudz,
Jo proza tam un dzeja vienmēr prātu jauc,
Un, būdams mazliet sliktā omā,
Par viesiem viņš nav labās domās;
Un jautā man, kā gan par labu visu griezt
Un viesus ātrāk laukā sviest:
Traks palikt var, ja šie te kvernēs man par sodu,
Bet, kamēr aizvāksies ar godu,
Klāt vakars būs nudien!
Bet, kad viņš savu odu deklamēja,
Prom viesi pēkšņi skrēja,
Un otro pantu viņš jau lasīja sev vien.

5.

LAUVA UN CILVĒKS

Ir labi stipram būt, bet gudram — divtik slava.
Bet, ja nu kāds vēl šaubītos,
Tam stāsts šis krietnu pamācību dos,
Ka spēks bez prāta vien vēl diez kas vērtīgs nava.

Kāds zvēru ķērājs, pēkšņi iztraucēts,
Starp kokiem savus tīklus licis,
Bij, lomu gaidot, pats reiz Lauvas ķetnās ticis.
«Tu nieka radījums, tev jāmirst!» Lauva rēc
Un, rīkli plešot, bargi sēc:
Kur ir tavs spēks un varas tiesības nez kādas,
Ka gribi būt tu, godkārības gars,
Gan visai radībai, gan man pat — Lauvam — cars?
Tu saķerts tagad rādi, — kur tavs svars,
Kur izturīgums, lai, pie iedomības tādas?» —
«Ne mūsu spēks, bet saprāts zvērus pakļaut prot,»
Teic Lauvai Cilvēks, atbildot:
«Un lielīties es spēšu,
Ar savu gudrību kad šķērsli pārvarēšu,
Kā priekšā tev ar spēku grūti ies
Un beigās — nāksies atkāpties,
Par savu spēku jūs tik klaigāt protat korī,
Bet manas spējas darbs te tūdaļ rādīt var;
Ja būšu melojis, — tad ar
Tev laika diezgan būs vēl mani kampt un norīt.

Lūk, ieskatīes, — tepat starp kokiem šiem
Ar maniem pūliņiem
Ir tīklu režģu apņemts saulains mauriņš —
Kāds gan var šķērslis būt šī pakulplauku grīsts? —
Ja vēlies, varu arī pirmais līst;
Tad redzēsim, cik nāksies tev, tik stipram, svīst,
Līdz nokļūsi pie manis tīklam cauri.
Kā redzi, akmens siena nav jau šķērslis šis,
Pie vēja mazākā jau plandošs tīmeklis, —
Bet šaubos gan, vai man pa pēdām,
Ar spēku vien būs lemts tev cauri tikt bez bēdām.»
Pilns nicinājuma, jo šķērslis sīks:
«Nu, dodies turp!» — sauc Lauva uzpūtīgs.
«Es taisnā ceļā speršos līdzi tev cik spēdams!»
Zem tīkla zvēru ķērājs veikli lien,
Ko pļāpāt vēl, kad Lauva pats tam rokās skrien, —
Par bultu ašāk Lauva vīram pakaļ drāzās,
Ne nieķa neapjēdzot, taisni slazdā gāzās:
Viņš tīklā iecirtās, bet neprata to veikt
Un sapinās (to ķērājs stipros valgos sēja),
Un saprāts spēku pārvarēja.
Un Lauva bija beigts.

6.

DZĪRES

Lai bada laikā pasaulei ir prieks,
Tad Lauva dzīres rīkot liek.
Viņš vēstnešus uz visām pusēm sūta,
Kas zvērus sauc,
Lai sanāk daudz,
Lai tie it visi viņa dzīrēs būtu.
No malu malām nu pie Lauvas zvēri iet,
Jo atteikt neērti pat šķiet, —
Tik dzīres mums, it īpaši, kad badu ilgi jūtam.
Un Lapsa, Kurmis, Murkšķis dzīrot steidz.
Lai kā tie, nabadziņi, skrēja,
Bet tomēr visi nokavēja.
Bij Lapsai gadījies šoreiz,
Ka rūpesti gandrīz vai nost to beidz.
Par ilgu Murkšķis mazgāja sev purnu,
Un ceļā apmaldījās Kurmis...
Bet kas gan tukšā dūšā mājup steigs.
Un, blakus Lauvam redzot brīvu vietu,
Tie visi trīs tur ļoti labprāt ietu.
«Jel klausiet, draugi!» Āpsis saka tiem.
«Tā vieta plaša gan, bet tik ne zvēriņiem.
Tur atnāks Zilonis un citus projām dzīs
Vai ļaunāk vēl: jūs samīdīs.

Tātad —
Ja negribat iet mājās, kur ir bads,
Pie sliekšņa šoreiz palikt varat.
Jūs būsiet ēduši, lai dievam vara!
Nav vietas jums, kur dižie viesi sēd,
Jo goda gals ir tikai lieliem zvēriem.
Lai sīkie sevi mielo sīkiem mēriem
Vai arī — mājās dēd.

FABULAS,
KURU PIEDERĪBA
I. KRILOVAM
NAV PIERĀDĪTA

7.

BRIEDIS UN ZAĶIS

Mēs citu vainas vienmēr gaismā ceļam,
Bet savas neredzam,
Ja kļūdās cits, mēs brūkam virsū tam,
Ak dievs, cik baigi tiesājam un peļam!

Reiz Briedim Zaķis bija kļuvis draugs,
Un Briedis, draugu satiekot, bij mīļš un jauks.

Viens otru viņi slavēja, ar cieņu sveica
Un visus citus pulgot steidza,
Un savstarpējus komplimentus teica.
«Ah!» Zaķis jūsmoja. «Mans Briedīt burvīgo,
Tev augums stalts un skaisti ragi,
Un kādas acis, kāda gaita, kādi nagi!
Tev trūkums tikai viens: tu esot bailīgs, ko?» —
«Kā samelots!»
Teic Briedis itin pikts.
Man pat pie Lauvas slava ir un gods;
Tev bijis informētājs slikts.
Tas tiesa gan,
Ka man
Ir viens tāds savāds ieradums:
No suņiem bēgu es, ne tāpēc, ka es bītos,
Bet tāpēc vien, lai tie man pakaļ dzītos.
Prieks citam citu dzenāt mums...
Bet, ja man iegribēsies parādīt tiem savas stiprās puses,
Tie zilumos pie manām kājām dusēs:
Kur suns,
Tur puns!
Nu vai tad tu nu mani nepazīsti.
Bet atļauj pajautāt, — kā ir ar tevi pašu īsti?
Man stāstīja: kaut kur ja suņus padzirdot,
Tu steidzoties jau kājām ziņu dot.
Tu, miļais, bīstoties nu taisni tā kā traks!
«Ak!» Zaķis atsaucās. «Kāds apvainojums smags!
Kas?... Es!... Kas teica, ka es baidos?
Ar to nu gan es tagad būšu mūžam naidos!
Tam acis piespļaušu, nudien.
Es paskraidu ar suņiem bieži vien,
Jo tie ar patiku man vienmēr pakaļ skrien.

Te pļaviņā ar tiem es spēlējos.
Tavs draugs tev aplami par mani sastāstījis!
Starp suņiem paziņu man vienmēr daudz ir bijis:
Un, ja tie uzbrukt domātu, es tos!...» —
«Bet paklau!» Briedis iesaucas. «Man šķiet, ka suņi rietu.
Tu mani atvaino, šķiet, labāk, ja es ietu.
Viens savus draugus labāk saņem tu.
Tie mani nav, es savus pazīstu...
Man ļoti neērti, nu kā tev pašam liekas:
Kā lai es jaucos tur, kur tuvi draugi tiekas,
Te palikdams, es jums tik traucētu...»
Nu arī Zaķis redzēja, ka nav ko laiku kavēt,
Un abi aizbēga, lai drīz jau atkal sāktu sevi slavēt.

8.

RADĪŠANAS MOKAS

Pie sava drauga vakar iegāju mazliet
Un izbijos: pa istabu kā traks viņš ņēmās skriet.
Sev pirkstos kož un sten, un sāpēs šķoba vaigu.
Es, protams, iedomājos kaut ko baigu
Un prasu: «Kas tev kaiš, vai esi slims?» —
«O!» izdveš viņš. «Man tūlīt kaut kas dzims!...»
Dzims? Viņam bērns! Ko dzirdu!
Man galva reibst, un ausīs dūc,
Jo tiešām redzu, stāvoklis ir grūts...
Un savā izmisumā galīgā
Es, naivais, saucu ļaudis palīgā.
Nu saskrien mājnieki, jūt līdzi nabadziņam,
Bet ne ar asarām, ne gudrām ziņām
Tie nespēj līdzēt viņam.
Un lielais radīšanas brīdis bij jau klāt.
Mēs, līdzcietīgie, alkām uzzināt,
Vai meiteni vai dēlu pasaulei viņš devis,
Bet viņš bij izmocījis — pantiņu no sevis.

9.

MIEGĄ PŪZNIS

Nakts vidū kaimiņmāja pēkšņi liesmot sāk,
Draugs draugu modina: «Mums uguns virsū nāk!
Es laižos prom un mantas līdzi ņemu.»
Šis rūc: «Pie velna! Ko aiz bārdas plūc,
Ja gribi, mūc.
Bet man ļauj gulēt, logs mums diezgan zemu.»

10.

ĒZELIS

Kad nejēga sāk tikot augsta goda,
Ne laimei viņš, bet pazušanai pretī dodas.
Kāds Ēzelis reiz dižā amatā
Par Cara Guldītāju kļuva.
Šis amats modē bij, ar to pat slavu guva,
Un Ēzelis par kungu paliek tā.
Nu visi viņam tikai nieki,
Viņš asti griež,
Ar pieri citus spiež
Un grūsta galminiekus.
Ar pašapziņu pārpilns Ēzelim nu prāts,
Un pienākums ne mirkli viņu nenomāc:
Viņš domā, ka nav briesmām vietas,
Jo Ēzelim ir talants dots
No tādas puses dižciltību aplūkot,
Kas skaista šķietas.
Viņš labi zin: kaut muļķis augstā vietā nāks,
To katrs cienīt sāks.
Bet Lauvam pasakas pie sirds tik ļoti gāja,
Ka naktīs jāteic tās bij Guldītājam.
Ved Ēzeli pie Lauvas, nakts kad iestājas,
Viņš saprot labi, —
Tie pārnakšņos ar Lauvu abi.
Un, kaut gan pasakas teikt nemācēja tas,
To atzīt likās Ēzelim par kaunu.
Kad Lauva gultā, viņš klātu piesēžas, —
Tas vien jau Ēzelim šķiet milzīgs ļaunums,
Viņš tomēr pacieš to.

«Nu stāsti,» saka Lauva, «pasaku, kā nākas.»
Ne pasaku, bet spredi̧ki tad sāka
Mans jaunais Apolons.
«Kādēļ,» viņš Lauvam teic, «jūs cara vārdu nesat?
Vai tāpēc vien, ka Lauvas esat?
Man liekas, Ēzeļi nemaz nav slikti,
Es arī kliedzu dikti;
Un Lauvām blakus stāt — nav mūsu ciltij kauns,
Kas ļauns,
Nav mūsu dzimums jauns;
Mans tēvs bij tur un tur; mans vectēvs atkal biļa...»
Un radurakstus Ēzelis tad uzskaitīja.
Bet Lauva negul vis,
Gan radurakstus šos, gan lamas dzirdējis,
Viņš klausījās bez steigas.
Pēc tam,
Uz muļķi dusmodams,
Viņš piecēlās, bij Guldītājam beigas.

II.

DABAS GLEZNA

Reiz vienam Mietpaurim, kas nolikts ganīt,
Bij pagadījies kādu bildi manīt,
Un šis nu pētī, lai gan maz ko jēdz:
Kāds mīlīgs dabas skats te uzzīmēts!
Strauts mežmaliņā, krasta smiltis
Un zaļa pļaviņa, un zvēru ciltis,
Kas sanākušas kopā ganīties.
Te visi rotaļājās, ēda, dzēra,
Bez ļauna iegansta cits citu ķēra,
Un viens no otra neuzmanījās.
Starp citu, ainavā gans novēroja ilgi,
Ka divas rāmās aitas apmīļoja vilki;
Un plēsoņām tās maigi glaudās klāt,
Un suņi neuztraukdamies tik snauda malā.
No redzētā Gans sāka secināt:
«Par vilkiem baigi samelsts galu galā,
Pat muļķim redzams tas, —
Ka vilki ļauni nav nemaz.
Kas vilkus aprunā, nu tie nu gan ir spoki!
Tik stāsta: vilki aitas čiepj
Un prom uz mežu stiepj.
Vai nesaprot, ka tie tik tādi vilku joki.
Pat nelabi jau paliek, melos klausoties,
Bet kurš tām runām ticēt ies;
Re, vilks un, rekur, aita cieši kopā abi.
Vai viņi plēšas,ko?
Viens otru samīļo,
Kā īsti draugi satiek ļoti labi!

Nē! Neticu es šitām pasakām!
Ka vilki aitas plēš — tās nepatiesas ziņas:
Ja kādreiz arī viņi uzklūp tām,
Tad tamdēļ vien, ka suņi tramda viņus.
Tik trenkšu suņus prom,» spriež viņš.
Un, sev par nelaimi, tā arī izdarīja nabadziņš.
Prom suņus aizraidīja mājās
Un ganāmpulku palaida, lai mežā pastaigājas.
Pa gabalu viņš gāja pats
Un priecājās: cik burvīgs dabas skats!
Un, kad netāli vilkus pamanīja skrienam,
Gans nenobijās it nemaz.
Tam vilku acis neizlikās bīstamas,
Viņš domāja, tie ļaunu nedarīs nevienam,
Ar manām aitiņām sāks spēlēties;
Bet vilki aitas negausīgi rija
Un pierādīja,
Ka tik uz bildēm saticīgi tie.
Man padoms tāds: nav jātic visām teikām,
Kas reizēm jūsmīgas, ar skaistām beigām,
Daudz pašam jāskatās un dzīve jāpazīst,
Lai zinātu, kas mākslots un kas īsts.

12.

LĀČA MIELASTS

Reiz Lācis sarīkoja mielastu,
Kur uzlūdza ne tikai Lāča dzimtu,
Bet ar no kaimiņiem vēl labu simtu.
Es tiešām nezinu,
Vai bija vārda, dzimstamā vai cita diena,
Bet godi palika pie zvēriem cieņā.
Cik gardi vīni! Kas par ēdieniem!
Te Lācis redzēja, cik ļoti
No mielasta ir visi ielīksmoti,
Un, gribēdams vēl vairāk iztapt tiem,
Viņš iekārtoja dažus pārsteigumus,
Kā galda dziesmas, laimes uzsaukumus,
Un beigās laidās viesu priekšā diet.
«Ai Mika!» Lapsa plaukšķina. «Cik jauki iet!
Kas tā par mākslīgu un veiklu deju!» —
«Ei, kūmiņ» atņurd Vilks ir īgnu seju,
«Kas tās par blēņu valodām!
Es tādu deju nesaucu par glītu:
Viņš bradā, it kā mālus mītu.» —
«Pats niekus melsi,» Lapsa atbild tam,
«Es dejotāju slavēju par pusdienām!
Ja uzslava vēl godkārību aizdegs viņam,
Varbūt mūs ielūgs vēl uz vakariņām.»

JOKU FABULAS

13.

ZIRNEKLIS UN PĒRKONS

Caur logu saredzams
Stāv nams,
Te — Pērkons dārdēdams
Sper tā, kā nebij spēris,
Un Zirneklis,
No sienas nokritis,
Guļ, muti vaļā veris,
Un, zobus atņirdzis,
Kliedz, sadusmots bez mēra:

«Ja radīdams
Zevs kļūt par ēzeli man vēlējis,
Es mežā būtu dzīvojis,
Tad Pērkons dārdēdams
Un logus raustīdams,
Ka notrīc nams,
No sienas nevarētu mani grūst.
No augstuma visbiežāk cenšas nosviest mūs.»

14.

ĒZELIS UN ZAĶIS

Sen zinām to,
Ka Ēzelis vis nelido,
Bet kas gan aizliegt palielīties drīkst
Un īgt,
Un zvēru dzimtai iestāstīt,
Ka viņā lidotāja talants mīt,
Ka viņš tā lidot var
Kā Ērglis — putnu cars.
Bet Zaķis iesaucas: «Nu nu — tad palido!» —
«Ka tevi! ... Gļēvais šķībacis, par to ...»
Īdz Ēzelis. «Kā ērglis esmu gaisos cēlies,
Tik nevēlos!» — «Tad, lūdzu, vēlies,» —
Tā Zaķis gudri atbildēja,
Un Ēzelis tad skrēja,
Tad palēcās, cik spēja,
Un bedrē, — hops! —
Ko lieni kancelē, ja neesi pops!

ODS UN VILKS

Kāds Ods,
Kam gods
Bij dzīvot pie tatāriem
Vai hazāriem,
Reiz dzird:
Vilks pats
Grūž durvis — blāc! —
Nu tik viņš kliedz
Un Odu žmiedz,
Ods nobijās,
Uz krāsns uzrāpās.
Vilks nu:
«No krāsns tevi novilkšu!»
Bet Ods: «Kļāt kā tiksi?
Te nepaliksi
Un mierā liksi.»
Tak redz:
Vilks lec
Pie viņa guļasvietā.
Un, lūk, jau Odu norijis,
Bij projām aizdiedzis.
Vai lieki jāpiebilst man šajā lietā,
Ka stiprais vājo nesen nožmiedzis?

KOMENTĀRI.

Latviski Ivana Krilova fabulas tulkotas daudzkārt. Pirmie atdzejojumi parādās jau pagājušā gadsimta otrā pusē. Visnozīmīgāko darbu I. Krilova latviskošanā paveicis pazīstamais klasiķu tulkotājs Fr. Adamovičs, kura pirmais ģeniālā fabulista atdzejoto darbu sakopojums iznāca 1893. gadā — 70 fabulas, otrajā izdevumā (1900. gadā) jau ietilpa 83, bet trešajā (1932. gadā) — 124 fabulas. Arī šinī pilnīgajā I. Krilova fabulu izdevumā ievietotas gandrīz visas Fr. Adamoviča atdzejotās fabulas. Trīs fabulas atdzejojis Tautas rakstnieks Andrejs Upīts. Taču visu lielo vairumu, kas vēl nekad latviski nebija parādījušās, tāpat dažu agrāk atdzejoto, bet mūsdienu valodas prasībām neatbilstošo agrāk tulkoto fabulu jaunus latviskojumus veicis latviešu padomju dzejnieku kolektīvs, cenšoties maksimāli pilnīgi sniegt Ivana Krilova fabulistiskos tēlus, saglabāt viņa sulīgo valodu un īpatnējo krilovisko stilu.

Šī grāmata veidota, balstoties uz paša I. Krilova 1843. gadā sastādīto viņa fabulu izdevumu deviņās grāmatās, ņemti vērā

padomju laikā iznākušie pilnīgie izdevumi, kuros novērsti cara cenzūras izkropļojumi, kā arī ievietotas fabulas, kas neietilpa deviņās grāmatās, un fabulas, kuru piederība I. Krilovam nav vēl pierādīta, bet kuras uzskata kā viņa darbus. Šajās piezīmēs ir izmantoti jau publicēti padomju literatūras zinātnē pazīstami fakti un vērtējumi, par pamatu ņemot PSRS Zinātņu akadēmijas izdevniecības izdevumu «I. Krilova fabulas» 1956. g., ko sagatavojis A. Mogiļanskis (И. А. Крылов. Басни. Издание подготовил А. П. Могилянский, Издательство Академии Наук СССР, Москва-Ленинград, 1956). Bez tam izmantota N. Stepanova monografija par I. Krilovu, kā arī dažu citu autoru darbi.

Pirmā grāmata

IV Vārna un Vista Fabula radusies 1812. gada Tēvijas kara notikumu ietekmē. Kad franču karaspēks iegāja Maskavā, tās iedzīvotāji pameta galvaspilsētu. Pateicoties krievu armijas taktikai, franču armija bija izolēta, cieta badu, bija spiesta atstāt Maskavu un sākt bēdīgi slaveno atkāpšanos. Laikabiedri liecina, ka I. Krilovam par fabulas pamatmotīvu noderējis «Tēvzemes dēlā» («Сын отечество» № 7, 1812.) ievietotais raksts: «Aculiecinieki stāsta, ka Maskavā franči ik dienas gājuši vārnu medībās un nevarējuši nopriecāties vien par savu vārnas zupu. Tagad varam atmest veco krievu parunu: «Iekrita kā vista kāpostos»; daudz labāk sacīt: «Iekrita kā vārna franču zupā.» Fabulā minētais Smoļenskas kņazs ir krievu armijas virspavēlnieks Kutuzovs. Šo titulu viņam piešķīra pēc 1812. gada 6. novembra kaujas pie Krasnajas.

VIII Parnass Fabulā I. Krilovs izsmej reakcionāri konservatīvo literātu grupu ar A. Šišmarevu priekšgalā. Šī grupa centās aizstāvēt senslāvu baznīcas valodu ar tautai svešiem un nesaprotamiem vārdiem; grupa uzstājās pret tā laika jaunajām

literatūras attīstības strāvām. Fabulas pirmo daļu, kurā izsmieti dievi, cariskā cenzūra aizliedza. Jaunākajos padomju izdevumos, tāpat kā pašreizējā latviskajā izdevumā, šī fabula sniegta bez cenzūras izkropļojumiem.

IX Orākuls I. Krilovs, runādams un vērsdamies pret kristīgai ticībai nepiederošiem pagānu dieviem, patiesībā atmasko cariskos patvaldības iestādījumus. Fabulas motīvu un tēlu sākumi meklējami I. Krilova satīrās, ko viņš iespieda jau «Garu pasta» 21. vēstulē, kurā arī dots padoms neatcelt no amatiem nederīgus tiesnešus, bet gan pielikt tiem klāt gudrus sekretārus.

XII Ķivulis un Ezis Fabula radusies sakarā ar krievu karaspēka ieiešanu Parīzē (1814. g. 19. martā). Dzejnieks Karamzins uzrakstīja Jekaterinai veltītu slavinošu odu. I. Krilovs savukārt, izmantojot pieminētā sacerējuma tēlus, izteic savu ironiju par cara Aleksandra I slavinājumiem.

X Rudzpuķe Kad 1823. gadā I. Krilovs bija smagi saslimis (divas reizes atkārtojās asins izplūdums smadzenēs), viņu ielūdza padzīvot ķeizarienes Marijas Fjodorovnas vasaras rezidencē. Fabulu I. Krilovs uzrakstījis kā pateicību. Šai sakarībā jāmin K. Riļejeva epigrama, kurā viņš ironizēja par cara galmu un augstmaņiem, jo tiem I. Krilovu atcerēties lika tikai dzejnieka smagā slimība:

Nē, krievu zemē ģēnijiem nav prieka:
Še tumsībā viss slīgst.
Pat to, ka Krilovs talantīgs,
Liek sapŗast tikai — trieka.

(Atdzejojis J. Birzvalks)

XI Zīle. Fabulas pamatā krievu tautas paruna: «Ходила синица море зажигать, море не зажгла, а славы много наделала». Neptunvalsts («Нептунова столица») — domāta Pēterburga. Neptuns antīkā mitoloģijā — jūras dievs.

VI Mantas dalīšana Fabula sarakstīta 1812. gadā Tēvijas kara laikā un atmasko tos valdošās šķiras pārstāvjus, kuri brīdī, kad Krievzemei draudēja vislielākās briesmas, egoistiski rūpējās tikai par saviem personīgajiem labumiem. Fabula sākumā saukusies: «Ministri», «Lielmaņi». Bez tam uz rokraksta atrodams portreta uzmetums, kurā var sazīmēt līdzību ar Maskavas gubernatoru F. Rastopčinu.

VII Muca Pēc dažu I. Krilova pētnieku domām, šī fabula (tāpat kā fabulas: «Lauvas audzināšana», «Zemnieks un Odze») vērsta pret ārzemniecisko (īpaši francisko) audzināšanu, pret kosmopolītismu, ko piekopj audzinātāji — ārzemnieki.

VIII Vilks pie Suņiem I. Krilovs atsaucas uz konkrētiem vēsturiskajiem notikumiem 1812. gada 23. septembrī, kad Napoleons nāca ar miera priekšlikumiem. Tomēr Kutuzovs kategoriski tos noraidīja. Pēc kāda laikabiedra liecinājuma, I. Krilovs šo fabulu nodevis Kutuzova sievai, kura to savukārt nosūtījusi savam vīram — krievu armijas virspavēlniekam Kutuzovam. Pēc uzvaras pie Krasnajas Kutuzovs no Pēterburgas tikko saņemto fabulu nolasījis saviem virsniekiem.

XVI Lidaka un Kaķis Pēc laikabiedru liecinājuma, šai fabulā I. Krilovs ietvēris admirāļa Čičagova darbību 1812. gadā, kad viņa komandētai Dienvidu armijai bija jānogriež Napoleona armijai atkāpšanās pār Berezinas upi. Tomēr tūļīgais admirālis nespēja Napoleona armijas atliekām izjaukt atkāpšanās iespēju.

XX Podu Vezumi Fabulā I. Krilovs attaisno Kutuzova plānu 1812. gada Tēvijas karā. Cars Aleksandrs I prasīja, lai Kutuzovs pret ienaidnieku rīkojas ātri. Taču Kutuzovs cieši un neatlaidīgi realizēja savu plānu, viņš rūpīgi sagatavoja krievu armiju, lai dotos pretuzbrukumā.

XXIII Ēzelis un Lakstīgala Pēc laikabiedru atmiņām, šai fabulā izsmiets kāds toreizējais augstmanis (pēc vieniem liecinājumiem, grāfs Razumovskis, pēc citiem — kņazs Goļicins), kurš, ar labvēlību noklausījies vairākas I. Krilova fabulas (tai skaitā arī Lafontēna fabulu tulkojumus), dziļdomīgi sacījis: «Ir jau labi... Bet kāpēc jūs netulkojat tik veicīgi kā Ivans Dmitrijevs?» — «Es neprotu,» atbildējis dzejnieks. Tā beigusies saruna, bet, pārnācis mājās, dzejnieks savu sarūgtinājumu izlējis fabulā.

Trešā grāmata

III Saimnieks un Peles Ir izteiktas pamatotas domas, ka fabulas «prototips» ir kāds toreizējais kara intendantūras augstāks ierēdnis D. Mertvago, kurš bija iejaukts pastrādātās ļaunprātībās, pie kam šis augstais ierēdnis kā Oļeņina tuvs radinieks bijis I. Krilovam labi pazīstams.

IV Zilonis un Piksis Līdzīgus satīriskus motīvus I. Krilovs jau iezīmējis savos satīriskajos rakstos («Skatītājs» 1792. g.). Fabulā Zilonis iemieso īstu talantu, Piksis — sīkmanīgu kritiķi.

VIII Kaķis un Pavārs Krievu valdības un Kutuzova priekšgājēja Barklaja de Tolli nedrošā, gļēvā rīcība pret iebrukušo Napoleona armiju izsauca sašutumu patriotiski noskaņotajā inteliģencē. I. Krilova fabula vēršas pret Barklaju de Tolli un ir uzrakstīta īsi pirms Kutuzova iecelšanas par visas krievu armijas virspavēlnieku.

X Dārznieks un Filozofs Fabula radusies sakarā ar toreizējiem strīdiem par veclaicīgā spiļarkla un modernā arkla priekšrocībām.

XII Lauvas audzināšana Fabula vēršas pret tai laikā izplatīto ārzemniecisko audzināšanu.

XV Zosis Līdzīgu motīvu I. Krilovs jau aizsācis «Garu pastā»: «Priekšteču nopelni nevienu nevar padarīt slavenu.»

XVI Cūka Par šo fabulu sevišķi uztraucās M. Kačenovskis, kurš to uzskatīja kā sev adresētu. Vispār M. Kačenovskis I. Krilova fabulas kritizēja sīkmanīgi, skolnieciski.

XVII Muša un Ceļinieki Arī šo fabulu ļoti sīkmanīgi kritizēja M. Kačenovskis.

XXI Ērglis un Kurmis Ērglis — monarhs ignorē tautas — Kurmja balsi, — tāda lielos vilcienos ir šīs fabulas idejiskā vērtība.

Ceturtā grāmata

I Kvartets Fabula radusies sakarā ar Valsts padomes pārveidošanu. Starp tās četriem departamentiem norisa ilgstoši un neauglīgi strīdi, kā sasēsties, un pēc tam sekojušas vairākkārtējas pārsēdināšanas. Ir saglabājušies atmiņu liecinājumi, kuri stāsta, ka Pērtiķis esot domāts grāfs Mordvinovs; Ēzelis — grāfs Zavadovskis; Āzis — kņazs Lopuhins; Lācis — grāfs Arakčejevs. Ar vārdu sakot, visu četru departamentu priekšsēdētāji te iemiesoti spilgtos satīriskos fabulas tēlos.

II Lapas un Saknes Saknes — dzimtbūtniecības jūgā smokošie zemnieki; Lapas — cariskās patvaldniecības varas iestādījumi, muižnieki, galminieki, pats cars, kas dzīvo uz tautas rēķina.

III Vilks un Lapsa Fabula saistās ar krievu tautas parunu: «Что гнило, то попу в кадило» u. c.

IV Papīra Pūķis I. Krilovam vienmēr ir bijusi sirdij tuva un dārga ideja par brīvu un neatkarīgu dzīvi — ko viņš arī izteicis šajā fabulā.

V Līdaka, Gulbis un Vēzis Jau I. Krilova laikā šo fabulu attiecināja uz dažādām toreizējām kolektīvajām iestādēm un vispirms uz Valsts padomi, tā ka galu galā nostiprinājās uzskats, ka fabulas rašanās jāsaista ar Valsts padomi, kuras locekļu savstarpējie strīdi un nesaskaņas bija visiem zināmas. Par to, ka šīs fabulas

ideja varēja rasties no augšminētā dzīves materiāla, liecina arī tas, ka 1840. gadā pats I. Krilovs krājumā to ievietojis blakus «Kvartetam», kura rašanās noteikti saistāma ar Valsts padomi.

X Dimants un Ugunsgrēks Sarakstīta 1812. gada Tēvijas kara sākumā, un tanī atspoguļota tautas patriotiskā cīņa pretstatā Napoleona postošā kara darbībai. Dimantā ietverts tautas radošais, darbīgais gars; Ugunsgrēkā — Napoleona armija, kas spēj tikai postīt un graut. Vispār I. Krilovs vēršas pret tiem valstsvīriem, kuri pretstatā miermīlīgam darbam augstāk stāda postošu karu. Līdzīgu temu un motīvus I. Krilovs jau risinājis «Garu pastā».

XIII Zemnieks un Odze Te I. Krilovs Odzes fabulistiskajā tēlā atveidojis franču armiju un tās virspavēlnieku Napoleonu. Fabula vēršas pret ārzemnieku (vispirmām kārtām franču) iesaistīšanu jaunās paaudzes audzināšanā. 1812. gada Tēvijas kara iespaidā radās spēcīgs patriotisma vilnis, kas izpaudās arī negatīvā attieksmē pret ārzemnieciskumu, pret skolotājiem-ārzemniekiem, ar kādiem toreiz bija pārplūdinātas Krievijas augstākās aprindas.

XV Ziņkārīgais Fabulu I. Krilovu sacerēt ierosinājis šāds gadījums. Kāds iebraucējs, pēc tam kad Pēterburgā bija apmeklējis Akadēmisko muzeju, pie pusdienu galda ar lielu sajūsmu runājis par bagātīgajām kolekcijām, pakavēdamies pie vissīkākajiem priekšmetiem, ko tur redzējis. Kad jautāts, vai viņš ievērojis arī ziloni, tas atbildējis: «Atvainojiet, ziloni gan nepamanīju.»

XVII Zirgs un Jātnieks Šai fabulā izpaužas I. Krilova skeptiskā attieksme pret varbūtējo sabiedrības pārveidošanu revolūcijas ceļā. Fabula radusies 1814. gadā tūlīt pēc Napoleona varas krišanas Francijā. Vispār šo I. Krilova darbu var iztulkot reakcionāriem par labu, lai gan pati par sevi šī fabula nekā reakcionāra vai antidemokratiska nesatur. Fabulas pamatā jūtams I. Krilova uzskats par valsts un valsts varas lomu. Līdzīgi motīvi par valsts varas lomu atrodami arī fabulās: «Vārpa», «Zivju dejas», «Zemnieks un Zirgs» u. c.

XVIII Zemnieki un Upe Šī fabula pieskaitāma pie visizcilākajiem I. Krilova darbiem. Sīkās upītes un strautiņi — domāta muižniecība, vietējā vara; Upe — centrālā feodālās monarhijas vara; Zemnieki — vispirms un galvenokārt dzimtbūtniecības jūgā nomāktā tauta, zemnieki.

Piektā grāmata

I Dāvja zivju virums Fabula vēršas pret neapdāvinātiem literātiem — diletantiem, pret garlaicīgu darbu lasītājiem (konkrēti pret D. Hvostovu) «Krievu valodas mīļotāju biedrībā»(«Беседа любителей русского слова»). Tieši šīs biedrības sarīkojumā pēc kādas ļoti apnicīgas un garlaicīgas lugas lasīšanas I. Krilovs nolasījis savu fabulu, gūstot klausītāju dzīvu atsaucību.

IV Ūdenslīdēji Fabulu I. Krilovs uzrakstījis pēc uzdotas tēmas sakarā ar Publiskās bibliotekas atklāšanu (1814. g.) Fabulā jūtama A. Oļeņina reakcionārā idejiskā ievirze. Oļeņins daudz un visādi palīdzēja I. Krilovam, bet tanī pašā laikā centās ietekmēt fabulistu, lai tas savos darbos paustu cara patvaldībai labvēlīgu ideoloģiju. Fabulā «Ūdenslīdēji» jūtam I. Krilova negatīvo attieksmi pret Šellinga un citu ideālistisko filozofu mācības apjūsmotājiem un sekotājiem.

VII Lācis pie Bitēm Fabula vēršas pret cara valdības amata vīriem — blēžiem.

XI Bruņinieks Pēc padomju literatūras zinātnieka N. Stepanova domām, fabulā attēlots cars Aleksandrs I.

XVIII Apīnis Fabulā attēloti cara galma favorīti-lišķi un intriganti.

XIX Zilonis godā Līdzās «Zvēru mērim» pieder pie asākām, sabiedriski spēcīgākajām I. Krilova fabulām, kas vēršas tieši pret

caru un galma aprindām. Savā laikā pret šo fabulas tekstu vērsās cara cenzūra, piespiežot I. Krilovu atteikties no sabiedriski asākajām vietām, piem., favorīta Ziloņa pielīdzinājuma Ēzelim, kā arī no Ēzeļa «dievošanās». Tagadējos I. Krilova izdevumos šie izkropļojumi novērsti.

XXI Mēlnesis un Odze Fabulas pamatā krievu tautas paruna: «Змею обойдешь, а от клеветы не уйдешь».

II

XXIII Varde un Jupiters Fabulai tiešs sakars ar krievu tautas parunām un sakāmvārdiem: «Мне хоть весь свет гори, только бы я жив был», «Мне что до кого? — Было б нам хорошо».

XXIV Velti uzvelta vaina Fabulai radniecība ar krievu tautas parunu: «На лукавого только славу пускают, а сами грешат».

Sestā grāmata

IV Skopulis un Vista Fabulā atrodams krievu tautas parunas motīvs: «Много захочешь, посльденее потеряешь».

V Divas mucas Šo fabulu augstu vērtējis N. Gogolis, izmantodams I. Krilova daiļrades raksturošanai.

VI Apells un Ēzelis Fabulai ierosmi devis kāds atgadījums ar jauno dzejnieku P. Kateņinu. Apells — grieķu mākslinieks (IV gs. pirms m. ē.); Pegazs — mitoloģijā — spārnots zirgs, kas ar kāju atsitis mūzu avotu — Hipokrenu. Leģenda stāsta par Mīda tiesu, kurā cars Mīda Marsa spēli novērtējis augstāk par mākslas dieva Apollona spēli, par ko viņam piešķirtas ēzeļa ausis.

XI Ēzelis un Saimnieks Fabulas motīvs radniecīgs krievu tautas parunām un sakāmvārdiem:«Пустил козла в огород», «Заставь дурака богу молиться, он и лоб расшибет».

XVII Lapsa un Vīnogas Fabulai radniecība ar krievu tautas parunu: «Глаз видит, да зуб неймет».

XVIII Aitas un Suņi Fabula pēc temas un idejiskā motīva tuva vēlāk sarakstītajai «Raibās Aitas».

XIX Lācis valgos Pēc idejiski sabiedriskā vispārinājuma un sižeta līdzīga fabulai «Vilks pie Suņiem». Sasaucas ar krievu tautas parunu: «Присмирел, что волк под рогатиной».

XXIII Strādīgais Lācis Fabulas iecere saistās ar Aleksandra I pavēli paātrināt Valsts publiskās bibliotekas katalogu sastādīšanu, kur kopš 1812. gada janvāra bija sācis kalpot I. Krilovs. Augstos priekšniekus neapmierināja I. Krilova un citu bibliotekāru ierosinājumi, ko tie iesniedza rakstiski. Sekoja izglītības ministra A. Goļicina barga pavēle. Jādomā — tieši šī pavēle arī deva īsto materiālu fabulas sarakstīšanai, nostādot caru un ministrus rupjā, nemākulīgā Lāča lomā.

XXV Jērs Aņuta — desmit gadus vecā Anna Oļeņina, kurai veltīta fabula.

Septītā grāmata

I Peļu Padome Fabula vēršas pret Valsts padomi, pret valdošo aprindu birokratismu.

II Dzirnavnieks Kaut gan fabulas pamācībā autors vēršas pie muižniecības aprindām, tomēr rokrakstu melnraksti liecina, ka iecerētā fabula bijusi virzīta pret tautas masu pasivitāti un bezrūpību.

IV Plencis un Bezdelīga Fabulā izmantota krievu tautas paruna: «Одна ласточка весны не делает».

VII Cūka zem Ozola Ir pamatots pieņēmums, ka fabula vērsta pret M. Kačenovski.

XI Raibās Aitas Fabula radusies sakarā ar cara varas organu vardarbību pret Pēterburgas Universitātes progresīvajiem mācību spēkiem (pret profesoriem A. Galiču, K. Arseņjevu, K. Hermanu un E. Raupahu). Tomēr nav domājams, ka Krilovam devis ierosmi tikai šis fakts vien. Acīm redzot lielais fabulists sniedzis sabiedriski mākslinieciskū vispārinājumu neskaitāmiem gadījumiem, tipizējot neskaitāmus faktus, kur izpaudās cariskās patvaļas naids pret progresīvajiem cilvēkiem un idejām. Fabulu «Raibās Aitas» cariskā cenzūra aizliedza iespiest, un tā pirmo reizi parādījās presē tikai 1867. gadā, t. i., četrdesmit četrus gadus pēc tās sarakstīšanas un divdesmit trīs gadus pēc autora nāves. «Raibās Aitas» līdzīgi fabulām «Zivju dejas», «Cūka zem Ozola», «Zvēru mēris», «Zemnieki un Upe» un citām I. Krilova visizcilākajām fabulām pieskaitāma pie visspožākajiem satīriskās dzejas paraugiem krievu un visas pasaules literatūrā.

XV Lakstīgalas A. Oļeņins visiem līdzekļiem centās I. Krilovu ievirzīt reakcionāru ideju tendencēs. Spilgts piemērs tam ir fabula «Ūdenslīdēji» u. c. Turpretī fabula «Lakstigalas» raksturo I. Krilova un A. Oļeņina attiecības to patiesā gaismā, kur Lakstīgalas tēlā dzejnieks domājis pats sevi, bet putnu ķērāja lomā — savu «labvēli» Oļeņinu un pārējos cara kalpus.

XVII Zemnieks un Aita Sevišķi augstu šo fabulu vērtēja V. Beļinskis. Sakarā ar I. Krilova fabulu iznākšanu (1843. g.) viņš rakstīja: «Visas Krilova fabulas ir lieliskas, bet pašas labākās, pēc mūsu domām, ir septītajā un astotajā grāmatā. Te viņš ir novirzījies no iepriekšējā ceļa, pie kura vairāk vai mazāk kā mantojuma turējās: te viņš ņēmis vērā vairāk pieaugušus ļaudis, nevis bērnus; pat zvēri šinīs fabulās vairāk nekā agrāk cilvēkiem līdzīgi. Arī pašā vārsmā skaidri jūtams uzlabojums. Lūk, pēc mūsu domām, septītās un astotās grāmatas labākās fabulas: «Peļu Padome», «Dzirnavnieks», «Plencis un Bezdelīga», «Cūka zem Ozola»,

«Lapsa un Ēzelis», «Muša un Bite», «Zemnieks un Aita» (vai pati labākā no visām Krilova fabulām), «Vilks un Pele», «Dzērāji», «Divi Suņi», «Kaķis un Lakstīgala», «Zivju dejas», «Draudzes loceklis», «Vārna», «Lauva vecumdienās», «Vāvere», «Līdaka», «Dzeguze un «Ērglis», «Bārdnaži», «Nabaga bagātnieks», «Tērauds», «Tirgonis», «Lielgabali un Buras», «Ēzelis», «Ģiets», «Vilks un Runcis», «Trīs zemnieki».

XVIII Skopais Fabulai sakars ar krievu tautas parunām: «Что скупому в руки попало, то и пропало», «В могилку глядит, а над копейкой дрожит».

XIX Augstmanis un Dzejnieks Uz cara cenzūras spiedienu vārds «Augstmanis» (Вельможа) tika aizstāts ar «Bagātnieks». Tagad šis cenzūras izkropļojums novērsts.

XIV Kaķis un Lakstīgala Fabula radusies sakarā ar jaunu cenzūru noteikumu izstrādāšanu. I. Krilovs parādījis ārkārtīgi grūtos cariskās nebrīvības apstākļus, kādos jāstrādā literātiem. Pats ļoti sāpīgi izbaudījis cariskās cenzūras žņaugus, lielais fabulists pacēlis vienu no visvairāk sasāpējušiem sabiedriskiem jautājumiem. Iespējams, ka, aizliedzot fabulas «Raibās Aitas» un «Zivju dejas», cenzūra noskaņoja I. Krilovu radīt šo fabulu. Jāpiezīmē, ka šī fabula sarakstīta aptuveni gandrīz tai pašā laikā, kad «Raibās Aitas».

XV Zivju dejas Pēc laikabiedru nostāstiem, šai fabulā atspoguļots kāds patiess notikums. Imperators Aleksandrs I ceļojumā pa Krieviju apstājies kādas pilsētas gubernatora namā. Īsi pirms prombraukšanas viņš pa gubernatora nama logu ieraudzījis tuvojošos ļaužu baru. Uz cara jautājumu, ko tas nozīmē, gubernators atbildējis, ka tā esot iedzīvotāju delegācija, kas vēloties izteikt viņa augstībai pateicību par novada labklājību. Aleksandrs iedzīvotāju delegāciju nepieņēmis. Vēlāk gājušas valodas, ka iedzīvotāji toreiz

gribējuši iesniegt sūdzību par gubernatoru un ka pēdējais saņēmis apbalvojumu. Fabulas «Zivju deja» sākotnējā variantā bija nepārprotami iezīmēti Aleksandrs I un viņa favorīts grāfs Arakčejevs. Cenzors, saskatīdams cara brauciena attēlojumu, kā arī Aleksandra I kariķējumu, fabulu aizliedza iespiest. I. Krilovs lielā sašutumā jau gribēja savu darbu iznīcināt, taču, draugu pierunāts, sāka to pārveidot. Sarežģīta radošā darba procesā dzima pilnīgi cits, pēc būtības jauns sacerējums. Pārveidotajā fabulā Lauvas tēlā vairs nevar saskatīt Aleksandra I patvaldnieka zvēriskos vaibstus, sakarā ar sižeta veidojumu Lauvam jau citas funkcijas — viņš iemieso sevī feodālās monarhijas ideālu valdnieku. Tomēr visā kopumā fabula kā mākslinieciskā, tā arī sabiedriskajā ziņā kļuvusi daudz spēcīgāka. Fabulas tēlos, darbībā, konfliktos nepārprotami saskatāms cariskās patvaldniecības despotisms. I. Krilova daiļradē līdz tam ar nebijušu mākslinieciskā vispārinājuma spēku atsegtas feodālās Krievijas šķiriskās pretrunas: nežēlīgi mocītās un izmantotās Zivis — dzimtbūtniecības jūgā nomāktie ļaudis, Zemnieks, kas šīs zivis cep, iemieso sevī muižniecību, Lapsa — cara ierēdņus un tiesnešus.

XXVI Draudzes loceklis Fabula vēršas pret Vjazemski, kurš savā dzejolī un rakstā par I. Dmitrijevu piemin trīs slavenus Ivanus — fabulistus: Lafontēnu, Hemniceru un Dmitrijevu, ignorējot I. Krilovu. Fabulā nosodīti tie kritiķi, kuri vadās tikai no savas personīgās gaumes un literārajiem sakariem. Fabulā minētais P l a t o n s ir Maskavas metropolīts, kas savā laikā bijis pazīstams ar daiļrunības spējām.

XXVII Vārna Fabula radniecīga krievu tautas parunām: «От ворон отстал, а к павам не пристал», «Ни пава, ни ворона», «Ворона в павлиньих перьях».

J u n o n a — sengrieķu dieviete. Pāvs pēc sengrieķu mitoloģijas — dievietes Junonas putns.

Astotā grāmata

II Lauva, Stirna un Lapsa Fabulā attīstīts I. Krilova iemīļots motīvs — gudrības un apķērības pārākums pār rupjo spēku.

III Zemnieks un Zirgs Radniecīgi motīvi atrodami arī fabulās «Zivju dejas», «Zirgs un Jātnieks», kur I. Krilovs paudis savus uzskatus par Krievijas kā valsts pirmsākumiem un nozīmi.

VI Dzeguze un Ērglis Pastāv pieņēmums, ka ar Dzeguzi domāts reakcionārais rakstnieks F. Bulgarins, romāna «Ivans Vižigins» autors.

VII Bārdnaži Asie bārdnaži — domāti dekabristi un personas, kas ar šo kustību saistītas. Ar dziļu sašutumu fabulists runā par cara patvaldību, kas baidījās no sava laika labākajiem cilvēkiem, baidījās no viņu prāta un progresīvajiem uzskatiem, tāpēc bez žēlastības tos apspieda un iznīcināja.

IX Nabaga Bagātnieks Radniecīga krievu tautas parunai: «Скупой богач беднее нищего».

X Tērauds Fabulai pamatā ģenerāļa Alekseja Jermolova liktenis, kuru ilgstošu, tumšu intrigu dēļ, it kā turot aizdomās par sakariem ar dekabristiem, atlaida no dienesta armijā.

XII Lielgabali un Buras Fabula vēršas pret iedomīgajiem un uzpūtīgajiem militāristiem, kuri noniecināja visus civilos. Svarīgi, ka Krilovs pilnīgi stāv Buru pusē, asi nosodīdams Nikolaja I Lielgabalus.

XIV Ģiets Fabula vēršas pret bagātnieku liekulību un lišķību.

XVI Suns un Zirgs Zirgi — domāti krievu zemnieki, Suns — cara ierēdniecība.

XIX Vilks un Runcis Fabulai sakars ar krievu tautas parunu: «Что посеешь, то и пожнешь».

XX Plauži Fabulā attēlotas dzimtbūtniecībā smokošo zemnieku un muižnieku attiecības. Radniecīga fabulai «Zivju dejas».

Devītā grāmata

I Gans Fabula radniecīga krievu tautas parunai: «На волка токмо слава, а овец таскает савва».

IV Lapsa Fabulai radniecība ar krievu tautas pasakām.

V Vilki un Aitas Šo fabulu ļoti augstu vērtēja V. Beļinskis. Aitas — dzimtbūtniecībā apspiestie krievu zemnieki, Vilki — muižnieki. Attīstīti tie paši motīvi kā fabulā «Pagasta sapulce».

IX Lauva un Pele Fabulai radniecība ar krievu tautas sakāmvārdu: «Не плюй в колодец, Тит, случится в нем воды испить».

X Dzeguze un Gailis Fabulā attēloti reakcionārie rakstnieki F. Bulgarins un N. Grečs. Trīsdesmito gadu žurnālos šie literāti slavināja viens otru «aizmirsdamies un samaņu zaudēdami» — tādu spriedumu reiz par viņiem izsacījis I. Krilovs. Uz rokraksta atrodami I. Krilova zīmējumi — uzmetumi, kuros attēloti F. Bulgarins, N. Gerčs un A. Ņikitenko.

XI Lielskungs Izmantots «Garu pasta» XXI vēstules motīvs. Fabulu I. Krilovs iedevis toreizējam izglītības ministram Uvarovam, lai nodod caram, taču Uvarovs nezināmu iemeslu dēļ šo lūgumu nav izpildījis. Fabula pie ministra nogulējusi vienu gadu, tad to kāds pārrakstījis un nodevis lasīšanai citiem — tā fabula, daudzkārt pārrakstīta, sākusi iet no rokas rokā. Beidzot cara cenzūra bija spiesta atļaut tās iespiešanu. Fabulu ļoti augstu vērtēja V. Beļinskis.

Fabulas ārpus deviņām grāmatām

4. Viesi nelaikā I. Krilovs vairākkārt ļoti asi vērsās pret savu pretinieku dramaturgu J. Kņažņinu. Arī šai fabulā Rīmju taisītājs domāts šis literāts.

6. Dzires Uz rokraksta atrodama ļoti svarīga V. Oļeņinas atzīme: «Šo fabulu uzrakstījis Krilovs. Cenzūra aizliedza iespiest. Tāpat kā fabulu «Lielskungs», ko divus gadus neatļāva iespiest.»

Fabulas, kuru piederība I. Krilovam nav pierādīta

Šai nodalījumā ievietotas sešas fabulas:

7. Briedis un Zaķis
8. Radīšanas mokas
9. Miega pūznis
10. Ēzelis
11. Dabas glezna
12. Lāča mielasts

Šo fabulu valoda, stils, vārsmošanas paņēmieni, sižetu un fabulisko tēlu mērķtiecīgais veidojums — viss ir krilovisks, tāpēc arī tās uzskata kā I. Krilovam piederošas, lai gan šie darbi publicēti anonīmi. Mēs esam sekojuši padomju izdevniecību tradīcijai un izmantojuši vienu no pilnīgākajiem PSRS Zinātņu akadēmijas I. Krilova fabulu izdevumiem (1956. g.) un tās arī ietilpinājuši I. Krilova fabulu pilnīgajā latviešu izdevumā. Piezīmējam, ka fabula «Lāča mielasts» Fr. Adamoviča atdzejojumā latviešu lasītājam pazīstama jau sen.

Joku fabulas

13. Zirneklis un Pērkons
14. Ēzelis un Zaķis
15. Ods un Vilks

Šīs fabulas publicētas pēc I. Krilova nāves tikai 1904. gadā. Tās saglabājušās V. Oļeņinas pierakstījumā, kurā I. Krilovs izdarījis labojumus. Pats I. Krilovs tām nav piešķīris sevišķi nopietnu nozīmi. Fabulas radušās kā parodijas par grāfa D. Hvostova literārajiem darbiem, ko ne acu galā nevarēja ciest lielais fabulists

Jāatceras, ka pret šo literātu vērsta arī fabula «Dāvja zivju virums». Joku fabulas raksturo I. Krilova talanta daudzveidību, kur viņš parādās kā parodiju meistars un nesamierināms tā laika diletantu pretinieks. Par laiku, kad sarakstītas «Joku fabulas», noteiktu datu nav, tās radušās, I. Krilovam uzturoties Oļeņinu vasarnīcā, kur tika uzvesta N. Gņediča komēdija (1815. g.), kura arī zināmā mērā vērsta pret D. Hvostovu un kurā vienu no lomām spēlēja I. Krilovs.

ALFABĒTISKAIS SATURA RĀDĪTĀJS[1]

1) Iekavās uzrādītie skaitļi norāda uz gadu, kad attiecīgā fabula pabeigta vai arī kad pirmo reizi iespiesta.

2) Fabulas, kas apzīmētas ar zvaigznīti, pats I. Krilovs uzskatīja par atdzejojumiem vai atdarinājumiem.

Aitas un Suņi — Овцы и Собаки (1818) 264 *424*
Akmens un Tārps — Камень и Червяк (1814) 207
Apells un Ēzelis — Апеллес и Осленок (1816) 249 *423*
Apīnis — Хмель (1816) 222 *422*
Augstmanis un Dzejnieks — Вельможа и Поэт (1824) 310 *426*
Bārdnaži — Бритвы (1828) 338 *428*
Bēres — Похороны (1816) 270
Bezdievji — Безбожники (1813) 66
Birze un Uguns — Роща и Огонь (1809) 47
Bite un Mušas — Пчела и Мухи (1817) 256
Briedis un Zaķis — Олень и Заяц (1788) 39 *480*
Briežu māte un Mūks — Лань и Дервиш (1814) 156
Bruņinieks — Рыцарь (1816) 212 *422*
Ceļinieki un Suņi — Прохожие и Собаки (1814) 94
Cilvēks, Kaķis, Suns un Ērglis — Собака, Человек, Кошка и Сокол (1816) 216
Cūka — Свинья (1811) 151 *420*
Cūka zem Ozola — Свинья под Дубом (1823) 289 *424*
Dabas glezna — Картина (1789) 406 *430*

[1] Pirmās ailes cipars apzīmē teksta, otrās (kursīvā) — komentāru lappusi.

Dārznieks un Filozofs — Огородник и Философ (1811) . . . 138 *419*
Daudzsievnieks — Троеженец (1814) 64
Dāvja zivju virums — Демьянова уха (1813) 197 *422*
Dimants un Ugunsgrēks — Пожар и Алмаз (1812) 176 *421*
Divas Mucas — Две Бочки (1819) 247 *423*
* Divi Baloži — Два Голубя (1809) 58
Divi Suņi — Две Собаки (1824) 317
Divi Zēni — Два Мальчика (1833) 377
Dižmanis un Filozofs — Вельможа и Философ (1815) . . . 79
Draudzes loceklis — Прихожанин (1824) 324 *427*
Dukāts — Червонец (1811) 62
Dzeguze un Dūjiņa — Кукушка и Горлинка (1817) 242
Dzeguze un Gailis — Кукушка и Петух (1834) 382 *429*
Dzeguze un Ērglis — Кукушка и Орел (1830) 337 *428*
Dzērāji — Два Мужика (1824) 313
Dziedātāji — Музыканты (1808) 31
Dzīres — Пир (1811) 395 *429*
Dzirnavnieks — Мельник (1823) 81 *424*
Ēna un Cilvēks — Тень и Человек (1814) 213
Ērglis un Bite — Орел и Пчела (1811) 100
Ērglis un Kurmis — Орел и Крот (1814) 157 *420*
Ērglis un Vistas — Орел и Куры (1808) 68
Ērglis un Zirneklis — Орел и Паук (1811) 154
Ēzelis — Новопожалованный Осел (1789) 404 *430*
Ēzelis ar zvanu — Осел (1830) 349
Ēzelis un Lakstīgala — Осел и Соловей (1811) 115 *419*
Ēzelis un Saimnieks — Осел и Мужик (1819) 254 *423*
Ēzelis un Zaķis — Осел и Заяц 413 *430*
* Gailis un Pērle — Петух и Жемчужное Зерно (1809) . . . 107
Gans — Пастух (1832) 365 *429*
* Gans un Jūra — Пастух и Море (1819) 260
Gliets — Мирон (1828) 350 *428*
* Gikts un Zirneklis — Подагра и Паук (1811) 218
Iedomīgais Ēzelis — Осел (1815) 55
* Izlepusi jaunava — Разборчивая невеста (1805) 37
Jērs — Ягненок (1819) 275 *424*
Kaķēns un Strazds — Котенок и Скворец (1824) 315
Kaķis un Lakstīgala — Кошка и Соловей (1823) 319
Kaķis un Pavārs — Кот и Повар (1812) 134 *419*
* Katls un Pods — Котел и Горшок (1824) 299
Kautrīgais kāršu spēlmanis — Стыдливый игрок (1788) . . . 387

Kā Vardes sevīm Caru lūdza — Лягушки просящие Царя (1809) 73
Ķemme — Гребень (1818) 244
Ķivulis un Ezis — Чиж и Еж (1814) 49 417
Kociņš — Дерево (1814) 147
Krauklēns — Вороненок (1811) 112
Kvartets — Квартет (1811) 163 420
Lāča mielasts — Обед у Медведя (1816) 408 336
Labā Lapsa — Добрая Лисица (1814) 191
Lācis pie Bitēm — Медведь у Пчел (1816) 208 422
Lācis valgos — Медведь в Сетях (1819) 265 424
Laima un Ubags — Фортуна и Нищий (1813) 227
Laimes māte ciemos — Фортуна в гостях (1816) 236
Lakstīgalas — Соловьи (1824) 425 303
Lapas un Saknes — Листы и Корни (1811) 165 420
Lapsa — Лиса (1833) 372 429
Lapsa namdaris — Лиса-строитель (1815) 232
* Lapsa un Ēzelis — Лисица и Осел (1824) 292
Lapsa un Sermulits — Лисица и Сурок (1813) 92
* Lapsa un Vīnogas — Лисица и Виноград (1808) 263 424
Laukakmens un Dimants — Булыжник и Алмаз (1824) . . . 282
Lauva — Лев (1830) 360
* Lauva medībās — Лев на ловле (1808) 187
Lauvas audzināšana — Воспитание Льва (1811) 142 419
Lauva, Stirna un Lapsa — Лев, Серна и Лиса (1830) . . . 330 428
Lauva un Cilvēks — Лев и Человек (1809) 393
* Lauva un Lapsa — Лев и Лисица (1819) 221
* Lauva un Ods — Лев и Комар (1809) 136
Lauva un Panteris — Лев и Барс (1815) 77
Lauva un Pele — Лев и Мышь (1833) 380 429
Lauva un Vilks — Лев и волк (1816) 215
* Lauva vecumdienās — Состарившийся Лев (1824) 329
Līdaka — Щука (1830) 335
Līdaka, Gulbis un Vēzis — Лебедь, Щука и Рак (1814) . . 169 420
Līdaka un Kaķis — Щука и Кот (1813) 103 418
Lielgabali un Buras — Пушки и Паруса (1827) 347 428
Lielskungs — Вельможа (1834) 383 429
Maiss — Мешок (1809) 132
Mākonis — Туча (1815) 224
Mantas dalīšana — Раздел (1812) 86 418
Mednieks — Охотник (1819) 250
Mehāniķis — Механик (1816) 174

Melkulis — Лжец (1811) 97
Mēlnesis un Odze — Клеветник и Змея (1814) 225 *423*
* Meža Kazas — Дикие Козы (1823) 301
Miega pūznis — Сонливый (1789) 403 *430*
Mikša svārki — Тришкин кафтан (1815) 173
Muca — Бочка (1815) 87 *418*
* Muižniece un divas Kalpones — Госпожа и две Служанки (1816) 205
Muša un Bite — Муха и Пчела (1824) 293
Muša un Ceļinieki — Муха и Дорожные (1808) 152 *420*
* Nabaga bagātnieks — Бедный богач (1828) 341 *428*
* Nesaticība — Алкид (1818) 248
Ods un Gans — Комар и Пастух (1814) 210
Ods un Vilks — Комар и Волк 414 *430*
Odze — Змея (1830) 354
Odze un Jērs — Змея и Овца (1824) 297
Orākuls — Оракул (1807) 43 *417*
* Ozols un Niedre — Дуб и Трость (1805) 29
Pagasta sapulce — Мирская сходка (1816) 193
Papīra Pūķis — Бумажный Змей (1814) 168 *420*
Parnass — Парнас (1808) 41 *416*
Pāvs un Lakstīgala — Павлин и Соловей (1788) 390
* Peldētājs un Jūra — Пловец и Море (1819) 253
Peles — Мыши (1833) 370
Pele un Žurka — Мышь и Крыса (1816) 199
Peļu Padome — Совет Мышей (1811) 279 *424*
Pērtiķi — Обезьяны (1808) 52
Pērtiķis — Обезьяна (1811) 130
Pērtiķis un Brilles — Мартышка и Очки (1815) 57
Plauži — Лещи (1830) 358 *428*
* Plencis un Bezdelīga — Мот и Ласточка (1818) 284 *424*
Podu Vezumi — Обоз (1812) 110 *418*
Puķes — Цветы (1816) 181
Radīšanas mokas. — Родины (1788) 402 *430*
Raibās Aitas — Пестрые Овцы (1823) 295 *425*
Raksinieks un Laupītājs — Сочинитель и Разбойник (1816) . . 272
Raudiņa — Плотичка (1821) 285
Rudzpuķe — Василек (1823) 45 *417*
Saimnieks un Ēzelis — Осел и Мужик (1819) 201
Saimnieks un Peles — Хозяин и Мыши (1809) 125 *419*
Saimnieks un Puisis — Крестьянин и Работник (1815) 108
* Sirmgalvis un trīs jaunekļi — Старик и трое молодых (1805) . . 145

* Sisenis un Skudra — Стрекоза и Муравей (1808) 95
Skopulis — Скупой (1824) 308 *426*
* Skopulis un Vista — Скупой и Курица (1819) 246 *423*
Skudra — Муравей (1819) 258
Slota — Голик (1823) 305
Spēlmaņu liktenis — Судьба игроков (1788) 389
Spogulis un Pērtiķis — Зеркало и Обезьяна (1815) 209
Strādīgais Lācis — Трудолюбивый Медведь (1818) 271 *424*
Strauts — Ручей (1811) 90
Strazds — Скворец (1816) 170
Strazds un Baložis — Чиж и Голубь (1814) 200
Suns — Собака (1816) 157
Suns un Zirgs — Собака и Лошадь (1830) 352 *428*
Suņu draudzība — Собачья дружба (1815) 84
Šķirsttiņš — Ларчик (1807) 34
Tērauds — Булат (1830) 334 *428*
* Tirgonis un Kurpnieks — Откупщик и Сапожник (1811) 119
Tirgotājs — Купец (1828) 346
Trīs Zemnieki — Три Мужика (1830) 362
Ūdenskritums un Strauts — Водопад и Ручей (1816) 359
Ūdenslidēji — Водолазы (1813) 201 *422*
Upe un dūņu Ezers — Пруд и Река (1814) 171
Upis un Ēzelis — Филин и Осел (1828) 353
Vanags un Kāpurs — Сокол и Червяк (1830) 340
Varde un Jupiters — Лягушка и Юпитер (1814) 230 *423*
* Varde un Vērsis — Лягушка и Вол (1808) 36
Vārna — Ворона (1823) 326 *427*
* Vārna un Lapsa — Ворона и Лисица (1808) 27
Vārna un Vista — Ворона и Курица (1812) 32 *416*
Vārpa — Колос (1819) 266
Vāvere («Reiz Lauvas valstī Vāvere») — Белка (1830) 333
Vāvere («Uz laukiem svētdienā pie kungu mājas») — Белка (1832) 369
Važonis un Laupītājs — Разбойник и Извозчик (1833) 379
Velti uzvelta vaina — Напраслина (1816) 234 *423*
* Vientulis un Lācis — Пустынник и Медведь (1807) 178
Viesi nelaikā — Невовремя гости (1788) 392 *429*
Vilki un Aitas — Волки и Овцы (1832) 374 *429*
Vilks pie Suņiem — Волк на псарне (1812) 88 *418*
Vilks un Dzeguze — Волк и Кукушка (1813) 105
* Vilks un Dzērve — Волк и Журавль (1816) 255
* Vilks un Gani — Волк и Пастухи (1816) 241

Vilks un Jērs — Волк и Ягненок (1808) 50
Vilks un Lapsa — Волк и Лисица (1816) 167 *420*
Vilks un Pele — Волк и Мышонок (1824) 311
Vilks un Runcis — Волк и Кот (1830) 356 *428*
Vilks un Vilcēns — Волк и Волчонок (1811) 128
Zaķis medībās — Заяц на ловле (1813) 102
Zemnieks un Upe — Крестьяне и Река (1814) 190 *422*
Zemnieks nelaimē — Крестьянин в беде (1811) 123
Zemnieks un Aita — Крестьянин и Овца (1821) 306 *425*
Zemnieks un Cirvis — Крестьянин и Топор (1816) 214
Zemnieks un Lapsa («Teic, kūmiņ, man») — Крестьянин и Лисица (1811) 351
Zemnieks un Lapsa («Reiz Lapsa zemnieku») — Крестьянин и Лисица (1828) 140
Zemnieks un Laupītājs — Крестьянин и Разбойник (1814) . . . 185
* Zemnieks un Nāve — Крестьянин и Смерть (1807) 211
Zemnieks un Odze («Nem mani savā mājā») — Крестьянин и Змея (1813) 288
Zemnieks un Odze («Reiz Odze pielien Zemniekam») — Крестьянин и Змея (1818) 262
Zemnieks un Odze («Kāds reiz ar Odzi sadraudzējās») — Крестьянин и Змея (1824) 229 *421*
Zemnieks un Suns — Крестьянин и Собака (1833) 375
Zemnieks un Zirgs — Крестьянин и Лошадь (1830) 332 *428*
* Zēns un Čūska — Мальчик и Змея (1819) 252
Zēns un Tārps — Мальчик и Червяк (1819) 268
Zīle — Синица (1811) 54 *417*
Zilonis godā — Слон в случае (1816) 223 *922*
Zilonis par valdnieku — Слон на воеводстве (1808) 114
Zilonis un Piksis — Слон и Моська (1808) 127 *419*
Ziņkārīgais — Любопытный (1814) 186 *421*
Zirgs un Jātnieks — Конь и Всадник (1814) 188 *421*
Zirneklis un Bite — Паук и Пчела (1824) 290
Zirneklis un Pērkons — Паук и Гром 411 *430*
Zivju dejas — Рыбьи пляски (1823) 321 *426*
Zivju deja — Рыбья пляска 323
Zosis — Гуси (1811) 149 *419*
* Zvēru mēris — Мор зверей (1809) 80

SATURS[1]

I. Krilovs un viņa fabulas. I. Muižnieks 5

Pirmā grāmata

I Vārna un Lapsa. Atdzejojis *M. Rudzītis* 27
II Ozols un Niedre. Atdzejojusi *M. Ķempe* 29
III Dziedātāji. Atdzejojusi *M. Ķempe* 31
IV Vārna un Vista. Atdzejojusi *M. Ķempe* 32
V Šķirstiņš. Atdzejojis *I. Lasmanis* 34
VI Varde un Vērsis. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 36
VII Izlepusi Jaunava. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 37
VIII Parnass. Atdzejojusi *M. Ķempe* 41 *416*
IX Orākuls. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 43 *417*
X Rudzpuķe. Atdzejojis *B. Saulītis* 45 *417*

[1] Pirmās ailes cipars apzīmē teksta, otrās (kursīvā) — komentāru lappusi.

XI Birze un Uguns. Atdzejojis *M. Rudzītis* 47
XII Ķivulis un Ezis. Atdzejojis *Valts Grēviņš* 49 *417*
XIII Vilks un Jērs. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 50
XIV Pērtiķi. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 52
XV Zīle. Atdzejojis *J. Vanags* 54 *417*
XVI Iedomīgais Ezelis. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 55
XVII Pērtiķis un Brilles. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 57
XVIII Divi Baloži. Atdzejojis *E. Mindenbergs* 58
XIX Dukāts. Atdzejojis *J. Plotnieks* 62
XX Daudzslevnieks. Atdzejojis *I. Lasmanis* 64
XXI Bezdievji. Atdzejojis *A. Šmidre* 66
XXII Ērglis un Vistas. Atdzejojis *J. Vanags* 68

Otrā grāmata

I Kā Vardes sevim Caru lūdza. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* . . . 73
II Lauva un Panteris. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 77
III Dižmanis un Filozofs. Atdzejojis *M. Rudzītis* 79
IV Zvēru mēris. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 80
V Suņu draudzība. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 84
VI Mantas dalīšana. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 86 *418*
VII Muca. Atdzejojis *M. Rudzītis* 87 *418*
VIII Vilks pie Suņiem. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 88 *418*
IX Strauts. Atdzejojis *A. Šmidre* 90
X Lapsa un Sermulītis. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 92
XI Ceļinieki un Suņi. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 94
XII Sisenis un Skudra. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 95
XIII Melkulis. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 97
XIV Ērglis un Bite. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 100
XV Zaķis medībās. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 102
XVI Līdaka un Kaķis. Atdzejojis *J. Osmanis* 103 *418*
XVII Vilks un Dzeguze. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 105
XVIII Gailis un Pērle. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 107
XIX Saimnieks un Puisis. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 108
XX Podu Vezumi. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 110 *418*
XXI Krauklēns. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 112
XXII Zilonis par valdnieku. Atdzejojis *Valts Grēviņš* 114
XXIII Ezelis un Lakstīgala. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 115 *419*

Trešā grāmata

I Tirgonis un Kurpnieks. Atdzejojis *V. Rūja* 119
II Zemnieks nelaimē. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 123
III Saimnieks un Peles. Atdzejojis *A. Šmidre* 125 *419*
IV Zilonis un Piksis. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 127 *419*
V Vilks un Vilcēns. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 128
VI Pērtiķis. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 130
VII Maiss. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 132
VIII Kaķis un Pavārs. Atdzejojis *J. Osmanis* 134 *419*
IX Lauva un Ods. Atdzejojis *I. Auziņš* 136
X Dārznieks un Filozofs. Atdzejojis *I. Lasmanis* 138 *419*
XI Zemnieks un Lapsa. Atdzejojis *I. Auziņš* 140
XII Lauvas audzināšana. Atdzejojis *V. Rūja* 142 *419*
XIII Sirmgalvis un trīs jaunekļi. Atdzejojis *V. Rūja* 145
XIV Kociņš. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 147
XV Zosis. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 149 *419*
XVI Cūka. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 151 *420*
XVII Muša un Ceļinieki. Atdzejojis *I. Lasmanis* 152 *420*
XVIII Ērglis un Zirneklis. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 154
XIX Briežu māte un Mūks. Atdzejojis *M. Rudzītis* 156
XX Suns. Atdzejojis *A. Šmidre* 157
XXI Ērglis un Kurmis. Atdzejojis *I. Auziņš* 157 *420*

Ceturtā grāmata

I Kvartets. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 163 *420*
II Lapas un Saknes. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 165 *420*
III Vilks un Lapsa. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 167 *420*
IV Papīra Pūķis. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 168 *420*
V Līdaka, Gulbis un Vēzis. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 169 *420*
VI Strazds. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 170
VII Upe un dūņu Ezers. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 171
VIII Mikša svārki. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 173
IX Mehāniķis. Atdzejojis *A. Šmidre* 174
X Dimants un Ugunsgrēks. Atdzejojis *L. Pēlmanis* 176 *421*
XI Vientulis un Lācis. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 178
XII Puķes. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 181
XIII Zemnieks un Odze. Atdzejojis *I. Auziņš* 183 *421*
XIV Zemnieks un Laupītājs. Atdzejojis *M. Rudzītis* 185
XV Ziņkārīgais. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 186 *421*

XVI Lauva medībās. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 187
XVII Zirgs un Jātnieks. Atdzejojis *V. Rūja* 188 *421*
XVIII Zemnieki un Upe. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 190 *422*
XIX Labā Lapsa. Atdzejojis *M. Rudzītis* 191
XX Pagasta sapulce. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 193

Piektā grāmata

I Dāvja zivju virums. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 197 *422*
II Pele un Žurka. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 199
III Strazds un Balodis. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 200
IV Ūdenslīdēji. Atdzejojis *J. Birzvalks* 201 *423*
V Muižniece un divas Kalpones. Atdzejojis *A. Šmidre* 205
VI Akmens un Tārps. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 207
VII Lācis pie Bitēm. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 208
VIII Spogulis un Pērtiķis. Atdzejojusi *M. Ķempe* 209
IX Ods un Gans. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 210
X Zemnieks un Nāve. Atdzejojis *V. Rūja* 211
XI Bruņinieks. Atdzejojis *Valts Grēviņš* 212 *422*
XII Ēna un Cilvēks. Atdzejojis *J. Osmanis* 213
XIII Zemnieks un Cirvis. Atdzejojis *J. Vanags* 214
XIV Lauva un Vilks. Atdzejojis *M. Rudzītis* 215
XV Cilvēks, Kaķis, Suns un Ērglis. Atdzejojis *V. Rūja* 216
XVI Ģikts un Zirneklis. Atdzejojis *A. Šmidre* 218
XVII Lauva un Lapsa. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 221
XVIII Apīnis. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 222 *422*
XIX Zilonis godā. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 223 *422*
XX Mākonis. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 224
XXI Mēlnesis un Odze. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 225 *423*
XXII Laima un Ubags. Atdzejojis *J. Vanags* 227
XXIII Varde un Jupiters. Atdzejojis *J. Vanags* 230 *423*
XXIV Lapsa namdaris. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 232
XXV Velti uzvelta vaina. Atdzejojis *J. Vanags* 234 *423*
XXVI Laimes māte ciemos. Atdzejojis *J. Stulpāns* 236

Sestā grāmata

I Vilks un Gani. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 241
II Dzeguze un Dūjiņa. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 242
III Ķemme. Atdzejojis *L. Pēlmanis* 244

IV Skopulis un Vista. Atdzejojis *J. Birzvalks* 246 *423*
V Divas Mucas. Atdzejojusi *M. Ķempe* 247 *423*
VI Nesaticība. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 248
VII Apelis un Ēzelis. Atdzejojis *J. Osmanis* 249 *423*
VIII Mednieks. Atdzejojis *J. Vanags* 250
IX Zēns un Cūska. Atdzejojis *B. Saulītis* 252
X Peldētājs un Jūra. Atdzejojis *B. Saulītis* 253
XI Ēzelis un Saimnieks. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 254 *423*
XII Vilks un Dzērve. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 255
XIII Bite un Mušas. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 256
XIV Skudra. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 258
XV Gans un Jūra. Atdzejojis *B. Saulītis* 260
XVI Zemnieks un Odze. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 262
XVII Lapsa un Vīnogas. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 264 *424*
XVIII Aitas un Suņi. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 264 *424*
XIX Lācis valgos. Atdzejojis *M. Rudzītis* 265 *424*
XX Vārpa. Atdzejojis *M. Rudzītis* 266
XXI Zēns un Tārps. Atdzejojis *J. Birzvalks* 268
XXII Bēres. Atdzejojis *M. Rudzītis* 270
XXIII Strādīgais Lācis. Atdzejojis *I. Auziņš* 271 *424*
XXIV Rakstnieks un Laupītājs. Atdzejojis *A. Šmidre* 272
XXV Jērs. Atdzejojis *L. Pēlmanis* 275 *424*

Septītā grāmata

I Peļu Padome. Atdzejojis *L. Pēlmanis* 279 *424*
II Dzirnavnieks. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 281 *424*
III Laukakmens un Dimants. Atdzejojis *Valts Grēviņš* 283
IV Plencis un Bezdelīga. Atdzejojis *E. Mindenbergs* 284 *424*
V Raudiņa. Atdzejojis *M. Rudzītis* 285
VI Zemnieks un Odze. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 288
VII Cūka zem Ozola. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 289 *424*
VIII Zirneklis un Bite. Atdzejojis *A. Upīts* 290
IX Lapsa un Ēzelis. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 292
X Muša un Bite. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 293
XI Raibās Aitas. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 295 *424*
XII Odze un Jērs. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 297
XIII Katls un Pods. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 299
XIV Meža Kazas. Atdzejojis *J. Stulpāns* 301
XV Lakstīgalas. Atdzejojis *E. Mindenbergs* 303 *425*

XVI Slota. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 305
XVII Zemnieks un Aita. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 306 *425*
XVIII Skopais. Atdzejojis *M. Rudzītis* 308 *426*
XIX Augstmanis un Dzejnieks. Atdzejojis *I. Auziņš* 310 *426*
XX Vilks un Pele. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 311 *426*
XXI Dzērāji. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 313
XXII Kakēns un Strazds. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 315
XXIII Divi Suņi. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 317
XXIV Kaķis un Lakstīgala. Atdzejojis *A. Upīts* 319 *426*
XXV Zivju dejas. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 321 *426*
Zivju deja. Atdzejojis *J. Birznieks* 323
XXVI Draudzes loceklis. Atdzejojis *I. Auziņš* 324 *427*
XXVII Vārna. Atdzejojis *J. Birzvalks* 326 *427*

Astotā grāmata

I Lauva vecumdienās. Atdzejojis *I. Auziņš* 329
II Lauva, Stirna un Lapsa. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 330 *428*
III Zemnieks un Zirgs. Atdzejojis *E. Šmelte* 332 *428*
IV Vāvere. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 333
V Līdaka. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 335
VI Dzeguze un Ērglis. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 337 *428*
VII Bārdnaži. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 338 *428*
VIII Vanags un Kāpurs. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 340
IX Nabaga bagātnieks. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 341 *428*
X Tērauds. Atdzejojis A. Upīts 344 428
XI Tirgotājs. Atdzejojis *M. Rudzītis* 346
XII Lielgabali un Buras. Atdzejojis *A. Šmidre* 347 *428*
XIII Ēzelis ar zvanu. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 349
XIV Giets. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 350 *428*
XV Zemnieks un Lapas. Atdzejojis *J. Birzvalks* 351
XVI Suns un Zirgs. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 352 *428*
XVII Ūpis un Ēzelis. Atdzejojis *I. Lasmanis* 353
XVIII Odze. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 354
XIX Vilks un Runcis. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 356 *428*
XX Plauži. Atdzejojis *J. Birzvalks* 358 *428*
XXI Ūdenskritums un Strauts. Atdzejojis *I. Auziņš* 359
XXII Lauva. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 360
XXIII Trīs zemnieki. Atdzejojis *J. Plotnieks* 362

Devītā grāmata

I Gans. Atdzejojis *Valts Grēviņš* 367 *429*
II Vāvere. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 369
III Peles. Atdzejojis *I. Lasmanis* 370
IV Lapsa. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 372 *429*
V Vilki un Aitas. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 374 *429*
VI Zemnieks un Suns. Atdzejojis *J. Osmanis* 375
VII Divi zēni. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 377
VIII Važonis un Laupītājs. Atdzejojis *H. Gāliņš* 379
IX Lauva un Pele. Atdzejojis *M. Rudzītis* 380 *429*
X Dzeguze un Gailis. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 382 *429*
XI Lielskungs. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 383 *429*

Fabulas ārpus deviņām grāmatām

1. Kautrīgais kāršu spēlmanis. Atdzejojis *A. Šmidre* 387
2. Spēlmaņu liktenis. Atdzejojis *A. Šmidre* 389
3. Pāvs un Lakstīgala. Atdzejojis *J. Birzvalks* 390
4. Viesi nelaikā. Atdzejojis *E. Mindenbergs* 392 *429*
5. Lauva un Cilvēks. Atdzejojis *M. Rudzītis* 392
6. Dzīres. Atdzejojis *H. Gāliņš* 395 *429*

Fabulas, kuru piederība Krilovam nav pierādīta

7. Briedis un Zaķis. Atdzejojis *J. Osmanis* 399 *430*
8. Radīšanas mokas. Atdzejojis *J. Osmanis* 402 *430*
9. Miega pūznis. Atdzejojis *J. Osmanis* 403 *430*
10. Ēzelis. Atdzejojis *I. Auziņš* 404 *430*
11. Dabas glezna. Atdzejojis *J. Osmanis* 406 *430*
12. Lāča mielasts. Atdzejojis *Fr. Adamovičs* 408 *430*

Joku fabulas

13. Zirneklis un Pērkons. Atdzejojis *I. Auziņš* 411 *430*
14. Ēzelis un Zaķis. Atdzejojis *I. Auziņš* 413 *430*
15. Ods un Vilks. Atdzejojis *I. Auziņš* 414 *430*

Komentāri 415
Alfabētiskais satura rādītājs 432

И. Крылов

БАСНИ

Латвийское государственное
издательство
Художник В. Ковалев

На латышском языке

Ivans Krilovs

FABULAS

Redaktore M. Bārbale
Māksl. redaktors A. Jēgers
Tehn. redaktore V. Dārziņa
Korektore M. Gulbe

Nodota salikšanai 1959. g. 21. septembrī. Parakstīta iespiešanai 1959. g. 10. novembrī. Papīra formāts 70×108/32. 14,95 fiz. iespiedl. 20,48 uzsk. iespiedl. 14,94 izdevn. l. Metiens 16.000 eks. Maksā 7 rbļ. Latvijas Valsts izdevniecība Rīgā, Padomju bulv. 24. Izdevn. Nr. 12391-D1143. Iespiesta Latvijas PSR Kultūras ministrijas Poligrafiskās rūpniecības pārvaldes 1. tipografijā «Cīņa» Rīgā, Blaumaņa ielā 38/40. Pasūt. Nr. 3110

Kl

[1.20]

LATVIJAS NACIONALA BIBLIOTEKA
0306013333

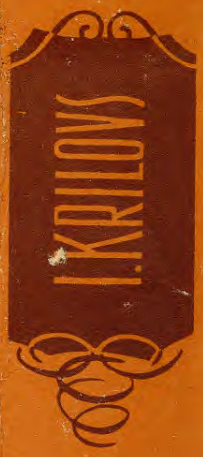
I.KRILOVS